78- NEBE' SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 40 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- Birbirlerine neyden *(hangi şeyden)* soruyorlar? O büyük **nebe**'den *(haberden, öldükten sonra dirilmeden)*!

3- Ki, onlar *(o müşrikler)* onda ihtilâfa düşen kimselerdir.

4- Hayır! Yakında bilecekler!

5- Sonra *(yine)* hayır! Yakında bilecekler!

6, 7- *(Biz,)* yeri bir beşik, dağları da birer kazık yapmadık mı?[1]

8- Ve sizi çift çift yarattık!

9- Uykunuzu da bir dinlenme kıldık!

10- Ve geceyi bir örtü yaptık!

11- Gündüzü ise, geçim vakti kıldık!

12- Hem üstünüzde yedi sağlam *(gök)* binâ ettik!

13- Ve *(orada)* çok parlayan bir kandil *(bir güneş)* kıldık!

14- Sık*(ıp üzerinize yağmur yağdır)*ıcı olan *(bulut)*lardan da şırıl şırıl *(akan)* bir su indirdik!

15, 16- Tâ ki onunla dâneler, bitkiler ve sarmaş dolaş olmuş bahçeler çıkaralım.

17, 18- Şübhesiz o ayırma *(hüküm verme)* günü, *(sevab ve cezâ için)* belirlenmiş bir vakittir. O gün Sûr'a *(ikinci def'a)* üflenir de bölük bölük *(hesab yerine)* gelirsiniz!

19, 20- Ve *(o gün)* gök açılmış da, kapı kapı olmuştur! Artık dağlar yürütülmüş, öyle ki bir serab hâline gelmiştir!

21, 22- Muhakkak ki Cehennem, *(kâfirlerin yolunu)* gözetleme yeridir. Azgınlar için varılacak bir yerdir!

23- *(Onlar)* orada sonsuz devirler boyu kalıcıdırlar!

24, 25, 26, 27- *(Dünyada işledikleri amellere)* uygun bir karşılık olarak, orada bir kaynar su ve bir irinden başka, ne bir serinlik, ne de bir içecek tadarlar! Çünki onlar *(kendileri hakkında)* bir hesab *(görüleceğini)* ummuyorlardı.

28- Âyetlerimizi de yalanladıkça yalanlamışlardı.

29- Hâlbuki *(biz)* herşeyi yazarak, onu *(Levh-i Mahfûz'da)* kaydetmişizdir.

30- *(Onlara o gün şöyle denilir:)* "Şimdi tadın *(cezânızı)*! Artık size aslâ azabdan başka bir şey artırmayacağız!"

سُورَةُ النَّبَإِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اَرْبَعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

عَمَّ يَتَسَٓاءَلُونَۚ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَإِ الْعَظ۪يمِۙ ﴿٢﴾ اَلَّذ۪ي هُمْ ف۪يهِ مُخْتَلِفُونَۜ ﴿٣﴾

ihtilâfa düşenlerdir / onda / onlar / o ki / büyük / o haberden / birbirlerine soruyorlar / neyden

كَلَّا سَيَعْلَمُونَۙ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَاداًۙ

bir beşik / yeri / kılmadık mı / yakında bilecekler / hayır / sonra / yakında bilecekler / hayır

﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ اَوْتَاداًۖ ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ اَزْوَاجاًۙ ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ

uykunuzu / kıldık / ve / çift çift / sizi yarattık / ve / birer kazık / dağları / ve

سُبَاتاًۙ ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا الَّيْلَ لِبَاساًۙ ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشاًۖ ﴿١١﴾ وَبَنَيْنَا

binâ ettik / ve / bir geçim vakti / gündüzü / kıldık / ve / bir örtü / geceyi / kıldık / ve / bir dinlenme

فَوْقَكُمْ سَبْعاً شِدَاداًۙ ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجاً وَهَّاجاًۖ ﴿١٣﴾ وَاَنْزَلْنَا مِنَ

indirdik / ve / çok parlayan / bir kandil / kıldık / ve / sağlam / yedi / üstünüzde

الْمُعْصِرَاتِ مَٓاءً ثَجَّاجاًۙ ﴿١٤﴾ لِنُخْرِجَ بِه۪ حَبّاً وَنَبَاتاًۙ ﴿١٥﴾ وَجَنَّاتٍ اَلْفَافاًۜ ﴿١٦﴾

sarmaş dolaş / bahçeler / ve / bitki / ve / dâne / onunla / çıkarmamız için / şırıl şırıl / bir su / sıkanlardan

اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ م۪يقَاتاًۙ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ اَفْوَاجاًۙ ﴿١٨﴾

bölük bölük / gelirsiniz / Sûr'a / üflenir / o gün / belirlenmiş bir vakit / oldu / ayırma / günü / şübhesiz

وَفُتِحَتِ السَّمَٓاءُ فَكَانَتْ اَبْوَاباًۙ ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَاباًۜ ﴿٢٠﴾

bir serab / öyle ki oldu / dağlar / yürütüldü / ve / kapı kapı / öyle ki oldu / gök / açıldı / ve

اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَاداًۙ ﴿٢١﴾ لِلطَّاغ۪ينَ مَاٰباًۙ ﴿٢٢﴾ لَابِث۪ينَ ف۪يهَٓا اَحْقَاباًۚ ﴿٢٣﴾

sonsuz devirler / orada / kalıcıdırlar / bir dönüş yeri / azgınlar için / gözetleme yeri / oldu / cehennem / şübhesiz

لَا يَذُوقُونَ ف۪يهَا بَرْداً وَلَا شَرَاباًۙ ﴿٢٤﴾ اِلَّا حَم۪يماً وَغَسَّاقاًۙ ﴿٢٥﴾ جَزَٓاءً وِفَاقاًۜ

uygun / bir karşılık olarak / bir irin / ve / bir kaynar su / ancak / ne bir içecek / ve / bir serinlik / orada / tatmazlar

﴿٢٦﴾ اِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَاباًۙ ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا كِذَّاباًۜ ﴿٢٨﴾

bir yalanlamakla / âyetlerimizi / yalanlamışlardı / ve / bir hesab / ummuyorlar / idiler / şübhesiz onlar

وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنَاهُ كِتَاباًۙ ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَز۪يدَكُمْ اِلَّا عَذَاباً ﴿٣٠﴾

bir azâbı / ancak / artık size aslâ artırmayacağız / şimdi tadın / bir yazmakla / onu saydık / şey ki / her / ve

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا

şübhesiz | takvâ sâhibleri için var | bir kurtuluş | bahçeler | ve | üzümler | ve | göğüsleri tomurcuklananlar | yaşıtlar | ve | dolu kadeh

دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا ﴿٣٥﴾ جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ

dopdolu | işitmezler | orada | boş bir söz | ve | ne yalan | bir mükâfât olarak | Rabbinden ki

عَطَاءً حِسَابًا ﴿٣٦﴾ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَٰنِ

bir ihsân | yeterli | Rabbinden | göklerin | ve | yerin | ve | o şeylerin ki | ikisi arasındadır | Rahmân'dan

لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ

mâlik olamazlar | ondan | bir hitâba | o gün | ayakta durur | ruh | ve | melekler | saf saf | konuşamazlar

إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾ ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ

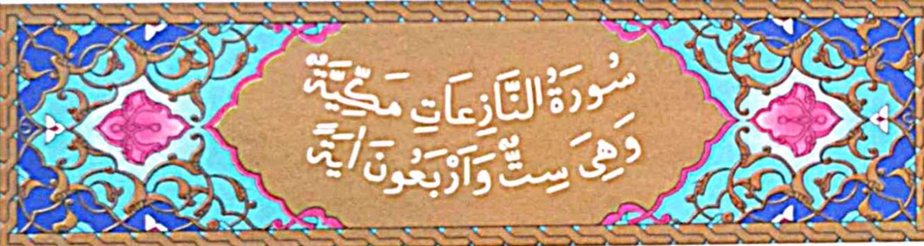
ancak | o kimse ki | izin verdi | kendisine | Rahmân | ve | söyledi | doğruyu | işte bu | gündür | o hak | artık kim

شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ﴿٣٩﴾ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ

istemişse | edinmiştir | Rabbine | bir yol | şübhesiz biz | sizi korkuttuk | bir azâb ile | yakın | o gün

يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ﴿٤٠﴾

bakar | kişi | o şeye ki | takdîm etti | iki eli | ve | der | kâfir | keşke ben | olsaydım | bir toprak

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ismiyle | Allah'ın | Rahmân | Rahîm

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ﴿١﴾ وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ﴿٢﴾ وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا ﴿٣﴾

and olsun söküp çıkaranlara | bir daldırışla | ve | çekip alanlara | bir yumuşaklıkla | ve | yüzüp gidenlere | bir yüzme ile

فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ﴿٥﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿٦﴾ تَتْبَعُهَا

sonra geçenlere | bir yarışma ile | sonra düzenleyenlere | bir iş | o gün | sarsar | o sarsan | onu ta'kîb eder

الرَّادِفَةُ ﴿٧﴾ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ﴿٨﴾ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿٩﴾ يَقُولُونَ

arkadan gelen | nice kalbler | o gün | şiddetle çarpıcıdır | gözleri | öne düşüktür | diyorlar

أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ﴿١٠﴾ أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً ﴿١١﴾ قَالُوا تِلْكَ إِذًا

şübhesiz biz mi | elbet döndürülenleriz | evvelki hâle | o vakit mi ki | olduk | kemikler | çürümüş | dediler | işte bu | o vakit ki

كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿١٢﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿١٤﴾

bir dönüştür | hüsranlı | halbuki ancak | o | bir haykırıştır | tek | hemen birden | onlar | meydandadır

31, 32, 33, 34- Şübhesiz ki takvâ sâhibleri için *(büyük)* bir kurtuluş, bahçeler ve üzüm bağları, göğüsleri tomurcuklanmış aynı yaşta kızlar ve dolu kadehler vardır!

35- *(Cennet ehli)* orada boş bir söz ve yalan işitmezler.

36- *(Bunlar)* Rabbinden bir mükâfât ve *(O'nun fazlından, ziyâdesiyle)* yeterli bir ihsân olarak *(verilir)*.

37- Göklerin ve yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbinden, o Rahmân'dan ki, *(bütün mahlûkât, azametinden)* O'na karşı bir hitâba mâlik olamazlar!

38- O gün ruh *(Cebrâîl)* ve melekler saf saf olarak ayakta durur. Rahmân'ın kendisine izin verdiği kimseden başkası konuşamaz; ve *(o konuşan da ancak)* doğruyu söyler!

39- İşte bu, o hak olan gündür. Artık dileyen, Rabbine varan bir yol tutar.

40- Şübhesiz ki biz, sizi yakın bir azâb ile korkuttuk. O gün kişi, ellerinin takdîm ettiği şeye *(önceden işlediği ameline)* bakar ve kâfir: "Ah! Keşke ben toprak olaydım!" der.

79- NÂZİÂT SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 46 âyettir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2, 3, 4, 5- *(Kâfirlerin ruhlarını)* şiddetle söküp çıkaranlara *(nâziât'a)*, *(Mü'minlerin ruhlarını yavaş yavaş)* kolaylıkla çekip alanlara,(1) *(emrolundukları şeye sür'atle)* yüzüp gidenlere, sonra yarışıp geçenlere, sonra işleri düzenleyenlere *(bütün bu vazîfeleri yapan meleklere)* yemîn olsun *(ki, öldükten sonra mutlakā diriltileceksiniz!)*

6- O gün o sarsıntı *(Sûr'a ilk üfürülüş)*, sarsacak!

7- Onu, arkadan gelen *(ikinci üfürülüş)* ta'kîb edecek!

8- O gün *(dehşetten)* kalbler şiddetle çarpıcıdır!

9- Gözleri *(korkudan)*, zelîl *(yere bakar)* bir hâldedir!

10- Diyorlar ki: "Şübhesiz biz, gerçekten *(öldükten sonra yine)* eski hâle döndürülecek kimseler miyiz?"

11- "Çürümüş kemikler hâline geldiğimiz zaman mı?"

12- "O takdirde bu, hüsranlı bir dönüştür!" dediler.

13- Hâlbuki o *(dönüş)*, ancak tek bir haykırıştan *(Sûr'a ikinci üfürüşten)* ibârettir.

14- Bir de bakarsın ki onlar *(dirilmiş olarak)* meydanda *(mahşer yerinde)* olan kimselerdir!

15- *(Ey Resûlüm!)* Mûsâ'nın haberi sana geldi mi?

16, 17- Hani Rabbi ona, mukaddes vâdi olan Tuvâ'da nidâ buyurmuştu: "Fir'avun'a git; çünki o çok azdı!"

18, 19- "Bu yüzden *(ona)* de ki: 'Senin *(şirk ve isyan kirlerinden)* temizlenmeye *(meylin)* var mı? Seni Rabbine *(giden yola)* irşâd edeyim de böylece *(O'nu tanıyasın ve O'ndan)* korkasın!' "

20, 21, 22, 23- Bunun üzerine *(Mûsâ gitti ve)* ona en büyük mu'cizeyi gösterdi. Fakat *(o, Mûsâ'yı)* yalanladı ve *(Allah'a)* isyân etti. Sonra *(fesad peşinde)* koşarak *(îmandan)* yüz çevirdi. Derken *(sihirbazlarını ve ordusunu)* toplayıp *(onlara)* seslendi.

24- Ve *(onlara)*: "Ben sizin en yüce rabbinizim!" dedi.

25, 26- Allah da onu, âhiretin ve dünyanın *(ibret verici)* azâbıyla yakalayıverdi! Şübhesiz ki bunda, *(Allah'dan)* korkan kimseler için gerçekten bir ibret vardır.

27- *(Ey âhiret hayatını inkâr edenler!)* Siz mi yaratılışça daha zorsunuz, yoksa gök mü? Onu *(Allah)* binâ etti.

28- Onun boyunu yükseltip, böylece onu düzenledi!

29, 30- Hem gecesini kararttı; hem kuşluğunu *(sabahın ışığını)* açığa çıkardı! Bundan sonra da yeri döşedi!

31, 32, 33- Size ve hayvanlarınıza bir fayda olmak üzere, ondan *(yeryüzünün)* suyunu ve otlağını çıkardı ve dağlar ki onları yerleştirdi!

34, 35, 36- Fakat o en büyük felâket *(kıyâmet)* geldiği zaman! O gün insan, *(hayâtı boyunca)* neye koşmakta olduğunu iyice anlar. Ve gören *(her bir)* kimse için Cehennem ortaya çıkarılır!

37, 38, 39- Artık kim azgınlık etmiş ve dünya hayâtını *(âhirete)* tercîh etmişse, artık şübhesiz *(o kimse için)* varılacak olan yer, ancak Cehennemdir!

40, 41- Kim de *(kıyâmet günü)* Rabbisinin makâmından *(huzûrunda durmaktan)* korkmuş ve nefsi*(ni)*, *(kötü)* arzulardan men' etmişse, artık şübhesiz *(o kimse için)* varılacak olan yer, ancak Cennettir!

42, 43, 44, 45- Sana, "Vukûa gelmesi ne zaman?" diye kıyâmetten soruyorlar! Onu anlatmaktan *(vaktinden haber vermekten)* yana, sende ne *(bilgi)* var? Onun nihâyeti *(son ilmi)* ancak Rabbine âiddir. Sen ancak ondan korkan *(Müslüman)*ları korkutucusun!

46- Onu görecekleri gün, sanki onlar *(dünyada)* bir akşam veya onun kuşluk vaktinden başka kalmamış gibidirler!

هَلْ اَتٰيكَ حَدِيثُ مُوسٰى ۝١٥ اِذْ نَادٰيهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ۝١٦ اِذْهَبْ

git | Tuvâ'da | mukaddes | vâdide | Rabbi | ona nidâ etmişti | o vakit | Mûsâ'nın | haberi | sana geldi mi

اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ۝١٧ فَقُلْ هَلْ لَكَ اِلٰٓى اَنْ تَزَكّٰى ۝١٨ وَ اَهْدِيَكَ اِلٰى

seni irşâd etmeme | ve | temizlenmene (bir meylin) | senin var mı | ve de ki | çok azdı | şübhesiz o | Fir'avun'a

رَبِّكَ فَتَخْشٰى ۝١٩ فَاَرٰيهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ۝٢٠ فَكَذَّبَ وَ عَصٰى ۝٢١ ثُمَّ اَدْبَرَ

sırt döndü | sonra | isyân etti | ve | fakat yalanladı | en büyük | mu'cizeyi | ve ona gösterdi | böylece korkarsın | Rabbine

يَسْعٰى ۝٢٢ فَحَشَرَ فَنَادٰى ۝٢٣ فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ۝٢٤ فَاَخَذَهُ

onu yakaladı | en yüce | sizin rabbinizim | ben | sonra dedi | ve seslendi | derken topladı | koşuyor

اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ وَ الْاُولٰى ۝٢٥ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشٰى

korkar | o kimse için ki | elbet bir ibret | bunda var | şübhesiz | ilkin (dünyanın) | ve | âhiretin | azâbıyla | Allah

۝٢٦ ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَاۤءُ بَنٰيهَا ۝٢٧ رَفَعَ سَمْكَهَا

yüksekliğini | yükseltti | onu binâ etti | gök mü | yoksa | yaratılışça | daha zorsunuz | siz mi

فَسَوّٰيهَا ۝٢٨ وَ اَغْطَشَ لَيْلَهَا وَ اَخْرَجَ ضُحٰيهَا ۝٢٩ وَ الْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ

bundan | sonra | yer ki | ve | kuşluğunu | çıkardı | ve | gecesini | kararttı | ve | sonra onu düzenledi

دَحٰيهَا ۝٣٠ اَخْرَجَ مِنْهَا مَاۤءَهَا وَ مَرْعٰيهَا ۝٣١ وَ الْجِبَالَ اَرْسٰيهَا ۝٣٢

onları sâbitleştirdi | dağlar ki | ve | otlağını | ve | suyunu | ondan | çıkardı | onu döşedi

مَتَاعًا لَكُمْ وَ لِاَنْعَامِكُمْ ۝٣٣ فَاِذَا جَاۤءَتِ الطَّاۤمَّةُ الْكُبْرٰى ۝٣٤

en büyük | o felâket | geldi | fakat o vakit ki | hayvanlarınıza | ve | size | bir fayda olarak

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ مَا سَعٰى ۝٣٥ وَ بُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرٰى

görüyor | o kimse için ki | cehennem | ortaya çıkarıldı | ve | koştu | o şeyi ki | insan | hatırlar | o gün ki

۝٣٦ فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ۝٣٧ وَ اٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝٣٨ فَاِنَّ الْجَحِيمَ هِىَ

o-dur | cehennem | artık şübhesiz | dünya | hayatını | tercîh etmişse | ve | azgınlık etmişse | kim | işte ama

الْمَأْوٰى ۝٣٩ وَ اَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَ نَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى ۝٤٠

arzudan | nefsi | men' etmişse | ve | Rabbisinin | makâmından | korkmuşsa | kim | ama | ve | barınak

فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِىَ الْمَأْوٰى ۝٤١ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَا

onun isbâtı | ne zaman | o saatten | sana soruyorlar | barınak | o-dur | cennet | artık şübhesiz

۝٤٢ فِيمَ اَنْتَ مِنْ ذِكْرٰيهَا ۝٤٣ اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰيهَا ۝٤٤ اِنَّمَا اَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ

o kimseyi ki | korkutucusun | sen | ancak | onun nihâyeti | Rabbine âiddir | onu anmaktan | sen | hangi şeyde

يَخْشٰيهَا ۝٤٥ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰيهَا ۝٤٦

onun kuşluğunda | veya | bir akşam | ancak | kalmamışlar | onu görürler | o gün ki | sanki onlar | ondan korkar

سُورَةُ عَبَسَ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اثْنَتَانِ وَاَرْبَعُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

ismiyle / Allah'ın / Rahmân / Rahîm

عَبَسَ وَتَوَلّٰىٓ ﴿١﴾ اَنْ جَٓاءَهُ الْاَعْمٰى ﴿٢﴾ وَمَا يُدْرٖيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكّٰىٓ

yüzünü ekşitti / ve / yüz çevirdi / diye / kendisine geldi / o a'mâ / ve / sana ne bildiriyor / belki o / temizlenecek

﴿٣﴾ اَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰى ﴿٤﴾ اَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى ﴿٥﴾ فَاَنْتَ لَهُ

veya / nasîhat alacak / ve ona fayda verecek / nasîhat / ama / o kimse ki / ihtiyaç duymadı / işte sen / ona

تَصَدّٰى ﴿٦﴾ وَمَا عَلَيْكَ اَلَّا يَزَّكّٰى ﴿٧﴾ وَاَمَّا مَنْ جَٓاءَكَ يَسْعٰى ﴿٨﴾ وَهُوَ

yöneliyorsun / ve / senin aleyhine değil / temizlenmemesi / ve / ama / o kimse ki / sana geldi / koşuyor / o iken

يَخْشٰى ﴿٩﴾ فَاَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ﴿١٠﴾ كَلَّٓا اِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿١١﴾ فَمَنْ شَٓاءَ

korkar / buna rağmen sen / onunla / meşgûl oluyorsun / hayır / şübhesiz onlar / bir nasîhattir / artık kim / istemişse

ذَكَرَهُ ﴿١٢﴾ فٖي صُحُفٍ مُكَرَّمَةٍ ﴿١٣﴾ مَرْفُوعَةٍ مُطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾ بِاَيْدٖي سَفَرَةٍ

ondan nasîhat almıştır / sahîfelerdedir / şerefli kılınmış / yükseltilmiş / tertemiz edilmiş / elleriyle / yazıcıların

﴿١٥﴾ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾ قُتِلَ الْاِنْسَانُ مَٓا اَكْفَرَهُ ﴿١٧﴾ مِنْ اَيِّ شَيْءٍ

değerliler / itâatkârlar / kahrolası / insan / ne nankördür o / hangi şeyden

خَلَقَهُ ﴿١٨﴾ مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ﴿١٩﴾ ثُمَّ السَّبٖيلَ يَسَّرَهُ

onu yarattı / bir nutfeden / onu yarattı / ve onu takdîr etti / sonra / yolu / ona kolaylaştırdı

﴿٢٠﴾ ثُمَّ اَمَاتَهُ فَاَقْبَرَهُ ﴿٢١﴾ ثُمَّ اِذَا شَٓاءَ اَنْشَرَهُ ﴿٢٢﴾ كَلَّا لَمَّا

sonra / onu öldürdü / onu kabre koydurdu / sonra / o vakit ki / diledi / onu diriltti / hayır

يَقْضِ مَٓا اَمَرَهُ ﴿٢٣﴾ فَلْيَنْظُرِ الْاِنْسَانُ اِلٰى طَعَامِهٖ ﴿٢٤﴾ اَنَّا صَبَبْنَا الْمَٓاءَ

yerine getirmedi / o şeyi ki / ona emretti / şimdi baksın / o insan / yiyeceğine / şübhesiz biz / döktük / suyu

صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْاَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَاَنْبَتْنَا فٖيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعِنَبًا

bir döküş ile / sonra / yardık / yeri / bir yarışla / böylece bitirdik / orada / dâne / ve / üzüm

وَقَضْبًا ﴿٢٨﴾ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَٓائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَاكِهَةً

ve / yonca / ve / zeytin / ve / hurma / ve / bahçeler / iri sık ağaçlılar / ve / meyveler

وَاَبًّا ﴿٣١﴾ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾ فَاِذَا جَٓاءَتِ الصَّٓاخَّةُ ﴿٣٣﴾

ve / çayırlar / bir fayda olarak / size / ve / hayvanlarınıza / derken o zaman ki / geldi / o şiddetli gürültü

80- ABESE SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 42 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- Kendisine a'mâ bir kimse geldi diye *(peygamber)* yüzünü ekşitti ve döndü.

3, 4- *(Habîbim, yâ Muhammed!)* Hâlbuki sana ne bildiriyor ki, belki o *(günahlardan)* temizlenecekti veya nasîhat alacak da bu nasîhat kendisine fayda verecekti!

5, 6- *(Servetinin gurûruyla)* kendisini *(îmâna)* muhtaç görmeyen kimseye gelince, işte sen *(îmâna gelir de İslâma kuvvet verir mi diye)* ona yöneliyorsun!

7- Hâlbuki *(onun kendi gurûruyla)* temizlenmemesinden senin üzerine bir şey yoktur!

8, 9, 10, 11- Fakat koşarak ve *(Allah'dan)* korkarak o sana gelen kimseye gelince, sen onu bırakıp *(îmâna gelmeyecek başkasıyla)* oyalanıyorsun. Hayır *(böyle yapma)*! Çünki bunlar *(bu âyetler)*, bir nasîhattir.

12- Artık dileyen ondan nasîhat alır.

13, 14- *(O Kur'an, Levh-i Mahfûz'da)* şerefli kılınmış, *(semâda)* yükseltilmiş tertemiz sahîfelerdedir.

15, 16, 17- Değerli ve itâatkâr yazıcı *(melek)*lerin elleriyle *(yazılmış)*tır. Kahrolası *(o münkir)* insan, ne nankördür!

18, 19- *(Allah)* onu hangi şeyden yarattı? Bir nutfeden *(hakir bir sudan süzülmüş hulâsadan)*! Onu yarattı da ona *(bir hayat)* takdîr etti.

20- Sonra *(ana karnından çıkma)* yolu*(nu)* ona kolaylaştırdı!

21- Sonra onu öldürdü de, kabre koydurdu!

22- Sonra dilediği zaman, onu *(tekrar)* diriltir!

23- Hayır! *(İnsan, Rabbinin)* kendisine emrettiğini *(tam olarak)* yerine getirmedi!

24- Şimdi o insan, yiyeceğine *(bir)* baksın!

25- Şübhesiz ki biz, suyu *(buluttan)* bol bol döktük.

26- Sonra yeri *(bitki ile)* güzelce yardık.

27, 28, 29, 30, 31, 32- Böylece orada size ve hayvanlarınıza bir fayda olmak üzere, ekinler, üzüm bağları, yoncalar, zeytinlikler, hurmalıklar, iri ve sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve çayırlar bitirdik.[1]

33- Derken *(kulakları sağır eden)* o şiddetli gürültü *(Sûr'a ikinci üfürülüş)* geldiği zaman!

34, 35, 36- O gün kişi, kardeşinden, anasından, babasından, eşinden ve oğullarından kaçar!

37- O gün onlardan her bir kişinin, kendine yetecek bir işi vardır!

38, 39- O gün öyle yüzler vardır ki, parlaktır, güleçtir, sevinçlidir!

40, 41- Yine o gün birtakım yüzler *(de)* vardır ki, üzerleri tozludur, onları bir karanlık *(nursuzluk)* kaplar!

42- İşte onlar, kâfirlerin, fâcirlerin *(hakka isyân edenlerin)* ta kendileridir.

81- TEKVÎR SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 29 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Güneş, **tekvîr** edildiği *(dürüldüğü, nûru nârından ayrıldığı, ışığı giderildiği)* zaman!

2- Ve yıldızlar, *(karartılarak)* döküldüğü zaman!

3- Ve dağlar, yürütüldüğü zaman!

4- Ve yüklü develer, başıboş bırakıldığı zaman!

5- Vahşi hayvanlar, bir araya toplandığı zaman!

6- Denizler, tutuşturulduğu zaman!

7- Nefisler, birleştirildiği *(ruhlar, bedenlerle bir araya getirildiği)* zaman!

8, 9- Diri diri toprağa gömülen kıza, hangi günahtan dolayı öldürüldüğü sorulduğu zaman!

10- Sayfalar *(amel defterleri)*, açıldığı zaman!

11- Gökyüzü, *(yerinden sökülüp)* koparıldığı zaman!

12- Cehennem, iyice alevlendirildiği zaman!

13- Cennet, yaklaştırıldığı zaman!

14- Her nefis, *(hayır ve şer)* ne hazırlamış olduğunu bilecektir!

15, 16, 17- Artık yemîn ederim, *(yörüngesini tamamlayıp)* geri dönen o yıldızlara; o akıp akıp *(gün ışıdığında)* gizlenenlere![1] Kararmaya başladığı zaman, geceye!

18- Nefes aldığı *(ağarmaya yüz tuttuğu)* vakit, sabaha!

19, 20- Şübhesiz o *(Kur'ân)*, elbette çok şerefli bir elçinin *(Cebrâîl'in, vahiyden ibâret)* sözüdür! *(O elçi)* pek kuvvetlidir; arşın sâhibi *(Allah'ın)* katında çok i'tibarlıdır.

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَ اُمِّهِ وَ اَبِيهِ ﴿٣٥﴾ وَ صَاحِبَتِهِ وَ بَنِيهِ

oğullarından ve eşinden ve babasından ve anasından ve kardeşinden kişi kaçar o gün

﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ

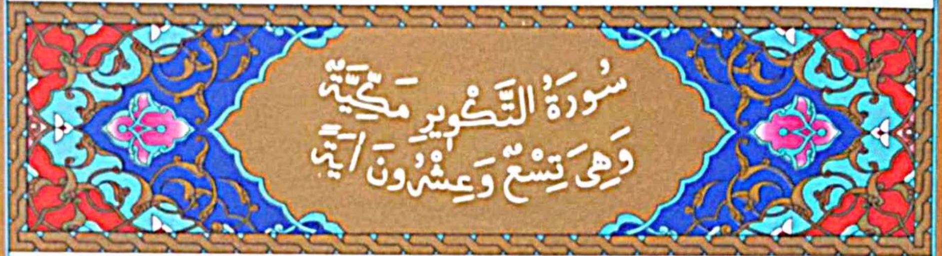
o gün nice yüzler kendine yeter bir hâl ki o gün onlardan kişinin her biri için var

مُسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا

üzerleri o gün nice yüzler ve sevinçlidir güleçtir parlaktır

غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ اُولٰئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

isyankârlar kâfirler kendileridir işte onlar bir karanlık onları kaplar tozludur

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَ اِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَ اِذَا الْجِبَالُ

dağlar o vakit ki ve döküldü yıldızlar o vakit ki ve dürüldü güneş o vakit ki

سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَ اِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَ اِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾

toplandı vahşi hayvanlar o vakit ki ve başıboş bırakıldı on aylık gebe develer o vakit ki ve yürütüldü

وَ اِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾ وَ اِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾ وَ اِذَا الْمَوْؤُدَةُ

diri diri gömülen kıza o vakit ki ve çiftlendi nefisler o vakit ki ve tutuşturuldu denizler o vakit ki ve

سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِاَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾ وَ اِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿١٠﴾

açıldı sayfalar o vakit ki ve öldürüldü günahın hangisi ile soruldu

وَ اِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ ﴿١١﴾ وَ اِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ﴿١٢﴾ وَ اِذَا الْجَنَّةُ

cennet o vakit ki ve iyice alevlendirildi cehennem o vakit ki ve sıyrıldı gökyüzü o vakit ki ve

اُزْلِفَتْ ﴿١٣﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا اَحْضَرَتْ ﴿١٤﴾ فَلَا اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ﴿١٥﴾

geri dönenlere artık yemin ederim hazırladı o şeyi ki her nefis bildi yaklaştırıldı

اَلْجَوَارِ الْكُنَّسِ ﴿١٦﴾ وَ الَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ﴿١٧﴾ وَ الصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ

nefes aldı o vakit ki sabaha ve (kararmaya) yöneldi o vakit ki geceye ve gizlenenlere akanlara

﴿١٨﴾ اِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿١٩﴾ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ﴿٢٠﴾

çok itibarlıdır Arş'ın sahibi katında kuvvet sahibidir çok şerefli bir elçinin elbette sözüdür şübhesiz o

مُطَاعٍ ثَمَّ اَمِينٍ ﴿٢١﴾ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ رَاٰهُ بِالْاُفُقِ الْمُبِينِ

apaçık ufukta onu gördü and olsun ve bir mecnun arkadaşınız değildir ve çok güvenilen orada itâat edilendir

﴿٢٣﴾ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿٢٤﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿٢٥﴾

kovulmuş şeytanın sözü o değildir ve cimri gayb hakkında o değildir ve

فَاَيْنَ تَذْهَبُونَ ﴿٢٦﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٧﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ

sizden istedi o kimse için ki âlemler için bir nasîhat ancak o değildir gidiyorsunuz o hâlde nereye

اَنْ يَسْتَقِيمَ ﴿٢٨﴾ وَمَا تَشَاؤُنَ اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

âlemlerin Rabbi Allahın dilemesiyle ancak siz dileyemezsiniz ve dosdoğru olmasını

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

اِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَاِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾

(birbirine) akıtıldı denizler o vakit ki ve dökülüp saçıldı yıldızlar o vakit ki ve yarıldı gök o vakit ki

وَاِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَاَخَّرَتْ ﴿٥﴾ يَا اَيُّهَا

ey geri bıraktı ve öne sürdü o şeyi ki her nefis bildi deşildi kabirler o vakit ki ve

الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ اَلَّذِي خَلَقَكَ فَسَوّٰيكَ فَعَدَلَكَ

seni ölçülü kıldı ve seni düzgün yaptı seni yarattı o ki çok cömert Rabbine karşı seni ne aldattı insan

﴿٧﴾ فِي اَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾ كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ﴿٩﴾ وَاِنَّ

şübhesiz ve dîni yalanlıyorsunuz bil'akis hayır seni terkîb etti diledi o şeyin ki sûretin hangisinde

عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا كَاتِبِينَ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾ اِنَّ

şübhesiz yapıyorsunuz o şeyi ki bilirler yazıcılar şerefliler elbet muhâfaza ediciler üzerinizde var

الْاَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَاِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَا

değil ve dîn günü oraya girerler elbet büyük bir ateş içindedir günahkârlar şübhesiz ve elbet bir ni'met içindedir iyiler

هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ ﴿١٦﴾ وَمَا اَدْرٰيكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَا اَدْرٰيكَ مَا

nedir sana ne bildirdi sonra dîn günü nedir sana ne bildirdi ve kaybolacak kimseler oradan onlar

يَوْمُ الدِّينِ ﴿١٨﴾ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْاَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلّٰهِ ﴿١٩﴾

Allahındır o gün emir ve bir şeye bir kimse için bir kimse mâlik olamaz o gün ki dîn günü

21- *(O Cibrîl,)* orada *(melekler tarafından kendisine)* itâat edilendir; *(vahiy husûsunda)* çok güvenilendir!

22, 23, 24- Arkadaşınız *(Muhammed)* ise mecnun değildir! And olsun, onu *(Cebrâîl'i)* apaçık, ufukta gördü. Ve o, gayb hakkında cimri değildir *(vahyi aynen tebliğ eder)*!

25- O *(Kur'ân)* da, kovulmuş şeytanın sözü değildir!

26- O hâlde *(ondan yüz çevirip)* nereye gidiyorsunuz?

27, 28, 29- O, ancak âlemler için, *(ve)* içinizden dosdoğru olmak isteyenler için bir nasîhattir! Fakat, âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe, siz dileyemezsiniz!

82- İNFİTÂR SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 19 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2, 3, 4- Gök, **infitâr** ettiği *(yarıldığı)* zaman![1] Yıldızlar, *(dökülüp)* saçıldığı zaman! Denizler, *(birbirine)* açıldığı *(ve yeryüzü düzlenerek hepsi bir deniz olduğu)* zaman! Kabirler, alt üst edildiği *(ölüler diriltilip çıkarıldığı)* zaman!

5- *(O gün)* her nefis, neyi *(yapıp)* öne sürdüğünü ve *(neyi yapmayıp)* geri bıraktığını bilir!

6- Ey insan! O Kerîm *(çok cömert olan)* Rabbine karşı seni aldatan nedir?

7- O ki, seni yarattı da seni düzgün *(yaratılışlı ve a'zâları tam bir insan)* yaptı; nihâyet seni ölçülü *(ve dengeli)* kıldı.

8- Seni dilediği herhangi bir sûrette terkîb etti.

9- Hayır! Aksine *(siz)*, dîni *(hesab gününde amellere verilecek cezâyı)* yalanlıyorsunuz.

10- Hem şübhesiz üzerinizde, elbette *(amellerinizi)* muhâfaza edici *(melek)*ler vardır.

11- Kirâmen kâtibîn *(şerefli yazıcılar)*!

12- Her ne yaparsanız bilirler!

13- Şübhesiz ki ebrâr, *(güzel amel sâhibi, içi dışı tertemiz hayırlı insanlar)* ni'met içinde *(Naîm Cennetinde)*dirler!

14, 15- Şübhesiz günahkârlar da, yakıcı ateş içinde *(Cehennemde)*dirler! Dîn *(hesab)* günü oraya girerler!

16- Onlar oradan *(çıkıp)* kaybolacak kimseler de değildir!

17, 18, 19- *(Ey Resûlüm!)* Dîn *(hesab)* gününün ne olduğunu sana ne bildirdi? Sonra, dîn *(hesab)* gününün ne olduğunu sana ne bildirdi? O gün kimse, kimse nâmına bir şeye mâlik olamaz! Ve o gün emir ancak Allah'ındır!

83- MUTAFFİFÎN SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 36 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2, 3- **Mutaffifîn**'in *(ölçü ve tartıda hîle yapanların)* vay hâline! Onlar ki, insanlardan ölçerek *(bir şey)* aldıkları zaman, tam alırlar. Fakat onlara *(bir şey vermek üzere)* ölçtükleri veya onlara tarttıkları zaman eksik verirler.

4, 5, 6- Onlar, gerçekten kendilerinin, *(dehşeti pek)* büyük bir gün için yeniden diriltilecek kimseler olduklarını sanmıyor*(lar)* mı? O gün insanlar, âlemlerin Rabbi*(ne hesab vermek)* için *(kabirlerinden)* kalkacaktır!

7- Hayır! *(Hîle yapmayın, âhiretten gaflet etmeyin!)* Çünki günahkârların *(amel)* defteri elbette Siccîn'dedir!

8- Artık Siccîn'in ne olduğunu, sana ne bildirdi?

9, 10- *(O, içinde isyankârların amelleri)* yazılmış *(olan)* bir kitabdır. Yalanlayanların o gün vay hâline!

11- Onlar ki, dîn *(hesab)* gününü yalanlarlar.

12, 13- Hâlbuki onu, her haddi aşan, günâha düşkün kimseden başkası yalanlamaz. Ona âyetlerimiz okunduğu zaman: "Evvelkilerin masalları!" der.

14- Hayır! Bil'akis kazanmakta oldukları şeyler *(günahlar)*, kalblerinin üzerine pas bağlamıştır.(1)

15, 16- Hayır! Şübhesiz onlar, o gün Rablerinden gerçekten perdelenmiş olan kimselerdir *(O'nu göremezler)*! Sonra muhakkak ki onlar, elbet Cehenneme gireceklerdir!

17- Sonra da *(onlara)*: "İşte kendisini yalanlamakta olduğunuz *(azab)*, budur!" denilecektir.

18, 19, 20- Hayır! Şübhe yok ki ebrârın *(özü sözü tertemiz, hayırlı insanların amel)* defteri, elbette İlliyyîn'dedir. Artık İlliyyîn'in ne olduğunu, sana ne bildirdi? *(O, içinde sâlih insanların amelleri)* yazılmış *(pek şerefli)* bir kitabdır.

21- Mukarrabîn *(denilen, Allah'a yakın kılınmış melekler)* ona şâhid olur.

22, 23, 24- Muhakkak ki ebrâr *(içi dışı bir olan sâlih kullar)*, elbette *(Cennette)* ni'met içindedirler! Tahtlar üzerinde *(kendilerine verilen ni'metleri)* seyrederler! Yüzlerinde, ni'metlenmiş olmanın *(sevinç ve)* parıltısını tanırsın!

25- Onlara mühürlü hâlis bir şarabdan içirilir!

26- Ki onun sonu misktir *(içtikten sonra misk kokusu gelir)*! İşte, *(nefis şeyleri zevk edip)* yarış*(arak rağbet göster)*enler, o hâlde ancak bunda yarışsınlar!

سُورَةُ الْمُطَفِّف۪ينَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَثَلٰثُونَ اٰيَةً

حزب ٢

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

وَيْلٌ لِلْمُطَفِّف۪ينَۙ ﴿١﴾ اَلَّذ۪ينَ اِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَۘ ﴿٢﴾

tam alırlar · insanlardan · ölçerek aldılar · o vakit ki · onlar ki · ölçü ve tartıyı eksik yapanlara · vay

وَاِذَا كَالُوهُمْ اَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَۜ ﴿٣﴾ اَلَا يَظُنُّ اُو۬لٰٓئِكَ اَنَّهُمْ

şübhesiz onlar · işte onlar · sanmıyor mu · eksiltirler · onlara tarttılar · veya · onlara ölçtüler · o vakit ki · ve

مَبْعُوثُونَۙ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظ۪يمٍۙ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَم۪ينَۜ ﴿٦﴾ كَلَّٓا

hayır · âlemlerin · Rabbi için · insanlar · kalkacaktır · o gün · büyük · bir gün için · diriltilecek kimselerdir

اِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَف۪ي سِجّ۪ينٍۜ ﴿٧﴾ وَمَٓا اَدْرٰيكَ مَا سِجّ۪ينٌۜ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَرْقُومٌۜ ﴿٩﴾

sağlamca yazılmış · bir kitabdır · Siccîn · nedir · sana ne bildirdi · ve · elbette Siccîn'dedir · günahkârların · kitabı · şübhesiz

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّب۪ينَۙ ﴿١٠﴾ اَلَّذ۪ينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدّ۪ينِۜ ﴿١١﴾ وَمَا يُكَذِّبُ بِه۪ٓ

onu · yalanlamaz · ve · dîn · günü · yalanlarlar · onlar ki · yalanlayanlara · o gün · vay

اِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ اَث۪يمٍۙ ﴿١٢﴾ اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا قَالَ اَسَاط۪يرُ الْاَوَّل۪ينَۜ ﴿١٣﴾ كَلَّا

hayır · evvelkilerin · masalları · dedi · âyetlerimiz · ona · okunur · o vakit ki · çok günâhkâr · haddi aşan · her · ancak

بَلْ رَانَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّٓا اِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَۜ

elbet perdelenmişlerdir · o gün · Rablerinden · şübhesiz onlar · hayır · kazanıyorlar · idiler · o şeyler ki · kalblerinin üzerine · pas bağladı · bil'akis

﴿١٥﴾ ثُمَّ اِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَح۪يمِۜ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا الَّذ۪ي كُنْتُمْ بِه۪ تُكَذِّبُونَۜ ﴿١٧﴾ كَلَّٓا

hayır · yalanlıyorsunuz · onu · idiniz · o şey ki · bu · denilir · sonra · büyük ateşe · girecekler · şübhesiz onlar · sonra

اِنَّ كِتَابَ الْاَبْرَارِ لَف۪ي عِلِّيّ۪ينَۜ ﴿١٨﴾ وَمَٓا اَدْرٰيكَ مَا عِلِّيُّونَۜ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَرْقُومٌۙ ﴿٢٠﴾

sağlamca yazılmış · bir kitabdır · İlliyyîn · nedir · sana ne bildirdi · ve · elbette İlliyyîn'dedir · iyilerin · kitabı · şübhesiz

يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَۜ ﴿٢١﴾ اِنَّ الْاَبْرَارَ لَف۪ي نَع۪يمٍۙ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْاَرَٓائِكِ يَنْظُرُونَۙ

bakarlar · tahtlar · üzerinde · elbette ni'met içindedir · iyiler · şübhesiz · yakın kılınanlar · ona şâhid olur

﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ ف۪ي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّع۪يمِۚ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَح۪يقٍ

hâlis bir şarabdan · içirilirler · o ni'metin · parıltısını · yüzlerinde · tanırsın

مَخْتُومٍۙ ﴿٢٥﴾ خِتَامُهُ مِسْكٌۜ وَف۪ي ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَۜ ﴿٢٦﴾

yarışanlar · o hâlde yarışsın · bunda · ve · misktir · onun sonu · mühürlü

وَمِزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ
o kimseler ki | şübhesiz | yakın kılınanlar | ondan | içer | bir pınardır ki | Tesnîm'dendir | katkısı | ve

أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ
onlara | uğradılar | o vakit ki | ve | gülerler | îmân ettiler | o kimselerden ki | idiler | suç işlediler

يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾
zevk duyanlar olarak | döndüler | âilelerine | döndüler | o vakit ki | ve | birbirlerine kaş göz işâreti yaparlar

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ
üzerlerine | halbuki gönderilmediler | elbette sapıtanlardır | bunlar | şübhesiz | dediler | onları gördüler | o vakit ki | ve

حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَى
üzerinde | gülerler | kâfirlerden | îmân ettiler | o kimseler ki | işte bugün | muhâfızlar olarak

الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾
yapıyorlar | idiler | o şeylerle ki | kâfirler | cezâlandırıldı mı | seyredecekler | tahtlar

سُورَةُ الِانْشِقَاقِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
Rahîm | Rahmân | Allah'ın | ismiyle

إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ
yer | o vakit ki | ve | lâyık kılındı | ve | Rabbine | kulak verdi | ve | yarıldı | gök | o vakit ki

مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾
lâyık kılındı | ve | Rabbine | kulak verdi | ve | boşaldı | ve | içindedir | o şeyleri ki | attı | ve | uzatıldı

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿٦﴾ فَأَمَّا
işte ama | nihâyet onunla karşılaşansın | bir çabalamakla | Rabbine | çabalayansın | şübhesiz sen | insan | ey

مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَيَنْقَلِبُ
dönecek | ve | kolay | bir hesabla | hesâba çekilecek | artık ileride | sağ eline | kitabı | verildi | o kimse ki

إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ
artık ileride | sırtının | arkasından | kitabı | verildi | o kimse ki | ama | ve | sevinçli olarak | âilesine

يَدْعُو ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾
sevinçli | âilesi | içinde | idi | şübhesiz o | alevli ateşe | girecek | ve | helâki | çağıracak

27- Ve onun *(o hâlis şarabın)* katkısı "Tesnîm"dendir!

28- *(O Tesnîm ise Cennette)* bir pınardır ki, ondan *(Allah'a)* yakın kılınanlar içer!

29- Şübhesiz ki o suç işleyen *(kâfir)*ler, bir kısım îmân edenlere *(dünyada iken)* gülerlerdi.

30- Ve onların yanlarından geçtiklerinde, *(alay ederek)* birbirlerine kaş göz işâreti yaparlardı.

31- Âilelerine döndükleri zaman da *(onlarla alay etmekten)* zevk duyan kimseler olarak dönerlerdi.

32- Ve onları gördüklerinde: "Şübhesiz bunlar gerçekten sapıtmış kimseler!" derlerdi.

33- Hâlbuki *(o kâfirler)*, onların üzerine muhâfızlar olarak gönderilmemişlerdi.

34- İşte bu gün de, îmân edenler kâfirlere gülerler!

35- Tahtlar üzerinde seyredecekler!

36- Kâfirler, yapmakta olduklarıyla cezâlandırıldılar mı? *(Evet!)*

84- İNŞİKĀK SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 25 âyettir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- Gök **inşikāk** ettiği *(yarıldığı)* ve Rabbi*(nin emri)*ne kulak verip de, *(bu itâate)* lâyık kılındığı zaman!

3, 4, 5- Yer uzatıl*(ıp dümdüz yapıl)*dığı, içindekileri atıp boşaldığı ve Rabbi*(nin emri)*ne kulak verip de, *(o da bu itâate)* lâyık kılındığı zaman![1]

6- Ey insan! Şübhesiz ki sen *(o gün)*, Rabbine *(kavuşuncaya)* kadar çabalamakla didinip durucusun! Nihâyet onunla *(o yaptığın amelle)* karşılaşacak olansın!

7, 8- O zaman kimin kitâbı *(amel defteri)*, sağ eline verilirse, artık kolay bir hesabla hesâba çekilecek!

9- Ve sevinçli olarak âilesine dönecektir!

10, 11, 12- Ama kimin de kitâbı *(amel defteri)* arka tarafından verilirse, artık *(ölüp de kurtulmayı temennî ederek)* helâki çağıracak ve alevli ateşe girecektir!

13- Çünki o, *(dünyada)* âilesi içinde *(emirlerimize isyân ederek şımarmakla orada)* sevinçli idi.

14, 15- Çünki o, *(Rabbine)* aslâ dönmeyeceğini sanmıştı. Hayır! Şübhesiz Rabbi onu hakkıyla görücü idi!

16, 17, 18- Yemîn ederim o şafağa *(akşamın kızıllığına)*! Geceye ve *(karanlığında)* topladığı şeylere! *(Nûrunu)* topla*(yıp dolunay hâline gel)*diği zaman, aya!

19- *(Ki siz ey insanlar!)* Mutlakâ tabakadan tabakaya binecek *(hâlden hâle geçecek)*siniz!

20, 21- O hâlde onlara ne oluyor ki, îmân etmiyorlar? Ve kendilerine Kur'ân okunduğu zaman, secde etmiyorlar!

22, 23- Bil'akis o inkâr edenler, yalanlıyorlar! Hâlbuki Allah, *(içlerinde)* ne gizliyorlarsa en iyi bilendir!

24- *(Ey Resûlüm!)* Bu yüzden, onları *(çok)* elemli bir azâb ile müjdele!

25- Ancak îmân edip sâlih ameller işleyenler müstesnâ; onlar için tükenmez bir mükâfât vardır!

85- BÜRÛC SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 22 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yemîn olsun **bürûc** *(burçlar)* sâhibi göğe!

2- *(Geleceği)* va'd edilen güne *(kıyâmete)*!

3- Hem *(o günde)* şâhid olana ve şâhid olunana!

4, 5- *(Ki mü'minlere işkence yapan)* o Ashâb-ı Uhdûd, çırayla tutuşturulmuş o *(çok şiddetli)* ateş *(hendeklerinin sâhibleri)* kahrolsun!

6, 7- O vakit onlar, onun üzerine *(ateşin etrâfında)* oturmuş kimseler idiler. Ve onlar, mü'minlere yapmakta olduklarını seyredicilerdi!

8- Ve onlardan *(o mü'minlerden)* sâdece, Azîz *(kudreti dâimâ üstün olan)*, Hamîd *(hamd edilmeye çok lâyık)* olan Allah'a îmân ettikleri için, *(sâdece bunun için)* intikâm aldılar.

9- O *(Allah)* ki, göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Ve Allah, herşeye hakkıyla şâhiddir.

10- Şübhesiz ki mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara *(îmanlarından vazgeçmeleri için)* işkence edip de, sonra *(yaptıklarına)* tevbe etmeyenler yok mu, işte onlar için Cehennem azâbı vardır, hem onlar için *(bu dünyada da)* yangın azâbı vardır *(ki o ateş, kendilerini de yakmıştır)*!

11- Muhakkak ki îmân edip sâlih ameller işleyenler var ya, onlar için, altlarından ırmaklar akan Cennetler vardır! İşte büyük kurtuluş budur!

اِنَّهُ ظَنَّ اَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلٰى اِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ فَلَا اُقْسِمُ

işte yemin ederim | hakkıyla görücü | onu | idi | Rabbi | şübhesiz | bil'akis | aslâ dönmeyecek | şübhesiz | sanmıştı | şübhesiz o

بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَالَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ اِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا

tabakaya | mutlaka bineceksiniz | toplandı | o vakit ki | aya | ve | topladı | o şeye ki | ve | geceye | ve | o şafağa

عَنْ طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْاٰنُ لَا يَسْجُدُونَ

secde etmiyorlar | Kur'ân | onlara | okundu | ve o vakit ki | îmân etmiyorlar | hem onlara ne oldu ki | tabakadan

﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ

artık onları müjdele | gizliyorlar | o şeyi ki | en iyi bilendir | Allah | ve | yalanlıyorlar | inkâr ettiler | o kimseler ki | bil'akis

بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

kesintili | değil | bir mükâfât | onlara var | sâlih ameller | yaptılar | ve | îmân ettiler | o kimseler ki | hâric | elemli | bir azâb ile

سُورَةُ الْبُرُوجِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اثْنَتَانِ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm | Rahmân | Allah'ın | ismiyle

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قُتِلَ

kahrolsun | şâhid olunana | ve | şâhid olana | ve | va'd olunan | o güne | ve | burçlar | sâhibi | yemîn olsun göğe

اَصْحَابُ الْاُخْدُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾ اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ

onlar | ve | oturanlardı | üzerine (etrâfına) | onlar | o vakit | tutuşturucu | sâhibidir | o ateşin ki | o hendeğin | sâhibleri

عَلٰى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ اِلَّا اَنْ يُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ

Allaha | îmân etmelerinden | ancak | onlardan | intikâm almadılar | ve | seyredenlerdi | mü'minlere | yapıyorlar | o şeyleri ki

الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

herşeye | Allah | ve | yerin | ve | göklerin | mülkü | onundur | o ki | hamde çok lâyık | dâima üstün

شَهِيدٌ ﴿٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ

artık onlara var | tevbe etmediler | sonra | mü'min kadınlara | ve | mü'min erkeklere | işkence ettiler | o kimseler ki | şübhesiz | hakkıyla şâhiddir

عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٠﴾ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

sâlih ameller | yaptılar | ve | îmân ettiler | o kimseler ki | şübhesiz | yangın | azâbı | onlara var | ve | cehennem | azâbı

لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾

büyük | kurtuluş | işte budur | ırmaklar | altlarından | akar | cennetler | onlara var

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ

şübhesiz · yakalayışı · Rabbinin · elbette pek şiddetli · şübhesiz o · odur · başlıyor · ve · iâde ediyor · ve · o · çok bağışlayandır

الْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ

çok sevendir · sâhibidir · Arş'ın · pek yücedir · hakkıyla yapandır · o şeyi ki · irâde ediyor · sana geldi mi · haberi

الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ

orduların · Fir'avunun · ve · Semûdun · bil'akis · o kimseler ki · inkâr ettiler · bir yalanlama içindedir · ve · Allah

مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾ بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

arkalarından · kuşatıcıdır · bil'akis · o · bir Kur'ân'dır · yüce · bir levhadadır · korunmuş

سُورَةُ الطَّارِقِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعَ عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ismiyle · Allah'ın · Rahmân · Rahîm

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾ إِنْ كُلُّ

yemîn olsun göğe · ve · Târık'a · ve · sana ne bildirdi · nedir · Târık · yıldızdır · delen · değil · her

نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَاءٍ

bir nefis · ancak · üzerinde var · bir gözetici · o hâlde baksın · insan · neden · yaratıldı · yaratıldı · bir sudan

دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾ إِنَّهُ عَلَىٰ رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾

atılan · çıkar · arasından · bel kemiği · ve · göğüs kemikleri · şübhesiz o · onu geri döndürmeğe · elbet gücü yetendir

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾ وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾

o gün · denenir · sırlar · artık ona yok · bir kuvvet · ve · ne bir yardımcı · yemîn olsun göğe · sâhibi · dönüş

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿١٤﴾ إِنَّهُمْ

ve · yeryüzüne · sâhibi · yarılma · şübhesiz o · elbet bir sözdür · ayıran · ve · o değildir · şaka · şübhesiz onlar

يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿١٧﴾

tuzak kuruyorlar · bir tuzakla · ve · tuzak kurarım · bir tuzakla · o hâlde mühlet ver · kâfirlere · onlara mühlet ver · birazcık

سُورَةُ الْأَعْلَىٰ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ آيَةً

12, 13, 14- Doğrusu Rabbinin *(kıskıvrak tutup)* yakalayışı, elbette pek şiddetlidir! Şübhesiz ki *(ilk olarak mahlûkâtı yaratmaya)* başlayan ve *(âhirette o yaratmayı tekrar)* iâde eden ancak O'dur. Ve O, Gafûr *(çok bağışlayan)*dır, Vedûd *(kullarını çok seven)*dir.(1)

15- Arşın sâhibidir; Mecîd *(şânı pek yüce)*dir.

16- Ne dilerse, *(dilediği gibi)* hakkıyla yapandır.

17, 18- *(Ey Resûlüm!)* Sana o orduların, Fir'avun ve Semûd'un *(helâkoluş)* haber*(ler)*i geldi mi?

19, 20- Hayır! O inkâr edenler *(hâlâ)* bir yalanlama içindedirler! Hâlbuki Allah, onları arkalarından kuşatıcıdır. *(Geriye dönüşleri yoktur.)*

21- Bil'akis o *(yalanladıkları kitab)*, şerefli bir Kur'ân'dır.

22- Levh-i Mahfûz'da *(korunmuş bir levhada)*dır.

86- TÂRIK SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 17 âyettir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yemîn olsun o göğe ve **Târık**'a!

2, 3- Târık'ın ne olduğunu sana ne bildirdi? O, *(nûruyla karanlığı)* delen yıldızdır.

4, 5, 6- Hiçbir nefis yoktur ki, üzerinde bir gözetici *(koruyucu melek)* bulunmasın! O hâlde insan, neden yaratıldığına bir baksın! *(O)* atılan bir sudan yaratıldı.

7- *(Bu su)* bel kemiği ile göğüs kemikleri arasın*(daki uzuvlar)*dan çıkar.

8- Şübhesiz ki O *(Allah)*, onu geri döndürmeğe *(öldürdükten sonra tekrar diriltmeğe)* elbette gücü yetendir.

9- O gün *(kalblerde bulunan)* sırlar ortaya çıkarılır.

10- O *(insan)* için ne bir kuvvet vardır, ne de bir yardımcı!

11- Yemîn olsun o dönüşlü *(hâlden hâle giren)* göğe!

12- O *(bitkilerle yarılarak)* yarıklar sâhibi olan yeryüzüne!

13, 14- Şübhesiz ki o *(Kur'ân)*, elbet *(hak ile bâtılı)* ayıran bir sözdür. Ve o, şaka değildir!

15, 16- Gerçekten onlar, *(Kur'ân'ı ibtâl etmek için)* bir hîle olarak tuzak kuruyorlar. *(Ben de)* bir hîle ile *(kurdukları)* tuzak*(larını ibtâl)* ederim!

17- *(Ey Habîbim!)* O hâlde kâfirlere *(azâb edeceğimiz vakte kadar)* mühlet ver; onlara azıcık süre tanımakla, biraz *(kendi hâllerine)* bırak!

87- A'LÂ SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 19 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- *(Resûlüm!)* **A'lâ** *(pek yüce olan)* Rabbinin ismini *(سُبْحَانَ رَبِّيَ الْاَعْلٰى 'Pek yüce olan Rabbim münezzehtir' diyerek)* tesbîh et! O ki, *(herşeyi)* yaratıp *(ardından)* düzene koydu.

3- Hem O ki, *(herşeyin maslahatına uygun olanı)* takdîr etti de *(ona, o takdîr ettiği şeye giden bir)* yol gösterdi.

4, 5- Ve O ki, yeşillikleri çıkardı, sonra da onu kapkara bir süprüntü hâline getirdi.

6- Sana *(Kur'ân'ı)* okutacağız, artık unutmayacaksın!

7- Ancak *(eğer isterse)* Allah'ın *(unutmanı)* dilediği müstesnâ. Şübhesiz ki O, açık olanı da bilir, gizleneni de.

8, 9, 10- Ve seni en kolay olana *(İslâm dînine)* muvaffak kılacağız. O hâlde eğer nasîhat fayda verirse, *(artık onlara)* nasîhat et! *(Allah'dan)* korkan nasîhat alacaktır.

11- En bedbaht olan da, ondan kaçınacaktır.

12- O *(bedbaht)* ki, en büyük ateşe girecektir!

13- Sonra orada ne ölecek, ne de yaşayacak!

14, 15- *(Günahlardan)* temizlenen kimse, gerçekten kurtuluşa ermiştir! Rabbisinin ismini zikredip, namaz kılan da!

16, 17- Fakat *(siz)* dünya hayâtını üstün tutarsınız! Hâlbuki âhiret daha hayırlı ve daha devamlıdır!

18, 19- Şübhesiz bu *(anlatılanlar)* elbet ilk sahîfelerde, İbrâhîm'in ve Mûsâ'nın sahîfelerinde *(de)* vardır.

88- ĞÂŞİYE SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 26 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- *(Ey Resûlüm!)* **Ğâşiye**'nin *(dehşetiyle insanları kaplayıcı olan kıyâmet ânının)* haberi sana geldi mi? Birtakım yüzler vardır ki o gün zelildir!

3, 4, 5- *(Meşakkat içinde)* çalışmış, yorgun! Kızgın bir ateşe girer! Son derece sıcak bir kaynaktan içirilir!

6, 7- Onlar için kuru bir dikenden başka bir yiyecek yoktur! *(O)* ne besler, ne de açlıktan yana fayda verir!

8, 9, 10, 11- O gün öyle yüzler *(de)* vardır ki ni'met içinde *(olmakla güzel)*dir! *(Dünyadaki)* çalışmalarından dolayı hoşnuddurlar! Yüksek bir Cennettedirler! Orada boş bir söz işitmezler!

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ismiyle — Allah'ın — Rahmân — Rahîm

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلٰىۙ ﴿١﴾ اَلَّذ۪ي خَلَقَ فَسَوّٰىۙ ﴿٢﴾ وَالَّذ۪ي قَدَّرَ فَهَدٰىۙ ﴿٣﴾

tesbîh et — ismini — Rabbinin — en yüce olan — o ki — yarattı — sonra düzenledi — ve — o ki — takdîr etti — ve yol gösterdi

وَالَّذ۪ٓي اَخْرَجَ الْمَرْعٰىۙ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُ غُثَٓاءً اَحْوٰىۜ ﴿٥﴾ سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰىۙ ﴿٦﴾

ve — o ki — çıkardı — otlağı — sonra onu kıldı — sel atığı — kapkara — sana okutacağız — artık unutmayacaksın

اِلَّا مَا شَٓاءَ اللّٰهُۜ اِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفٰىۜ ﴿٧﴾ وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰىۚ ﴿٨﴾

ancak — dilediği şey — Allahın — şübhesiz o — bilir — açık olanı — ve — gizlenen şeyi — ve — seni muvaffak kılacağız — en kolay olana

فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰىۜ ﴿٩﴾ سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشٰىۙ ﴿١٠﴾ وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَىۙ ﴿١١﴾

artık nasîhat et — eğer — fayda verirse — nasîhat — nasîhat alacak — o kimse ki — korkuyor — ve — ondan kaçınacaktır — en bedbaht olan

اَلَّذ۪ي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرٰىۚ ﴿١٢﴾ ثُمَّ لَا يَمُوتُ ف۪يهَا وَلَا يَحْيٰىۜ ﴿١٣﴾ قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰىۙ ﴿١٤﴾

o ki — girecek — ateşe — en büyük — sonra — ne ölür — orada — ve ne yaşar — gerçekten kurtuluşa erdi — temizlenen

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّه۪ فَصَلّٰىۜ ﴿١٥﴾ بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَاۘ ﴿١٦﴾ وَالْاٰخِرَةُ

ve zikreden — ismini — Rabbisinin — ve namaz kılan — bil'akis — tercih ediyorsunuz — hayatını — dünya — ve — âhiret

خَيْرٌ وَاَبْقٰىۜ ﴿١٧﴾ اِنَّ هٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْاُو۫لٰىۙ ﴿١٨﴾ صُحُفِ اِبْرٰه۪يمَ وَمُوسٰى ﴿١٩﴾

daha hayırlı — ve — daha devamlı — şübhesiz — bu — elbet sahîfelerdedir — ilk — sahîfelerinde — İbrâhîmin — ve — Mûsâ'nın

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ismiyle — Allah'ın — Rahmân — Rahîm

هَلْ اَتٰيكَ حَد۪يثُ الْغَاشِيَةِۜ ﴿١﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌۙ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌۙ

sana geldi mi — haberi — dehşetiyle bürüyenin — nice yüzler — o gün — öne eğiktir — çalışandır — yorulandır

﴿٣﴾ تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةًۙ ﴿٤﴾ تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍۜ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ

girer — bir ateşe — kızgın — içirilir — bir kaynaktan — son derece sıcak — yoktur — onlar için — bir yiyecek

اِلَّا مِنْ ضَر۪يعٍۙ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْن۪ي مِنْ جُوعٍۜ ﴿٧﴾ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌۙ

ancak — kuru bir diken — beslemez — ve — kurtarmaz — açlıktan — nice yüzler — o gün — ni'met içindedir

﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌۙ ﴿٩﴾ ف۪ي جَنَّةٍ عَالِيَةٍۙ ﴿١٠﴾ لَا تَسْمَعُ ف۪يهَا لَاغِيَةًۜ ﴿١١﴾

çalışmasından dolayı — hoşnuddur — bir cennettedir — yüksek — işitmezler — orada — boş bir söz

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَاَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾
konulmuş · kadehler · ve · yükseltilmiş · tahtlar · orada var · akan · bir pınar · orada var

وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾ اَفَلَا يَنْظُرُونَ اِلَى الْاِبِلِ
deveye · hiç bakmıyorlar mı · serilmiş · halılar · ve · sıra sıra dizilmiş · yastıklar · ve

كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَاِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ
dikilmiş · nasıl · dağlara · ve · yükseltilmiş · nasıl · göğe · ve · yaratılmış · nasıl

﴿١٩﴾ وَاِلَى الْاَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ اِنَّمَا اَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ
üzerlerine · değilsin · bir nasihatcisin · sen · ancak · artık nasihat et · yayılmış · nasıl · yere · ve

بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾ اِلَّا مَنْ تَوَلّٰى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ الْاَكْبَرَ
en büyük · azâb ile · Allah · artık onu cezâlandırır · inkâr etti · ve · yüz çevirdi · o kimse ki · ancak · bir zorlayıcı

﴿٢٤﴾ اِنَّ اِلَيْنَا اِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾
onların hesabı · bize âiddir · şübhesiz · sonra · onların dönüşü · bizedir · şübhesiz

سُورَةُ الْفَجْرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلٰثُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
Rahîm · Rahmân · Allah'ın · ismiyle

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَاللَّيْلِ اِذَا يَسْرِ ﴿٤﴾ هَلْ فِي
içinde var mı · geçiyor · o vakit ki · geceye · ve · teke · ve · çifte · ve · on · gecelere · ve · and olsun şafağa

ذٰلِكَ قَسَمٌ لِذِي حِجْرٍ ﴿٥﴾ اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾ اِرَمَ
İrem'e ki · Âd'e · Rabbin · yaptı · nasıl · görmedin mi · akıl · sâhibi için · bir yemin · bunun

ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ
Semûd'a · ve · şehirler içinde · benzeri · yaratılmamıştı · o ki · yüksek sütunlar · sâhibidir

الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْاَوْتَادِ ﴿١٠﴾
kazıklar · sâhibidir · Fira'vun'a ki · ve · o vâdide · kayaları · oydular · onlar ki

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾ فَاَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾
bozgunculuğu · oralarda · böylece çoğaltmışlardı · memleketlerde · azgınlık etmişlerdi · onlar ki

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾
elbette gözetlemededir · Rabbin · şübhesiz · bir azâb · kamçısı · Rabbin · üzerlerine · bu yüzden döktü

12- Orada dâimâ akan bir *(çok)* pınar*(lar)* vardır!

13, 14, 15, 16- Orada yükseltilmiş tahtlar, *(önlerine)* konulmuş kadehler, dizilmiş yastıklar ve serilmiş halılar vardır!

17- *(Onlar)* hiç deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmış?

18- Ve göğe *(bakmıyorlar mı)*, nasıl yükseltilmiş?

19- Ve dağlara *(bakmıyorlar mı)*, nasıl dikilmiş?

20- Ve yere *(bakmıyorlar mı)*, nasıl yayılıp döşenmiş?

21, 22- *(Habîbim, yâ Muhammed!)* O hâlde nasîhat et; çünki sen, ancak bir nasîhat edicisin! Onların üzerine *(musallat olmuş)* bir zorlayıcı değilsin!

23, 24- Ancak kim yüz çevirip inkâr ederse, o takdirde Allah, onu en büyük azâb ile cezâlandırır!

25- Şübhesiz onların dönüşü, ancak bizedir.

26- Sonra doğrusu onların hesâbı*(nı görmek)* de ancak bize âiddir.

89- FECR SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 30 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2, 3, 4- Yemîn olsun **fecr**'e *(şafak vaktine)*! Ve on geceye![(1)] Hem çifte ve teke! Ve geçip giderken, geceye!

5- Bunda bir akıl sâhibi için *(ibret alınacak)* bir yemin *(bu yemine lâyık hakîkatler)* vardır, değil mi?

6- Görmedin mi Rabbin, Âd *(kavmin)*e nasıl *(azâb)* etti?

7- O *(sütunlar üzerine kurulmuş binâlarla dolu)* direkli İrem *(şehrin)*e!

8- Ki şehirler içinde onun benzeri yaratılmamıştı.

9- Vâdide *(ev yapmak için)* kayaları oyan Semûd'a da *(nasıl azâb etti)*?

10- Ve kazıklar sâhibi Fira'vun'a?

11- Onlar ki memleketler*(in)*de azgınlık etmişlerdi.

12- Böylece oralarda fesâdı çoğaltmışlardı.

13- Bundan dolayı Rabbin, onların üzerine bir azab kamçısı yağdırdı!

14- Şübhesiz ki Rabbin, elbette *(her an)* gözetlemededir.

15- Fakat insan, Rabbi kendisini *(varlıkla)* imtihân edip, ona ikramda bulunduğu ve ona ni'met verdiği zaman, bunun üzerine: "Rabbim bana ikrâm etti!" der.

16- Hâlbuki onu *(yoklukla)* imtihân edip de rızkını kendisine daralttığı zaman: "Rabbim bana ihânet etti!" der.

17- Hayır! *(Siz)* doğrusu yetime ikrâm etmiyorsunuz!

18, 19, 20- Ve yoksulu yedirmeye, birbirinizi teşvîk etmiyorsunuz! Hem mîrâsı, helâl haram demeyen bir yiyişle yiyorsunuz! Ve malı, aşırı bir sevgi ile seviyorsunuz!

21, 22- Hayır! Yer *(çarpıla çarpıla)* un ufak olarak dümdüz edildiği zaman! Rabbin*(in emri)* geldiği ve melekler saf saf dizildiği *(zaman)*!

23- O gün Cehennem de getirilir; insan o gün *(günahlarını)* hatırlar; artık o hatırlama*(nın faydası)* ona nereden olacak?

24- *(O zaman insan:)* "Keşke ben, *(bu ebedî)* hayâtım için önceden *(dünyada iken iyi ameller)* yapsaydım!" der.

25- Artık o gün, O'nun *(Allah'ın)* azâbı gibi, hiç kimse azâb edemez!

26- Ve O'nun bağı gibi, hiç kimse bağ vuramaz!

27- *(Allah, mü'min kuluna ise:)* "Ey nefs-i mutmainne *(kâmil bir îman sâhibi olarak huzûra ermiş olan nefis)*!"

28- "*(Hem)* râzı olan, *(hem)* kendisinden râzı olunan *(sen Rabbinden, O da senden râzı)* olarak Rabbine dön!"

29- "Artık *(sâlih)* kullarımın arasına katıl!"

30- "Ve *(onlarla)* Cennetime gir!"

90- BELED SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 20 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yemîn ederim bu **beled**'e *(Mekke'ye)*!

2- Ki sen bu beldede oturmaktasın.

3- Ve *(yemîn ederim)* babaya ve doğan *(çocuğ)*a!

4- *(Ki)* insanı, gerçekten bir meşakkat içinde *(olmak üzere)* yarattık.

5- *(O,)* kendisine hiç kimsenin aslâ güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

6- *(Övünerek:)* "*(İslâm düşmanlığı uğrunda)* yığın yığın mal telef ettim!" diyor.

7- Kendisini kimsenin görmediğini mi sanıyor?

فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ رَبُّهُ فَاَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبّ۪ٓي

işte ama | insan | o şey vakti ki | onu imtihân etti | Rabbi | ve ona ikram etti | ve | ona ni'met verdi | hemen der | Rabbim

اَكْرَمَنِۜ ﴿١٥﴾ وَاَمَّٓا اِذَا مَا ابْتَلٰيهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبّ۪ٓي

bana ikrâm etti | ama ve | o şey vakti ki | onu imtihân etti | ve daralttı | ona | rızkını | hemen der | Rabbim

اَهَانَنِۚ ﴿١٦﴾ كَلَّا بَلْ لَا تُكْرِمُونَ الْيَت۪يمَۙ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحَٓاضُّونَ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْك۪ينِۙ

bana ihânet etti | hayır | bil'akis | ikrâm etmiyorsunuz | yetime | ve | birbirinizi teşvîk etmiyorsunuz | yiyeceğine | yoksulun

﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ اَكْلًا لَمًّاۙ ﴿١٩﴾ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّاۜ ﴿٢٠﴾ كَلَّٓا اِذَا

ve yiyorsunuz | mîrâsı | bir yiyişle | toptan | ve | seviyorsunuz | malı | bir sevgi ile | çok | hayır | o vakit ki

دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّاۙ ﴿٢١﴾ وَجَٓاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّاۚ ﴿٢٢﴾ وَج۪ٓيءَ

ufalanıp düzlendi | yer | çarpıla | çarpıla | ve | geldi | Rabbin | ve | melekler | saf | saf | ve | getirildi

يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰىۜ ﴿٢٣﴾ يَقُولُ

o gün | cehennem | o gün | hatırlar | insan | ve | nereden | ona | o hatırlamanın (faydası) | der

يَا لَيْتَن۪ي قَدَّمْتُ لِحَيَات۪يۚ ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُٓ اَحَدٌۙ ﴿٢٥﴾ وَلَا

keşke ben | takdîm etseydim | hayatım için | artık o gün | azâb edemez | onun azâbını | hiç kimse | ve

يُوثِقُ وَثَاقَهُٓ اَحَدٌۜ ﴿٢٦﴾ يَٓا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُۗ ﴿٢٧﴾ ارْجِع۪ٓي اِلٰى رَبِّكِ

bağ vuramaz | onun bağını | hiç kimse | ey | nefis | mutmain olan | dön | Rabbine

رَاضِيَةً مَرْضِيَّةًۚ ﴿٢٨﴾ فَادْخُل۪ي ف۪ي عِبَاد۪يۙ ﴿٢٩﴾ وَادْخُل۪ي جَنَّت۪ي ﴿٣٠﴾

râzı olan olarak | râzı olunan olarak | artık gir | kullarımın içine | ve | gir | cennetime

سُورَةُ الْبَلَدِ مَكِّيَّةٌ

وَهِيَ عِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

ismiyle | Allah'ın | Rahmân | Rahîm

لَٓا اُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِۙ ﴿١﴾ وَاَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِۙ ﴿٢﴾ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ

yemin ederim | buna | o beldeye | sen iken | oturan | bunda | o beldede | ve | babaya | ve | o şeye ki | doğdu

﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ ف۪ي كَبَدٍۜ ﴿٤﴾ اَيَحْسَبُ اَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ

elbet gerçekten | yarattık | insanı | bir meşakkat içinde | sanıyor mu | şübhesiz | aslâ güç yetiremeyecek | kendisine

اَحَدٌۢ ﴿٥﴾ يَقُولُ اَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًاۜ ﴿٦﴾ اَيَحْسَبُ اَنْ لَمْ يَرَهُٓ اَحَدٌۜ ﴿٧﴾

hiç kimse | diyor | telef ettim | mal | yığın yığın | sanıyor mu | şübhesiz | kendisini görmedi | hiç kimse

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ﴿٩﴾ وَهَدَيْنَاهُ

ona gösterdik · ve · iki dudak · ve · bir dil · ve · iki göz · ona · kılmadık mı

النَّجْدَيْنِ ﴿١٠﴾ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾

o sarp yokuş · nedir · sana ne bildirdi · ve · sarp yokuşa · fakat girişmedi · iki yol

فَكُّ رَقَبَةٍ ﴿١٣﴾ أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ

akrabâlık · sâhibidir · bir yetîme ki · açlık · sâhibidir · bir günde ki · yedirmek · veya · bir boynu · kurtarmaktır

﴿١٥﴾ أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا

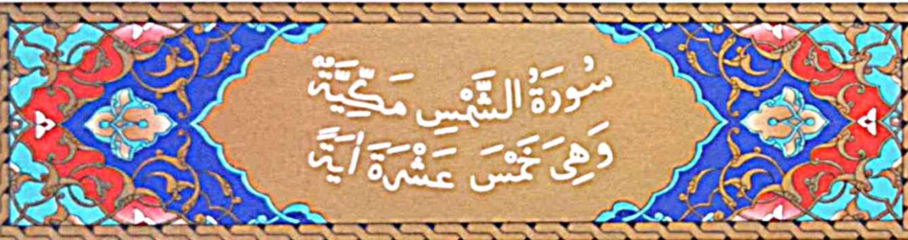
tavsiyeleştiler · ve · îmân ettiler · o kimselerden ki · oldu · sonra · toz toprak · sâhibidir · bir yoksula ki · veya

بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾ وَالَّذِينَ

o kimseler ki · ve · Ashâb-ı Meymene'dir · işte onlar · merhamet ile · tavsiyeleştiler · ve · sabır ile

كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿١٩﴾ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

sımsıkı kapatılmış · bir ateş · üzerlerinde var · Ashâb-ı Meş'eme'dir · onlar · âyetlerimizi · inkâr ettiler

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm · Rahmân · Allah'ın · ismiyle

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ﴿١﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا ﴿٢﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا ﴿٣﴾ وَاللَّيْلِ

geceye · ve · onu açığa çıkardı · o vakit ki · gündüze · ve · onu ta'kîb etti · o vakit ki · aya · ve · aydınlığına · ve · and olsun güneşe

إِذَا يَغْشَاهَا ﴿٤﴾ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ﴿٥﴾ وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ﴿٦﴾ وَنَفْسٍ

nefse · ve · onu döşeyene · ve · yere · ve · onu binâ edene · ve · göğe · ve · onu örtüyor · o vakit ki

وَمَا سَوَّاهَا ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ﴿٨﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ﴿٩﴾

onu temizledi · o kimse ki · kurtuldu · gerçekten · takvâsını · ve · günâhını · sonra ona ilhâm etti · onu düzenleyene · ve

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴿١٠﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ﴿١١﴾ إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا ﴿١٢﴾

onların en bedbahtı · ileri atılmıştı · o vakit · azgınlığıyla · Semûd · yalanladı · onu gömdü · o kimse ki · ziyân etti · ve gerçekten

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ﴿١٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا

ve onu kestiler · fakat onu yalanladılar · onun su içmesi · ve · Allahın · devesi · Allahın · peygamberi · onlara · ve demişti

فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوَّاهَا ﴿١٤﴾ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴿١٥﴾

onun âkıbetinden · korkmaz · ve · ve orayı dümdüz etti · günahları sebebiyle · Rableri · üzerlerini · nihâyet (azâbla) kapladı

8, 9, 10, 11- *(Biz)* ona *(diğer insanlar gibi)* iki göz, bir dil ve iki dudak vermedik mi? Ona da *(hayır ve şer)* iki yol gösterdik. Fakat *(o)*, sarp yokuşu aşamadı.

12- O sarp yokuşun ne olduğunu sana ne bildirdi?

13, 14, 15, 16- *(O,)* bir kölenin âzâd edilmesi *(ve kişinin kendi nefsini ateşten kurtarması)*dır. Veya bir açlık gününde akrabâlığı olan bir yetîmi veya toz toprak içinde kalmış bir yoksulu doyurmaktır.

17, 18- Sonra *(bütün bunları yaparken)* îmân edenlerden, birbirlerine sabrı tavsiye edenlerden ve birbirlerine merhameti tavsiye edenlerden olmaktır. İşte onlar Ashâb-ı Meymene *(amel defterleri sağ eline verilenler)*dir.

19, 20- Âyetlerimizi inkâr edenler ise, onlar Ashâb-ı Meş'eme *(amel defterleri sol eline verilenler)*dir. Üzerlerinde *(kapıları sımsıkı)* kapatılmış bir ateş vardır!

91- ŞEMS SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 15 âyettir.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- Yemîn olsun **şems**'e *(güneşe)* ve onun *(kuşluk vakti)* aydınlığına! Ve *(güneş batınca)* onu ta'kîb eden aya!

3- Ve onu *(o güneşi)* açığa çıkardığı zaman, gündüze!

4- Ve onu örttüğü zaman, geceye!

5, 6, 7, 8- Ve göğe, hem onu binâ edene! Hem yere ve onu döşeyene! Ve nefse ve onu *(güzel bir şekilde yaratıp)* düzenleyene! Sonra da ona *(o kişiye)* günâhını ve takvâsını *(neyin isyan, neyin itâat olduğunu bildirerek)* ilhâm edene *(yemîn olsun)*!

9, 10- *(Ki)* onu *(o nefsini, günahlardan)* temizleyen muhakkak kurtulmuştur! Onu *(isyânıyla)* örten ise, mutlakā hüsrâna uğramıştır!

11- Semûd *(kavmi)*, azgınlığı yüzünden *(peygamberini)* yalanladı!

12, 13- Hani onların en bedbahtı *(deveyi kesmek için)* ileri atılmıştı da Allah'ın peygamberi *(Sâlih)* onlara: "Allah'ın devesi*(ni kesmekten)* ve onun su içmesi*(ni engellemekten sakının)*!" demişti.

14- Fakat kendisini yalanladılar da onu *(o deveyi)* kestiler; bunun üzerine Rableri, günahları sebebiyle üzerlerini büyük bir azabla kaplayıp onları dümdüz *(ederek yerle bir)* etti.

15- Ve *(O,)* bunun *(bu yaptığı işin)* âkıbetinden korkmaz![1]

92- LEYL SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 21 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- Yemîn olsun *(karanlığı ile herşeyi)* örttüğü zaman, **leyl**'e *(geceye)*! Ve açılıp ağardığı zaman, gündüze!

3- Ve erkeği ve dişiyi yaratana!

4- *(Ki)* şübhesiz amel*(ler)*iniz gerçekten çeşit çeşittir.

5, 6, 7- Fakat kim *(Allah yolunda)* verir ve *(günahlardan)* sakınırsa, ve o en güzel olanı tasdîk ederse, artık *(biz)* onu, en kolay olana *(Cennete)* muvaffak kılarız!

8, 9, 10- Ama kim cimrilik eder ve kendini *(Allah'ın sevâbına)* muhtaç görmezse, ve o en güzel olanı yalanlarsa, onu da en zor olana *(Cehenneme)* muvaffak kılarız!

11- Hâlbuki aşağıya düştüğü *(Cehenneme yuvarlandığı)* zaman, malı kendisine fayda vermez!

12- Muhakkak ki bize düşen, elbette doğru yolu göstermektir.

13- Ve şübhesiz ki son da, ilk de *(âhiret de, dünya da)* gerçekten bizimdir.

14- *(Ben)* işte sizi, şiddetle alevlenen bir ateşle korkuttum.

15, 16- Ona ancak *(peygamberi)* yalanlayan ve *(îmandan)* yüz çeviren o en bedbaht *(kâfirler)* girer!

17, 18- Malını *(Allah katında)* temizlenmek için veren, *(günahlardan)* en çok sakınan *(mü'minler)* ise, ondan uzaklaştırılacaktır.

19- Onun yanında *(o malını Allah yolunda sarf edenin üzerinde)*, hiç kimsenin karşılığı verilecek bir ni'meti *(bir alacağı)* yoktur.

20- *(O,)* ancak, pek yüce Rabbisinin rızâsını kazanmak için *(vermekte)*dir.

21- Elbette ileride de *(bu amelinden)* hoşnûd olacaktır.

93- DUHÂ SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 11 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yemîn olsun **duhâ**'ya *(kuşluk vaktine)*!

2- Ve sükûna erdiği zaman, geceye!

3- *(Habîbim, yâ Muhammed! Vahiy bir müddet gecikmekle)* Rabbin seni ne terk etti, ne de *(sana)* darıldı!

سُورَةُ الَّيْلِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اِحْدٰى وَعِشْرُونَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

وَالَّيْلِ اِذَا يَغْشٰىۙ ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰىۙ ﴿٢﴾ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰىۙ
dişiyi ve erkeği yarattı ve o zata ki açılıp ağardı o vakit ki gündüze ve örtüyor o vakit ki and olsun geceye

﴿٣﴾ اِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتّٰىۜ ﴿٤﴾ فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰىۙ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰىۙ
en güzeli tasdîk etmişse ve sakınmışsa ve vermişse kim işte ama elbette dağınıktır çalışmanız şübhesiz

﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرٰىۜ ﴿٧﴾ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰىۙ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰىۙ
en güzeli yalanlamışsa ve ihtiyaç duymamışsa ve cimrilik etmişse kim ama ve en kolay olana artık onu muvaffak kılarız

﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرٰىۜ ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْن۪ي عَنْهُ مَالُهُٓ اِذَا تَرَدّٰىۜ ﴿١١﴾ اِنَّ عَلَيْنَا
bize ait olan şübhesiz yuvarlandı o vakit ki malı ona fayda vermez ve en zor olana artık onu muvaffak kılarız

لَلْهُدٰىۘ ﴿١٢﴾ وَاِنَّ لَنَا لَلْاٰخِرَةَ وَالْاُو۫لٰى ﴿١٣﴾ فَاَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظّٰىۚ
alevlenir bir ateşle işte sizi korkuttum ilk ve elbette son bizimdir şübhesiz ve elbette yol göstermektir

﴿١٤﴾ لَا يَصْلٰيهَٓا اِلَّا الْاَشْقٰىۙ ﴿١٥﴾ الَّذ۪ي كَذَّبَ وَتَوَلّٰىۜ ﴿١٦﴾ وَسَيُجَنَّبُهَا
ondan uzaklaştırılacak ve yüz çevirdi ve yalanladı o ki en bedbaht ancak ona girmez

الْاَتْقٰىۙ ﴿١٧﴾ الَّذ۪ي يُؤْت۪ي مَالَهُ يَتَزَكّٰىۚ ﴿١٨﴾ وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ
yanında hiç kimse için yoktur ve temizlenir malını verir o ki en çok sakınan

نِعْمَةٍ تُجْزٰىۙ ﴿١٩﴾ اِلَّا ابْتِغَٓاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰىۚ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ﴿٢١﴾
hoşnûd olacaktır elbette ileride ve en yüce Rabbisinin rızâsını aramak için ancak karşılığı verilecek bir ni'metten ki

سُورَةُ الضُّحٰى مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

وَالضُّحٰىۙ ﴿١﴾ وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰىۙ ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلٰىۜ ﴿٣﴾
darılmadı ve Rabbin sana vedâ' etmedi sükûna erdi o vakit ki geceye ve and olsun kuşluk vaktine

وَلَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْاُولٰىۜ ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطٖيكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰىۜ ﴿٥﴾

ve | elbette âhiret | hayırlıdır | senin için | ilkden (dünyadan) | ve | elbette ileride | sana verecek | Rabbin | ve hoşnûd olacaksın

اَلَمْ يَجِدْكَ يَتٖيمًا فَاٰوٰىۖ ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَٓالًّا فَهَدٰىۖ ﴿٧﴾

seni bulmadı mı | yetim iken | ve barındırdı | ve | seni buldu | şaşırmış iken | ve yol gösterdi

وَوَجَدَكَ عَٓائِلًا فَاَغْنٰىۜ ﴿٨﴾ فَاَمَّا الْيَتٖيمَ فَلَا تَقْهَرْۜ ﴿٩﴾

ve | seni buldu | fakir iken | ve zengin etti | işte ama | yetîmi | sakın ezme

وَاَمَّا السَّٓائِلَ فَلَا تَنْهَرْۜ ﴿١٠﴾ وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

ve | ama | dilenciyi | sakın azarlama | ve | ama | ni'metini | Rabbinin | artık anlat

سُورَةُ الْاِنْشِرَاحِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ ثَمَانِ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

ismiyle | Allah'ın | Rahmân | Rahîm

اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَۙ ﴿١﴾ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَۙ ﴿٢﴾ اَلَّذٖٓي اَنْقَضَ

genişlik vermedik mi | senin için | göğsüne | ve | indirdik | senden | yükünü | o ki | çok ağır geldi

ظَهْرَكَۙ ﴿٣﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَۜ ﴿٤﴾ فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًاۙ ﴿٥﴾ اِنَّ مَعَ

sırtına | ve | yükselttik | senin için | şânını | işte şübhesiz | beraberdir | zorlukla | bir kolaylık | şübhesiz | beraberdir

الْعُسْرِ يُسْرًاۜ ﴿٦﴾ فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْۙ ﴿٧﴾ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾

zorlukla | bir kolaylık | öyleyse o vakit ki | boş kaldın | hemen yorul | ve | Rabbine | artık rağbet et

سُورَةُ التّٖينِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ ثَمَانِ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

ismiyle | Allah'ın | Rahmân | Rahîm

وَالتّٖينِ وَالزَّيْتُونِۙ ﴿١﴾ وَطُورِ سٖينٖينَۙ ﴿٢﴾ وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمٖينِۙ ﴿٣﴾ لَقَدْ

and olsun incire | ve | zeytine | ve | dağına | Sînâ | ve | bu | beldeye | emîn | and olsun gerçekten

خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فٖٓي اَحْسَنِ تَقْوٖيمٍۘ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ اَسْفَلَ سَافِلٖينَۙ ﴿٥﴾

yarattık | insanı | en güzelinde | biçimin | sonra | onu çevirdik | aşağısına | aşağıların

4- Gerçekten sonraki *(âhiret)* ise, senin için evvelkinden *(dünyadan)* daha hayırlıdır.

5- Ve Rabbin, elbette ileride *(âhiret gününde)* sana *(ümmetinden dilediğine şefâat etme hakkı)* verecek *(sen)* de hoşnûd olacaksın!

6- *(O,)* seni bir yetim iken bulup *(seni seçip, amcan Ebû Tâlib'in yanında)* barındırmadı mı?

7- Hem *(sen henüz peygamberlik ve şer'î hükümlerden)* habersiz iken seni bulup, yol göstermedi mi?

8- Hem seni fakir iken bulup da zengin etmedi mi?

9- O hâlde yetîme gelince, sakın *(onu)* ezme!

10- Ve dilenciye gelince, sakın *(onu)* azarlama!

11- Ve Rabbinin ni'metine gelince, artık *(onu şükranla)* anlat!

94- İNŞİRÂH SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 8 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Göğsüne senin için *(ilim ve hikmetle)* **inşirâh** vermedik mi *(genişletmedik mi)*?

2, 3- Ve sırtına çok ağır gelen yükünü, senden indirmedik mi?

4- Hem senin için şânını yükseltmedik mi?

5- İşte şübhesiz zorlukla berâber, bir kolaylık vardır.

6- Gerçekten zorlukla berâber, bir kolaylık vardır.

7- O hâlde boş kaldığın zaman, hemen *(başka bir işe giriş)* yorul!

8- Ve artık ancak Rabbini arzula!

95- TÎN SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 8 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحٖيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yemîn olsun **tîn**'e *(incire)* ve zeytine![1]

2- Ve Sînâ dağına!

3- Ve bu emîn beldeye *(Mekke'ye)*!

4- Gerçekten *(biz)* insanı, en güzel bir biçimde yarattık!

5- Sonra onu, aşağıların aşağısına çevirdik.[2]

6- Ancak îmân edip sâlih ameller işleyenler müstesnâ; artık onlar için, tükenmez bir mükâfât vardır.

7- O hâlde *(ey insan)*, bundan sonra sana dîni *(hesab gününü)* yalanlattıran nedir?

8- Allah, hükmedenlerin en *(iyi)* hükmedeni değil midir? *(Evet!)*

96- ALAK SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 19 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yaratan Rabbinin ismiyle oku!

2- *(O,)* insanı bir **alak**'dan yarattı.

3- Oku! Çünki Rabbin, en büyük kerem sâhibidir.

4- O, kalemle öğretendir.

5- İnsana bilmediği şeyleri öğretti.

6, 7- Hayır! Şübhesiz insan, kendisini ihtiyaçtan kurtulmuş görmesinden dolayı gerçekten *(isyân ederek)* haddini aşar![1]

8- Muhakkak ki dönüş, Rabbinedir.

9, 10- Bir kulu *(peygamberi)* namaz kılarken men' edeni gördün mü?

11, 12- Gördün mü, ya *(o kul)* hidâyet üzere ise veya *(günahlardan)* sakınmayı *(takvâyı)* emrediyorsa?

13- Gördün mü, ya *(bu men' eden, hakkı)* yalanladı ve *(ondan)* yüz çevirdi ise?

14- Bilmedi mi ki, gerçekten Allah *(onun yaptıklarını ve herşeyi)* görür!

15- Hayır! Celâlim hakkı için, eğer *(bundan)* vazgeçmezse, elbette o perçem*(in)*den tutup *(onu Cehenneme)* sürükleriz!

سجده

16- *(O)* yalancı, günahkâr perçemden!

17- O zaman çağırsın *(bakalım)* meclisini!

18- *(Artık kendisini Cehenneme atmak üzere)* zebânîleri çağıracağız!

19- Hayır! Ona itâat etme! Böylece secde *(ve namazına devâm)* et ve *(Rabbine)* yaklaş!

اِلَّا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝٦
kesintili değil bir mükâfât ki artık onlar için var sâlih ameller yaptılar ve îmân ettiler o kimseler ki ancak

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدّ۪ينِ ۝٧ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَحْكَمِ الْحَاكِم۪ينَ ۝٨
hükmedenlerin en hükmedeni Allah değil mi dîni (bundan) sonra sana yalanlatıyor peki nedir

سُورَةُ الْعَلَقِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذ۪ي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ
bir alakdan insanı yarattı yarattı o zâtın ki Rabbinin ismiyle oku

۝٢ اِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ۝٣ اَلَّذ۪ي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ
insana öğretti kalemle öğretti o zâttır ki en keremlidir Rabbin ve oku

مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥ كَلَّا اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰى ۝٦ اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰى
ihtiyaçtan kurtuldu kendini gördü diye gerçekten azıyor insan şübhesiz hayır bilmedi o şeyleri ki

۝٧ اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ الرُّجْعٰى ۝٨ اَرَاَيْتَ الَّذ۪ي يَنْهٰى ۝٩ عَبْدًا اِذَا صَلّٰى
namaz kıldı o vakit ki bir kulu men' ediyor o kimseyi ki gördün mü dönüş Rabbinedir şübhesiz

۝١٠ اَرَاَيْتَ اِنْ كَانَ عَلَى الْهُدٰى ۝١١ اَوْ اَمَرَ بِالتَّقْوٰى ۝١٢ اَرَاَيْتَ
gördün mü sakınmayı emretti veya hidâyet üzere ise eğer gördün mü

اِنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ۝١٣ اَلَمْ يَعْلَمْ بِاَنَّ اللّٰهَ يَرٰى ۝١٤ كَلَّا لَئِنْ لَمْ
and olsun eğer hayır görür Allah şübhesiz bilmedi mi ki yüz çevirmişse ve yalanlamışsa eğer

يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ۝١٥ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ۝١٦ فَلْيَدْعُ
o zaman çağırsın günahkâr yalancı bir perçemden perçemden elbette tutup sürükleriz son vermezse

نَادِيَهُ ۝١٧ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ۝١٨ كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ۝١٩
yaklaş ve secde et ve ona itâat etme hayır zebânîleri çağıracağız meclisini

سُورَةُ الْقَدْرِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
ismiyle | Allah'ın | Rahmân | Rahîm

اِنَّٓا اَنْزَلْنَاهُ ف۪ي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَٓا اَدْرٰيكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾
şübhesiz biz | onu indirdik | gecesinde | Kadir | ve | sana ne bildirdi | nedir | gecesi | Kadir

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوحُ
gecesi | Kadir | daha hayırlı | bin aydan | peyderpey iner | melekler | ve | ruh

ف۪يهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَامٌ هِيَ حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾
onda | izniyle | Rablerinin | hepsinden dolayı | işin | selâmettir | o | tâ ki | doğuşuna dek | fecrin

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ ثَمَانِ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
ismiyle | Allah'ın | Rahmân | Rahîm

لَمْ يَكُنِ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِك۪ينَ مُنْفَكّ۪ينَ حَتّٰى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ
olmadı | o kimseler ki | inkâr ettiler | ehlinden | kitab | ve | müşriklerden | ayrılanlar | tâ ki | onlara gelinceye dek | apaçık delil

﴿١﴾ رَسُولٌ مِنَ اللّٰهِ يَتْلُوا صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾ ف۪يهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾ وَمَا تَفَرَّقَ
bir peygamberdir | Allah tarafından | okur | sahîfeleri | tertemiz | onda var | yazılar | dosdoğru | ve | ayrılığa düşmedi

الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿٤﴾ وَمَٓا اُمِرُٓوا
o kimseler ki | kendilerine verildi | kitab | ancak | o şeyden sonra ki | onlara geldi | apaçık delil | ve | emrolunmadılar

اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِص۪ينَ لَهُ الدّ۪ينَ حُنَفَٓاءَ وَيُق۪يمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ
ancak | kulluk etmeleri için | Allaha | ihlâslı kimseler olarak | ona | dinde | hakka yönelenler | ve hakkıyla kılmaları | namazı | ve vermeleri | zekâtı

وَذٰلِكَ د۪ينُ الْقَيِّمَةِ ﴿٥﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِك۪ينَ ف۪ي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِد۪ينَ
ve bu | dindir | doğru | şübhesiz o kimseler ki | inkâr ettiler | ehlinden | kitab | ve | müşriklerden | ateşinde | cehennem | ebedî kalıcıdırlar

ف۪يهَا اُو۬لٰٓئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ﴿٦﴾ اِنَّ الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُو۬لٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ
orada | işte onlar | onlardır | şerlisi | mahlûkâtın | şübhesiz | o kimseler ki | îmân ettiler | ve yaptılar | sâlih ameller | işte onlar | onlardır | hayırlısı

الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾ جَزَٓاؤُ۬هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْر۪ي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ
mahlûkâtın | onların mükâfâtı | katında | Rableri | Cennetleridir | Adn | akar | altlarından | ırmaklar

خَالِد۪ينَ ف۪يهَٓا اَبَدًا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ﴿٨﴾
devamlı kalıcıdırlar | orada | ebediyen | râzı olmuştur | Allah | onlardan | ve râzı oldular | ondan | işte bu | o kimse içindir ki | korktu | Rabbinden

97- KADİR SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 5 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Şübhe yok ki biz onu *(o Kur'ân'ı)*, **Kadir** Gecesinde indirdik.

2- Kadir Gecesinin ne olduğunu *(onun kıymetini)* sana ne bildirdi?

3- Kadir Gecesi, bin aydan daha hayırlıdır.[1]

4- Melekler ve Ruh *(Cebrâîl)*, onda *(o gecede)* Rablerinin izniyle her bir iş için peyderpey iner*(ler)*.

5- O *(gece)*, fecrin doğuşuna *(gün ağarana)* kadar selâmettir.

98- BEYYİNE SÛRESİ

[Medîne devrinde nâzil olmuştur, 8 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Kitab ehlinden ve müşriklerden inkâr edenler, kendilerine **beyyine** *(apaçık delil)* gelinceye kadar *(bulundukları dinden)* ayrılacak kimseler değildi.

2- *(İstedikleri bu delil)* Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberdir ki, *(onlara)* temiz kılınmış sahîfeleri *(Kur'ân'ı)* okur.

3- Onda dosdoğru yazılar *(hükümler)* vardır.

4- Böyleyken o kitab verilenler, ancak kendilerine o apaçık delil geldikten sonra ayrılığa düştü.

5- Hâlbuki *(onlara)* ancak, dinde ihlâslı *(samîmî)* kimseler, hakka yönelmişler olarak O'nun *(rızâsı)* için yalnız Allah'a kulluk etmeleri, namazı hakkıyla edâ etmeleri ve zekât vermeleri emrolunmuştu. İşte bu ise, doğru dindir!

6- Şübhesiz ki kitab ehlinden ve müşriklerden inkâr edenler, Cehennem ateşindedirler; orada ebedî olarak kalıcıdırlar. İşte mahlûkâtın en şerlisi ancak onlardır!

7- Şübhesiz ki îmân edip sâlih ameller işleyenler var ya, işte mahlûkâtın en hayırlısı *(da)* ancak onlardır!

8- Onların Rableri katındaki mükâfâtı, altlarından ırmaklar akan Adn Cennetleridir; orada ebedî olarak devamlı kalıcıdırlar. Allah onlardan râzı olmuştur ve *(onlar da)* O'ndan râzı olmuşlardır. İşte bu *(karşılık)*, Rabbisinden korkan kimseler içindir.

99- ZİLZÂL SÛRESİ

[Medîne devrinde nâzil olmuştur, 8 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2, 3- Yer, *(o şiddetli)* **zilzâl**'iyle *(sarsıntısıyla)* sarsıldığı; yeryüzü, ağırlıklarını *(dışarıya)* çıkardığı ve insan: "Buna ne oluyor?" dediği zaman!

4- O gün *(yer, bütün)* haberlerini anlatır.

5- Çünki Rabbin, *(bunu)* ona vahyetmiştir *(emretmiştir)*.(1)

6- O gün insanlar, amelleri*(nin karşılığı)* kendilerine gösterilmek için *(mahşer yerinden)* bölük bölük *(Cennet ve Cehennemdeki yerlerine)* döner*(ler)*.

7- Artık kim zerre kadar bir hayır yapıyorsa, onu görecek!

8- Kim de zerre kadar bir şer işliyorsa, onu görecek!(2)

100- ÂDİYÂT SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 11 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Yemîn olsun *(Allah yolunda)* harıl harıl koşanlara *(**âdiyât**'a)*!

2- Öyle *(koşarken)* çakarak ateş çıkaranlara!

3- Sabahleyin derhâl baskın yapanlara!

4- Böylece orada tozu dumana katanlara!

5- Derken onunla, bir topluluğun ortasına dalanlara!

6- Şübhesiz ki insan, Rabbisine karşı gerçekten çok nankördür!

7- Şübhesiz buna elbette kendisi de şâhiddir!

8- Ve gerçekten o, *(kendi menfaatine olan)* hayır *(mal)* sevgisi için doğrusu pek şiddetlidir *(cimrilik eder)*.

9, 10, 11- Fakat *(insan)* bilmez mi ki, kabirlerin içinde bulunanlar *(diriltilip dışarı)* çıkarıldığı ve sînelerde bulunan *(sır)*lar ortaya konulduğu zaman, şübhesiz Rableri o gün onlar*(ın her yaptıklarından)*dan elbette hakkıyla haberdar olandır.

سُورَةُ الزِّلْزَالِ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ ثَمَانِي اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
ismiyle – Allah'ın – Rahmân – Rahîm

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَاَخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ﴿٢﴾
o vakit ki – sarsıldı – yer – sarsıntısıyla – ve – çıkardı – yeryüzü – ağırlıklarını

وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ﴿٤﴾ بِاَنَّ رَبَّكَ
ve dedi – insan – ona ne oldu – o gün – anlatır – haberlerini – çünki şübhesiz – Rabbin

اَوْحٰى لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا لِيُرَوْا اَعْمَالَهُمْ ﴿٦﴾ فَمَنْ
vahyetti – ona – o gün – çıkar – insanlar – bölük bölük – gösterilmeleri için – amelleri – artık kim

يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾
yaparsa – ağırlığınca – zerre – bir hayır – onu görecek – ve – kim – yaparsa – ağırlığınca – zerre – bir şer – onu görecek

سُورَةُ الْعَادِيَاتِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
ismiyle – Allah'ın – Rahmân – Rahîm

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغ۪يرَاتِ صُبْحًا ﴿٣﴾
and olsun koşanlara – harıl harıl – ve ateş çıkaranlara – çakarak – derhâl baskın yapanlara – sabahleyin

فَاَثَرْنَ بِه۪ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِه۪ جَمْعًا ﴿٥﴾ اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّه۪
ve kaldırdı – orada – toz duman – derken ortaladılar – onunla – bir topluluğu – şübhesiz – insan – Rabbine karşı

لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَاِنَّهُ عَلٰى ذٰلِكَ لَشَه۪يدٌ ﴿٧﴾ وَاِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ
gerçekten çok nankördür – ve – şübhesiz o – buna – elbette şâhiddir – ve – şübhesiz o – sevgisi için – hayır (mal)

لَشَد۪يدٌ ﴿٨﴾ اَفَلَا يَعْلَمُ اِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾
gerçekten pek şiddetlidir – fakat bilmez mi – o vakti ki – çıkarıldı – o şeyler ki – kabirlerin içindedir

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ اِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَخَب۪يرٌ ﴿١١﴾
ve derlendi – o şeyler ki – sînelerdedir – şübhesiz – Rableri – onlara – o gün – elbette haberdardır

سُورَةُ الْقَارِعَةِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ إِحْدَى عَشْرَةَ آيَةً

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
ismiyle Allah'ın Rahmân Rahîm

اَلْقَارِعَةُ (١) مَا الْقَارِعَةُ (٢) وَمَا أَدْرٰيكَ مَا الْقَارِعَةُ (٣) يَوْمَ يَكُونُ
çarpıcı felâket – ne-dir – o çarpıcı felâket – ve – sana ne bildirdi – ne-dir – o çarpıcı felâket – o gün – olur

النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ (٤) وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ (٥)
insanlar – kelebekler gibi – yayılmış – ve – olur – dağlar – renkli yün gibi – atılmış

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ (٦) فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ (٧) وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ
işte ama – kim – ağır gelmişse – tartıları – artık o – bir yaşayış içindedir – hoşnûd eden – ve ama – kim – hafif gelmişse

مَوَازِينُهُ (٨) فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ (٩) وَمَا أَدْرٰيكَ مَا هِيَهْ (١٠) نَارٌ حَامِيَةٌ (١١)
tartıları – artık onun anası – Hâviye'-dir – ve – sana ne bildirdi – ne-dir – o – bir a-teştir – kızgın

سُورَةُ التَّكَاثُرِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ ثَمَانِي آيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
ismiyle Allah'ın Rahmân Rahîm

أَلْهٰيكُمُ التَّكَاثُرُ (١) حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ (٢) كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ (٣) ثُمَّ
sizi oyaladı – çoklukla övünmek – tâ ki – ziyâret ettiniz – kabirleri – hayır – ileride – bileceksiniz – sonra

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ (٤) كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ (٥) لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ
hayır – ileride – bileceksiniz – hayır – eğer – bilseniz – bir ilimle – kat'î olan – elbette göreceksiniz – büyük ateşi

(٦) ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ (٧) ثُمَّ لَتُسْـَٔلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ (٨)
sonra – elbette onu göreceksiniz – bir görmeyle – kat'î olan – sonra – elbette sorulacaksınız – o gün – ni'metten

سُورَةُ الْعَصْرِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ

101- KĀRİA SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 11 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- el-**Kāria**! *(O dehşetiyle çarpıcı felâket! Kıyâmet!)*

2- Nedir o çarpıcı felâket!

3- O çarpacak olan felâketin ne olduğunu sana ne bildirdi?

4- O gün insanlar, çırpınıp yayılan kelebekler gibi olacak!

5- Dağlar da atılmış renkli yün gibi olur!

6, 7- Artık kimin tartıları *(sevabları)* ağır gelirse, işte o, hoşnûd *(olacağı)* bir yaşayış içindedir!

8, 9- Fakat kimin de tartıları hafif gelirse, artık onun anası *(sığınacağı yer)* Hâviye'dir. *(Onun kucağına düşecek!)*

10- *(Ey Resûlüm!)* Onun *(o Hâviye'nin)* ne olduğunu sana ne bildirdi?

11- *(O,)* pek kızışmış bir ateştir!

102- TEKÂSÜR SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 8 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1, 2- Sizi **tekâsür**'le *(o çoklukla, mal ve evlâd çokluğuyla)* övünmek *(o kadar)* oyaladı ki, nihâyet kabirleri ziyâret ettiniz *(ve artık ölmüş olanlarınızı dahi sayarak gururlandınız)*!

3- Hayır! İleride bileceksiniz!

4- Sonra *(yine)* hayır! İleride bileceksiniz!

5- Hayır! Eğer *(gerçeği)* kat'î bir ilimle bilseydiniz *(böyle yapmazdınız)*!

6- And olsun *(siz)* Cehennemi mutlakā göreceksiniz!

7- Sonra *(yine)* and olsun, siz onu gözün*(üzün)* kat'î bilişiyle göreceksiniz!

8- Sonra o gün, *(size dünyada verilmiş olan)* ni'metlerden *(teker teker)* mutlakā sorulacaksınız!

103- ASR SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 3 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- **Asr**'a yemîn olsun!

2- Şübhesiz ki insan, gerçekten hüsrandadır!

3- Ancak îmân edip sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesnâdır.

104- HÜMEZE SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 9 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- **Hümeze** olan *(insanları arkadan devamlı ayıplayıp çekiştiren)*, yüzlerine karşı *(da onlarla)* alay etmeyi âdet edinen her kişinin vay hâline!

2- *(Ki o,)* bir mal toplayan ve onu sayıp durandır!

3- *(O,)* malının gerçekten kendisini ebedî kılacağını *(ölümsüzleştireceğini)* sanır!

4- Hayır! And olsun ki *(o)*, Hutame'ye atılacaktır!

5- *(Ey Resûlüm!)* Hutame'nin ne olduğunu sana ne bildirdi?

6- *(O,)* Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir!

7- Öyle *(ateş)* ki, kalbleri kaplar *(ta içine işler!)*

8, 9- Şübhesiz ki o *(ateşin kapıları)*, onların üzerine, uzatılmış direklerle kapatılmıştır!

105- FÎL SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 5 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- *(Habîbim, yâ Muhammed!)* Rabbinin, **fil** sâhiblerine nasıl yaptığını görmedin mi?[1]

2- Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?

3- Hem üzerlerine sürü sürü kuşlar gönderdi.

4- *(Bu kuşlar,)* onlara pişmiş çamurdan taşlar atıyorlardı.

5- Nihâyet onları yenmiş ekin yaprağı gibi yapıverdi!

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ismiyle — Allah'ın — Rahmân — Rahîm

وَالْعَصْرِ ١ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ٢ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا

and olsun asra — şübhesiz — insan — elbette içindedir — bir hüsran — ancak — o kimseler ki — îmân ettiler

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ٣

ve — yaptılar — sâlih ameller — ve — birbirlerine tavsiye ettiler — hakkı — ve — birbirlerine tavsiye ettiler — sabrı

سُورَةُ الْهُمَزَةِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ تِسْعُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ismiyle — Allah'ın — Rahmân — Rahîm

وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ ١ اَلَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢ يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهُ اَخْلَدَهُ

vay — her birine — çekiştirenin — alay edenin — o ki — topladı — bir mal — ve — onu saydı — sanır — şübhesiz — malı — onu ebedî kılmış

٣ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ٤ وَمَا اَدْرٰيكَ مَا الْحُطَمَةُ ٥ نَارُ اللّٰهِ الْمُوقَدَةُ ٦

hayır — elbette atılacak — Hutame'ye — ve — sana ne bildirdi — nedir Hutame — ateşidir — Allahın — tutuşturulmuş

اَلَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْئِدَةِ ٧ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُؤْصَدَةٌ ٨ فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ ٩

o ki — kaplar — üstünü — yüreklerin — şübhesiz o — üzerlerine — kapatılmıştır — direklerle — uzatılmış

سُورَةُ الْفِيلِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ismiyle — Allah'ın — Rahmân — Rahîm

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ ١ اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ

görmedin mi — nasıl — yaptı — Rabbin — sâhiblerine — fil — kılmadı mı — tuzaklarını

فِي تَضْلِيلٍ ٢ وَاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيلَ ٣ تَرْمِيهِمْ

bir ziyan içinde — ve — gönderdi — üzerlerine — kuşlar — sürü sürü — onlara atıyorlardı

بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ٤ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ٥

taşları — pişmiş çamurdan — nihâyet onları kıldı — ekin yaprağı gibi — yenmiş

سُورَةُ قُرَيْشٍ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ اَرْبَعُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

لِاِيلَافِ قُرَيْشٍ ① اِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَ الصَّيْفِ ② فَلْيَعْبُدُوا

o hâlde ibâdet etsinler · yaz · ve · kış · yolculuğuna · onlar alıştırıldıkları için · Kureyş · alıştırıldığı için

رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ③ اَلَّذٖٓى اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ اٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ④

korkudan · kendilerini emîn kıldı · ve · açlıktan · onları doyurdu · o ki · o beyt'in · bunun · Rabbine

سُورَةُ الْمَاعُونِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ سَبْعُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

اَرَاَيْتَ الَّذٖى يُكَذِّبُ بِالدّٖينِ ① فَذٰلِكَ الَّذٖى يَدُعُّ الْيَتٖيمَ ②

yetîmi · itip kakıyor · odur ki · işte bu · dîni · yalanlıyor · o kimseyi ki · gördün mü

وَ لَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكٖينِ ③ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلّٖينَ ④ اَلَّذٖينَ هُمْ عَنْ

onlar · onlar ki · o namaz kılanlara · artık vay · yoksulun · yiyeceğine · teşvîk etmiyor · ve

صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ⑤ اَلَّذٖينَ هُمْ يُرَاۤؤُنَ ⑥ وَ يَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ⑦

zekâtı · men' ederler · ve · gösteriş yapanlardır · onlar · onlar ki · gaflet edenlerdir · namazlarından

سُورَةُ الْكَوْثَرِ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ ثَلٰثُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

اِنَّٓا اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ① فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَ انْحَرْ ② اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ ③

nesli kesik · odur · senin kincin · şübhesiz · kurban kes · ve · Rabbin için · öyleyse namaz kıl · Kevser'i · sana verdik · şübhesiz biz

106- KUREYŞ SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 4 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- *(Allah)* **Kureyş**'i *(emniyet ve selâmete)* alıştırdığı için!

2- Onları *(ticâret için)* kış ve yaz yolculuğuna alıştırdığı için!

3- O hâlde *(onlar da)* bu Beyt'in *(Kâ'be'nin)* Rabbine *(şükür için)* ibâdet etsinler!

4- O *(Beyt'in Rabbi)* ki, onları açlıktan doyurdu ve kendilerini korkudan emîn kıldı.

107- MÂÛN SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 7 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Dîni *(hesab gününü)* yalanlayanı gördün mü?

2- İşte o, yetîmi itip kakandır.

3- Yoksulu doyurmağa da teşvîk etmez.

4- Artık vay o namaz kılanların hâline!

5- Ki onlar, namazlarından gaflet edenlerdir *(ona ehemmiyet vermezler)*!

6- Onlar ki, riyâkârlık *(gösteriş için ibâdet)* ederler!

7- Ve **mâûn**'u *(zekâtı)* men' ederler!

108- KEVSER SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 3 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- *(Habîbim, yâ Muhammed!)* Şübhesiz ki biz sana **Kevser**'i[1] verdik.

2- Öyleyse Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!

3- Doğrusu asıl ebter *(nesli kesik)* olan, sana kin besleyendir.

109- KÂFİRÛN SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 6 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- De ki: "Ey **kâfirûn** *(kâfirler)*!"

2- "*(Sizin)* tapmakta olduğunuz şeylere *(ben)* tapmam!"

3- "Siz de *(benim)* ibâdet etmekte olduğum *(Allah)*'a ibâdet ediciler değilsiniz!"

4- "Ben de *(sizin)* taptıklarınıza ibâdet edici değilim!"

5- "Siz de *(benim)* ibâdet etmekte olduğuma ibâdet ediciler değilsiniz!"

6- "Sizin dîniniz size, benim dînim banadır!"

110- NASR SÛRESİ

[Medîne devrinde nâzil olmuştur, 3 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Allah'ın **nasr**'ı *(yardımı)* ve fetih geldiği zaman!

2- Ve insanları bölük bölük Allah'ın dînine girerken gördüğün *(zaman)*!

3- Artık Rabbine hamd ile tesbîh et ve O'ndan mağfiret dile! Çünki O, Tevvâb *(tevbeleri çok kabûl eden)*dir.(1)

111- TEBBET SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 5 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- Ebû Leheb'in iki eli kurusun; kurudu da!

2- Ona, ne malı fayda verdi ne de kazandığı!

3- *(O,)* alevli bir ateşe girecektir!

4- Karısı da! Odun hamalı olarak!

5- Boynunda bükülmüş bir ip olduğu hâlde!(2)

سُورَةُ الْكَافِرُونَ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ سِتُّ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

قُلْ يَٓا اَيُّهَا الْكَافِرُونَۙ ﴿١﴾ لَٓا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَۙ ﴿٢﴾ وَلَٓا اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَٓا اَعْبُدُۚ ﴿٣﴾

ibâdet ediyorum | o şey ki | tapanlar | siz değilsiniz | ve | tapıyorsunuz | o şey ki | ibâdet etmem | kâfirler | ey | de ki

وَلَٓا اَنَا۬ عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْۙ ﴿٤﴾ وَلَٓا اَنْتُمْ عَابِدُونَ مَٓا اَعْبُدُؕ ﴿٥﴾ لَكُمْ د۪ينُكُمْ وَلِيَ د۪ينِ ﴿٦﴾

dînim | ve bana | dîniniz | sizedir | ibâdet ediyorum | o şey ki | tapanlar | siz değilsiniz | ve | taptığınız şeye | ibâdet edici | ben değilim | ve

سُورَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ ثَلٰثُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

اِذَا جَٓاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَالْفَتْحُۙ ﴿١﴾ وَرَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ ف۪ي د۪ينِ اللّٰهِ

Allahın | dînine | giriyorlar | insanları | gördün | ve | fetih | ve | Allahın | yardımı | geldi | o vakit ki

اَفْوَاجاًۙ ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُۜ اِنَّهُ كَانَ تَوَّاباً ﴿٣﴾

tevbeyi çok kabul eden | olandır | şübhesiz o | ondan mağfiret dile | ve | Rabbine | hamd ile | artık tesbîh et | bölük bölük

سُورَةُ تَبَّتْ مَكِّيَّةٌ
وَهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

تَبَّتْ يَدَٓا اَب۪ي لَهَبٍ وَتَبَّۜ ﴿١﴾ مَٓا اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَۜ ﴿٢﴾ سَيَصْلٰى نَاراً

bir ateşe | girecektir | kazandı | o şey ki | ve malı | ona | fayda vermedi | helâk oldu | ve | Ebû Leheb'in | iki eli | helâk olsun

ذَاتَ لَهَبٍۚ ﴿٣﴾ وَامْرَاَتُهُۜ حَمَّالَةَ الْحَطَبِۚ ﴿٤﴾ ف۪ي ج۪يدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ﴿٥﴾

bükülmüşten | bir ip | boynunda var | odun | hamalı olarak | karısı | ve | bir alev | sâhibi

سُورَةُ الْاِخْلَاصِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اَرْبَعُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ﴿١﴾ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ﴿٤﴾
hiç kimse denk ona olmadı ve doğurulmadı ve doğurmadı dâima muhtaç olunandır Allah birdir Allah o de ki

سُورَةُ الْفَلَقِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ
dalıp girdi o vakit ki gecenin şerrinden ve yarattı o şeylerin ki şerrinden sabahın Rabbine sığınırım de ki

﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾
hased etti o vakit ki hased edenin şerrinden ve düğümlere üfleyenlerin şerrinden ve

سُورَةُ النَّاسِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ سِتُّ اٰيَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahîm Rahmân Allah'ın ismiyle

قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ اِلٰهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ
insanların İlâhına insanların sâhibine insanların Rabbine sığınırım de ki

شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ اَلَّذ۪ي يُوَسْوِسُ ف۪ي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾
insanların sînelerinde vesvese verir o ki çok sinsi vesvese verenin şerrinden

مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ﴿٦﴾
insanlardan ve cinlerden

112- İHLÂS SÛRESİ

[Mekke devrinde nâzil olmuştur, 4 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- De ki: "O Allah, Ehad'dir *(birdir)*!"

2- "Allah, Sameddir *(herşey her cihetle O'na muhtaç olduğu hâlde, O hiçbir şeye muhtaç olmayandır)*!"

3- "Doğurmamıştır ve doğurulmamıştır!"

4- "Ve O'na hiçbir şey denk olmamıştır!"[1]

113- FELAK SÛRESİ

[Medîne devrinde nâzil olmuştur, 5 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- De ki: "Felak'ın *(sabahın)* Rabbine sığınırım!"

2- "Yarattığı şeylerin şerrinden!"

3- "Ve karanlığı bastığı zaman, gecenin şerrinden!"

4- "Ve düğümlere üfleyen *(büyücü)*lerin şerrinden!"

5- "Ve hased ettiğinde, hased edenin şerrinden!"

114- NÂS SÛRESİ

[Medîne devrinde nâzil olmuştur, 6 âyettir.]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ
Rahmân, Rahîm olan Allah'ın ismiyle

1- De ki: "Nâs'ın *(insanların)* Rabbine sığınırım!"

2- "İnsanların Melik'ine *(mutlak sâhib ve sultânına)*!"

3- "İnsanların İlâhına!"

4- "O çok sinsi vesvese verenin şerrinden!"

5- "O ki, insanların sînelerinde vesvese verir!"

6- "Gerek cinlerden, gerekse insanlardan!"

KUR'ÂN-I KERÎM'DE BULUNAN SECÂVENDLERİN KEYFİYETİ

Kur'ân-ı Azîmü'ş-şân'ı okuyan kişi "**secâvend**"lerin(•) ne ma'nâya geldiklerini iyi bilmelidir.

(م) Kesin olarak durmanın lüzûmuna alâmettir.

(ط) Cevaz ve lüzûma delâlet etmeden durmaya alâmettir.

(ج) Durmanın câiz olduğuna, durmak ve geçmek arasında serbestliğe alâmettir. Fakat durmak daha evlâdır.

(ص) Ruhsat alâmetidir. Yani tilâvet edenin nefesi daraldığı zaman durur, sonra geriden almaksızın devâm eder.

(ز) Cevaz alâmetidir. Fakat geçmek durmaktan daha evlâdır.

(لا) Durmanın câiz olmadığına alâmettir. "Durma! Çünki ma'nâ tamam değildir" ma'nâsındadır. Eğer zarûretten dolayı durursa, üzerinde durulmuş kelimeyi geriden alır. Fakat bu alâmet âyetin sonunda ise durur, sonra o âyeti geriden almaz.

(ق) Kurrâ'nın çoğuna göre geçmek alâmetidir, fakat durmak câiz olur.

(قف) Durmak için emirdir. "Latîf bir vakfe ile dur!" ma'nâsınadır. Bu, durmakta ma'nâ açısından bir fayda olduğuna işâret olarak, durmanın geçmekten daha evlâ olduğuna alâmettir.

(ع) Rükû'a alâmettir. Yani eğer okuyan namazda olur da rükû' etmek isterse, artık onun için münâsib olan, bu alâmette rükû' etmesidir. Çünki bu, kıssanın ve mev'ızanın tamamlandığına işârettir. (Ayrıca iki alâmet arasının bir "aşır" olduğunu gösterir. Namaz hâricindeki Kur'ân kırâatinde de evlâ olan, bu alâmetlerde kırâatin bitirilmesidir.)

(∴ ∴) Bu üç noktalar, birbirine geçmiş duruşa işârettir. Yani tilâvet eden eğer birinci noktalarda durursa, o zaman ikincide durmaz; eğer birincide durmazsa, o vakit ikincide durur. Tâ ki maksûd olan ma'nâ doğru olsun. Çünki her ikisinde de durursa, ma'nâ tamam olmaz.

(•) Okuma esnâsında durulup durulmayacak yerleri göstererek usûlünce okumaya yardım eden bu alâmetlere, hicrî altıncı asırda bunları ilk def'a Kur'ân-ı Kerîm'e koyan Muhammed bin Tayfûr es-SECÂVENDÎ'nin bu hizmetine teberrüken, ismine atıfla secâvend denmiştir.

Sıra	Sûre Adı	Sahife	Cüz	Âyet	Nüzûl sırası
1	Fâtiha	1	1	7	5
2	Bakara	1	1	286	87
3	Âl-i İmrân	49	3	200	89
4	Nisâ	76	4	176	92
5	Mâide	105	6	120	112
6	En'âm	127	7	165	55
7	A'râf	150	8	206	39
8	Enfâl	176	9	75	88
9	Tevbe	186	10	129	113
10	Yûnus (as)	207	11	109	51
11	Hûd (as)	220	11	123	52
12	Yûsuf (as)	234	12	111	53
13	Ra'd	248	13	43	96
14	İbrâhîm (as)	254	13	52	72
15	Hicr	261	14	99	54
16	Nahl	266	14	128	70
17	İsrâ	281	15	111	50
18	Kehf	292	15	110	69
19	Meryem	304	16	98	44
20	Tâ-Hâ	311	16	135	45
21	Enbiyâ	321	17	112	73
22	Hacc	331	17	78	103
23	Mü'minûn	341	18	118	74
24	Nûr	349	18	64	102
25	Furkān	358	18	77	42
26	Şuarâ	366	19	227	47
27	Neml	376	19	93	48
28	Kasas	384	20	88	49
29	Ankebût	395	20	69	85
30	Rûm	403	21	60	84
31	Lokmân (as)	410	21	34	57
32	Secde	414	21	30	75
33	Ahzâb	417	21	73	90
34	Sebe'	427	22	54	58
35	Fâtır	433	22	45	43
36	Yâ-Sîn	439	22	83	41
37	Sâffât	445	23	182	56
38	Sâd	452	23	88	38
39	Zümer	457	23	75	59
40	Mü'min (Gāfir)	466	24	85	60
41	Fussılet	476	24	54	61
42	Şûrâ	482	25	53	62
43	Zuhruf	488	25	89	63
44	Duhân	495	25	59	64
45	Câsiye	498	25	37	65
46	Ahkāf	501	26	35	66
47	Muhammed (asm)	506	26	38	95
48	Fetih	510	26	29	111
49	Hucurât	514	26	18	106
50	Kāf	517	26	45	34
51	Zâriyât	519	26	60	67
52	Tûr	522	27	49	76
53	Necm	525	27	62	23
54	Kamer	527	27	55	37
55	Rahmân	530	27	78	97
56	Vâkı'a	533	27	96	46
57	Hadîd	536	27	29	94
58	Mücâdele	541	28	22	105
59	Haşr	544	28	24	101
60	Mümtehıne	548	28	13	91
61	Saff	550	28	14	109
62	Cum'a	552	28	11	110
63	Münâfikūn	553	28	11	104
64	Teğâbün	555	28	18	108
65	Talâk	557	28	12	99
66	Tahrîm	559	28	12	107
67	Mülk	561	29	30	77
68	Kalem (Nûn)	563	29	52	2
69	Hâkka	565	29	52	78
70	Meâric	567	29	44	79
71	Nûh (as)	569	29	28	71
72	Cin	571	29	28	40
73	Müzzemmil	573	29	20	3
74	Müddessir	574	29	56	4
75	Kıyâme	576	29	40	31
76	İnsan	577	29	31	98
77	Mürselât	579	29	50	33
78	Nebe'	581	30	40	80
79	Nâziât	582	30	46	81
80	Abese	584	30	42	24
81	Tekvîr	585	30	29	7
82	İnfitâr	586	30	19	82
83	Mutaffifîn	587	30	36	86
84	İnşikāk	588	30	25	83
85	Bürûc	589	30	22	27
86	Târık	590	30	17	36
87	A'lâ	591	30	19	8
88	Gāşiye	591	30	26	68
89	Fecr	592	30	30	10
90	Beled	593	30	20	35
91	Şems	594	30	15	26
92	Leyl	595	30	21	9
93	Duhâ	595	30	11	11
94	İnşirâh	596	30	8	12
95	Tîn	596	30	8	28
96	Alak	597	30	19	1
97	Kadir	598	30	5	25
98	Beyyine	598	30	8	100
99	Zilzâl	599	30	8	93
100	Âdiyât	599	30	11	14
101	Kāria	600	30	11	30
102	Tekâsür	600	30	8	16
103	Asr	601	30	3	13
104	Hümeze	601	30	9	32
105	Fîl	601	30	5	19
106	Kureyş	602	30	4	29
107	Mâûn	602	30	7	17
108	Kevser	602	30	3	15
109	Kâfirûn	603	30	6	18
110	Nasr	603	30	3	114
111	Tebbet	603	30	5	6
112	İhlâs	604	30	4	22
113	Felak	604	30	5	20
114	Nâs	604	30	6	21

Her adresin ilk rakamları sûre numarasını; ikinci rakamları âyet numarasını gösterir. Aynı sûrenin âyet numaraları virgül ile, farklı sûreler ise noktalı virgül ile ayrılmıştır.

Allah'ın sıfatları

Sübûtî sıfatları

Zâtî sıfatları

Amel

B

C

Ç

D

E

H

I

İ

N

O

Ö

P

R

T

U

Ü

V

Y

HÂŞİYELER

1-A. Sahîfe

(1) "Semâvâtta binler âlem var. Yıldızların bir kısmı, her biri birer âlem olabilir. Yerde de her bir cins mahlûkāt birer âlemdir. Hattâ her bir insan dahi küçük bir âlemdir. رَبِّ الْعَالَمِينَ [Âlemlerin Rabbi] ta'bîri ise, doğrudan doğruya her âlem, Cenâb-ı Hakk'ın rubûbiyetiyle idâre ve terbiye ve tedbîr edilir, demektir." (Mektûbât, 26. Mektûb, 127)

(2) "Ezelden ebede kadar, her kimden her kime karşı gelen ve gelecek medh ü senâ (övgü) O'na âiddir. Çünki sebeb-i medih (övgü sebebi) olan ni'met ve ihsan ve kemâl ve cemâl ve medâr-ı hamd (övgüye sebeb) olan herşey O'nundur, O'na âiddir." (Mektûbât, 20. Mektûb, 66-67)

(3) Rahmân ve Rahîm, eşsiz rahmet ve merhamet sâhibi ma'nâsında iki sıfat ismidir. Rahmân, bu dünyada mü'min veya kâfir, iyi veya kötü bütün mahlûkâta; Rahîm, âhirette sâdece mü'minlere ni'met veren ma'nâsındadır. (Kurtubî, c. 1/1, 104-105)

(4) " 'Dîn' kelimesinden maksad, ya cezâdır (karşılıktır); çünki o gün, hayır ve şerlere cezâ verilecek bir gündür veya hakāik-ı dîniyedir (dînî hakîkatlerdir). Çünki hakāik-ı dîniye o gün tam ma'nâsıyla meydana çıkar." (İşârâtü'l-İ'câz, 16)

(5) Burada, "(Ben) ibâdet ederim" değil de "(Biz) ibâdet ederiz" denmesinin hikmeti için, bakınız; (Mektûbât, 29. Mektûb, 243; Şuâ'lar, 15. Şuâ', 574-576; İşârâtü'l-İ'câz, 17)

(6) "Bir mü'min hidâyeti isterse; اِهْدِنَا [Bize hidâyet eyle!] sebat ve devam ma'nâsını ifâde eder. Zengin olan isterse ziyâde ma'nâsını, fakir olan isterse i'tâ (ihsân etmek) ma'nâsını, zayıf olan isterse iâne (imdad) ve tevfik (muvaffak kılma) ma'nâsını ifâde eder. (...) En büyük hidâyet, hicâbın (perdenin) kaldırılmasıyla hakkı hak, bâtılı bâtıl göstermektir." (İşârâtü'l-İ'câz, 19)

(7) Gazab edilmiş olanların yahudiler; dalâlete düşenlerin hristiyanlar olduğu da rivâyet edilmiştir. (İbn-i Kesîr, c. 1, 24)

(8) Âmîn: "Kabûl et!" ma'nâsında olup Kur'ân'dan değildir; sünnet ile sâbittir. (İbn-i Kesîr, c. 1, 25)

1-B. Sahîfe

(1) "Sûrelerin başlarındaki hurûf-ı mukatta'a (Elif, Lâm, Mîm gibi tek tek yazılan harfler) İlâhî bir şifredir. Hâs abdine (husûsî kulu Hz. Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'a) onlarla bazı işâret-i gaybiye (gizli işâretler) veriyor. O şifrenin miftâhı (anahtarı) o abd-i hâs'dadır (asm). Hem onun veresesindedir (vârisi olan âlimlerdedir)." (Mektûbât, 29. Mektûb, 241)

الٓمٓ: Üç harfiyle üç hükme işârettir. Şöyle ki: Elif, هٰذَا كَلَامُ اللّٰهِ الْاَزَلِيُّ [Bu, Allah'ın ezelî kelâmıdır] hükmüne ve kazıyesine; Lâm, نَزَّلَ بِهٖ جِبْرِيلُ [Onu Cibrîl indirdi] hükmüne ve kazıyesine; Mîm, عَلٰى مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ [Muhammed (asm)'a] hükmüne ve kazıyesine remzen ve îmâen (remiz ve îmâ ile) işârettir." (İşârâtü'l-İ'câz, 29)

(2) " يُصَلُّونَ [Namaz kılarlar] kelimesine bedel, ıtnablı (daha uzun olan) يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ [Namazı hakkıyla edâ ederler] in zikrinde ne hikmet vardır? El-cevab: Namazda lâzım olan ta'dîl-i erkân (rükûnlerin hakkını vermek), müdâvemet (devamlılık), muhâfaza (vakti kaçırmamak) gibi ikāmenin (hakkıyla edâ etmenin) ma'nâlarını mürâat etmeye (gözetmeye) işârettir." (İşârâtü'l-İ'câz, 38)

(3) "Evet görüyoruz ki, ale'l-ekser (çoğunlukla) gaddar, fâcir (günahkâr) zâlimler, lezzetler, ni'metler içinde pek rahat yaşıyorlar. Yine görüyoruz ki, ma'sum, mütedeyyin (dindar), fakir mazlûmlar, zahmetler, zilletler, tahkîrler, tahakkümler (baskılar) altında can veriyorlar. Sonra ölüm gelir, ikisini de götürür. Bu vaziyetten bir zulüm kokusu gelir. Hâlbuki kâinâtın şehâdetiyle, adâlet ve hikmet-i İlâhiye zulümden pâk ve münezzehtirler (temizdirler). Öyle ise, adâlet-i İlâhiyenin tam ma'nâsıyla tecellî etmesi (görünmesi) için, haşre (yeniden diriltilmeye) ve mahkeme-i kübrâya (âhiretteki büyük mahkemeye) lüzum vardır ki; biri cezâsını, diğeri mükâfâtını görsün!" (İşârâtü'l-İ'câz, 53)

Âhiret'in kat'î olarak isbâtı için bakınız; (Zülfikâr, 10. Söz, 1-69; Sözler, 29. Söz, 190-211)

(4) " اَلْمُفْلِحُونَ [Felâha erenler] der. Neye felâh bulacaklarını ta'yîn etmiyor. Güyâ o sükûtla der: 'Ey Müslümanlar, müjde size! Ey müttakî (günahtan sakınan)! Sen Cehennemden felâh bulursun. Ey sâlih! Sen Cennete felâh bulursun. Ey ârif! Sen rızâ-yı İlâhîye nâil olursun. Ey âşık! Sen rü'yete mazhar olursun.' Ve hâkezâ." (Zülfikâr, 25. Söz, 26)

2. Sahîfe

(1) "Küfür üzerine ölen bir kâfir, ebedî bir ömür ile yaşayacak olursa, o gayr-ı mütenâhî (sonsuz) ömrünü behemehâl (her hâl ü kârda) küfür ile geçireceği şübhesizdir. Çünki kâfirin cevher-i rûhu bozulmuştur." (İşârâtü'l-İ'câz, 74)

(2) "Kalb ile vicdan, nûr-ı îman sâyesinde hakāik-ı İlâhiyenin tecellîsine mazhar (ilâhî hakîkatlerin göründüğü bir mahal) olmakla, menba'-ı kemâlât (fazîletler kaynağı), hayatdar ve ziyâdar (canlı ve nûrlu) oldukları hâlde, küfrün ihtiyâr (tercîh) edilmesiyle zulmetli (karanlıklı), ıssız,

haşerât-ı muzırra (zararlı haşereler) yuvasına inkılâb ettikleri için mühürlenmiş, kilitlenmiş ki; o korkunç yuvadaki akreblerden ve yılanlardan ictinâb edilmesine (sakınılmasına) işâret edilmiştir." (İşârâtü'l-İ'câz, 64)

(3) "Münâfıkların azablarının mezkûr cinâyetleri arasında yalnız kizb (yalan) ile vasıflandırılması, kizbin şiddet-i kubh ve çirkinliğine işârettir. Bu işâret dahi kizbin ne kadar te'sirli bir zehir olduğuna bir şâhid-i sâdıktır." (İşârâtü'l-İ'câz, 85)

(4) "Nifaklarının (iki yüzlülüklerinin) îcâbıyla bu sözlerinde de münâfıklık yapıyorlar. Zîrâ bu sözlerinin zâhirinden (dışından): 'Biz dîvâneler değiliz, nasıl sefihler (beyinsizlerin) gibi olacağız?' diye bir ma'nâ çıkar. Bâtınından (iç yüzünden) ise: 'Nasıl ekserîsi fukarâ ve nazarımızda sefih olan mü'minler gibi olacağız?' diye diğer bir ma'nâ çıkıyor." (İşârâtü'l-İ'câz, 91)

3. Sahîfe

(1) "Düşman mechûl olduğu zaman daha zararlı olur. Kandırıcı olursa daha habîs (fenâ) olur. Aldatıcı olursa fesâdı daha şedîd (şiddetli) olur. Dâhilî olursa zararı daha azîm olur. Çünki dâhilî düşman kuvveti dağıtır, cesâreti azaltır. Hâricî düşman ise bil'akis asabiyeti şiddetlendirir, salâbeti (dayanıklılığı) artırır. Nifâkın (münâfıklığın) cinâyeti İslâm üzerine pek büyüktür. Âlem-i İslâm'ı zelzeleye ma'ruz bırakan nifaktır. Bunun içindir ki Kur'ân-ı Azîmü'ş-şân, ehl-i nifâka fazlaca teşnîât ve takbîhâtta bulunmuştur (fenâlık ve kötülüklerini i'lân etmiştir)." (İşârâtü'l-İ'câz, 76)

Ayrıca münâfıklar hakkında tafsîlât için, bakınız; (İşârâtü'l-İ'câz, 76-130)

(2) "Akāidî ve îmânî (i'tikad ve îmâna dâir) hükümleri kavî (kuvvetli) ve sâbit kılmakla meleke hâline getiren ancak ibâdettir. Evet, Allah'ın emirlerini yapmaktan ve nehiylerinden (yasaklarından) sakınmaktan ibâret olan ibâdetle, vicdânî ve aklî olan îmânî hükümler terbiye ve takviye edilmezse, eserleri ve te'sirleri zayıf kalır. Bu hâle, âlem-i İslâm'ın hâl-i hazırdaki (şimdiki) vaziyeti şâhiddir. Ve kezâ ibâdet, dünya ve âhiret saâdetlerine vesîle olduğu gibi, maaş ve maâde, yani dünya ve âhiret işlerini tanzîme sebebdir ve şahsî ve nev'î kemâlâta (ferdin ve insanlığın olgunlaşmasına) vâsıtadır ve Hâlık ile abd (yaratıcı ile kul) arasında pek yüksek bir nisbet ve şerefli bir râbıtadır (bağdır)." (İşârâtü'l-İ'câz, 131)

(3) "Kur'ân-ı Hakîm yirmi üç senede değil, belki bin üç yüz senede bütün ins ve cinne karşı bu meydanı okumuş ve okuyor! Hâlbuki evvelki zamanda o kâfirler can, mal ve ıyâlini (âilelerini) tehlikeye atıp, en dehşetli yol olan harb yolunu ihtiyâr ederek (seçerek), en kolay ve en kısa olan muâraza (sözle karşılık verme) yolunu terk ettiler. Demek muâraza yolu mümkün değildi." (Zülfikār, 19. Mektûb, 85)

4. Sahîfe

(1) "Temsîlât-ı Kur'âniyedeki (Kur'ân'da verilen misâllerdeki) hikmeti fehmetmek (anlamak) için Allah cânibinden (tarafından) nûr-ı îmanla bakmak lâzım(dır)." (İşârâtü'l-İ'câz, 214)

(2) "Bu cümledeki emir iki kısımdır. Birisi, teşrîî (dînî bir hüküm koymaya dâir)dir ki, sıla-i rahim ile ta'bîr edilen akrabâ ve mü'minler arasında şer'an (dînen) emredilen muvâsala (irtibat) hattıdır. Diğeri, emr-i tekvînîdir (yaratılışa âid emirdir) ki, fıtrî kānunlar ile âdetullâhın tazammun ettiği (Allah'ın yaratılışa âid kānunlarının içinde olan) emirlerdir. Meselâ ilmin i'tâsı (verilmesi), ma'nen ameli emrediyor; zekânın i'tâsı, ilmi emrediyor; isti'dâdın bulunması, zekâyı emrediyor; ve hâkezâ (bunun gibi) aklın verilmesi, ma'rifetullâhı (Allah'ı tanımayı); kudretin verilmesi, çalışmayı; cesâretin verilmesi, cihâdı ma'nen ve tekvînen (yaratılış gereği olarak) emrediyor. İşte o fâsıklar, bu gibi şeylerin arasında şer'an ve tekvînen te'sîs edilen muvâsala hattını kesiyorlar. Meselâ onların akılları ma'rifetullâha, zekâları ilme küs olduğu gibi; akrabâlara ve mü'minlere dahi dargın olup, gidip gelmiyorlar." (İşârâtü'l-İ'câz, 225)

(3) Yedi kat semâ için, bakınız; (Lem'alar, 12. Lem'a, 67; İşârâtü'l-İ'câz, 239)

5. Sahîfe

(1) "Şahs-ı Âdem'e ta'lîm-i esmâ (isimlerin öğretilmesi) ünvânıyla nev'-i benî Âdem'e (Âdemoğullarına) ilhâm olunan bütün ulûm ve fünûnun (ilimlerin ve fenlerin) ta'lîmini ifâde eder." (Zülfikār, 25. Söz, 32)

(2) Buradaki secde emri, Allah'a itâat, Âdem (as)'a selâm ve hürmet içindir. (İbn-i Kesîr, c. 1, 53)

"Âdem'e melâikenin secde etmesi ve şeytanın etmemesi hâdisesiyle nev'-i insana, semekten (balıktan) meleğe kadar ekser mevcûdât (varlıklar) musahhar (itâatkâr) olduğu gibi, yılandan şeytana kadar muzır (zararlı) mahlûkātın dahi ona itâat etmeyip düşmanlık ettiğini ifâde ediyor." (Zülfikār, 25. Söz, 32)

(3) Buradaki "birtakım kelimeler" ta'bîri, A'râf Sûresinin 23. âyetinde îzâh edilmektedir. (Nesefî, c. 1, 84)

7. Sahîfe

(1) "Benî İsrâil'in, oğullarının kesilip kadın ve kızlarını hayatta bırakmak, bir Fir'avun zamânında yapılan bir hâdise

ünvânıyla, yahudi milletinin ekser (pek çok) memleketlerde, her asırda ma'ruz olduğu müteaddid (çok sayıda) katliâmları, kadın ve kızları, hayât-ı beşeriye-i sefîhânede (insanların gayr-i meşrû' hayâtında) oynadıkları rolü ifâde eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 33)

8. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, şu âyetin lisân-ı remziyle (işâretiyle) ma'nen diyor ki: 'Ey insan! Mâdem bana i'timâd eden bir abdimin (kulumun) eline öyle bir asâ veriyorum ki, her istediği yerde âb-ı hayâtı (suyu) onunla çeker. Sen de benim kavânîn-i rahmetime istinâd etsen (rahmetimin kānunlarına dayansan), şöyle ona benzer veyâhut ona yakın bir âleti elde edebilirsin. Haydi et!' İşte beşer terakkıyâtının (insanlığın ilerlemelerinin) mühimlerinden birisi, bir âletin îcâdıdır ki, ekser yerlerde vurulduğu vakit suyu fışkırtıyor. Şu âyet ondan daha ileri, nihâyât ve gāyât-ı hudûdunu (en son ve en yüksek sınırlarını) çizmiştir." (Zülfikâr, 25. Söz, 80)

(2) "Yahûdi milleti hubb-ı hayat (hayat sevgisi) ve dünyaperestlikte ifrat ettikleri için her asırda zillet ve meskenet (aşağılanma) tokadını yemeğe müstehak olmuşlar. Fakat bu Filistin mes'elesinde hubb-ı hayat ve dünyaperestlik hissi değil, belki Enbiyâ-i Benî İsrâiliyenin (Benî İsrâil peygamberlerinin) mezaristanı olan Filistin, o eski peygamberlerin kendi milliyetlerinden bulunmaları cihetiyle bir cihette bir ehemmiyeti hiss-i millî ve dînî olmasından çabuk tokat yemiyorlar. Yoksa koca Arabistan'da az bir zümre hiç dayanamayacaktı, çabuk meskenete gireceklerdi. (Şuâ'lar, 533)

(3) "Hayât-ı ictimâiye-i beşeriyeyi (insanlığın ictimâî hayâtını) sarsan ve sa'y-i ameli, sermâye ile (işçiyi işverenle) mübâreze (mücâdele) ettirip fukarâyı zenginlerle çarpıştıran, muzâaf ribâ (kat kat fâiz) yapıp bankaları te'sîse sebebiyet veren ve hîle ve hud'a (aldatma) ile cem'-i mâl eden (mal toplayan) o millet olduğu gibi, mahrum kaldıkları ve dâimâ zulmünü gördükleri hükûmetlerden ve gāliblerden intikamlarını almak için her çeşit fesad komitelerine karışan ve her nevi' ihtilâle parmak karıştıran yine o millet(tir). (...) İşte şu milletin seciyelerinde (huylarında) ve mukadderâtında münderic (yerleşmiş) olan şöyle müdhiş desâtir (düsturlar) içindir ki, Kur'ân onlara karşı pek şiddetli davranıyor. Dehşetli sille-i te'dib (hadlerini bildiren tokat) vuruyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 33)

9. Sahîfe

(1) Yehûda, Hz. Ya'kūb (as)'ın on iki evlâdından en büyüğünün ismi iken zamanla umum İsrâiloğulları için de kullanılmıştır. Sâbiî, İslâmiyet, hristiyanlık ve yahudiliğin dışında bulunan bütün din mensublarına denir. Husûsî ma'nâda ise, meleklere, yıldızlara veya putlara tapanlara denilmiştir. (İbn-i Kesîr, c. 1, 72)

(2) "Mısır Kıt'ası, kumistan (çöl) olan Sahrâ-yı Kebîr'in bir parçası olduğundan Nîl-i Mübârek'in feyziyle (akmasıyla) gāyet mahsûldar (verimli) bir tarla hükmüne geçtiğinden, o Cehennem-nümûn (Cehennem gibi) sahrâ komşuluğunda şöyle Cennet-misâl bir mevki'-i mübârekin bulunması, filâhat (çiftçilik) ve zirâatı ahâlisinde pek merğub (rağbetli) bir sûrete getirmiş ve o sekenenin (ahâlinin) seciyesine (ahlâkına) öyle tesbît etmiş (yerleştirmiş) ki, zirâatı kudsiye ve vâsıta-i zirâat olan bakarı ve sevri (sığır ve öküzü) mukaddes, belki ma'bud (ilâh) derecesine çıkarmış. Hattâ o zamandaki Mısır milleti sevre, bakara ibâdet etmek derecesinde bir kudsiyet vermişler. İşte o zamanda Benî İsrâil dahi, o kıt'ada neş'et ediyordu (yaşıyordu) ve o terbiyeden bir hisse aldıkları, icl (buzağı) mes'elesinden anlaşılıyor.

İşte Kur'ân-ı Hakîm, Hazret-i Mûsâ Aleyhisselâm'ın risâletiyle (peygamberliğiyle), o milletin seciyelerine girmiş ve isti'dadlarına (kābiliyetlerine) işlemiş olan o bakarperestlik mefkûresini (öküze tapma fikrini) kesip öldürdüğünü, bir bakarın zebhiyle (kesilmesiyle) ifhâm ediyor (anlatıyor)." (Zülfikâr, 25. Söz, 73)

10. Sahîfe

(1) "Ey Benî İsrâil ve ey Benî Âdem! Kalb katılığı ve kasâvetinizle öyle bir Zât-ı zü'l-Celâl'in evâmirine (emirlerine) karşı itâatsizlik ediyorsunuz ve öyle bir Şems-i Sermedî'nin ziyâ-yı ma'rifetine (O'nu ta'rîf eden nûrlu delillere) gafletle gözlerinizi yumuyorsunuz ki, Mısır'ınızı Cennet sûretine çeviren Nîl-i Mübârek gibi koca nehirleri, âdî (basit), câmid (ruhsuz) taşların ağızlarından akıtıp mu'cizât-ı kudretini (kudretinin mu'cizelerini), şevâhid-i vahdâniyetini (birliğinin şâhidlerini) o koca nehirlerin kuvvet ve zuhûr (çıkış) ve ifâzaları (akmaları) derecesinde, kâinâtın kalbine ve zemînin (yeryüzünün) dimâğına vererek, cin ve insin kulûb ve ukūlüne (kalblerine ve akıllarına) isâle ediyor (akıtıyor). Hem hissiz, câmid bazı taşları böyle acîb bir tarzda mu'cizât-ı kudretine mazhar etmesi; güneşin ziyâsı (ışığı) güneşi gösterdiği gibi, o Fâtır-ı zü'l-Celâl'i (celâl sâhibi yaratıcıyı) gösterdiği hâlde, nasıl O'nun o nûr-ı ma'rifetine karşı kör olup görmüyorsunuz?" (Zülfikâr, 25. Söz, 77)

11. Sahîfe

(1) "Perdesiz güneşe karşı zemin yüzündeki eşyâ (herşey) güneşi görmemesi kābil (mümkün) olmadığı gibi, o Alîm-i zü'l-Celâl'in nûr-ı ilmine karşı eşyânın (varlıkla-

rın) gizlenmesi bin derece daha gayr-i kābildir, muhâldir (imkânsızdır). Çünki huzur var. Yani herşey dâire-i nazarındadır ve mukābildir ve dâire-i şühûdundadır ve herşeye nüfûzu var (Herşeye bakar ve görür ve ilmi herşeyin derinliklerine işler)." (Mektûbât, 20. Mektûb, 73)

(2) "Kâfir, az bir ömürde bir günah işlemiş; fakat o günah içinde nihâyetsiz bir cinâyet var. Çünki küfür, bütün kâinâtı tahkîrdir (aşağılamaktır), kıymetlerini tenzîl etmektir (düşürmektir) ve bütün masnûâtın vahdâniyete şehâdetlerini (san'atlı varlıkların Allah'ın birliğine şâhidlik etmelerini) tekzibdir (yalanlamadır) ve mevcûdât âyinelerinde cilveleri (varlıklar üzerinde parıltıları) görünen esmâ-i İlâhiyeyi tezyiftir (hafife almaktır). Onun için, mevcûdâtın hakkını kâfirden almak üzere, mevcûdâtın sultânı olan Kahhâr-ı zü'l-Celâl'in (celâl sâhibi ve kahredici olan Allah'ın) kâfirleri ebedî Cehenneme atması, ayn-ı hak ve adâlettir. Çünki nihâyetsiz cinâyet, nihâyetsiz azâbı ister." (Mektûbât, 12. Mektûb, 31)

(3) "İnsan bir ni'mete veya bir lezzete mazhar olduğu zaman, en evvel fikrini bozan ve insana vesvese veren, o ni'metin veya o lezzetin devâm edip etmeyeceği düşüncesidir. Bu vesveseli düşünceye mahal (yer) kalmamak üzere, Kur'ân-ı Kerîm bu cümle ile onların ezvâcıyla (eşleriyle), lezâiziyle (lezzetleriyle) berâber Cennette ale'd-devam (devamlı) kalacaklarını tebşîr etmekle (müjdelemekle), o kederli düşünceden kurtarmıştır." (İşârâtü'l-İ'câz, 200)

13. Sahîfe

(1) "Pek çok yahudi ulemâsı (âlimleri) ve nasârâ (hristiyan) ulemâsı, ikrâr (kabûl) ve i'tirâf etmişler ki: 'Kitablarımızda Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'ın evsâfı (vasıfları) yazılıdır.' (...) Ulemâ-i yehûdun en meşhurlarından İbn-i Sûriyâ ve İbn-i Ahtâb ve onun kardeşi Kâ'b ibn-i Üseyd ve Zübeyr ibn-i Bâtıyâ gibi meşhur ulemâ ve reisler, gayr-ı müslim kaldıkları hâlde ikrâr etmişler ki: 'Evet, kitablarımızda onun evsâfı vardır, ondan bahsediyorlar!' " (Zülfikār, 19. Mektûb, 67)

Ayrıca Tevrât, İncîl ve Zebûr'da Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm'dan bahseden yerler için, bakınız; (Zülfikār, 19. Mektûb, 66-73)

14. Sahîfe

(1) " 'Eğer doğru iseniz mevti (ölümü) isteyiniz. Hiç istemeyeceksiniz.' İşte meclis-i Nebevîde (Peygamber meclisinde) küçük bir cemâatin cüz'î bir hâdise ünvânıyla milel-i insâniye (milletler) içinde hırs-ı hayat ve havf-ı memâtla (ölüm korkusuyla) en meşhur olan millet-i yehûdun (yahudi milletinin), tâ kıyâmete kadar lisân-ı hâlleri mevti istemeyeceğini ve hayat hırsını bırakmayacağını ifâde eder." (Zülfikār, 25. Söz, 33)

15. Sahîfe

(1) Âyette bahsi geçen "Hârût ve Mârût'a indirilen şeyler" kolayca kötüye kullanılabilen ince ilmî hakîkatler olup, Allah tarafından bir imtihan olarak indirilmiştir. Zîrâ sihrin insanlara te'sîri vardır. Sihir yapmak ise haram ve küfürdür. Fakat şerrinden korunmak için sihir ilmini öğrenmek haram değildir. (Nesefî, c. 1, 114)

(2) Resûllullah (asm) bir mevzû' hakkında konuşurken, Ashâb-ı Kirâm'dan (radıyallâhü anhüm ecmaîn) bazısı: "Bizi gözetip bekle (acele etme) ki, sözünü anlayalım!" ma'nâsında رَاعِنَا (Râinâ) derlerdi. Yahudiler bu sözü, İbrânîce veya Süryânîce birbirlerine küfrederken kullandıkları (Râînâ) sözüyle değiştirip, Hz. Peygamber (asm)'a onunla hitâb etmeye başlamaları üzerine bu âyet nâzil olmuştur. Böylece mü'minlere, رَاعِنَا yerine, aynı ma'nâya gelen اُنْظُرْنَا "Ünzurnâ" demeleri emredilmiştir. (Celâleyn Şerhi, c. 1, 135)

16. Sahîfe

(1) Şer'î ıstılahta nesh, herhangi bir hükmün yerine, sonradan başka bir şer'î hükmün beyân edilmesi ve böylelikle, evvelki hükmün vaktinin sona ermesidir. Nesh, ebediyetine hükmedilmemiş emir ve yasaklara mahsustur. (Kurtubî, c. 1/2, 62-65)

(2) Namazın ehemmiyeti, beş vakte tahsîsi ve usanç vermemesi hakkında, bakınız; (Sözler, 4. Söz, 9-11; 9. Söz, 26-32; 21. Söz, 91-95)

17. Sahîfe

(1) Hristiyanlar Îsâ (as)'a, yahudiler ise Uzeyr (as)'a "Allah'ın oğlu", Arab müşrikleri de meleklere "Allah'ın kızları" diyorlardı. (Celâleyn Şerhi, c. 1, 147)

18. Sahîfe

(1) "Umûr-ı dîniyede (dînî mes'elelerde) müsâmaha ile ve teşebbühle (hoşgörü ve benzemeye çalışmakla) medenîlere yanaşmayın! Çünki aramızdaki dere pek derindir. O dereyi doldurup, hatt-ı muvâsalayı (kavuşma hattını) te'mîn edemezsiniz. Ya siz de onlara iltihâk edersiniz (katılırsınız) veya dalâlete (sapıklığa) düşer boğulursunuz!" (Mesnevî-i Nûriye, Habbe, 111)

19. Sahîfe

(1) Allah-ü Teâlâ, yaptıkları bu duâyı kabûl ederek Hz. İsmâîl (as)'ın neslinden Peygamber Efendimiz (Aleyhissalâtü Vesselâm)'ı göndermiştir. Bu hususta Resûl-i Ekrem Efendimiz (Aleyhissalâtü Vesselâm) da bir hadîs-i şerîflerinde meâlen: "Ben, babam İbrâhîm'in duâsı, kardeşim Îsâ'nın müjdesi ve annemin rüyâsıyım" buyurmuşlardır. (Nesefî, c. 1, 126)

(2) "Evet herkesin bütün saâdetleri, bir Rabb-ı Rahîm'e (merhamet edici bir Rabbe) olan teslîmiyete bağlıdır. Aksi takdirde pek çok rablere muhtaç olur. Çünki insanın, câmiiyeti (kābiliyetlerinin toplayıcılığı) i'tibâriyle bütün eşyâya (herşeye) ihtiyâcı ve alâkası vardır. Herşeye karşı, gerek hissederek gerekse hissetmeyerek teessürü (üzüntüleri) ve elemleri (acıları) vardır. Bu hâl ise, tam Cehennem gibi bir hâlettir (vaziyettir). Fakat erbâb tevehhüm edilen esbâb (rab zannedilen sebebler), yed-i kudretine perde olan Rabb-ı Vâhid'e (bir tek Rabbe) teslîmiyet, Firdevsî (Cennet saâdeti gibi) bir vaziyettir." (Mesnevî-i Nûriye, Katre, 44)

20. Sahîfe

(1) Hanîf, İslâmiyet'ten evvel, Allah'ın bir olduğuna îmân edip İbrâhîm (as)'ın dînine tâbi' olanlara verilen bir isim ve sıfattır. Eğriliği bırakıp doğrusuna giden demektir. Örfte, İbrâhîm (as) milletine isim olmuştur ki, bâtıl ma'budlardan çekinip, yalnız Allah'a ibâdet eden muvahhid demektir. İlmiyle amel edip İslâmî hükümlere sımsıkı bağlanan kişiler hakkında da kullanılır. (Râzî, c. 2/4, 90-91)

(2) Allah'ın boyası, Allah'ın dîni, yani O'nun temizlemesi demektir. Çünki îman, nefisleri temizler. Hristiyanlar ise, vaftiz adını verdikleri muâmeleyi çocuklarını sarı boyalı bir suya daldırarak yaparlardı. (Nesefî, c. 1, 130)

21. Sahîfe

(1) Hz. Peygamber (asm) ve Müslümanlar, Mekke'de iken, namazlarında Kâ'be'ye yöneliyorlardı. Medîne'ye hicretten sonra Mescid-i Aksâ'ya yönelmeleri emrolundu. Sonra bu sûrenin 144. âyetinin nâzil olmasıyla tekrar Kâ'be'ye yöneldiler. (Nesefî, c. 1, 133)

(2) "Vaktin evvelinde, Kâ'be'yi hayâlen nazara almakla namaz kılmak mendubdur ki, birbirine giren dâireler gibi Beyt'in (Kâ'be'nin) etrâfında teşekkül eden safları görmekle, yakın saflar Beyt'i ihâta ettikleri (kuşattıkları) gibi, en uzak safların da âlem-i İslâm'ı ihâta etmiş olduğunu hayâl ile görsün. Ve o musallî de (namazı kılan da) o saflara girmekle, o cemâat-ı uzmâya (büyük cemâate) dâhil olsun ki, o cemâatın icmâ' ve tevâtürü (aynı fikirde ittifâk etmeleri), onun namazda söylediği her da'vâya ve her sözüne bir hüccet ve bir bürhân (delîl) olsun.

Meselâ, namaz kılan: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ dediği zaman, sanki o zamanda o cemâat-ı uzmâyı teşkîl eden bütün mü'minler: 'Evet, doğru söyledin!' diye onun o sözünü tasdîk ediyorlar (doğruluyorlar). Ve bu tasdikler, hücûm eden evhâm (vehimlere) ve vesveselere karşı ma'nevî bir kalkan vazîfesini görür. Ve aynı zamanda, bütün hâsseleri (hisleri) ve latîfeleri ve duyguları o namazdan zevklerini ve hisselerini alırlar. Yalnız, musallînin Kâ'be'ye olan şu hayâlî nazarı kasdî olmamalıdır. Tebaî (kasdî olmayan) bir şuûrdan ibâret bulunmalıdır." (Mesnevî-i Nûriye, Katre, 63)

22. Sahîfe

(1) Hz. Ömer (ra), yahudi âlimlerinden iken İslâm'la şereflenen Abdullah bin Selâm Hazretlerine bu âyet-i kerîme hakkında suâl ettiğinde o, cevâben şöyle dedi: "Yâ Ömer! Ben Hz. Peygamber (asm)'ı gördüğüm zaman, oğlumu tanıdığımdan ziyâde tanımıştım. Zîrâ oğlum hakkında, belki anası hıyânet etmiştir diye şübhelenebilirim. Ama Resûlullah (asm) için zerre kadar bile şübhem olamaz. Çünki onun vasıfları Tevrât'ta yazılı olanların aynısı ve tamâmıdır." (İbn-i Kesîr, c. 1, 140)

(2) "Hâlık-ı Rahmân (rahmeti bol olan yaratıcı) ibâdından (kullarından) istediği en mühim iş şükürdür. Furkān-ı Hakîm'de (Kur'ân'da) gâyet ehemmiyetle şükre da'vet eder. (...) Hem şükrün envâı (çeşitleri) var. O nev'lerin en câmi'i (genişi) ve fihriste-i umûmiyesi, namazdır. Hem şükür içinde sâfî bir îman var, hâlis bir tevhid bulunur. Çünki bir elmayı yiyen ve اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ diyen adam, o şükür ile i'lân eder ki: 'O elma, doğrudan doğruya dest-i kudretin yâdigârı ve doğrudan doğruya hazîne-i rahmetin hediyesidir' demesiyle ve i'tikād etmesiyle (inanmasıyla), herşeyi cüz'î (küçük) olsun, küllî (büyük) olsun O'nun dest-i kudretine teslîm ediyor. Ve herşeyde rahmetin cilvesini (bir parıltısını) bilir. Hakîkî bir îmânı ve hâlis bir tevhîdi, şükür ile beyân ediyor." (Asâ-yı Mûsâ, 28. Mektûb, Şükür Risâlesi, 237-239)

23. Sahîfe

(1) "Evet şühedâ (şehîdler), hayât-ı dünyevîyelerini tarîk-ı hakta (hak yolunda) fedâ ettikleri için, Cenâb-ı Hakk kemâl-i kereminden (ikrâmının bolluğundan) onlara hayât-ı dünyeviyeye benzer, fakat kedersiz, zahmetsiz bir hayâtı, âlem-i berzahta (kabir âleminde) onlara ihsân eder. Onlar kendilerini ölmüş bilmiyorlar. Yalnız kendilerini daha

iyi bir âleme gittiklerini biliyorlar. Kemâl-i saâdetle (tam bir saâdetle) mütelezziz oluyorlar (lezzet alıyorlar). Ölümdeki firak (ayrılık) acılığını hissetmiyorlar. Ehl-i kubûrun (kabir ehlinin) çendan (gerçi) ruhları bâkîdir (ölümsüzdür), fakat kendilerini ölmüş biliyorlar. Berzahta (kabir âleminde) aldıkları lezzet ve saâdet, şühedânın lezzetine yetişmez." (Mektûbât, 1. Mektûb, 3)

24. Sahîfe

(1) "Şu âyet vücûb ve vahdeti (Allah'ın mutlak varlığını ve birliğini) gösterdiği gibi, bir İsm-i A'zam'ı gösteren gâyet büyük bir penceredir. İşte şu âyetin hulâsatü'l-hulâsası (kısacık bir özeti) şudur ki, kâinâtın ulvî ve süflî tabakātındaki (yukarı ve aşağı tabakalarındaki) bütün âlemler, ayrı ayrı lisân ile bir tek netîceyi, yani bir tek Sâni'-i Hakîm'in rubûbiyetini (hikmetle iş gören bir san'atkârın terbiye ve idâresini) gösteriyorlar.

Şöyle ki: Nasıl göklerde, hattâ kozmoğrafyanın i'tirâfıyla dahi, gâyet büyük netîceler için, gâyet muntazam hareketler, bir Kadîr-i zü'l-Celâl'in vücûd (varlık) ve vahdetini (birliğini) ve kemâl-i rubûbiyetini (mükemmel terbiye ediciliğini) gösterir. Öyle de; zeminde bilmüşâhede, hattâ coğrafyanın şehâdetiyle ve ikrârıyla (görüp doğrulamasıyla), gâyet büyük maslahatlar (faydalar) için mevsimlerdeki gibi gâyet muntazam tahavvülâtlar (değişiklikler) dahi aynı O Kadîr-i zü'l-Celâl'in vücûb ve vahdetini ve kemâl-i rubûbiyetini gösterir." (Mektûbât, 33. Mektûb, 313-314)

25. Sahîfe

(1) "Biz Kur'ân şâkirdleri olan Müslümanlar, bürhâna (delîle) tâbi' oluyoruz. Akıl ve fikir ve kalbimizle hakâik-ı îmâniyeye (îman hakîkatlerine) giriyoruz. Başka dinlerin bazı efradları (ferdleri) gibi, ruhbanları (hristiyan din adamlarını) taklîd için bürhânı (delîli) bırakmıyoruz." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 404)

26. Sahîfe

(1) "Had ve cezâ, emr-i İlâhî ve adâlet-i Rabbâniye (Allah'ın emri ve adâleti) nâmına icrâ edildiği vakit hem ruh, hem akıl, hem vicdan, hem insâniyetin mâhiyetindeki latîfeler (rûhundaki hisler) müteessir ve alâkadar olurlar. (...) Hakîkî adâlet ve te'sirli cezâ odur ki, Allah'ın emri nâmıyla olsun, yoksa te'sîri yüzden bire iner." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 431)

(2) Kısasta, meselâ kātilin öldürülmesinde hayat vardır. Çünki bir kimse, birisini öldürmeye niyetlendiğinde, kısâs edileceğini düşünerek korkar ve vazgeçer. Böylece hem kendisi, hem de öldüreceği kimse hayatta kalmış olur. (Râzî, c. 3/5, 61)

27. Sahîfe

(1) "Orucun ekmeli (en mükemmeli) ise, mi'de gibi bütün duyguları, gözü, kulağı, kalbi, hayâli, fikri gibi cihâzât-ı insâniyeye dahi bir nevi' oruç tutturmaktır. Yani muharremâttan (haram şeylerden), mâlâyâniyâttan (lüzumsuz şeylerden) çekmek ve her birisine mahsus ubûdiyete (kulluğa) sevk etmektir. Meselâ, dilini yalandan, gıybetten ve galiz (kaba) ta'birlerden ayırmakla ona oruç tutturmak ve o lisânı, tilâvet-i Kur'ân (Kur'ân okuma) ve zikir ve tesbih ve salavât ve istiğfar gibi şeylerle meşgûl etmek (...) gibi sâir cihâzâta da bir nevi' oruç tutturmaktır." (Mektûbât, 29. Mektûb, 252)

(2) "Kur'ân-ı Hakîm, mâdem Şehr-i Ramazan'da nüzûl etmiş (inmiş); o Kur'ân'ın zamân-ı nüzûlünü istihzâr (hatırlamak) ile o semâvî hitâbı hüsn-i istikbâl etmek (güzel karşılamak) için Ramazân-ı Şerîf'te nefsin hâcât-ı süfliyesinden (âdî ihtiyaçlarından) ve mâlâyâniyât-ı hâlâttan tecerrüd (lüzumsuz hâllerden sıyrılmak) ve ekl ü şürbün (yeme içmenin) terkiyle melekiyet vaziyetine benzemek ve bir sûrette o Kur'ân'ı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitâbât-ı İlâhiyeyi, güyâ geldiği ân-ı nüzûlünde (iniş ânında) dinlemek ve o hitâbı Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrâîl'den, belki Mütekellim-i Ezelî'den (Cenâb-ı Hakk'tan) dinliyor gibi bir kudsî hâlete mazhar olur." (Mektûbât, 29. Mektûb, 251)

28. Sahîfe

(1) "Kubbe-i semâda (gök kubbede) kameri (ay'ı), zamânın saat-ı kübrâsına (büyük saatine) bir akreb yapmak; mütefâvit (farklı) çok hilâller sûretinde her geceye güyâ ayrı bir hilâl bırakıp, sonra dönüp kendine toplamak, menzillerinde kemâl-i mîzanla (tam bir ölçüyle), dakîk hesabla hareket ettirmek ve kubbe-i semâda parlayan, tebessüm eden yıldızlarla, göğün güzel yüzünü yaldızlamak, elbette nihâyetsiz bir saltanat-ı rubûbiyetin şeâiridir (herşeyin Rabbi oluşunun alâmetleridir)." (Sözler, 32. Söz, 271)

(2) Bir kısım sahâbeler, câhiliye devrinden kalan bir âdet ile, ihramlıyken evlerine kapılarından girmez, bunun yerine evlerinin arkasından veya tavandan bir delik açarak içeri girerlerdi. Âyet, onların bu âdetlerini reddetmek üzere nâzil olmuştur. (Kurtubî, c. 1/2, 344)

29. Sahîfe

(1) Burada zikredilen "tehlike"den maksad, Allah yolunda cihaddan ve bu yolda harcama yapmaktan kaçınmaktır. (Celâleyn Şerhi, c. 1, 232)

(2) "Hacc-ı şerîf, bi'l-asâle (bizzat) herkes için bir mertebe-i külliyede bir ubûdiyettir (yüksek derecede bir kulluktur). Nasıl ki bir nefer (asker), bir yevm-i mahsusta (husûsî bir günde) ferik (paşa) dâiresinde bir ferik gibi pâdişâhın bayramına gider ve lütfuna mazhar olur. Öyle de, bir hacı, ne kadar âmî (câhil) de olsa, kat'-ı merâtib etmiş bir velî gibi umum aktâr-ı arzın (yeryüzünün) Rabb-ı Azîmi ünvânıyla Rabbisine müteveccihtir (yönelmiştir). Bir ubûdiyet-i külliye ile müşerreftir (şereflenmiştir). (...) Hacdan sonra şu ma'nâ-yı ulvî ve küllî (büyük ve umûmî ma'nâ) muhtelif derecelerde bayram namazlarında, yağmur namazlarında, husûf, küsûf (ay ve güneş tutulması) namazlarında, cemâatle kılınan namazlarda bulunur. İşte şeâir-i İslâmiyenin (İslâm alâmetlerinin), velev sünnet kabîlinden (çeşidinden) de olsa, ehemmiyeti bu sırdandır." (Tılsımlar, 16. Söz, 30)

30. Sahîfe

(1) "Tohum olacak bir habbenin (dânenin) kalbi, yani içi delindiği zaman, elbette sünbüllenip neşv ü nemâ bulamaz (gelişemez) ölür gider. Kezâlik 'ene' ile ta'bîr edilen enâniyetin (benliğin) kalbi, 'Allah Allah' zikrinin şuâ' ve harâretiyle (nûru ve sıcaklığıyla) yanıp delinirse, büyüyüp gafletle fir'avunlaşamaz ve Hâlık-ı Arz ve Semâvât'a (yer ve göklerin yaratıcısına) isyân edemez. O zikr-i İlâhî sâyesinde, 'ene' mahvolur." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 90)

32. Sahîfe

(1) "Ey insan! Yaptığın hizmet, ettiğin ubûdiyet (kulluk) boşu boşuna gitmez. Bir dâr-ı mükâfât, bir mahall-i saâdet (saâdet yeri) senin için ihzâr edilmiştir (hazırlanmıştır). Senin şu fânî dünyâna bedel, bâkî bir Cennet seni bekler. İbâdet ettiğin ve tanıdığın Hâlık-ı zü'l-Celâl'in va'dine îmân ve i'timâd et. Ona va'dinde hulf etmek muhâldir (sözünde durmamak imkânsızdır)." (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i İmâniye, 189)

33. Sahîfe

(1) "Cihâda asker sevk etmekte, elbette bazı cüz'î ve maddî ve bedenî zarar ve şer olur. Fakat o cihadda hayr-ı kesîr (büyük hayır) var ki, İslâm küffârın istîlâsından kurtulur." (Mektûbât, 12. Mektûb, 32)

(2) Haram aylar, İslâm'dan evvel Arab kabîleleri arasında savaşın yasaklandığı Zilka'de, Zilhıcce, Muharrem ve Receb aylarıdır. (Bilmen, c. 2, 217)

(3) "Bazıların dinden râbıtaları (bağları) kopsa, o vakit o dinsizler hayât-ı ictimâiyede bir semm-i kâtil (öldürücü zehir) hükmünde zarar verecekler. Çünki mürtedin (dinden dönenin) vicdânı tamâmen bozulduğundan, o mürted hayât-ı ictimâiyeye zehir olur." (Lem'alar, 17. Lem'a, 126)

(4) Bu âyet-i kerîme üzerine ashâbın çoğu şarabı terk etti. Nisâ Sûresinin 43. âyeti ile getirilen: "İçkili iken namaza yaklaşmayınız!" hükmü ile hemen hemen herkesin terk ettiği bu kötü amel, Mâide Sûresinin 90 ve 91. âyetleriyle tamâmen haram kılındı ve bundan önceki âyetler de neshedilerek hükmü kaldırıldı. (Râzî, c. 3/6, 44)

(5) "Âyât-ı Kur'âniye (Kur'ân'ın âyetleri), başlarında ve âhirlerinde (sonlarında) beşeri aklına havâle eder: 'Aklına bak!' der, 'Fikrine, kalbine mürâcaat et, meşveret et (danış), onunla görüş ki bu hakîkati bilesin!' diyor." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 404)

38. Sahîfe

(1) Orta namaz hakkında hayli söz söylenmiştir. En meşhûru öğle veya ikindi namazı olmasıdır. Bütün namazlara i'tinâyı te'mîn etmek için hangisi olduğu kat'iyetle ta'yîn olunmamıştır. (Kurtubî, c. 2/3, 209-212)

(2) Rivâyet edildi ki, Irak'ta Vâsıt taraflarında vebâ çıkmış ve ahâli ölümden kurtulmak için firâr etmiş, fakat hepsi de telef olmuşlardı. Sayıları kırk bini aşkın olan bu insanları ölümden kaçmanın mümkün olmadığına bir ibret olmak üzere öldüren Allah, onları tekrar diriltip hayâta mazhar etmişti. (Nesefî, c. 1, 222)

(3) Allah'a güzel bir borç vermek, Allah yolunda harcamak ma'nâsındadır. (Râzî, c. 3/6, 181)

39. Sahîfe

(1) Ekser rivâyetlere göre bu Peygamber, Eşmûîl (as)'dır. (Râzî, c. 3/6, 185)

40. Sahîfe

(1) "Sabırsız adam teennî (ihtiyat) ile hareket etmediği için, basamakları ya atlar düşer veya noksan bırakır, maksud damına çıkamaz (maksadına ulaşamaz). Onun için hırs mahrûmiyete sebebdir. Sabır ise müşkilâtın anahtarıdır (zorluklardan kurtuluşa vesîledir) ki, اَلْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ [Hırs gösteren mahrumdur, zarardadır] اَلصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ [Sabır, ferahlığın anahtarıdır] durûb-ı emsâl (atasözü) hükmüne geçmiştir. Demek Cenâb-ı Hakk'ın inâyet ve tevfîkı (yardımı ve muvaffakıyeti), sabırlı adamlar ile berâberdir." (Mektûbât, 23. Mektûb, 106)

41. Sahîfe

(1) "Âyetü'l-Kürsî'de on cümle ile on tabaka-i tevhîdi (tevhid mertebelerini) ayrı ayrı renklerde isbât etmekle berâber: مَنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِهِ [İzni olmadan O'nun huzûrunda şu şefâat edecek olan kimdir?] cümlesiyle,

gâyet keskin bir şiddetle şirki (Allah'a ortak koşulmasını) ve gayrın (başkasının) müdâhalesini keser, atar. Hem şu âyet İsm-i A'zam'ın mazharı olduğundan, hakāik-ı İlâhiyeye (İlâhî hakîkatlere) âid ma'nâları a'zamî derecededir ki, a'zamiyet derecesinde bir tasarruf-ı rubûbiyeti (terbiye edicilik tasarrufunu) gösteriyor. Hem umum semâvât ve arza (bütün göklere ve yere) birden müteveccih (yönelen) tedbîr-i ulûhiyeti (İlâhî tedbîri), en a'zamî bir derecede umûma şâmil (herşeyi içine alan) bir hafîzıyeti (muhâfaza ediciliği) zikrettikten sonra; bir râbıta-i vahdet ve birlik ciheti, o a'zamî (büyük) tecelliyâtlarının menba'larını (kaynaklarını) وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ [O, Aliyy (pek yüce olan) dır, Azîm (pek büyük olan)dır] (cümlesi) ile hulâsa eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 48)

(2) Bir İslâm memleketinde yaşayan müşrik, îmân etmek veya cizye vermek husûsunda seçim hakkına sâhibdir. Böyle bir kimseye İslâm'ı kabûl etmek için zorlama yapılamaz. Ancak mü'min olan kimseler dinden çıktıkları takdirde, ahidlerini bozduklarından dolayı tevbe etmezlerse cezâlandırılırlar. (Elmalılı, c. 2, 863)

42. Sahîfe

(1) Nemrud, bu haksız iddiâsını isbât için hapishâneden getirttiği iki mahkûmdan birisini öldürttü, diğerini bağışladı; böylelikle güyâ hayâta iâde etti. (Kurtubî, c. 2/3, 285)

43. Sahîfe

(1) "İşte ey gāfil insan! Bak Cenâb-ı Hakk'ın fazlına ve keremine! Seyyieyi (günâhı) bir iken bin yazmak, haseneyi (iyiliği) bir yazmak veya hiç yazmamak adâlet olduğu hâlde, bir seyyieyi bir yazar, bir haseneyi on, bazen yetmiş, bazen yedi yüz, bazen yedi bin yazar. Hem şu nükteden anla ki, o müdhiş Cehenneme girmek cezâ-yı ameldir (amelin karşılığıdır), ayn-ı adildir (adâletin ta kendisidir). Fakat Cennete girmek, mahz-ı fazıldır (tam bir lütuftur)." (Sözler, 23. Söz, 110)

45. Sahîfe

(1) "Üstâd-ı Mutlak ve Muktedâ-yı Küll (herkesin kendisine uyduğu) ve Rehber-i Ekmel (en mükemmel kılavuz) olan Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm: وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ [Peygambere düşen ancak tebliğdir] olan fermân-ı İlâhiyeyi (Allah'ın emrini) kendine rehber-i mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyâde sa'y (çalışma) ve gayret ve ciddiyetle tebliğ etmiş. Çünki: اِنَّكَ لَا تَهْدِى مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يَشَاءُ [Şübhesiz ki sen sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin; fakat Allah, dilediği kimseyi hidâyete erdirir] sırrıyla anlamış ki, insanlara dinlettirmek ve hidâyet vermek, Cenâb-ı Hakk'ın vazîfesidir. Cenâb-ı Hakk'ın vazîfesine karışmazdı." (Lem'alar, 17. Lem'a, 137)

46. Sahîfe

(1) "Beşerin (insanın) hayât-ı ictimâîsinde (ictimâî hayâtında) bütün ahlâksızlığın ve bütün ihtilâlâtın (ihtilâllerin) menşei (kaynağı) iki kelimedir. Birisi: 'Ben tok olduktan sonra, başkası açlıktan ölse bana ne?' İkincisi: 'Sen çalış, ben yiyeyim!' Bu iki kelimeyi de idâme eden (devâm ettiren), cereyân-ı ribâ (fâiz) ve terk-i zekâttır. Bu iki müdhiş maraz-ı ictimâîyi (ictimâî hastalığı) tedâvi edecek tek çâre, zekâtın bir düstûr-ı umûmî sûretinde icrâsıyla, vücûb-ı zekât (zekâtın farz) ve hurmet-i ribâ (fâizin haram olması)dır." (Mektûbât, 22. Mektûb, 101)

"Evet, âyet-i Kur'âniye âlem kapısında durup, ribâya: 'Yasaktır!' der. 'Kavga kapısını kapamak için banka kapısını kapayınız!' diyerek insanlara fermân eder. Şâkirdlerine (talebelerine): 'Girmeyiniz!' emreder." (Zülfikâr, 25. Söz, 38)

(2) "Îmâna âid bilgilerden sonra en lâzım ve en mühim olan a'mâl-i sâlihadır. Sâlih amel ise, maddî ve ma'nevî hukūk-ı ibâda (kul haklarına) tecâvüz etmeyerek, hukūkullâhı (Allah'ın hukūkunu) bihakkın îfâ etmekten (hakkıyla yerine getirmekten) ibârettir." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 101)

İman hakîkati ve îmânın güzellikleri hakkında bakınız; (Sözler, 23. Söz, 101-120)

(3) "Hasenât da (iyilikler de), ya kalb ile olur veya kalıb ve beden ile olur veyâhut mal ile olur. A'mâl-i kalbînin (kalb ile yapılan amellerin) şemsi (güneşi) 'îman'dır. A'mâl-i bedeniyenin (beden ile yapılan amellerin) fihristesi 'namaz'dır. A'mâl-i mâliyenin (mal ile yapılan amellerin) kutbu 'zekât'tır." (İşârâtü'l-İ'câz, 36)

47. Sahîfe

(1) Kur'ân'ın en uzun âyeti olan bu âyet-i kerîme "borçlanma" ile alâkalı hükümleri beyân ettiğinden "Müdâyene Âyeti" nâmıyla bilinir. Kur'ân yazılması husûsunda çığır açan hattatlarımızdan Kayışzâde Hâfız Osman Nûri Efendi, kendi Kur'ân nüshasının sahîfelerinin tanzim ve tertîbinde "satır ölçüsü" olarak İhlâs Sûresini, "sahîfe ölçüsü" olarak ise bu âyet-i kerîmeyi esas almıştır. Bütün sahîfelerin on beş satır olmasını ve hârika bir şekilde âyetle başlayıp âyetle bitmesini netîce veren bu tarz "âyet berkenar" nâmıyla meşhur olup, âlem-i İslâm'ın umûmî kabûlüne mazhar olmuştur.

"Hâfız Osman hattıyla matbû' (basılı) Kur'ân'da ne gibi mezâyâ (meziyetler) görünse, kâtiblerin ve müstensihlerin (yazanların) hüneri olamaz. Doğrudan doğruya Kur'ân'ın mezâyâsıdır. Çünki en büyük âyet olan 'Âyet-i Müdâyene' o mushafın sahîfelerinde vâhid-i kıyâs ittihâz edilip (ölçü alınıp), ona göre sahîfeler taayyün etmiş (belirlenmiş). Ve onlarda çok mezâyâ tezâhür etmiş. Ezcümle (meselâ) bütün sahâifin âhirinde (sahîfelerin sonunda) güzel ve muvâfık hâtimelerle (sonlarla) âyet tamâm oluyor. Hem o mushafın satırları için vâhid-i kıyâsî en kısa sûre olan Sûre-i Kevser ile Sûre-i İhlâs esas tutulmuş. Mâdem Kur'ân'ın âyet ve sûrelerinin mikyâsıyla olmuştur. O hatta ne kadar mezâyâ varsa, doğrudan doğruya Kur'ân'a âiddir." (Rumûzât-ı Semâniye, 8)

48. Sahîfe

(1) "Îman, altı rüknünden çıkan öyle bir vahdânî (birliği olan) hakîkattir ki, tefrik (ayırma) kabûl etmez ve öyle bir küllîdir ki, tecezzî (bölünme) kaldırmaz ve öyle bir külldür (bütündür) ki, kābil-i inkısâm (parçalanması mümkün) olmaz. Çünki her bir rükn-i îmânî (îman esâsı), kendini isbât eden hüccetleriyle (delilleriyle) sâir erkân-ı îmâniyeyi isbât eder. Her biri her birisine gāyet kuvvetli bir hüccet-i a'zam (en büyük delil) olur. Öyle ise, bütün erkânı bütün delilleriyle sarsmayan bir fikr-i bâtıl, hakîkat nazarında bir tek rüknü, belki bir hakîkatini ibtâl edip inkâr edemez." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 227)

49. Sahîfe

(1) "Müteşâbihât denilen Kur'ân-ı Kerîm'in üslûbları hem hakîkatlere geçmek için, hem en derin incelikleri göstermek için, avâm-ı nâsın gözlerine birer dürbün, birer gözlüktürler." (İşârâtü'l-İ'câz, 167)

50. Sahîfe

(1) Cennet hayâtı hakkında bakınız; (Sözler, 28. Söz, 169-175)

51. Sahîfe

(1) Kâinâtta şirke aslâ yer olmadığı hakkında bakınız; (Sözler, 32. Söz, 261-272; Şuâ'lar, 7. Şuâ', 138-141; Şuâ'lar, 2. Şuâ', 14-33)

(2) Bu âyetler, Peygamber Efendimiz (Aleyhissalâtü Vesselâm)'ın nübüvvetinin bütün insanlara şâmil olduğunun en açık delillerindendir. Bir hadîs-i şerîfte: "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, ister yahudi ister hristiyan olsun, bu ümmetten beni işitip de gönderildiğim şeylere îmân etmeden ölen kimse Cehennemliktir!" buyurulmuştur. (İbn-i Kesîr, c. 1, 273)

52. Sahîfe

(1) "Âyâ (acabâ) bu insan zanneder mi ki başıboş kalacak? Hâşâ! Belki insan, ebede meb'ûstur (gönderilmiştir) ve saâdet-i ebediyeye (Cennete) ve şekāvet-i dâimeye (Cehenneme) namzeddir! Küçük büyük, az çok her amelinden muhâsebe görecek (hesâba çekilecek)! Ya taltîf edilecek veya tokat yiyecek!" (Mesnevî-i Nûriye, 17. Lem'a, 159)

(2) "İşte şu âyet, Cenâb-ı Hakk'ın, nev'-i beşerin hayât-ı ictimâiyesindeki tasarrufâtını şöyle gösteriyor ki, izzet ve zillet, fakr ve servet doğrudan doğruya Cenâb-ı Hakk'ın meşîetine (dilemesine) ve irâdesine bağlıdır. Demek kesret-i tabakātın (sebebler âleminin) en dağınık tasarrufâtına (işlerine) kadar, meşîet ve takdîr-i İlâhiye iledir, tesâdüf karışamaz.

Şu hükmü verdikten sonra, insâniyet hayâtında en mühim iş, onun rızkıdır. Şu âyet, beşerin rızkını doğrudan doğruya Rezzâk-ı Hakîkî'nin (hakîkî rızık verici olan Allah'ın) hazîne-i Rahmetinden gönderdiğini, bir-iki mukaddeme ile isbât eder. Şöyle ki, der: 'Rızkınız, yerin hayâtına bağlıdır. Yerin dirilmesi ise, bahara bakar. Bahar ise, şems ve kameri teshîr eden (emri altında çalıştıran), gece ve gündüzü çeviren Zât'ın elindedir. Öyle ise bir elmayı, bir adama hakîkî rızık olarak vermek, bütün yeryüzünü bütün meyvelerle dolduran O Zât verebilir. Ve O, ona hakîkî Rezzâk olur.' " (Zülfikâr, 25. Söz, 46)

53. Sahîfe

(1) " قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ [De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız, o hâlde bana tâbi' olun ki, Allah (da) sizi sevsin] " âyet-i azîmesi ittibâ'-ı sünnet (sünnete tâbi' olmak) ne kadar mühim ve lâzım olduğunu pek kat'î bir sûrette i'lân ediyor. (...) Şu âyet-i kerîme der ki: 'Eğer Allah'a muhabbetiniz (sevginiz) varsa, Habîbullâh'a ittibâ' edilecek. Eğer ittibâ' edilmezse netîce veriyor ki, Allah'a muhabbetiniz yoktur. Eğer muhabbetullah (Allah sevgisi) varsa, netîce verir ki, Habîbullâh'ın sünnet-i seniyesine ittibâı intâc eder.' Evet Cenâb-ı Hakk'a îmân eden, elbette O'na itâat edecek ve itâat yolları içinde en makbûlü ve en müstakîmi (istikāmetli olanı) ve en kısası, bilâ-şübhe (şübhesiz) Habîbullâh'ın gösterdiği ve ta'kîb ettiği yoldur." (Lem'alar, 11. Lem'a, 53-54)

54. Sahîfe

(1) Âyet-i kerîmede Allah-ü Teâlâ'nın Hz. Îsâ (as)'ı كَلِمَةً [kelime] diye isimlendirmesi; onu كُنْ yani "Ol!" emri ve kelimesiyle, babası olmaksızın yaratmış olmasındandır. (Celâleyn Şerhi, c. 1, 408)

55. Sahîfe

(1) "Kadîr-i Alîm (sonsuz kudret ve ilim sâhibi) ve Sâni'-i Hakîm (hikmetle iş yapan san'atkâr), kānûniyet şeklindeki âdâtının (âdetlerinin) gösterdiği nizam ve intizamla, kudretini ve hikmetini ve hiçbir tesâdüf işine karışmadığını izhâr ettiği (gösterdiği) gibi, şüzûzât-ı kānûniye ile (kānunlarının dışına çıkmak ile) ve âdâtının hârikaları ile ve teğayyürât-ı sûriye ile ve teşahhusâtın ihtilâfâtıyla (şahsiyetlerinin farklılığı ile), zuhûr (ortaya çıkma) ve nüzûl (inme) zamânının tebeddülüyle (değişmesiyle) meşîet (dileme) ve irâdetinde (istemesinde), fâil-i muhtâr (dilediğini yapan) olduğunu ve ihtiyâr (irâde) sâhibi olduğunu ve hiçbir kayıd altında olmadığını izhâr edip, yeknesak (sâbitlik) perdesini yırtarak ve herşey, her anda, her şe'ninde (hâlinde), herşeyinde O'na muhtaç ve rubûbiyetine (terbiye ediciliğine) münkād (bağlı) olduğunu i'lâm etmekle gafleti dağıtıp, ins ve cinin nazarlarını esbabdan Müsebbibü'l-Esbâb'a (sebebleri yaratan Allah'a) çevirir." (Tılsımlar, 16. Söz, 31)

(2) "Kur'ân, Hazret-i Îsâ Aleyhisselâm'ın nasıl ahlâk-ı ulviyesine ittibâ'a (yüksek ahlâkına uymaya) beşeri sarîhan (açıkça) teşvîk eder. Öyle de, şu elindeki san'at-ı âliyeye ve tıbb-ı Rabbânîye, remzen terğîb ediyor (işâretle teşvîk ediyor). İşte şu âyet işâret ediyor ki, en müzmin (kökleşmiş) dertlere dahi derman bulunabilir. Öyle ise, ey insan ve ey musîbetzede benî Âdem (Âdemoğulları)! Me'yûs (ümidsiz) olmayınız! Her dert, ne olursa olsun dermânı mümkündür. Arayınız, bulunuz! Hattâ ölüme de muvakkat (geçici) bir hayat rengi vermek mümkündür." (Zülfikār, 25. Söz, 80)

56. Sahîfe

(1) "Evvelâ bu kānûn-ı tenâsül (üreme kānûnu) mebde' (başlangıç) i'tibârıyla iki yüz bin envâ'-ı hayvanâtın mebde'leriyle (hayvan nev'lerinin başlangıçlarıyla) hark edilmiş (yırtılmış) ve nihâyet (son) verilmiş. Yani en evvelki pederleri, âdetâ Âdemleri hükmündeki o iki yüz bin evvelki pederleri kānûn-ı tenâsülü hark etmişler. Yani peder ve vâlideden gelmemişler. O kānun hâricinde vücûd verilmiş." (Lem'alar, 9. Lem'a, 37)

(2) "(Peygamber (asm) Kur'ân'ın lisânıyla) onlara meydan okuyor: 'Tevrât'ınızı getiriniz, okuyunuz ve geliniz; biz çoluk ve çocuğumuzu alıp Cenâb-ı Hakk'ın dergâhına el açıp, yalancılar aleyhinde lâ'netle duâ edeceğiz' diye mütemâdiyen onların başına vurduğu hâlde, hiç yahudi bir âlim veya nasrânî bir kıssîs (papaz), onun bir yanlışını gösteremedi. Eğer gösterseydi, pek çok kesrette (çoklukta) bulunan ve pek çok inadlı ve hasedli olan kâfirler ve münâfık yahudiler ve bütün âlem-i küfür, her tarafta i'lân edeceklerdi." (Zülfikār, 19. Mektûb, 66-67)

57. Sahîfe

(1) "En ziyâde kendine güvenen ve Kur'ân'ın sözlerine karşı kulağını kapayan şu asr-ı hâzır ve şu asrın ehl-i kitab insanları, Kur'ân'ın يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ ❀ يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ [Ey ehl-i kitab! Ey ehl-i kitab!] hitâb-ı mürşidânesine (yol gösteren hitâbına) o kadar muhtaçtır ki, güyâ o hitab doğrudan doğruya şu asra müteveccihtir (yöneliktir) ve يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ lâfzı يَٓا اَهْلَ الْمَكْتَبِ [Ey ehl-i mekteb!] ma'nâsını dahi tazammun eder (içine alır). Bütün şiddetiyle, bütün tâzeliğiyle, bütün şebâbetiyle: يَٓا اَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَٓاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ [Ey ehl-i kitab! Bizimle sizin aranızda eşit olan bir kelimeye gelin!] sayhasını âlemin aktârına (her tarafına) savuruyor." (Zülfikār, 25. Söz, 37)

60. Sahîfe

(1) "Başta Kur'ân, bütün semâvî kitabların ve suhufların (bazı peygamberlere gönderilen sahîfelerin) ve başta Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm olarak bütün peygamberlerin (aleyhimüsselâm), bütün da'vâları beş altı esas üzerine dönüyor. Mütemâdiyen (devamlı) o esasları ders vermeye ve isbât etmeye çalışıyorlar. Onların peygamberliklerine ve doğruluklarına şehâdet eden bütün hüccetler ve deliller, o esaslara bakıyorlar. Onların hakkāniyetlerine kuvvet veriyorlar. O esaslar ise, îmân-ı billah (Allah'a îman) ve îmân-ı bil-âhiret (âhirete îman) ve sâir rükünlere (esaslara) îmandır." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 231)

62. Sahîfe

(1) "Şimdi, şu Zâtın delâil-i sıdkı ve berâhîn-i nübüvveti (doğruluğunun ve peygamberliğinin delilleri) yalnız mu'cizâtına münhasır (mu'cizeleriyle sınırlı) değildir. Belki ehl-i dikkat için, hemen umum harekâtı ve ef'âli, ahvâl ve akvâli (fiilleri, hâlleri ve sözleri), ahlâk ve etvârı (tavırları), sîret (ahlâk) ve sûreti (görünüşü), sıdkını ve ciddiyetini isbât eder. Hattâ meşhur ulemâ-i Benî İsrâiliyeden (yahudi âlimlerinden) Abdullah İbn-i Selâm (ra) gibi pek çok zâtlar, yalnız o Zât-ı Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın sîmâsını görmekle: 'Şu sîmâda yalan yok, şu yüzde hîle olamaz!' diyerek îmâna gelmişler." (Zülfikār, 19. Mektûb, 3)

63. Sahîfe

(1) "Mâlik-i Hakîkî'den (mülkün gerçek sâhibinden) gaflet, nefsin fir'avunluğuna sebeb olur. Evet, taht-ı tasarrufunda (tasarrufu altında) bulunan bütün eşyânın Mâlik-i Hakîkî'sini unutan ve kendisini kendine mâlik zanneden, hâkimiyet tevehhümünde (zannında) bulunur, başkalarını da, bilhassa esbâbı da (sebebleri de) kendisine kıyasla hâkim ve mâlik defterine kaydeder ve

böyle vesîlelerle Allah'ın mülkünü, malını kendilerine taksîm ederek, ahkâm-ı İlâhiyeye (İlâhî hükümlere) karşı muâraza ve mübârezeye (meydan okumaya) başlar." (Mesnevî-i Nûriye, Katre, 55)

64. Sahîfe

(1) "Kâfir ve münâfıkların Cehennemde yanmalarını ve azab ve cihad gibi hâdiseleri kendi şefkatine sığıştırmamak ve te'vîle sapmak (başka tarafa çekmek), Kur'ânın ve edyân-ı semâviyenin (semâvî dinlerin) bir kısm-ı azîmini (büyük bir kısmını) inkâr ve tekzib (yalanlama) olduğu gibi, bir zulm-i azîm (büyük bir zulüm) ve gâyet derecede bir merhametsizliktir. Çünki ma'sum hayvanları parçalayan canavarlara himâyetkârâne (koruyarak) şefkat etmek, o bîçâre hayvanlara şedid bir gadir (şiddetli bir zulüm) ve vahşî bir vicdansızlıktır. Ve binler Müslümanların hayât-ı ebediyelerini mahveden ve yüzer ehl-i îmânın sû'-i âkıbete (îmansız ölmesine) ve müdhiş günahlara sevk eden adamlara şefkatkârâne tarafdâr olmak ve merhametkârâne cezâdan kurtulmalarına duâ etmek, elbette o mazlum ehl-i îmâna dehşetli bir merhametsizlik ve şenî' (çirkin) bir gadirdir." (Kastamonu Lâhikası, 130)

(2) "Kâfirlerin Müslümanlara ve ehl-i îmâna ve ehl-i Kur'ân'a düşman olmaları, küfrün iktizâsındandır (gereğindendir). Çünki küfür îmâna zıddır. Maahâzâ (bununla berâber) Kur'ân, kâfirleri ve âbâ ve ecdâdlarını (atalarını) i'dâm-ı ebedî (ebedî Cehennem) ile mahkûm etmiştir. Binâenaleyh Müslümanlarla ülfet ve muhabbetleri (dostluk ve sevgileri) mümkün olmayan kâfirlere muhabbet boşa gider. Onların muhabbetiyle karşılaşılamaz. Onlardan meded beklenilemez." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 75)

65. Sahîfe

(1) Rivâyetlere göre melekler, atlar üzerinde ve başlarında beyaz sarıklar olduğu hâlde mü'minlerle birlikte harb etmişlerdir. (İbn-i Kesîr, c. 1, 316)

66. Sahîfe

(1) "Eğer bir adamın iyilikleri fenâlıklarına kemmiyeten (mikdar cihetiyle) veya keyfiyeten (kıymet i'tibâriyle) ziyâde gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstehaktır. Belki kıymetdar bir tek hasenesi ile, çok seyyiâtına nazar-ı afv ile bakmak lâzımdır." (Lem'alar, 13. Lem'a, 90)

Ayrıca İslâm kardeşliği hakkında bakınız; (Mektûbât, 22. Mektûb, 90-104)

67. Sahîfe

(1) "Bu hayâtın gâyesi ve netîcesi hayât-ı ebediye olduğu gibi bir meyvesi de, hayâtı veren Zât-ı Hayy-ı Muhyî'ye (hayat sâhibi olan ve hayâtı veren Allah'a) karşı şükür ve ibâdet ve hamd ve muhabbettir ki, bu şükür ve muhabbet ve hamd ve ibâdet ise, hayâtın meyvesi olduğu gibi, kâinâtın gâyesidir." (Lem'alar, 30. Lem'a, 390-391)

69. Sahîfe

(1) "Eğer denilse: Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm mâdem Habîb-i Rabbü'l-Âlemîn'dir (âlemlerin Rabbinin sevgilisidir). Hem elindeki hak ve lisânındaki hakîkattır. Ve ordusundaki askerlerin bir kısmı melâikedir! Ve bir avuç su ile bir orduyu sular! Ve dört avuç buğday ve bir oğlağın etiyle bin adamı doyuracak bir ziyâfet verir! Ve küffar ordusunun gözlerine bir avuç toprak atmakla o bir avuç topraktan her küffârın gözüne bir avuç toprak girmesiyle onları kaçırır. Ve daha bunlar gibi bin mu'cizât sâhibi olan bir Kumandan-ı Rabbânî, nasıl oluyor, Uhud'un nihâyetinde (sonunda) ve Huneyn'in bidâyetinde (başında) mağlûb oluyor?

El-cevab: Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, nev'-i beşere (tüm insanlığa) muktedâ (uyulacak kişi) ve imam ve rehber olarak gönderilmiştir. Tâ ki o nev'-i insânî, hayât-ı ictimâiye ve şahsiyedeki düsturları ondan öğrensinler ve Hakîm-i zü'l-Kemâl'in kavânîn-i meşîetine (irâdesinin kânunlarına) itâata alışsınlar ve desâtîr-i hikmetine (hikmetinin düsturlarına) tevfîk-ı hareket etsinler (uygun davransınlar). Eğer Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, hayât-ı ictimâiye ve şahsiyesinde dâimâ hârikulâdelere ve mu'cizelere istinâd etse (dayansa) idi, o vakit imâm-ı mutlak ve rehber-i ekber (en büyük rehber) olamazdı." (Lem'alar, 13. Lem'a, 82-83)

(2) "Bir nefer, bir saat işkence altında şehîd edilse, öyle bir mertebeyi bulur ki, on sene başkası çalışsa, ancak o mertebeyi bulur. Eğer o nefer şehîd olduktan sonra ona sorulabilse: 'Az bir şey ile pek çok şeyler kazandım' diyecektir." (Mektûbât, 15. Mektûb, 45)

70. Sahîfe

(1) "Haklı şûrâ (fikir alış-verişi) ihlâs ve tesânüdü netîce verdiğinden, üç elif yüz onbir olduğu gibi, ihlâs (samîmiyet) ve tesânüd-i hakîkî (hakîkî dayanışma) ile üç adam yüz adam kadar millete fayda verebilir. Ve on adam hakîkî ihlâs ve tesânüd ve meşveretin (fikir alış-verişinin) sırrı ile, bin adam kadar iş gördüklerini çok vukûât-ı târihiye (târihî hâdiseler) bize haber veriyor." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 423-424)

(2) "Tevekkül (işlerinde Allah'a güvenmek), esbâbı (sebebleri) bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbâbı, dest-i kudretin (Allah'ın kudretinin) perdesi bilip riâyet ederek esbâba teşebbüs (sebeblere mürâcaat) ise, bir nevi' duâ-yı fiilî telakkî (kabûl) ederek, müsebbebâtı (netîceleri) yalnız Cenâb-ı Hakk'tan istemek ve netîceleri O'ndan bilmek ve O'na minnetdâr olmaktan ibârettir." (Sözler, 23. Söz, 104)

71. Sahîfe

(1) İbn-i Abbâs (ra)'dan bir rivâyete göre, Resûl-i Ekrem (asm) ashâbına şöyle dedi: "Uhud'da şehîd olan kardeşlerinizin ruhlarını, Allah yeşil kuşların karnına koydu. Bunlar Cennetin nehirlerine gider, meyvelerinden yer ve arşın gölgesinde asılmış altın kandillere girip barınırlar. Şehîdler böylece güzel güzel yiyip içip istirâhat edince şöyle derler: 'Bizden kardeşlerimize kim haber götürecek ki, bizler Cennette diriyiz, rızıklanıyoruz. Böylelikle onlar da Cennete karşı isteksiz olmasınlar ve harbde korkaklık göstermesinler!' Allah onlara cevâben: 'Onlara sizin haberinizi ben duyuracağım!' buyurdu ve bu âyet-i kerîmeyi inzâl eyledi." (İbn-i Kesîr, c. 1, 336)

72. Sahîfe

(1) "Büyük hatâlar ve cinâyetler te'hîr ile (ertelenmekle) büyük merkezlerde ve küçücük cinâyetler ta'cîl ile (acele ederek) küçük merkezlerde verildiği gibi, mühim bir hikmete binâen, ehl-i küfrün cinâyetlerinin kısm-ı a'zamı (büyük kısmı), mahkeme-i kübrâ-yı haşre (haşirdeki büyük mahkemeye) te'hîr edilerek, ehl-i îmânın hatâları, kısmen bu dünyada cezâsı verilir." (Sözler, 14. Söz, 40)

73. Sahîfe

(1) "İhlâsı kazanmanın ve muhâfaza etmenin en müessir (te'sirli) sebeblerinden birisi, râbıta-i mevttir. Evet ihlâsı zedeleyen ve riyâya (gösterişe) ve dünyaya sevk eden tûl-i emel (uzun süreli arzular) olduğu gibi, riyâdan nefret veren ve ihlâsı kazandıran, râbıta-i mevttir. Yani ölümünü düşünüp, dünyanın fânî olduğunu mülâhaza edip (anlayıp), nefsin desîselerinden (hîlelerinden) kurtulmaktır. Evet ehl-i tarîkat ve ehl-i hakîkat, Kur'ân-ı Hakîm'in كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ [Her nefis ölümü tadıcıdır] اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَيِّتُونَ [Şübhesiz sen de ölecek olan bir kimsesin, onlar da ölecek olan kimselerdir!] (meâlindeki) gibi âyetlerinden aldığı ders ile, râbıta-i mevti sülûklarında (mesleklerinde) esas tutmuşlar; tûl-i emelin menşei (kaynağı) olan tevehhüm-i ebediyeti (ebedî yaşama zannını) o râbıta ile izâle etmişler (gidermişler). (...) Bu râbıtanın fevâidi (faydaları) pek çoktur. Hadîste: اَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَّاتِ Yani: 'Lezzetleri tahrîb edip acılaştıran ölümü çok zikrediniz!' diye bu râbıtayı ders veriyor." (Lem'alar, 21. Lem'a, 170)

(2) "Dünyanın üç yüzü var. Birinci yüzü: Cenâb-ı Hakk'ın esmâsına (isimlerine) bakar. Onların nukûşunu (nakışlarını) gösterir. Ma'nâ-yı harfiyle (yaratanına bakan yönü ile), onlara (o isimlere) âyinedarlık eder. Dünyanın şu yüzü, hadsiz mektûbât-ı Samedâniyedir. Dünyanın bu yüzü gâyet güzeldir. Nefrete değil, aşka lâyıktır. İkinci yüzü: Âhirete bakar. Âhiretin tarlasıdır, Cennetin mezraasıdır, rahmetin mezheresidir (çiçekliğidir). Şu yüzü dahi, evvelki yüzü gibi güzeldir. Tahkîre (hakârete) değil, muhabbete lâyıktır. Üçüncü yüzü: İnsanın hevesâtına (heveslerine) bakan ve gaflet perdesi olan ve ehl-i dünyanın mel'abe-i hevesâtı (heveslerinin oyun yeri) olan yüzdür. Şu yüz çirkindir. Çünki fânîdir, zâildir (geçicidir), elemlidir, aldatır." (Sözler, 32. Söz, 290)

74. Sahîfe

(1) Bakınız; (Sözler, 18. Söz, 87)

(2) "Başta Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm umum peygamberler ve ehl-i hakîkat, her vakit duâlarında en ziyâde; اَجِرْنَا مِنَ النَّارِ [Bizi ateşten koru!] نَجِّنَا مِنَ النَّارِ [Bizi ateşten kurtar!] خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ [Bizi ateşten halâs eyle!] ve vahiy ve şuhûda (görmelerine) binâen, onlarca kat'iyet kesb eden (kesinlik kazanan) 'Cehennemden bizi hıfz et (koru)!' demeleri gösteriyor ki, nev'-i beşerin en büyük mes'ele-si Cehennemden kurtulmaktır ve kâinâtın pek çok ehemmiyetli ve muazzam ve dehşetli bir hakîkati Cehennemdir ki, bir kısım o ehl-i şuhûd ve ehl-i keşif (Allah'ın velî kulları) ve ehl-i tahkîk onu müşâhede eder (görür) ve bir kısmı teraşşuhâtını (izlerini) ve gölgelerini görür, dehşetinden feryâd ederler. 'Bizi ondan kurtar!' derler." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 224)

(3) "Mâdem her senede, öyle bir Kadîr-i Mutlak (kudreti sonsuz olan Allah), haşrin ve Cennetin nümûnelerini binler tarzda îcâd ediyor. Hem mâdem bütün semâvî fermanları ile saâdet-i ebediyeyi va'd edip, Cenneti müjde veriyor. Hem mâdem bütün icraâtı ve şuûnâtı (işleri) hak ve hakîkattir ve sıdk (doğruluk) ve ciddiyetledir. Hem mâdem âsârının (eserlerinin) şehâdetiyle, bütün kemâlât (mükemmellikler), onun nihâyetsiz kemâline (kusursuzluğuna) delâlet ve şehâdet eder. Ve hiçbir cihette naks (noksanlık) ve kusur onda yoktur. Hem mâdem hulf-ı va'd (sözünden dönmek) ve hilâf ve kizb (yalan) ve aldatmak, en çirkin bir haslet ve naks ve kusurdur. Elbette ve elbette o Kadîr-i zü'l-Celâl, o Hakîm-i zü'l-Kemâl, o Rahîm-i zü'l-Cemâl va'dini yerine getirecek; saâdet-i ebediye kapısını açacak, Âdem babanızın vatan-ı aslîsi (asıl vatanı) olan Cennete

sizleri ey ehl-i îman idhâl edecektir (girdirecektir)." (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i Îmâniye, 189-190)

76. Sahîfe

(1) "Dörde kadar teaddüd-i zevcât (çok evlilik), tabîata (yaratılışa), akla, hikmete muvâfık (uygun) olmakla berâber, şeriat bir tâneden dörde çıkarmamış, belki sekiz dokuzdan dörde indirmiştir. Bâhusus (husûsen) teaddüdde öyle şerâit (şartlar) koymuştur ki, ona mürâat (riâyet) etmekle, hiçbir mazarrâtı müeddî olmaz (zarara sebeb olmaz)." (Mektûbât, Münâzarât, 384)

"İzdivâcın (evlenmenin) hikmeti ve gâyesi, tenâsüldür (neslin devâmıdır). Kazâ-yı şehvet lezzeti ise, o vazîfeyi gördürmek için rahmet tarafından verilmiş bir ücret-i cüz'iyedir (küçük bir ücrettir). Mâdem hikmeten, hakîkaten, izdivac nesil içindir, nev'in bekāsı (neslin devâmı) içindir. Elbette, bir senede yalnız bir def'a tevellüde kābil ve ayın yalnız yarısında kābil-i telakkuh olan ve elli senede ye'se düşen bir kadın, ekser vakitte tâ yüz seneye kadar kābil-i telkîh bir erkeğe kâfî gelmediğinden, medeniyet pek çok fâhişehâneleri kabûl etmeye mecburdur." (Zülfikār, 25. Söz, 38-39)

77. Sahîfe

(1) " فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ [Erkeğe iki kadın hissesi vardır] olan hükm-i Kur'ânî (Kur'ân'ın hükmü) mahz-ı adâlet (tam adâlet) olduğu gibi ayn-ı merhamettir. Evet, adâlettir. Çünki, ekseriyet-i mutlaka i'tibâriyle (çoğunlukla) bir erkek bir kadın alır. Nafakasını taahhüd eder (üstlenir). Bir kadın ise bir kocaya gider, nafakasını ona yükler. Irsiyetteki (mîrastaki) noksanını telâfî eder. Hem merhamettir. Çünki o zaîfe kız, pederinden şefkate ve kardeşinden merhamete çok muhtaçtır. Hükm-i Kur'ân'a göre o kız, pederinden endişesiz bir şefkat görür. Pederi ona: 'Benim servetimin yarısını ellerin ve yabânîlerin ellerine geçmesine sebeb olacak zararlı bir çocuk' nazarıyla endişe edip bakmaz. (...) Şu hâlde o fıtraten (yaratılışça) nâzik, nâzenin ve hılkaten zaîfe ve nahîfe kız, sûreten (görünüşte) az bir şey kaybeder; fakat ona bedel akāribin (yakınlarının) şefkatinden, merhametinden tükenmez bir servet kazanır." (Mektûbât, 11. Mektûb, 29)

(2) "Mim'siz medeniyet, nasıl kız hakkında, hakkından fazla hak verdiğinden böyle bir haksızlığa sebeb oluyor; öyle de, vâlide hakkında, hakkını kesmekle, daha dehşetli haksızlık ediyor. Evet, rahmet-i Rabbâniyenin en hürmetli, en halâvetli (tatlı), en latîf (hoş) ve en şirin bir cilvesi olan şefkat-i vâlide, hakāik-ı kâinât (kâinâtın hakîkatleri) içinde en muhterem, en mükerrem bir hakîkattir. (...) İşte böyle muhterem ve muazzez bir hakîkati taşıyan bir vâlideyi, veledinin malından mahrûm etmek, o muhterem hakîkate karşı ne kadar dehşetli bir haksızlık, ne derece vahşetli bir hürmetsizlik, ne mertebe cinâyetli bir hakâret ve arş-ı rahmeti titreten bir küfrân-ı ni'met (nankörlük) ve hayât-ı ictimâiye-i beşeriyenin gâyet parlak ve nâfi' bir tiryâkına (faydalı bir ilâcına) bir zehir katmak olduğunu, insâniyet-perverlik (insan sevgisi) iddiâ eden insan canavarları anlamazlarsa, elbette hakîkî insanlar anlar." (Mektûbât, 11. Mektûb, 29-30)

79. Sahîfe

(1) İslâmiyet'in ilk yıllarında, zinâ yapanlar evlerinde hapsedilerek, onların halkla iç içe olmalarına engel olunurdu. Daha sonra Peygamber Efendimiz (asm), bu çirkin fiili işleyenler hakkında şöyle buyurmuşlardır: "Eğer nikâhlı olanlar zinâ ederlerse, onları recmedin (taşlayın)! Eğer bekâr iseler, yüz değnek vurun ve bir sene müddetle sürgüne gönderin!" (İbn-i Kesîr, c. 1, 366)

(2) Bu âyetin hükmü, Nûr Sûresi'nin ikinci âyetiyle kaldırılmıştır. (Kurtubî, c. 3/5, 86)

80. Sahîfe

(1) "İnsan, hemşîresi misillü (kızkardeşi gibi) mahremlerine karşı fıtraten (yaratılıştan) şehevânî hissi taşıyamıyor. Çünki mahremlerin sîmâları, karâbet (yakınlık) ve mahremiyet cihetindeki şefkat ve muhabbet-i meşrû'ayı (meşru' sevgiyi) ihsâs ettiği (hissettirdiği) cihetle, nefsî ve şehevânî temâyülâtı (meyilleri) kırar." (Lem'alar, 24. Lem'a, 208)

81. Sahîfe

(1) "Suâl: (...) Esir ve köle gibi bazı mesâili (mes'eleleri), bazı ecnebîler serrişte ederek (başa kakarak), medeniyet nokta-i nazarında şeriata bazı evham ve şübehâtı (vehim ve şübheleri) îrâd ediyorlar (getiriyorlar).

El-cevab: (...) İslâmiyet'in ahkâmı (hükümleri) iki kısımdır. Birisi: Şeriat ona müessistir (o hükmün koyucusudur). Bu ise hüsn-i hakîkî (hakîkî güzellik) ve hayr-ı mahzdır (katıksız hayırdır). İkincisi: Şeriat, muaddildir (düzelticidir).

Yani gâyet vahşî ve gaddar bir sûretten (şekilden) çıkarıp, ehvenü'ş-şer (kötünün hafifi) ve muaddel (düzeltilmiş) ve tabîat-ı beşere (insanın yaratılışına) tatbîkı mümkün ve tamâmen hüsn-i hakîkîye geçebilmek için zaman ve zeminden alınmış bir sûrete ifrâğ etmiştir (çevirmiştir).

Çünki, birden tabîat-ı beşerde umûmen hüküm-fermâ (geçerli) olan bir emri (işi) birden ref' etmek (kaldırmak), bir tabîat-ı beşeri birden kalb etmek iktizâ eder (değiştirmek gerekir). Binâenaleyh, şeriat vâzı'-ı esâret (esirliği koyucu) değildir; belki en vahşî sûretten, böyle tamâmen hürriyete

yol açacak ve geçebilecek sûrete indirmiştir, ta'dîl etmiştir (düzeltmiştir)." (Mektûbât, Münâzarât, 384)

84. Sahîfe

(1) İçkinin henüz yasaklanmadığı bir sırada bazı kimseler, içki içip sarhoş olmuşlar, namaz vakti geldiğinde de aralarından birini imam ta'yîn etmişlerdi. Kâfirûn Sûresinin okunuşu esnâsında imam, âyetlerdeki olumsuzluk ifâde eden "لَا" edatlarını farkında olmayarak geçmişti. Bunun üzerine Allah-ü Teâlâ bu âyeti indirdi. Daha sonra Mâide Sûresinin 90-91. âyetleriyle içki tamâmen yasaklandı. Kezâ, bazı kimselerin hastalık, su bulamama gibi sebeblerle abdest alamamaları üzerine, bu âyetin teyemmümle münâsebetdar kısımları nâzil oldu. (Kurtubî, c. 3/5, 200-214)

87. Sahîfe

(1) "Evet, inkâr etmemek başkadır, îmân etmek bütün bütün başkadır. Evet, kâinâtta hiçbir zîşuûr (akıl sâhibi), kâinâtın bütün eczâsı (cüz'leri-kısımları) kadar şâhidleri bulunan Hâlık-ı zü'l-Celâl'i (celâl sâhibi yaratıcıyı) inkâr edemez. Etse, bütün kâinât onu tekzîb edeceği (yalanlayacağı) için susar, lâkayd kalır. Fakat O'na îmân etmek, Kur'ân-ı Azîmü'ş-şân'ın ders verdiği gibi, o Hâlık'ı sıfatları ile, isimleri ile umum kâinâtın şehâdetine (şâhidliğine) istinâden (dayanarak) kalben tasdîk etmek ve elçileriyle gönderdiği emirleri tanımak, ve günah ve emre muhâlefet ettiği vakit kalben tevbe ve nedâmet etmek (pişmân olmak) iledir. Yoksa, büyük günahları serbest işleyip istiğfâr (tevbe) etmemek ve aldırmamak, o îmandan hissesi olmadığına delildir." (Emirdağ Lâhikası-I, 312)

88. Sahîfe

(1) "Evet, مِنَ النَّبِيِّينَ [peygamberler] nasıl ki sarâhatle (açıkça) Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'a bakıyor. وَالصِّدِّيقِينَ [Sıddîklar] fıkrasıyla Ebû Bekri's-Sıddîk (ra)'a bakıyor. Hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'dan sonra ikinci olduğuna ve en evvel yerine geçeceğine işâret ettiği gibi, وَالشُّهَدَاءِ [şehîdler] kelimesiyle Hazret-i Ömer'i, Hazret-i Osman'ı, Hazret-i Ali'yi Rıdvânullâhi Aleyhim Ecmaîn'i berâber ifâde ediyor. Hem üçü, Sıddîk'tan sonra nübüvvetin hilâfetine mazhar olacaklarını (halîfe olacaklarını) ve üçü de şehîd olacaklarını, fazîlet-i şehâdetleri de sâir fezâillerine (fazîletlerine) ilâve edileceğini işâret ediyor ve gaybî bir sûrette ifâde ediyor (gelecekten haber veriyor). وَالصَّالِحِينَ 'Sâlih kimseler' kelimesiyle Ashâb-ı Suffe, Bedir, Rıdvân gibi mümtâz zevâta (seçkin zâtlara) işâret ederek وَحَسُنَ أُولٰئِكَ رَفِيقًا 'İşte onlar, ne güzel arkadaştırlar!' cümlesiyle, ma'nâ-yı sarîhiyle (açık ma'nâsıyla) onlara ittibâa (tâbi' olmaya) teşvîk ve Tâbiînlerdeki tebaiyeti (tâbi' olma vasfını) çok müşerref ve güzel göstermekle, ma'nâ-yı işârîsiyle (işâret ettiği ma'nâsıyla) hulefâ-i erbaanın (dört halîfenin) beşincisi olarak إِنَّ الْخِلَافَةَ بَعْدِي ثَلَاثُونَ سَنَةً [Şübhesiz ki benden sonra hilâfet, otuz senedir] hadîs-i şerîfinin hükmünü tasdîk ettiren müddet-i hilâfetinin (halîfelik süresinin) azlığıyla berâber, kıymetini azîm (çok büyük) göstermek için ma'nâ-yı işârîsiyle Hazret-i Hasan Radıyallâhü Anh'ı gösterir." (Lem'alar, 7. Lem'a, 28-29)

89. Sahîfe

(1) "Evet, Kur'ân'ın dediği gibi, insan seyyiâtından (kötülüklerinden) tamâmen mes'ûldür. Çünki seyyiâtı isteyen odur. Seyyiât, tahrîbât (bozmak) nev'inden olduğu için, insan bir seyyie ile çok tahrîbât yapabilir. Müdhiş cezâya kesb-i istihkâk eder (hak kazanır). Bir kibrit ile bir evi yakmak gibi. Fakat hasenâtta (iyiliklerde) iftihâra (gururlanmaya) hakkı yoktur. Onda, onun hakkı pek azdır. Çünki hasenâtı isteyen ve iktizâ eden (gerektiren) rahmet-i İlâhiye ve îcâd eden (yaratan) kudret-i Rabbâniyedir. Suâl ve cevab (istemek ve vermek), dâî ve sebeb (çağıran ve cevab veren), ikisi de Hakk'tandır. İnsan yalnız duâ ile, îmân ile, şuûr ile, rızâ ile onlara sâhib olur. Fakat seyyiâtı isteyen, nefs-i insâniyedir." (Tılsımlar, 26. Söz, 79)

90. Sahîfe

(1) "(Kur'ân,) belâğatların (söz söyleme san'atının) bütün envâını (çeşitlerini), fezâil-i kelâmiyenin (kelâmın fazîletlerinin) bütün aksâmını (kısımlarını), ulvî (yüksek) üslûbların bütün esnâfını (sınıflarını), mehâsin-i ahlâkıyenin (güzel ahlâkın) bütün efrâdını (herbirini), ulûm-ı kevniyenin (fennî ilimlerin) bütün fezlekelerini (hulâsalarını), maârif-i İlâhiyenin (İlâhî ma'rifetlerin) bütün fihristelerini, hayât-ı şahsiye ve ictimâiye-i beşeriyenin (insanların şahsî ve cem'iyet hayâtının) bütün nâfi' (faydalı) düsturlarını ve hikmet-i âliye-i kâinâtın (kâinâtın yüksek hikmetlerinin) bütün nûrânî kānunlarını cem' etmekle (toplamakla) berâber, hiçbir müşevveşiyet (karışıklık) eseri görünmüyor.

Elhak (hakîkaten), o kadar ecnâs-ı muhtelifeyi (karışık cinsleri) bir yerde toplayıp bir mü-nâkaşa, bir karışık çıkmamak, Kahhâr bir nizâm-ı i'câzînin (son derece hâkim olan mu'cizeli bir tertîbin) işi olabilir." (Zülfikâr, 25. Söz, 33-34)

91. Sahîfe

(1) "Sani'-i Hakîm'in haşrin îcâdına olan va'di ise, bütün enbiyânın tevâtürüyle (peygamberlerin kat'î haber ver-

meleriyle) ve bütün insanların icmâıyla (ittifâk etmesiyle) sâbit olduğu gibi Kur'ân'ın lisânıyla sâbittir. Ezcümle اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا [(O) Allah ki, O'ndan başka ilâh yoktur. Sizi, hakkında hiç şübhe olmayan kıyâmet gününde, elbette bir araya getirecektir. Peki Allah'dan daha doğru sözlü kim olabilir?] olan âyet-i kerîme, büyük bir şiddet ve kuvvetle haşrin îcâdını söz veriyor. Fakat, bazı insan pek nankördür ki, bütün mevcûdât (varlıklar), O Mâlikü'l-Mülk'ün sözlerinin sıdkına (doğruluğuna) ve hak olduğuna delâlet ettiği hâlde o nankörler tasdîk etmezler, kendi hezeyanlarına (saçmalıklarına) ve ahmaklıklarına i'timâd ederler." (Mesnevî-i Nûriye, Lâsiyyemâlar, 39)

Âhiretin kat'î olarak isbâtı için bakınız; (Zülfikâr, 10. Söz, 1-69)

93. Sahîfe

(1) Bu âyet, hicret farz kılındıktan sonra hicret etmeyip Mekke'de kalan ve daha sonra Bedir Harbinde, müşriklerle berâberken öldürülen bazı kimseler hakkında nâzil olmuştur. (Kurtubî, c. 3/5, 345)

94. Sahîfe

(1) "Her bir namazın vakti, mühim bir inkılâb başı olduğu gibi, azîm (büyük) bir tasarruf-ı İlâhînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsânât-ı külliye-i İlâhiyenin (büyük İlâhî lütufların) birer ma'kesi (aynası) olduğundan, Kadîr-i zü'l-Celâl'e (celâl ve kudret sâhibi olan Allah'a) o vakitlerde daha ziyâde tesbih ve ta'zim ve hadsiz ni'metlerinin iki vakit ortasında toplanmış yekûnuna karşı şükür ve hamd demek olan namaza emredilmiştir." (Sözler, 9. Söz, 26)

95. Sahîfe

(1) "(Âyetteki mağfiret) hakîkî günahlardan değil; çünki ismet (günahlara karşı korunmuş olmak) var, günah yok. Belki makām-ı nübüvvete (peygamberlik makāmına) lâyık bir ma'nâ ile mağfirettir (bağışlanmaktır)." (Lem'alar, 7. Lem'a, 27)

(2) "Ma'den-i kemâlât (fazîletlerin kaynağı) ve muallim-i ahlâk-ı âliye (yüksek ahlâkın muallimi) olan o dellâl-ı vahdâniyet ve saâdet (Allah'ın birliğinin ve ebedî saâdetin i'lâncısı olan Peygamberimiz Aleyhissalâtü Vesselâm), kendi kendine söylemiyor; belki söylettiriliyor. Evet, Hâlık-ı kâinât (kâinâtın yaratıcısı) tarafından söylettiriliyor. Üstâd-ı Ezelîsinden (Hakk Teâlâ'dan) ders alır, sonra ders veriyor." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 90-91)

99. Sahîfe

(1) "Hakkın hâtırı âlîdir (yücedir), hiçbir hâtıra fedâ edilmez. Kimin hâtırı kırılırsa kırılsın, yalnız hak sağ olsun!" (Dîvân-ı Harb-i Örfî)

102. Sahîfe

(1) "Üçüncü tabaka-i hayat (hayat tabakası): Hazret-i İdrîs ve Îsâ Aleyhimesselâm'ın tabaka-i hayatlarıdır ki, beşeriyet levâzımâtından tecerrüd ile (insan olmaktan gelen ihtiyaçlarından sıyrılarak), melek hayâtı gibi bir hayâta girerek, nûrânî bir letâfet (hafiflik) kesb eder (kazanır). Âdetâ beden-i misâlî letâfetinde (nûrânî bir beden hafifliğinde) ve cesed-i necmî nûrâniyetinde olan cism-i dünyevîleriyle (yıldızlar gibi nûrlanmış olan dünyadaki bedenleriyle) semâvâtta bulunurlar." (Mektûbât, 1. Mektûb, 2)

(2) Bu âyetin îzâhında iki görüş vardır. Birincisine göre, her ehl-i kitab ancak ona îmân ettikten sonra bu dünyadan göçer. Ancak son nefeslerindeki bu îmân onlara fayda vermez. İbn-i Abbâs (ra)'dan gelen bir rivâyette "Ehl-i kitab damdan da düşecek olsa, daha havada iken ve canı çıkmadan ona îmân eder." Diğer îzâha göre Hz. Îsâ Aleyhisselam âhir zamanda semâdan, indiği vakit yeryüzündeki bütün ehl-i kitâb ona (kendisini görmedikleri hâlde peygamberliğine) mutlakā îmân ederler, demektir. (Râzî, c. 6/ 11, 105-106)

"Dinsizlik cereyânına karşı, ayrı ayrı iken mağlûb olan Îsevîlik ve İslâmiyet, ittihad (birleşme) netîcesinde dinsizlik cereyânına galebe edip dağıtacak isti'dâdında (kābiliyetinde) iken, âlem-i semâvâtta cism-i beşerîsiyle bulunan şahs-ı Îsâ Aleyhisselâm, o dîn-i hak cereyânının (hak dîni arayan ve onunla birleşecek olan cereyânın) başına geçeceğini, bir Muhbir-i Sâdık (doğru haber verici Peygamberimiz Aleyhissalâtü Vesselâm), bir Kadîr-i külli şey'in (herşeye gücü yeten Allah'ın) va'dine istinâd ederek (dayanarak) haber vermiştir. Mâdem haber vermiş, haktır. Mâdem Kādir-i külli şey' va'd etmiş, elbette yapacaktır." (Mektûbât, 15. Mektûb, 46)

103. Sahîfe

(1) "Nasıl ki Kur'ân, bütün mu'cizâtıyla (mu'cizeleriyle) ve hakkāniyetine (haklılığına) delil olan bütün hakāikıyla (hakîkatleriyle) Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın bir mu'cizesidir. Öyle de, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm da, bütün mu'cizâtıyla ve delâil-i nübüvvetiyle (peygamberlik delilleriyle) ve kemâlât-ı ilmiyesiyle (ilminin yüceliğiyle) Kur'ân'ın bir mu'cizesidir ve Kur'ân kelâmullah (Allah kelâmı) olduğuna bir hüccet-i kātı'asıdır (kesin bir delîlidir)." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 124)

104. Sahîfe

(1) "Ey insan! Eğer yalnız O'na abd (kul) olsan, bütün mahlûkāt üstünde bir mevki' kazanırsın. Eğer ubûdiyetten (kulluktan) istinkâf etsen (çekinsen), âciz mahlûkāta zelil (aşağılanmış) bir abd olursun. Eğer enâniyetine (benliğine) ve iktidârına güvenip tevekkül ve duâyı bırakıp, tekebbür (büyüklenme) ve dâ'vâya sapsan, o vakit iyilik ve îcâd cihetinde arı ve karıncadan daha aşağı, örümcek ve sinekten daha zaîf düşersin. Şer ve tahrib cihetinde dağdan daha ağır, tâûndan (vebâdan) daha muzır (zararlı) olursun." (Sözler, 23. Söz, 109)

105. Sahîfe

(1) "Maddî ve ma'nevî herşeyde, yardımın ve ictimâın (bir araya gelmenin) büyük kuvvet ve te'sîri vardır. (...) Nasıl ki birbirine mukābil (karşı) tutulan iki âyinede çok âyineler görünüyor; kezâlik (bunun gibi) iki-üç nükte veya iki-üç hüsün (güzellik) ictimâ' ettikleri (birleştikleri) zaman, pek çok nükteler, pek çok hüsünler tevellüd eder (doğar).

Bu sırra binâendir ki, her hüsün sâhibinin ve her bir sâhib-i kemâlin (kâmil insanın), emsâliyle (benzerleriyle) ictimâ' etmeye fıtrî (yaratılışta) bir meyli vardır ki, ictimâ'ları zamânında hüsünleri, kemâlleri bir iken iki olur. Hattâ bir taş taşlığıyla berâber, kubbeli binâlarda ustanın elinden çıkar çıkmaz başını eğer, arkadaşıyla birleşmeğe meyleder ki, sukūt (düşme) tehlikesinden kurtulsunlar.

Maalesef, insanlar teâvün (yardımlaşma) sırrını idrâk edememişler. Hiç olmazsa, taşlar arasındaki yardım vaziyetinden ders alsınlar!" (İşârâtü'l-İ'câz, 34-35)

106. Sahîfe

(1) " 'Hınzır (domuz) eti yiyen, bir cihette hınzırlaşır' kāidesiyle, o hayvanın eti sâir hayvanât-ı ehliyenin etleri gibi zararsız yenilmiyor. Etinden gelen menfaatten daha çok ziyâde zarar îrâs etmekle (vermekle) berâber, etindeki kuvvetli yağ ise (fazla harâret verdiğinden,) kuvvetli soğuk memleket olan Frengistandan (Avrupa'dan) başka, tıbben muzır (zararlı) olduğu gibi, eti de yağı da ma'nen ve hakîkaten çok zararlı olduğu tahakkuk etmiş (belli olmuş). İşte bu gibi hikmetler onun haram olmasına ve nehy-i İlâhî taallukuna (Allah'ın onu yasaklamasına) bir hikmet olmuştur. Hikmet, her ferdde ve her vakitte bulunmak lâzım değildir. O hikmetin tebeddülü (değişmesi) ile illet (onu haram kılan gerçek sebeb) değişmez. İllet değişmezse hüküm değişmez." (Lem'alar, 9. Lem'a, 38)

(2) " اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ [Bugün, size dîninizi kemâle erdirdim] âyetinin sırrıyla, kavâid-i Şeriat-i Garrâ (o parlak Şeriatın kāideleri) ve desâtîr-i sünnet-i seniye (sünnet-i seniyenin düsturları) tamam ve kemâlini bulduktan sonra yeni îcadlarla, o düsturları beğenmemek veyâhut hâşâ ve kellâ, nâkıs (noksan) görmek hissini veren bid'aları (dîne ters düşen yeni şeyleri) îcâd etmek dalâlettir, ateştir." (Lem'alar, 11. Lem'a, 54)

(3) Vedâ' Haccında indirilen bu âyetten sonra, haram ve helâle dâir artık başka bir âyet indirilmemiştir. (Celâleyn Şerhi, c. 2, 179)

107. Sahîfe

(1) "Hiç mümkün müdür ki: Alîm-i Mutlak ve Kadîr-i Mutlak (sonsuz ilim ve kudret sâhibi) olan şu masnûâtın Sâni'i (san'atlı varlıkların san'atkârı), bütün enbiyânın (peygamberlerin) tevâtürle (yalan olması aklen imkânsız bir şekilde) haber verdikleri ve bütün sıddîkîn ve evliyânın icmâ' (fikir birliği) ile şehâdet ettikleri (şâhidlik yaptıkları) mükerrer (tekrar tekrar söylediği) va'd ve vaîd-i İlâhîsini (mükâfât ve cezâ va'dlerini) yerine getirmeyip, hâşâ, acz ve cehlini göstersin?

Hâlbuki va'd ve vaîdinde bulunduğu emirler (işler), kudretine hiç ağır gelmez. Pek hafif ve pek kolay! Geçmiş baharın hesabsız mevcûdâtını (varlıklarını), gelecek baharda kısmen aynen, kısmen mislen (benzerleriyle) iâdesi kadar kolaydır. Îfâ-yı va'd (va'din yerine getirilmesi) ise, hem bize, hem herşeye, hem kendisine, hem saltanat-ı rubûbiyetine pek çok lâzımdır. Hulfü'l-va'd (va'dinden dönmek) ise, hem izzet-i iktidârına zıddır, hem ihâta-i ilmiyesine (herşeyi kuşatan ilmine) münâfîdir (terstir)." (Zülfikâr, 10. Söz, 32)

108. Sahîfe

(1) "İnsan zaîfdir, belâları çok. Fakirdir, ihtiyâcı pek ziyâde. Âcizdir, hayat yükü pek ağır. Eğer Kadîr-i zü'l-Celâl'e (celâl sâhibi, kudreti sonsuz olan Allah'a) dayanıp tevekkül etmezse (güvenmezse) ve i'timâd edip teslîm olmazsa, vicdânı dâim azâb içinde kalır. Semeresiz (netîcesiz) meşakkatler, elemler, teessüfler onu boğar. Ya sarhoş veya canavar eder." (Sözler, 6. Söz, 16)

"Tevekkül (Allah'a güvenerek işin sonunu ona bırakmak), esbâbı (sebebleri) bütün bütün reddetmek değildir. Belki esbâbı dest-i kudretin (Allah'ın kudretinin) perdesi bilip riâyet ederek (uyarak) esbâba teşebbüs ise, bir nevi' duâ-yı fiilî telakkî ederek, müsebbebâtı (netîceleri) yalnız Cenâb-ı Hakk'tan istemek ve netîceleri O'ndan bilmek ve O'na minnetdâr olmaktan ibârettir." (Sözler, 23. Söz, 104)

(2) "Tevrât, İncîl ve Zebûr'un ibâreleri, Kur'ân gibi i'câzları olmadığından, hem mütemâdiyen (sürekli) tercüme tercüme üstüne olduğundan pek çok yabânî kelimeler içlerine karıştı. Hem müfessirlerin (tefsîr edenlerin) sözleri ve yanlış te'villeri (îzahları), onların âyetleriyle iltibâs edildi (karıştırıldı). Hem bazı nâdânların (kendini bilmezlerin) ve bazı ehl-i garazın tahrîfâtı (düşman olanların kalem karıştırmaları) da ilâve edildi.

Şu sûrette o kitablarda tahrîfât ve tağyîrât (bozmalar ve değiştirmeler) çoğaldı. Hattâ Şeyh Rahmetullâh-i Hindî, allâme-i meşhûr, kütüb-i sâbıkanın (geçmiş kitabların) binler yerde tahrîfâtını, keşişlerine ve yahudi ve nasârâ (hristiyan) ulemâsına isbât ederek, iskât etmiş (susturmuş)." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 67)

109. Sahîfe

(1) "Kur'ân, bil-âyân (açıkça) ve şübhesiz, saâdet-i dâreyne îsâl eder (iki cihan saâdetine ulaştırır), beşeri ona sevk eder. Kimin şübhesi varsa, bir def'a Kur'ân'ı okusun, dinlesin, ne diyor? Hem Kur'ân'ın verdiği meyveler hem mükemmeldir, hem hayatdardır (canlıdır). Öyle ise, Kur'ân ağacının kökü hakîkattedir, hayatdardır. Çünki meyvenin hayâtı, ağacın hayâtına delâlet eder (delîl olur). İşte bak! Her asırda ne kadar asfiyâ ve evliyâ gibi mükemmel ve kâmil zîhayat ve zînûr (canlı ve nûrlu) meyveleri vermiş." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 88)

(2) "Şu kâinâtın mâlik ve mutasarrıf-ı hakîkîsi (gerçek sâhibi ve hâkimi), ma'bud ve mahbûb-ı hakîkîsi (gerçek ibâdete lâyık olanı ve sevgilisi) o Zât olabilir ki, gece gündüzü, kış ve yazı, dünya ve âhireti, bir kitâbın sahîfeleri gibi suhûletle (kolaylıkla) çevirir, yazar, bozar, değiştirir. Bütün bunlara hükmeder." (Sözler, 9. Söz, 30)

111. Sahîfe

(1) "(Kur'ân) mâzî (geçmiş) zamânının vukûâtından, Hazret-i Âdem'in hılkat-i cesedinden (yaratılışından), iki oğlunun kavgasından tâ Tûfân'a, tâ kavm-i Fir'avun'un garkına (boğulmasına), tâ ekser enbiyânın (peygamberlerin) mühim hâdisâtına (hâdiselerine) kadar (...) bütün mebâhis-i esâsiyeyi ve mühimmeyi (temel ve mühim mevzû'ları) öyle bir tarzda beyân eder ki, o beyan, bütün kâinâtı bir saray gibi idâre eden ve dünyayı ve âhireti iki oda gibi açıp kapayan ve zemin bir bahçe ve semâ, misbahlarıyla (kandilleriyle) süslendirilmiş bir dam gibi tasarruf eden ve mâzî ve müstakbel (geçmiş ve gelecek), bir gece ve gündüz gibi nazarına karşı hazır iki sahîfe hükmünde temâşâ (seyr) eden ve ezel ve ebed, dün ve bugün gibi silsile-i şuûnâtın (hâdiseler zincirinin) iki tarafı birleşmiş, ittisâl peydâ etmiş (bağlanmış) bir sûrette bir zamân-ı hâzır gibi onlara bakan bir Zât-ı zü'l-Celâl'e yakışır bir tarz-ı beyândır (ifâde şeklidir)." (Zülfikâr, 25. Söz, 28-29)

112. Sahîfe

(1) "Âyetin ma'nâ-yı işârîsiyle, bir ma'sûmun hakkı, bütün halk için dahi ibtâl edilmez. Bir ferd dahi, umûmun selâmeti için fedâ edilmez. Cenâb-ı Hakk'ın nazar-ı merhametinde hak haktır, küçüğüne büyüğüne bakılmaz. Küçük, büyük için ibtâl edilmez. Bir cemâatin selâmeti için, bir ferdin rızâsı bulunmadan hayâtı ve hakkı fedâ edilmez. Hamiyet (fedâkârlık) nâmına, rızâsı ile olsa, o başka mes'eledir." (Mektûbât, 15. Mektûb, 42-43)

113. Sahîfe

(1) Bu cezânın tatbîk edilmesi bazı şartlara bağlıdır: Hırsız, âkıl-bâliğ olmalı, kör veya sağır olmamalı, çalınan malın sâhibi ile aralarında ebeveyn-çocuk veya karı koca yâhut ortaklık münâsebeti olmamalı, çalınan mal alel'âde, kıymetsiz veya çabuk bozulur cinsten olmamalı, hırsızlık eden kimse çok maddî sıkıntı çeken zarûret hâlindeki birisi olmamalı (ki Hz. Ömer (ra), kıtlık zamanında hırsızlık cezâsını uygulamamıştır) ve malı korunan bir yerden çalmış olmalıdır. (Bilmen, c. 2, 765)

"Bir hırsız, elini başkasının malına uzattığı dakîkada hadd-i şer'înin icrâsını (İlâhi cezânın yerine getirilmesini) tahattur eder (hatırlar), arş-ı İlâhîden nâzil olan emir hatırına gelir. Îmânın hâssasıyla (husûsiyetiyle) kalbin kulağıyla, kelâm-ı ezelîden gelen ve hırsızın elinin i'dâmına (kesileceğine) hükmeden, وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوٓا اَيْدِيَهُمَا [Hırsızlık eden erkek ve hırsızlık eden kadın yok mu, onların (sağ) ellerini kesin!] âyetini hissedip işitir gibi, îman ve i'tikādı heyecâna ve hissiyyât-ı ulviyesi (yüksek hisleri) harekete gelir. Rûhun etrâfından, vicdânın derin yerlerinden o sirkat meyelânına (hırsızlık meyline) hücum gibi bir hâlet-i rûhiye (ruh hâli) hâsıl olur. Nefis ve hevesten gelen meyelân (meyiller) parçalanır, çekilir. Git gide o meyelân bütün bütün kesilir. Çünki yalnız vehim ve fikir değil, belki ma'nevî kuvveleri, akıl, kalb ve vicdan birden o hisse, o hevese hücûm eder, hadd-i şer'îyi tahattur ile ulvî zecir (yasaklama) ve vicdânî bir yasakçı, o hissin karşısına çıkar, susturur." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 430)

114. Sahîfe

(1) "Saâdet-i beşeriye (insanlığın saâdeti), dünyada adâlet ile olabilir. Adâlet ise doğrudan doğruya Kur'ân'ın gösterdiği yol ile olabilir." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 431)

(2) Bu âyetle, 45. ve 47. âyetlerde geçen "kâfirler, zâlimler ve fâsıklar" sıfatlarından birincisi, inkâr edenleri; diğer ikisi ise, îmânı olduğu hâlde bunun gereğini yapmayan kimseleri ifâde eder. Zirâ Hz. İkrime (ra)'den gelen rivâyete göre, "Onlar kâfirlerin ta kendileridir" ta'bîri, hem kalben hem de lisânen ilâhi hükümleri inkâr edenleri içine alır. Hâlbuki Allah'ın hükümlerini kalbiyle bilip, lisânıyla da bunu ikrâr ettiği hâlde buna zıt olan amelleri işleyen kimseler yâni zâlimler ve fâsıklar, aslında Allah'ın indirdiği ile hükmetmiş ama onu bi'l-fiil yapmamış olurlar. Dolayısıyla böyle kimseler sırf bu amellerinden dolayı kâfirler sınıfına dâhil olmazlar. (Râzî, c. 6/12, 6-13)

115. Sahîfe

(1) "Enbiyâ-yı sâlife (geçmiş peygamberler) zamânında, tabakāt-ı beşeriye (insanlık tabakaları) birbirinden çok uzak ve seciyeleri (ahlâkları) hem bir derece kaba, hem şiddetli ve efkârca ibtidâî (fikirleri basit) ve bedeviyete (göçebeliğe) yakın olduğundan, o zamandaki şeriatlar, onların hâline muvâfık bir tarzda ayrı ayrı gelmiştir. Hattâ bir kıt'ada bir asırda, ayrı ayrı peygamberler ve şeriatlar bulunurmuş. Sonra âhir zaman peygamberinin gelmesiyle, insanlar güyâ ibtidâî (ilkokul) derecesinden, idâdiye (lise) derecesine terakkî ettiğinden (yükseldiğinden), çok inkılâbât ve ihtilâtât (değişiklikler ve karışıklıklar) ile akvâm-ı beşeriye (insan kâvimleri) bir tek ders alacak, bir tek muallimi dinleyecek, bir tek şeriatla amel edecek vaziyete geldiğinden, ayrı ayrı şeriata ihtiyaç kalmamıştır, ayrı ayrı muallime de lüzum görülmemiştir." (Sözler, 27. Söz, 158)

116. Sahîfe

(1) "Zamân-ı saâdette (Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm devrinde), bir inkılâb-ı azîm-i dînî vücûda geldi (büyük bir dînî inkılâb oldu). Bütün ezhânı (zihinleri) nokta-i dîne çevirdiğinden, bütün muhabbet ve adâveti (düşmanlığı) o noktada toplayıp, muhabbet ve adâvet ederlerdi. Onun için, gayr-ı müslimlere olan muhabbetten nifak (münâfıklık) kokusu geliyordu." (Mektûbât, Münâzarât, 359)

(2) "İşte ey ehl-i Kur'ân olan şu vatanın evlâdları! Altı yüz sene değil, belki Abbâsîler zamânından beri bin senedir Kur'ân-ı Hakîm'in bayrakdârı olarak bütün cihâna karşı meydan okuyup, Kur'ân'ı i'lân etmişsiniz. Milliyetinizi, Kur'ân'a ve İslâmiyet'e kal'a yaptınız. Bütün dünyayı susturdunuz, müdhiş tehâcümâtı def' ettiniz, tâ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ اَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ [Allah ileride (onların yerine) öyle bir kavim getirir ki, (O) onları sever; ve (onlar da) O'nu severler; (o bahtiyâr insanlar) mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı şiddetlidirler! Allah yolunda cihâd ederler!] âyetine güzel bir mâsadak (mazhar) oldunuz. Şimdi Avrupa'nın ve frenkmeşreb (Avrupa fikirli) münâfıkların desîselerine (hîlelerine) uyup, şu âyetin evvelindeki hitâba mâsadak olmaktan çekinmelisiniz ve korkmalısınız!" (Mektûbât, 26. Mektûb, 123)

117. Sahîfe

(1) Burada geçen, "Allah'ın eli açık olması" gibi ifâdeler müteşâbih olup, bundan maksad cömertliktir. Yoksa el, ayak gibi insan uzuvlarından Allah-ü Teâlâ münezzehtir, uzaktır. (Nesefî, c. 1, 421)

118. Sahîfe

(1) "Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın hıfzı ve ismeti (maddî ma'nevî musîbetlerden muhâfaza edilmesi) bir mu'cize-i bâhiredir (açık bir mu'cizedir). وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ [Ve Allah, seni insanlardan muhâfaza edecektir] âyet-i kerîmesinin hakîkat-i bâhiresi (açık hakîkati) çok mu'cizâtı gösterir. Evet, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm çıktığı vakit, değil yalnız bir tâifeye, bir kavme, bir kısım ehl-i siyâsete veya bir dîne, belki umum pâdişahlara ve umum ehl-i dîne tek başıyla meydan okudu.

Hâlbuki onun amcası en büyük düşman ve kavim ve kabîlesi düşman iken, yirmi üç sene nöbetdarsız, tekellüfsüz, (zorlanmadan) muhâfazasız ve pek çok def'a sû'-i kasda ma'ruz kaldığı hâlde, kemâl-i saâdetle rahat döşeğinde vefât edip, mele-i a'lâya (en yüce meclise) çıkmasına kadar hıfz ve ismeti, وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ne kadar kuvvetli bir hakîkati ifâde ettiğini ve ne kadar metîn bir nokta-i istinad (sağlam bir dayanak noktası) olduğunu güneş gibi gösterir." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 62)

(2) "Fıskları (haktan ayrılmaları) sebebiyle, fâsıklar hakkında nûr nâra (ateşe), ziyâ zulmete inkılâb etmiştir (ışık, karanlığa dönmüştür). Evet şemsin (güneşin) ziyâsıyla, pis ve mülevves maddeler teaffün ederler (kokuşurlar), berbâd olurlar." (İşârâtü'l-İ'câz, 217)

122. Sahîfe

(1) "Din yalnız îman değil, belki amel-i sâlih (sâlih amel) dahi dînin ikinci cüz'üdür. Acabâ katl, zinâ, sirkat (hırsızlık), kumar, şarab gibi hayât-ı ictimâiyeyi zehirleyen pek çok büyük günahları işleyenleri onlardan men' etmek için, yalnız hapis korkusu ve hükûmetin bir hafiyesinin görmesi

tevehhümü (endişesi) kâfî gelir mi? O hâlde her hânede, belki herkesin yanında dâimâ bir polis, bir hafiye (câsus) bulunması lâzımgelir ki, serkeş (âsî) nefisler kendilerini o pisliklerden çeksinler.

İşte Kur'ân, amel-i sâlih noktasında, îman cânibinden (tarafından) herkesin başında bir ma'nevî yasakçıyı bulundurur. Cehennem hapsini ve gadab-ı İlâhîyi (Allah'ın gazabını) hatırına getirmekle fenâlıktan kolayca kurtarır." (Şuâ'lar, 12. Şuâ', 314-315)

123. Sahîfe

(1) "Üstâd-ı Mutlak (kâinâtın hocası) ve Muktedâ-yı Küll (herkesin tâbi' olduğu) ve Rehber-i Ekmel (en mükemmel rehber) olan Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ [Peygambere düşen ancak tebliğdir!] olan fermân-ı İlâhiyeyi kendine rehber-i mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyâde sa'y (çalışma) ve gayret ve ciddiyetle teblîğ etmiş. Çünki اِنَّكَ لَا تَهْدٖى مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدٖى مَنْ يَشَٓاءُ [Şübhesiz ki sen sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin; fakat Allah, dilediği kimseyi hidâyete erdirir] sırrıyla anlamış ki, insanlara dinlettirmek ve hidâyet vermek, Cenâb-ı Hakk'ın vazîfesidir. Cenâb-ı Hakk'ın vazîfesine karışmazdı." (Lem'alar, 17. Lem'a, 137)

124. Sahîfe

(1) "Mâdem onlar dîvânelikleriyle bizim muazzam mes'elelerimize tenezzül edip karışmıyorlar; biz, neden kudsî vazîfemizin (dînî hizmetlerimizin) zararına onların küçük mes'elelerini merakla ta'kîb ediyoruz. Bu âyet, لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ ve usûl-i İslâmiyenin ehemmiyetli bir düstûru olan; اَلرَّاضٖى بِالضَّرَرِ لَا يُنْظَرُ لَهُ yani, 'Başkasının dalâleti sizin hidâyetinize zarar etmez; sizler, lüzumsuz onların dalâletleriyle meşgûl olmazsanız' düstûrun ma'nâsı: 'Zarara kendi râzı olanın lehinde bakılmaz. Ona şefkat edip acınmaz.' Mâdem bu âyet ve bu düstur bizi, zarara bilerek râzı olanlara acımaktan men' ediyor; biz de bütün kuvvetimiz ve merâkımızla vaktimizi kudsî vazîfeye hasr (tahsîs) etmeliyiz. Onun hâricindekileri mâlâyâni (lüzumsuz) bilip, vaktimizi zâyi' etmemeliyiz." (Emirdağ Lâhikası-I, 58)

125. Sahîfe

(1) "Kur'ân, Hazret-i Îsâ Aleyhisselâm'ın nasıl ahlâk-ı ulviyesine ittibâa (yüksek ahlâkına tâbi' olmaya) beşeri sarîhan (açıkça) teşvîk eder. Öyle de, şu elindeki san'at-ı âliyeye (yüksek san'ata) ve tıbb-ı Rabbânîye, remzen terğîb ediyor (teşvîk ediyor). İşte şu âyet işâret ediyor ki: 'En müzmin (yerleşmiş) dertlere dahi derman bulunabilir. Öyle ise ey insan ve ey musîbetzede benî Âdem! Me'yûs (ümidsiz) olmayınız! Her dert, ne olursa olsun, dermânı mümkündür. Arayınız, bulunuz! Hattâ ölüme de muvakkat (geçici) bir hayat rengi vermek mümkündür.'

Cenâb-ı Hakk, şu âyetin lisân-ı işâretiyle ma'nen diyor ki: 'Ey insan! Benim için dünyayı terk eden bir abdime (kuluma) iki hediye verdim. Biri, ma'nevî dertlerin dermânı, biri de maddî dertlerin ilâcı. İşte ölmüş kalbler nûr-ı hidâyetle diriliyor. Ölmüş gibi hastalar dahi, onun nefesiyle ve ilâcıyla şifâ buluyor. Sen de benim eczâhâne-i hikmetimde her derdine devâ bulabilirsin. Çalış, bul! Elbette ararsan bulursun.' İşte beşerin tıb cihetindeki şimdiki terakkıyâtından (ilerlemelerinden) çok ilerideki hudûdunu, şu âyet çiziyor ve ona işâret ediyor ve teşvik yapıyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 80)

126. Sahîfe

(1) "Yol ikidir: Ya sükût etmektir (susmaktır), çünki söylenilen her sözün doğru olması lâzımdır. Veya sıdktır (doğru söylemektir). Çünki İslâmiyet'in esâsı sıdktır. Îmânın hâssası (husûsiyeti) sıdktır. Bütün kemâlâta îsâl edici (ulaştırıcı) sıdktır. Ahlâk-ı âliyenin (yüksek ahlâkın) hayâtı sıdktır. Terakkıyâtın mihveri (merkezi) sıdktır. Âlem-i İslâm'ın nizâmı sıdktır. Nev'-i beşeri kâ'be-i kemâlâta îsâl eden (fazîletlerin zirvesine ulaştıran) sıdktır. Ashâb-ı Kirâm'ı bütün insanlara tefevvuk ettiren (üstün kılan) sıdktır. Muhammed-i Hâşimî (Aleyhissalâtü Vesselâm'ı) merâtib-i beşeriyenin (insanlık derecelerinin) en yükseğine çıkaran sıdktır." (İşârâtü'l-İ'câz, 86)

127. Sahîfe

(1) "(Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm) yalnız nübüvvetini (peygamberliğini) muannidlere (inadcılara) karşı isbât etmek için hârikulâde işlere mazhar olur ve inde'l-hâce (ihtiyaç ânında) ara sıra mu'cizâtı gösterirdi. Fakat sırr-ı teklîf olan imtihan ve tecrübe muktezâsıyla (gereğiyle), elbette bedâhet derecesinde (apaçık) ve ister istemez tasdîka mecbur kalacak derecede mu'cize olmazdı. Çünki sırr-ı imtihan ve hikmet-i teklif iktizâ eder (gerektirir) ki, akla kapı açılsın ve aklın ihtiyârı (tercîhi) elinden alınmasın. Eğer gâyet bedîhî (apaçık) bir sûrette olsa, o vakit aklın ihtiyârı kalmaz. Ebû Cehil de, Ebû Bekir (ra) gibi tasdîk eder. İmtihan ve teklîfin fâidesi kalmaz. Kömür ile elmas bir seviyede kalırdı." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 6)

128. Sahîfe

(1) "Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın çendan (gerçi) her hâli ve her tavrı, sıdkına (doğruluğuna) ve nü-

büvvetine (peygamberliğine) şâhid olabilir; fakat her hâli, her tavrı hârikulâde olmak lâzım değildir. Çünki, Cenâb-ı Hakk onu beşer (insan) sûretinde göndermiş, tâ insanın ahvâl-i ictimâiyelerinde (ictimâî hâllerinde) dünyevî, uhrevî (dünya ve âhiret) saâdetlerini kazandıracak a'mâl ve harekâtlarında (amel ve hareketlerinde) rehber olsun ve imam olsun ve herbiri birer mu'cizât-ı kudret-i İlâhiye (İlâhî kudretin mu'cizeleri) olan âdiyât (basit zannedilen şeyler) içindeki hârikulâde olan san'at-ı Rabbâniyeyi ve tasarruf-ı kudret-i İlâhiyeyi göstersin. Eğer ef'âlinde (fiillerinde) beşeriyetten (insanlık hâlinden) çıkıp hârikulâde olsa idi, bizzat imam olamazdı; ef'âliyle (fiilleriyle), ahvâliyle (hâlleriyle), etvârıyla (tavırlarıyla) ders veremezdi." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 5-6)

(2) "Âbid (ibâdet eden bir kul), namazında der: اَشْهَدُ اَنْ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ [Şehâdet ederim ki Allah'dan başka ilâh yoktur!] Yani: 'Hâlık ve Rezzâk (yaratan ve rızık veren) O'ndan başka yoktur. Zarar ve menfaat O'nun elindedir. O, hem Hakîmdir, abes (lüzumsuz) iş yapmaz; hem Rahîmdir, ihsânı, merhameti çoktur' diye i'tikâd ettiğinden (inandığından), herşeyde bir hazîne-i rahmet kapısını bulur. Duâ ile çalar. Hem herşeyi kendi Rabbisinin emrine musahhar (itâatkâr) görür, Rabbisine ilticâ eder. Tevekkül ile (O'na güvenmekle) istinâd edip (dayanıp) her musîbete karşı tahassun eder (sığınır). Îmânı, ona bir emniyet-i tâmme (tam bir güven) verir." (Sözler, 3. Söz, 8)

129. Sahîfe

(1) "Selmânü'l-Fârisî, o da evvel nasrânî (hristiyan) idi. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın evsâfını (vasıflarını) gördükten sonra, onu arıyordu. Hem Temim nâmında mühim bir âlim, hem meşhur Habeş reisi Necâşî, hem Habeş nasârâsı (hristiyanları), hem Necrân papazları; bütün müttefikan (ittifakla) haber veriyorlar ki: 'Biz, evsâf-ı nebeviyeyi (Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm'ın vasıflarını) kitablarımızda gördük, onun için îmâna geldik.' " (Zülfikâr, 19. Mektûb, 68)

130. Sahîfe

(1) "Acabâ hiç kâbil midir (mümkün müdür) ki, insan hilâfet ve emânetle (yeryüzünün halîfesi olmak ve semâvât, arz ve dağların korktukları bir emâneti yüklenmekle) mükerrem olsun (şereflensin), rubûbiyetin külliyât-ı şuûnuna (âlemlerin Rabbi olan Allah'ın bütün icrâatlarına) şâhid olarak, kesret dâirelerinde (sebebler âleminde) vahdâniyet-i İlâhiyenin (Allah'ın birliğinin) dellâllığını i'lân etmekle, ekser mevcûdâtın (çoğu varlıkların) tesbîhât ve ibâdetlerine müdâhale edip zâbitlik (kumandanlık) ve müşâhidlik derecesine çıksın da, sonra kabre gidip rahatla yatsın ve uyandırılmasın? Küçük büyük her amellerinden suâl edilmesin? Mahşere (haşir meydanına) gidip Mahkeme-i Kübrâyı (büyük mahkemeyi) görmesin? Hayır ve aslâ!" (Zülfikâr, 10. Söz, 31)

131. Sahîfe

(1) "Mu'cize, da'vâ-yı nübüvvetin (peygamberlik da'vâsının) isbâtı için, münkirleri (inkârcıları) iknâ' etmek içindir, icbâr etmek (zorlamak) için değildir. Öyle ise, da'vâ-yı nübüvveti işitenler için iknâ' edecek bir derecede mu'cize göstermek lâzımdır. (...) İcbâr derecesinde bir bedâhetle (açıklıkla) izhâr etmek (göstermek), Hakîm-i zü'l-Celâl'in hikmetine münâfî (zıd) olduğu gibi, sırr-ı teklîfe (imtihan sırrına) dahi muhâliftir (terstir). Çünki, 'Akla kapı açmak, ihtiyârı (irâdeyi) elinden almamak' sırr-ı teklif iktizâ ediyor (gerektiriyor)." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 104)

132. Sahîfe

(1) "İlm-i gayb (gaybı bilmek) Allah'a mahsustur. Hiçbir velî tasarrufât yapamaz ve gaybı bilemez. Hattâ peygamber de bilmez. (...) Evet, herkes bizzat gaybı bilmez. Fakat i'lâm ve ilhâm-ı İlâhî ile (Allah'ın bildirmesi ve ilhâm etmesi ile) bilinebilir ki, bütün mu'cizât (mu'cizeler) ve kerâmât (evliyâların kerâmetleri) ona dayanır." (Şuâ'lar, 14. Şûâ', 474)

133. Sahîfe

(1) "Bir kavle (görüşe) göre, Kitâb-ı Mübîn Kur'ândan ibârettir. Yaş ve kuru herşey içinde bulunduğunu, şu âyet-i kerîme beyân ediyor. Öyle mi? Evet, herşey içinde bulunur. Fakat, herkes herşeyi içinde göremez. Zîrâ muhtelif derecelerde bulunur. Bazen çekirdekleri, bazen nüveleri, bazen icmâlleri (özleri), bazen düsturları, bazen alâmetleri; ya sarâhaten (açıkça), ya işâreten, ya remzen (daha zayıf işâretle), ya ibhâmen (kapalı bırakarak), ya ihtar (hatırlatma) tarzında bulunurlar." (Zülfikâr, 25. Söz, 78)

"Herşeyin mikdâr-ı muntazaması (intizamlı ölçüsü), kaderi vâzıhan (açıkça) gösteriyor. Evet hangi zîhayâta (canlıya) bakılsa görünüyor ki, gâyet hikmetli ve san'atlı bir kalıbdan çıkmış gibi, bir mikdar, bir şekil var ki, o mikdârı, o sûreti, o şekli almak, ya hârika ve nihâyet derecede eğri büğrü maddî bir kalıb bulunmakla olur veyâhut kaderden gelen mevzûn (ölçülü), ilmî bir kalıb-ı ma'nevî ile kudret-i ezeliye o sûreti, o şekli biçip giydiriyor." (Tılsımlar, 26. Söz, 85-86)

135. Sahîfe

(1) "Nihâyet derecede alçaklığa düşmüş bir vicdan ki, bilerek dînini dünyaya satar ve bilerek hakîkat elmaslarını pis, muzır (zararlı) şişe parçalarına mübâdele eder (değişir)

derecede münâfıklığa girmiş, insan sûretindeki yılanlara hakāikı (hakîkatleri) söylemek, hakāika karşı bir hürmetsizliktir. كَتَعْلِيقِ الدُّرَرِ فِي اَعْنَاقِ الْبَقَرِ [Öküzlerin boyunlarına inciler takmak gibi] darb-ı meseli (atasözü) gibi oluyor." (Mektûbât, 28. Mektûb, 211)

(2) "Ey nefis! Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise senin elinde sened yok ki ona mâliksin. Öyle ise hakîkî ömrünü, bulunduğun gün bil. Lâekal (en az) günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, hakîkî istikbâl (gelecek) için teşkîl olunan bir sandukça-i uhreviye (âhiret sandığı) olan bir mescide veya bir seccâdeye at. Hem bil ki her yeni gün, sana hem herkese bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin zulümâtlı (karanlık) ve perişan bir hâlde gider, senin aleyhinde âlem-i misâlde şehâdet eder. (...) Eğer namazı kılsan, o namazın ile o âlemin Sâni'-i zü'l-Celâl'ine müteveccih olsan (yönelsen), birden, sana bakan âlemin tenevvür eder (nûrlanır)." (Sözler, 21. Söz, 95)

136. Sahîfe

(1) "Güzel değil batmakla gāib (kayıp) olan bir mahbub (sevgili)! Çünki, zevâle (ayrılığa) mahkûm hakîkî güzel olamaz. Aşk-ı ebedî (ölümsüz bir aşk) için yaratılan ve âyine-i Samed (Samed olan Allah'ın aynası) olan kalb ile sevilmez ve sevilmemeli. Bir matlûb (taleb edilen şey) ki, gurûbda gaybûbet etmeye (batmakla kaybolmaya) mahkûmdur; kalbin alâkasına, fikrin merâkına değmiyor. Âmâle (emellere) merci' olamıyor. Arkasında gam ve kederle teessüf etmeye lâyık değildir. Nerede kaldı ki, kalb ona perestiş etsin (çok sevsin) ve ona bağlansın kalsın. Bir maksud (maksad olan şey) ki, fenâda (yoklukta) mahvoluyor; o maksûdu istemem. Çünki fânîyim, fânî olanı istemem; neyleyeyim? Bir ma'bud (ibâdet olunan) ki, zevâlde defnoluyor (gömülüyor); onu çağırmam, ona ilticâ etmem (sığınmam). Çünki nihâyetsiz muhtâcım ve âcizim. Âciz olan, benim pek büyük dertlerime devâ bulamaz. Ebedî yaralarıma merhem süremez." (Sözler, 17. Söz, 71)

138. Sahîfe

(1) "Hiç imkânı var mı ki, bu kâinâtın Sâni'i (san'atkârı), yüz bin diller ile mahlûkâtını (yarattıklarını) birbiriyle konuştursun ve onların konuşmalarını işitsin ve bilsin; kendisi konuşmasın. Hâşâ! Hem hiç akıl kabûl eder mi ki, kâinâttaki makāsıd-ı İlâhiyesini (İlâhî maksadlarını) bir fermân ile bildirmesin ve muammâsını (sırrını) açacak ve 'Mahlûkât ne yerden geliyorlar? Ve ne yere gidiyorlar? Ve ne için böyle kāfile kāfile arkasında buraya gelip, bir parça durup gidiyorlar?' diye üç dehşetli suâl-i umûmîye (herkesi ilgilendiren suâle) hakîkî cevab verecek Kur'ân gibi bir kitâbı göndermesin. Hâşâ!" (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 230)

139. Sahîfe

(1) "Semânın müzeyyen (süslü) tavanına, güneş gibi ışık verici, ısındırıcı bir lâmbayı takmak; gece gündüz hatlarıyla, kış yaz sahîfelerinde mektûbât-ı Samedâniyeyi (Allah'ı ta'rîf eden mektubları) yazmasına bir nûr hokkası hükmüne getirmek ve yüksek minâre ve kulelerdeki büyük saatlerin parlayan akrebleri misillü (gibi), kubbe-i semâda (gök kubbede) kameri (ay'ı), zamânın saat-i kübrâsına (en büyük saatine) bir akreb yapmak; mütefâvit (farklı) çok hilâller sûretinde her geceye güyâ ayrı bir hilâl bırakıp, sonra dönüp kendine toplamak, menzillerinde (gezdiği yerlerde) kemâl-i mîzanla (mükemmel bir ölçüyle), dakik (ince) hesabla hareket ettirmek ve kubbe-i semâda parlayan, tebessüm eden yıldızlarla, göğün güzel yüzünü yaldızlamak, elbette nihâyetsiz bir saltanat-ı rubûbiyetin (Allah'ın kâinâttaki hâkimiyetinin) şeâiridir (işâretleridir). Zîşuûra (şuûr sâhiblerine), onu iş'âr eden (bildiren) muhteşem bir ulûhiyetin (herşeyi kendine ibâdet ettiren Allah'ın) işârâtıdır (işâretleridir). Ehl-i fikri, îmâna ve tevhîde da'vet eder." (Sözler, 32. Söz, 271)

140. Sahîfe

(1) "Gözün nûru, nûr-ı îmanla ışıklanırsa ve kavîleşirse (kuvvetlenirse), bütün kâinât gül ve reyhanlar ile müzeyyen (süslü) bir Cennet şeklinde görünür. Gözün gözbebeği de, bal arısı gibi, bütün kâinât safhalarında menkuş (nakışlı) gül ve çiçek gibi delillerinden, bürhanlarından alacağı ibret, fikret, ünsiyet (alışkanlık) gibi usâre (özsu) ve şiralarından vicdanda o tatlı, îmanlı balları yapar. Eğer o göz küfür zulmetiyle (karanlığıyla) kör olursa, dünya, genişliğiyle berâber bir hapishâne şekline girer. Bütün hakāik-ı kevniye (kâinâtın hakîkatleri), nazarında gizlenir. Kâinât ondan tevahhuş eder (yabancılaşır). Kalbi ahzân (hüzünler) ve ekdâr (kederler) ile dolar." (İşârâtü'l-İ'câz, 65)

(2) "Hâlık-ı kâinât (kâinâtın yaratıcısı), bütün o mu'cizâtı onun elinde halk etmekle (yaratmakla) gösterdi ki; o, O'nun hesâbına konuşuyor, O'nun kelâmını teblîğ ediyor (bildiriyor). Hem ona gelen Kur'ân ise, içinde, dışında kırk vech-i i'câz (kırk çeşit mu'cize) ile gösterir ki; o, Cenâb-ı Hakk'ın tercümânıdır. Hem o kendi zâtında bütün ihlâsıyla (samîmiyetiyle) ve takvâsıyla (günahlardan çekinmesiyle) ve ciddiyetiyle ve emânetiyle (güvenilirliği ile) ve sâir bütün ahvâl ve etvârıyla (hâl ve tavırlarıyla) gösterir ki, o kendi nâmına, kendi fikriyle demiyor, belki Hâlık'ı (yaratıcısı) nâmına konuşuyor." (Zülfikār, 19. Mektûb, 91)

141. Sahîfe

(1) Şeytanın hîleleri hakkında bakınız; (Lem'alar, 13. Lem'a, 71-91; Sözler, 21. Söz, 96-100)

142. Sahîfe

(1) "Esbâb-ı zâhiriye (görünüşteki sebebler) eliyle gelen ni'metleri, o esbab (sebebler) hesâbına almamak gerektir. Eğer o sebeb ihtiyâr (irâde) sâhibi değilse, meselâ hayvan ve ağaç gibi, doğrudan doğruya o ni'meti Cenâb-ı Hakk hesâbına verir. Mâdem o, lisân-ı hâliyle بِسْمِ اللّٰهِ der, sana verir. Sen de Allah hesâbı-na olarak بِسْمِ اللّٰهِ de, al. Eğer o sebeb ihtiyâr sâhibi ise, o بِسْمِ اللّٰهِ demeli, sonra ondan al. Yoksa alma! Çünki, وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ [Üzerine Allah'ın ismi anılmamış olan (besmele ile kesilmemiş hayvan)lardan yemeyin!] âyetinin ma'nâ-yı sarîhinden (açık ma'nâsından) başka bir ma'nây-ı işârîsi (işâretle anlattığı bir ma'nâsı da) şudur ki: 'Mün'im-i Hakîkî'yi (hakîkî ni'met verici olan Allah'ı) hatıra getirmeyen ve O'nun nâmıyla verilmeyen ni'meti yemeyiniz', demektir. O hâlde hem veren بِسْمِ اللّٰهِ demeli hem alan بِسْمِ اللّٰهِ demeli. Eğer veren بِسْمِ اللّٰهِ demiyorsa, fakat sen de almaya muhtaç isen sen بِسْمِ اللّٰهِ de; verenin başının üstünde rahmet-i İlâhiyenin elini gör. Şükür ile öp. Ondan al." (Lem'alar, 17. Lem'a, 139-140)

143. Sahîfe

(1) Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a, kalbin İslâm'a açılmasından suâl olundu. Buyurdular ki: "O bir nûrdur ki, Allah onu mü'minin kalbine koyar da o kulun kalbi genişler ve rahata kavuşur. Bunun alâmeti ise, o kulun âhirete yönelmesi, dünyanın fânî muhabbetinden uzak durması ve ölüm gelmeden evvel ölüme hazırlıklı olmasıdır." (Kurtubî, c. 4/7, 81)

(2) Burada geçen "müstesnâ" kelimesinden maksad, ya hesab verme zamânıdır ki, ehl-i Cehennem henüz ateşe girmemişlerdir. Veya zaman zaman ateşten çıkarılıp, daha büyük azab veren "zemherir (soğukluk) vâdisi"ne konuldukları zamandır, öyle ki bu azâbın dehşetinden bir an evvel ateşe dönmek isterler. Veya o istisnâ, dünyada amel cihetiyle artık Cehenneme girmesi neredeyse mukadder olan kişinin, hidâyete mazhar olarak bu netîceden kurtulmasıdır. (Râzî, c. 7/13, 202)

144. Sahîfe

(1) "İnsan ahsen-i takvimde (en güzel sûrette) yaratıldığı ve ona gāyet câmi' (geniş) bir isti'dad (kâbiliyet) verildiği için; esfel-i sâfilinden (Cehennemin en alt tabakalarından) tâ a'lâ-yı illiyyîne (Cennetin en yüce mertebelerine), ferşten (yerden) tâ arşa, zerreden tâ şemse (güneşe) kadar dizilmiş olan makāmâta, merâtibe (mertebelere), derecâta (derecelere), derekâta (aşağı çukurlara) girebilir ve düşebilir bir meydân-ı imtihâna atılmış, nihâyetsiz sukūt ve suûda (alçalmaya ve yükselmeye) giden iki yol onun önünde açılmış bir mu'cize-i kudret ve netîce-i hılkat (yaratılış netîcesi) ve a'cûbe-i san'at (şaşılacak bir san'at) olarak şu dünyaya gönderilmiştir." (Sözler, 23. Söz, 108)

(2) "Cenâb-ı Hakk senin ibâdetine muhtaç değil. Hem hiçbir şeye muhtaç değil. Fakat sen ibâdete muhtaçsın, sen ma'nen hastasın! İbâdet ise, senin ma'nevî yaralarına tiryak (ilaç) hükmünde(dir.)" (Lem'alar, 23. Lem'a, 200)

(3) "Hiç mümkün müdür ki: Alîm-i Mutlak, Kadîr-i Mutlak (sonsuz ilim ve kudret sâhibi) olan şu masnûâtın Sâni'i, (san'atlı varlıkların san'atkârı) bütün enbiyânın (peygamberlerin) tevâtürle (yalan olması aklen imkânsız sayıdaki) haber verdikleri ve bütün sıddîkîn ve evliyânın icmâ' (fikir birliği) ile şehâdet ettikleri (şâhidlik yaptıkları) mükerrer (tekrarlı) va'd ve vaîd-i İlâhîsini (mükâfât ve cezâ va'dlerini) yerine getirmeyip, hâşâ, acz ve cehlini göstersin?

Hâlbuki va'd ve vaîdinde bulunduğu emirler (işler), kudretine hiç ağır gelmez. Pek hafif ve pek kolay! Geçmiş baharın hesabsız mevcûdâtını (varlıklarını), gelecek baharda kısmen aynen, kısmen mislen (benzerleriyle) iâdesi kadar kolaydır. Îfâ-yı va'd (va'din yerine getirilmesi) ise, hem bize, hem herşeye, hem kendisine, hem saltanat-ı rubûbiyetine (umum kâinâtı terbiye edişindeki saltanatına) pek çok lâzımdır. Hulfü'l-va'd (va'dinden dönmek) ise; hem izzet-i iktidârına zıddır, hem ihâta-i ilmiyesine (herşeyi kuşatan ilmine) münâfîdir (terstir)." (Zülfikâr, 10. Söz, 32)

145. Sahîfe

(1) "Hâlık-ı Rahîm, nev'-i beşere verdiği ni'metlerin mukābilinde şükür istiyor. İsraf ise şükre zıddır, ni'mete karşı hasâretli (zararlı) bir istihfaftır (hafîfe almadır)." (Lem'alar, 19. Lem'a, 146)

Ayrıca iktisad ve israf hakkında bakınız; (Lem'alar, 19. Lem'a, 146-155)

(2) Şeytanın yaratılıp insana musallat edilmesindeki hikmetler için bakınız; (sahîfe 141, hâşiye 1)

150. Sahîfe

(1) "Âdem'e melâikenin secde etmesi ve şeytanın etmemesi hâdisesiyle nev'-i insana, semekten (balıktan) meleğe kadar ekser mevcûdât (çoğu varlıklar) musahhar

(itâatkâr) olduğu gibi, yılandan şeytana kadar muzır (zararlı) mahlûkâtın dahi ona itâat etmeyip düşmanlık ettiğini ifâde ediyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 32)

151. Sahîfe

(1) "Çendan (gerçi) şeytan yüzünden ekser insanlar dalâlete giderler. Fakat ehemmiyet ve kıymet, ekseriyetle keyfiyete (ne olduğuna) bakar, kemmiyete (sayı çokluğuna) az bakar veya bakmaz. Nasıl ki bin ve on çekirdeği bulunan bir zât, o çekirdekleri toprak altında bir muâmele-i kimyeviyeye (maddî değişikliğe) mazhar etse, bini bozulsa on tânesi de ağaç olsa, o on ağaç olmuş çekirdeklerin o adama verdiği menfaat, elbette bin bozulmuş çekirdeğin zararını hiçe indirir. Öyle de: Nefis ve şeytanlara karşı mücâhede ile, yıldızlar gibi nev'-i insanı şereflendiren ve tenvîr eden (nûrlandıran) on insân-ı kâmil yüzünden o nev'e gelen menfaat ve şeref ve kıymet, elbette haşerât nev'inden sayılacak derecede süflî (alçak) ehl-i dalâletin küfre girmesiyle insan nev'ine vereceği zararı hiçe indirip göze göstermediği için, rahmet ve hikmet ve adâlet-i İlâhiye, şeytanın vücûduna (varlığına) müsâade edip tasallutlarına (musallat olmalarına) meydan vermiş." (Lem'alar, 13. Lem'a, 72)

Ayrıca şeytanın yaratılması ve insana musallat edilmesinin hikmetleri için, bakınız; (sahîfe 141, hâşiye 1)

152. Sahîfe

(1) "Dünyada sun'î libâsın (yapma elbisenin) hikmeti, yalnız soğuk ve sıcaktan muhâfaza ve ziynet (süslenme) ve setr-i avrete (avret yerlerini örtmeye) münhasır (sınırlı) değildir; belki mühim bir hikmeti, insanın sâir nev'lerdeki tasarruf ve münâsebetine (alâkasına) ve kumandanlığına işâret eden bir fihriste ve bir liste hükmündedir. Yoksa kolay ve ucuz, fıtrî (yaratılıştan) bir libas giydirebilirdi." (Mektûbât, 28. Mektûb, 235-236)

Ayrıca Âdem (as)'ın Cennetten çıkarılmasındaki hikmet için, bakınız; (sahîfe 319, hâşiye 2)

153. Sahîfe

(1) Bu âyet-i kerîmenin geniş bir îzâhı için, bakınız; (İktisad Risâlesi, Lem'alar, 19. Lem'a, 146-155)

(2) "Mâdem ecel gizlidir; her vakit ölüm, başını kesmek için gelebiliyor ve genç ihtiyar farkı yoktur. Elbette dâimâ gözü önünde öyle büyük dehşetli bir mes'ele karşısında bîçâre (çâresiz) insan, o i'dâm-ı ebedî (ebedî yokluk), o dipsiz, nihâyetsiz haps-i münferidden (yalnız başına içinde kalacağı hapisten) kurtulmak çâresini aramak ve kabir kapısını bir âlem-i bâkîye, bir saâdet-i ebediyeye ve âlem-i nûra açılan bir kapıya kendi hakkında çevirmek hâdisesi, o insanın dünya kadar büyük bir mes'elesidir." (Gençlik Rehberi, 13. Söz, 4-5)

155. Sahîfe

(1) "Bir sultan, itâat edenlere mükâfât ve isyân edenlere mücâzât etmezse, saltanatı inhidâma (yıkılmaya) yüz tutar. Ve kezâ (bunun gibi) bir sultânın sağında lütuf ve merhameti ve solunda kahır ve terbiyesi lâzımdır. Bu hâl, mükâfât ve merhametin iktizâsıdır (gereğidir). (...) Mükâfât ve mücâzât (cezâ) hakkında pek çok tekrâr ile pek çok va'dleri ve tehdidleri var ve o va'd ve tehdîd edilen şeyler aslâ kudretine ağır gelmez ve o şeyler raiyeti (halkı) için pek çok ehemmiyetlidir. Elbette söz verdiği şeylerde hilâf (zıdlık) olmayacaktır. Çünki hulfü'l-va'd (sözünde durmamak), kudretin izzetine zıddır." (Mesnevî-i Nûriye, Lâsiyyemâlar, 32-33)

(2) A'râf ehli'nin kimler olduğu hakkında muhtelif görüşler vardır. Bunlar, sevabları ile günahları birbirine denk olup, bir müddet orada kalan veya hesabları uzayan yâhut vazîfeleri sâdece bu nidâ olan birtakım kullardır. Daha sonra Cenâb-ı Hakk, fazlıyla, bunları da Cennete koyar. (Celâleyn Şerhi, c. 3, 42-43)

156. Sahîfe

(1) "Altı günde yerleri ve gökleri yarattık demek olan, hem belki bin ve elli bin sene gibi uzun zamandan ibâret olan eyyâm-ı Kur'âniye (Kur'ânî günler) ile insan dünyası ve hayvan âlemi altı günde yaşayacağına işâret eden hakîkat-i ulviyesine (yüksek hakîkatine) kanâat getirmek için, birer gün hükmünde olan her bir asırda, her bir senede, her bir günde, Fâtır-ı zü'l-Celâl'in halk ettiği (yarattığı) seyyâl (akıp giden) âlemleri, seyyar kâinâtları, geçici dünyaları nazar-ı şuhûda (görecek bakışlara) gösteriyoruz." (Sözler, 14. Söz, 33)

162. Sahîfe

(1) "Fısk, haktan udûldür, ayrılmaktır, hadden tecâvüzdür, hayât-ı ebediyeyi terk etmektir ve hayât-ı ebediyeden çıkmaktır. Fıskın menşei (kaynağı), kuvve-i akliye, kuvve-i gadabiye, kuvve-i şeheviye denilen üç kuvvetin ifrat (aşırı gitmesinden) ve tefrîtinden (geri kalmasından) neş'et eder (ortaya çıkar). Evet ifrat ve tefrit, delillere karşı bir isyandır. Yani sahîfe-i âlemde yaratılan delâil (deliller), uhûd-ı İlâhiye (İlâhî ahdler) hükmündedir. O delâile muhâlefet edenler, Cenâb-ı Hakk'la fıtraten yapmış oldukları ahdlerini bozmuş olurlar." (İşârâtü'l-İ'câz, 217)

163. Sahîfe

(1) "Kasas-ı Kur'âniyeden (Kur'ân'daki kıssalardan) kıssa-i Mûsâ Aleyhisselâm, âdetâ Asâ-yı Mûsâ Aleyhisselâm (Mûsâ Aleyhisselâm'ın asâsı) gibi binler fâideleri var.

O kıssada (hikâyede), hem Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı, teskin ve tesellî, hem küffârı (kâfirleri) tehdid, hem münâfıkları takbih (kötüleme), hem yahudileri tevbih (azarlama) gibi çok makāsıdı (maksadları), pek çok vücûhu (yönleri) vardır. Onun için sûrelerde tekrâr edilmiştir. Her yerde bütün maksadları ifâde ile berâber yalnız birisi maksûd-ı bizzât (asıl maksad) olur, diğerleri ona tâbi' kalırlar." (Zülfikār, 25. Söz, 27)

164. Sahîfe

(1) "Ticâret ve me'mûriyet için, mühim vazîfelerle bu dâr-ı imtihân olan dünyaya gönderilen insanlar, ticâretlerini yapıp, vazîfelerini bitirip ve hizmetlerini itmâm ettikten (tamamladıktan) sonra, yine onları gönderen Hâlık-ı zü'l-Celâl'ine (celâl sâhibi yaratıcısına) dönecekler ve Mevlâ-yı Kerîm'lerine kavuşacaklar. Yani, bu dâr-ı fânîden gidip dâr-ı bâkîde huzûr-ı kibriyâya (yüce huzûra) müşerref olacaklar. Yani, esbab dağdağasından (sebeblerin zorluklarından) ve vesâitin (vâsıtaların) karanlık perdelerinden kurtulup, Rabb-i Rahîmlerine makarr-ı saltanat-ı ebedîsinde (ebedî saltanat yeri olan Cennette) perdesiz kavuşacaklar. Doğrudan doğruya herkes, kendi Hâlıkı (yaratıcısı) ve Ma'bûdu (ibâdet ettiği) ve Rabbi ve Seyyidi (efendisi) ve Mâliki (sâhibi) kim olduğunu bilecek ve bulacaklar." (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i Îmâniye, 190)

166. Sahîfe

(1) "Şu fıkra (bahis) ile Tûr-i Sinâ'daki münâcât-ı Mûseviyede (Mûsâ Aleyhisselâm'ın duâsında) vukū' bulan (meydana gelen) tecelliye-i celâliye (celâl tecellîsi) heybetinden koca dağ parçalanıp dağılması ve o haşyetten (korku verici hâlden) taşların etrâfa yuvarlanması olan vâkıa-yı meşhûreyi ihtâr ile (meşhur hâdiseyi hatırlatmakla) şöyle bir ma'nâyı ders veriyor ki: 'Ey Kavm-i Mûsâ! Nasıl, Allah'dan korkmuyorsunuz? Hâlbuki taşlardan ibâret olan dağlar, O'nun haşyetinden ezilip dağılıyor ve sizden ahz-ı mîsâk (söz almak) için üstünüzde Cebel-i Tûr'u (Tûr Dağı'nı) tuttuğunu, hem taleb-i rü'yet (Allah'ı görmek istemesi) hâdisesinde dağın parçalanmasını bilip ve gördüğünüz hâlde, ne cesâretle onun haşyetinden titremeyip, kalbinizi katılık ve kasâvette bulunduruyorsunuz?' " (Zülfikār, 25. Söz, 76)

167. Sahîfe

(1) "Her baharda haşr-i ekberden (kıyâmetteki en büyük dirilmeden) daha garib binlerle haşirleri inşâ eden, mükâfât ve mücâzât (cezâ) için kudretine nisbeten bir bahardan daha kolay olan haşri yapacağını ve kıyâmeti getireceğini umum enbiyâsına (peygamberlerine) binlerle def'a va'd ve ahdeden ve Kur'ân'da haşrin vukūuna binlerle işâretle berâber, bin aded âyetlerinde sarâhaten (açıkça) hükmedip tehdid ve taahhüd eden bir Kadîr-i Cebbâr'ın, bir Kahhâr-ı zü'l-Celâl'in o kadar va'dlerini tekzib (yalanlama) ve kudretini inkâr hükmünde olan inkâr-ı haşir (âhireti inkâr) hatâsını irtikâb edenlere (işleyenlere) Cehennem azâbı adâlettir." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 156)

168. Sahîfe

(1) " أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ [Merhametlilerin en merhametlisi] gibi ta'bîrâttaki müvâzene (karşılaştırma), Cenâb-ı Hakk'ın vâki'deki (gerçekteki) sıfât ve ef'âli (fiilleri), sâir o sıfât ve ef'âlin nümûnelerine mâlik (sâhib) olanlarla müvâzene ve tafdil (üstün tutma) değildir. Çünki bütün kâinâtta cin ve ins ve melekte olan kemâlât (yüksek vasıflar), O'nun kemâline nisbeten zaîf bir gölgedir; nasıl müvâzeneye gelebilir? Belki müvâzene, insanların ve bâhusus (bilhassa) ehl-i gafletin nazarına göredir.

Meselâ: Nasıl ki bir nefer, onbaşısına karşı kemâl-i itâat ve hürmeti gösteriyor, bütün iyilikleri ondan görüyor; pâdişâhı az düşünür. Onu düşünse de yine teşekkürâtını onbaşıya veriyor. İşte böyle bir nefere karşı denilir: 'Yâhu, pâdişah senin onbaşından daha büyüktür. Yalnız ona teşekkür et.' Şimdi şu söz, vâki'deki pâdişâhın haşmetli hakîkî kumandanlığıyla, onbaşının cüz'î, sûrî (görünüşteki) kumandanlığını müvâzene değil; çünki o müvâzene ve tafdil, ma'nâsızdır. Belki neferin nazar-ı ehemmiyet ve irtibâtına (bağlılığına) göredir ki, onbaşısını tercîh eder, teşekkürâtını ona verir, yalnız onu sever." (Sözler, 32. Söz, 283)

169. Sahîfe

(1) "Evet, okumak ve yazmak öğrenmediği ve ümmî olduğu hâlde, on dört asrın ukalâsını (akıl sâhiblerini) ve feylesoflarını hayrette bırakan ve edyân-ı semâviyede (semâvî dinlerde) birinciliği kazanan bir dîn ile birden, hem tecrübesiz hem def'aten (ânî olarak) meydana çıkması emsâl (benzer) kabûl etmez bir hâlet (vaziyet) olduğu hâlde, sözlerinden, fiillerinden, hâllerinden çıkan İslâmiyet, her zamanda üç yüz elli milyon insanın ruhlarına, nefislerine, akıllarına terbiyekârâne (terbiye ederek) ders vermesi ve ma'nevî terakkıyâta (yükselmeye) sevk etmesi, emsâlsiz bir hâlettir." (Şuâ'lar, 15. Şuâ', 581-582)

(2) "Ey nefis! Az bir ömürde hadsiz bir amel-i uhrevî (âhiret ameli) istersen ve her bir dakîka-i ömrünü bir ömür kadar fâideli görmek istersen ve âdetini ibâdete ve gafletini huzûra kalb etmeyi (çevirmeyi) seversen, sünnet-i seniyeye ittibâ' et (tâbi' ol). Çünki bir muâmele-i şer'iyeye (şeriatin ta'rîf ettiği işlere) tatbîk-ı amel ettiğin vakit, bir nevi' huzur veriyor. Bir nevi' ibâdet oluyor. Uhrevî çok meyveler veriyor. (...) Demek sünnet-i seniyeye tatbîk-ı amel etmekle (amellerini sünnete göre yapmakla) bu fânî ömür, bâkî meyveler verecek bir hayât-ı ebediyeye medâr (vesîle) olacak olan fâideler elde edilir. فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذٖى يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِهٖ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ [Öyleyse Allah'a ve O'nun ümmî peygamber olan Resûlüne îmân edin; o (peygamber) ki, Allah'a ve O'nun kelimelerine (kitablarına) îmân eder; ona tâbi' olun ki hidâyete eresiniz] fermânını dinle! Şeriat ve sünnet-i seniyenin ahkâmları (hükümleri) içinde cilveleri (parıltıları) intişâr eden (yayılan) esmâ-i hüsnânın (Allah'ın en güzel isimlerinden) herbir isminin feyz-i tecellîsine bir mazhar-ı câmi' (büyük bir mazhar) olmağa çalış!" (Sözler, 24. Söz, 150)

170. Sahîfe

(1) "(Kur'ân) Benî İsrâil'e (İsrâiloğullarına) der: 'Mûsâ Aleyhisselâm'ın asâsı gibi bir mu'cizesine karşı, sert taş on iki gözünden çeşme gibi yaş akıttığı hâlde, size ne olmuş ki Mûsâ Aleyhisselâm'ın bütün mu'cizâtına karşı lâkayd kalıp, gözünüz kuru, yaşsız; kalbiniz katı, ateşsiz duruyor?' " (Zülfikâr, 25. Söz, 17)

Ayrıca bakınız; (sahîfe 8, hâşiye 1)

171. Sahîfe

(1) İbn-i Abbâs (ra)'dan gelen bir rivâyete göre bu tâife, ibret-i âlem olmak üzere üç gün maymun olarak kalmışlar, insanlar onları gördükten sonra helâk olmuşlardır. (Râzî, c. 8/15, 43)

(2) "Evet, bütün ehl-i ihtisas ve müşâhedenin ve bütün ehl-i zevk ve keşfin (âlimlerin ve evliyâların) ittifâkıyla, o uzun ve karanlıklı ebedü'l-âbâd (sonsuzluk) yolunda zâd ve zahîre (yol azığı), ışık ve burak (sür'atli bir binek) ancak Kur'ân'ın evâmirini imtisâl (emirlerine uymak) ve nevâhîsinden ictinâb (yasaklarından kaçınmak) ile elde edilebilir. Yoksa fen ve felsefe, san'at ve hikmet, o yolda beş para etmez. Onların ışıkları, kabrin kapısına kadardır.

İşte ey tenbel nefsim! Beş vakit namazı kılmak, yedi kebâiri (büyük günâhı) terk etmek ne kadar az ve rahat ve hafiftir. Neticesi ve meyvesi ve fâidesi ne kadar çok mühim ve büyük olduğunu, aklın varsa, bozulmamış ise anlarsın." (Sözler, 7. Söz, 19)

172. Sahîfe

(1) Bu şahıs, İsrâiloğulları âlimlerinden Bel'am bin Baûra'dır. Mukaddes topraklara girmek husûsunda Mûsâ (as)'a muhâlefet ederek, zorba hükümdarlara yardımda bulunmuştu. (Celâleyn Şerhi, c. 3, 142)

173. Sahîfe

(1) "Bir adam hem hoca, hem zâbit (kumandan), hem adliye kâtibi, hem mülkiye müfettişi olsa, onun herbir dâirede birer nisbeti, birer vazîfesi, birer hizmeti, birer maâşı, birer mes'ûliyeti, birer terakkıyâtı (ilerlemesi) ve muvaffakiyetsizliğine (başarısızlığına) sebeb birer düşman ve rakîbleri oluyor. Ve pâdişâha karşı çok ünvanlarla görünüyor ve görür. Ve çok lisanlarla ondan meded (yardım) ister. Ve âmirinin çok ünvanlarına mürâcaat eder. Ve düşmanların şerrinden kurtulmak için, muâvenetini (yardımını) çok sûretlerle taleb eder. Öyle de, çok esmâya (isimlere) mazhar ve çok vazîfelerle mükellef ve çok düşmanlara mübtelâ (karşı karşıya) olan insan, münâcâtında (duâsında), istiâzesinde (Allah'a sığınırken) çok isimleri zikreder. Nasıl ki nev'-i insanın medâr-ı fahrı (övünç kaynağı) ve elhak en hakîkî insan-ı kâmil olan Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm, Cevşenü'l-Kebîr nâmındaki münâcâtında bin bir ismiyle duâ ediyor; ateşten istiâze ediyor." (Sözler, 24. Söz, 123)

174. Sahîfe

(1) "İnsanın en fazla ihtiyâcını tatmîn eden, kalbine mukābil bir kalbin mevcud bulunmasıdır ki, her iki taraf sevgilerini, aşklarını, şevklerini mübâdele etsinler (değişsinler) ve lezâizde (lezzetlerde) birbirine ortak ve gamlı ve kederli şeylerde de yekdiğerine muâvin ve yardımcı olsunlar. Evet, bir işte mütehayyir (şaşkın) kalan veya bir şeye dalarak tefekkür eden (düşünen) adam, velev (ister) zihnen olsun; birisi gelsin, kendisiyle o hayreti, o tefekkürü paylaşssın ister. Kalblerin en latîfi (hoşu), en şefîkı (şefkatlisi); kısm-ı sânî (ikinci kısım) ile ta'bîr edilen kadın kalbidir." (İşârâtü'l-İ'câz, 197-198)

175. Sahîfe

(1) Şeytanın vesvese vermesi ve vesveseden kurtulma yolları hakkında bakınız; (Sözler, 21. Söz, 96-100; Lem'alar, 13. Lem'a, 71-91)

(2) Bu âyet-i kerîme Kur'ân-ı Kerîm'deki "secde" âyetlerinin birincisidir. Kur'ân-ı Kerîm'de on dört secde âyeti vardır. Bu âyetlerin tamâmını veya bir kısmını yâhut sâdece

meâlini okuyan veya dinleyen kimse "Tilâvet Secdesi" yapmak zorundadır. Bu secdeler Hanefî mezhebine göre vâcib, diğer üç mezhebe göre sünnettir. Tilâvet secdesi şu şekilde yapılır: Önce bu secdeye niyet edilir ve اَللّٰهُ اَكْبَرُ diyerek eller yukarı kaldırılmaksızın hemen secdeye gidilir. Üç def'a سُبْحَانَ رَبِّيَ الْاَعْلٰى denilerek, bir def'a yapılan bu secdeden sonra ayağa kalkılır ve, سَمِعْنَا وَ اَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَص۪يرُ [İşittik ve itâat ettik! Rabbimiz! Mağfiretini dileriz; dönüş(ümüz) ancak sanadır!] âyeti, duâ niyetiyle okunur ve tilâvet secdesi böylece tamamlanmış olur. (Bilmen, c. 2, 1148)

176. Sahîfe

(1) Resûlullah (asm)'ın sünnet-i seniyesine tâbi' olmanın ehemmiyeti için, bakınız; (Lem'alar, 11. Lem'a, 51-62)

177. Sahîfe

(1) "Hazret-i Ömer, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'dan yağmur duâsını niyâz etti. Çünki ordu suya muhtaç idi. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm elini kaldırdı, birden bulut toplandı, yağmur geldi. Ordunun ihtiyâcı kadar su verdi, gitti. Âdetâ yalnız orduya su vermek için me'mûr (emir almış) idi. Geldi, ihtiyâca göre verdi gitti. (...) Şu hâdise Gazve-i Meşhûre-i Bedir'de vukû' bulmuş. وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِه۪ 'Ve üzerinize gökten bir su indiriyordu ki, bununla sizi temizlesin' âyet-i kerîmesi, o hâdiseyi beyân edip, ifâde eder." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 33)

178. Sahîfe

(1) "Gazve-i Bedir'de, şu âyet haber veriyor ki; Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm bir avuç toprak ile küçük taşları aldı, küffar (kâfirler) ordusunun yüzüne attı; شَاهَتِ الْوُجُوهُ [Yüzler(i) kara olsun!] dedi. شَاهَتِ الْوُجُوهُ kelimesi bir kelâm iken, onların her birinin kulağına gitmesi gibi, o bir avuç toprak dahi, her bir kâfirin gözüne gitti. Her biri kendi gözü ile meşgûl olup, hücumda iken, birden kaçtılar. (...) Hârika olan şu hâdise, esbâb-ı âdî (basit sebebler) ve kudret-i beşer (insanın gücü) dâhilinde olmadığından, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân: وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى [Attığın zaman da (sen) atmadın, fakat Allah attı!] fermân eder. Yani o hâdise, kudret-i beşer hâricindedir. Kuvve-i beşeriye (insan kuvveti) ile değil, belki fevkalâde bir sûrette, kudret-i İlâhiye (Allah'ın kudreti) ile olmuştur." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 42-43)

(2) "Şu âyetin sırrı şudur ki: Bu dünya bir meydân-ı tecrübe ve imtihandır ve dâr-ı teklif ve mücâhededir (imtihan ve cihâd yeridir). İmtihan ve teklif, iktizâ ederler (gerektirirler) ki, hakîkatler perdeli kalıp, tâ müsâbaka (yarışma) ve mücâhede ile Ebû Bekir'ler (ra) a'lâ-yı illiyyîne (en yüce makamlarına) çıksınlar ve Ebû Cehil'ler esfel-i sâfilîne (en aşağılara) girsinler. Eğer ma'sumlar (günahsızlar) böyle musîbetlerde sağlam kalsa idiler, Ebû Cehil'ler aynen Ebû Bekir'ler (ra) gibi teslîm olup, mücâhede ile ma'nevî terakkî (yükselme) kapısı kapanacaktı ve sırr-ı teklif (imtihan sırrı) bozulacaktı." (Sözler, 14. Söz, 40)

179. Sahîfe

(1) "Kureyş kabîlesi, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı öldürtmek için, kat'î ittifâk ettiler. Hattâ insan sûretine girmiş bir şeytanın tedbîriyle, Kureyş içine fitne düşmemek için, her kabîleden lâekal (en az) bir adam içinde bulunup, iki yüze yakın, Ebû Cehil ve Ebû Leheb'in taht-ı hükmünde olarak, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın hâne-i saâdetini bastılar. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın yanında Hazret-i Ali vardı. Ona dedi: 'Sen bu gece benim yatağımda yat!'

Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm beklemiş, tâ Kureyş gelmiş, bütün hânenin etrâfını tutmuşlar. O vakit çıktı, bir parça toprak başlarına attı. Hiçbirisi O'nu görmedi, içlerinden çıktı gitti." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 63)

(2) "Arab ediblerinin ve beliğlerinin (edebiyatçılarının ve güzel söz söyleme ustalarının) Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'ın da'vâsını kalem ile ibtâl etmeye, ta'rîf edilmeyecek derecede ihtiyaçları vardı. Ve o Hazret'e (asm) karşı olan kin ve adâvetleri (düşmanlıkları) ve inadlarıyla berâber, en kolay, en yakın ve en selîm (selâmetli) olan kalemle ve yazı ile muârazayı (karşılık vermeyi) terk ettiler en uzun ve en müşkil ve en tehlikeli ve en şübheli olan seyf (kılıç) ve harb ile mukābeleye mecbûren ilticâ ettiler.

İşte sûret-i kat'iyede (kat'î şekilde) bundan anlaşılıyor ki, Kur'ân'ın benzerini yapmaktan âciz kalmışlardır." (İşârâtü'l-İ'câz, 176)

180. Sahîfe

(1) "Evet mâdem ki bu âlem, nev'-i beşerin (insanlığın) imtihan meydanıdır ve müsâbaka (yarışma) yeridir; iyilikle fenâlığın birbirinden tefrîk edilemeyecek (ayrılamayacak) derecede muhtelit ve karışık olmaları lâzımdır ki, insanların dereceleri tezâhür etsin (ortaya çıksın). İmtihan ve tecrübe zamanları bittikten sonra, fenâ insanlar: وَامْتَازُوا الْيَوْمَ اَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ hitâbıyla, yâni: 'Ey mücrimler! Bir tarafa çekiliniz!' diye olan tüyler ürpertici, sâikavâri (yıldırım gibi), şiddetli emr-i İlâhîye ma'ruz kalacakları gibi; iyi

insanlar da فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ hitâbıyla: 'Dâimî kalmak üzere Cennete giriniz!' diye olan Cenâb-ı Hakk'ın mün'imâne, şefîkâne, lütufkârâne (ni'met veren Allah'a yakışır, lütuf ve şefâat eder bir tarzdaki) emirlerine mazhar olacaklardır.

İnsanlar böyle iki kısma ayrıldıktan sonra, kâinât tasfiye ameliyâtına uğrayacak (temizlenecek). Kötülüğü, şerri, zarârı tevlîd eden (doğuran) maddelerin bir tarafa çekilmesiyle Cehennemin techîzâtı (cihazları) ikmâl edilecek (tamamlanacak); iyiliği, hayrı, nef'i (menfaati) doğuran maddelerin de bir tarafa çekilmesiyle Cennetin techîzâtı ikmâl edilecektir (tamamlanacaktır)." (İşârât'ül-İ'câz, 193)

182. Sahîfe

(1) Müslümanların ihtilâfının sebebleri ve nasıl ittifâk edecekleri hakkında bakınız; (Lem'alar, 20. Lem'a, 155-166)

183. Sahîfe

(1) "Muzır (zararlı) kâfirler ve kâfirlerin yolunda giden sefihler (beyinsizler), Cenâb-ı Hakk'ın hayvanâtından bir nev'-i habîsdirler (pis bir tâifedirler) ki, Fâtır-ı Hakîm (herşeyi hikmetle yaratan Allah) onları dünyanın i'mârı için halk etmiştir (yaratmıştır) ve mü'min ibâdına (kullarına) ettiği ni'metlerin derecelerini bildirmek için, onları bir vâhid-i kıyâsî (ölçü birimi) yapmıştır. Âkıbette (işin sonunda) müstehak oldukları (hak ettikleri) Cehenneme teslîm edecektir." (Lem'alar, 17. Lem'a, 125)

(2) "Sizin herşeyiniz muhâfaza ediliyor. Her ameliniz yazılmıştır. Her hizmetiniz kaydedilmiştir. Hizmetinizin mükâfâtını verecek ve her hayır elinde ve her hayrı yapabilecek bir Zât-ı zü'l-Celâl, sizi celb edip, yer altında muvakkaten (geçici olarak) durdurur. Sonra huzûruna aldırır." (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i Îmâniye, 188-189)

185. Sahîfe

(1) "Gazve-i Bedir'de, Hazret-i Abbâs (ra) sahâbelerin eline esir düştüğü vakitte fidye-i necât (kurtuluş fidyesi) istenilmiş. O da demiş: 'Param yok!' Hazret-i Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm fermân etmiş ki: 'Zevcen Ümm-i Fadl yanında, bu kadar parayı, filan yere bırakmışsın!' demiş. Hazret-i Abbâs tasdîk edip: 'İkimizden başka kimse bilmediği bir sır idi!' O vakit kemâl-i îmânı (tam bir îmânı) kazanıp İslâm olmuş." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 19)

(2) Bu âyetin hükmü yine bu sûrenin 75. âyetiyle neshedildi, hükmü kaldırıldı. Ve artık, neseben akrabâ olmayanlar birbirlerinin vârisi olamadılar. (Celâleyn Şerhi, c. 3, 218)

186. Sahîfe

(1) Resûlullah Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm emrettiği için, Kur'ân'da başına Besmele yazılmayan tek sûre budur. Hz. Ali radıyallâhü anh: "Besmele emân ve rahmettir. Bu sûre ise harb hakkındadır (harbi emreder). Bunun için Besmele terk edildi!" demiştir. Hz. Osman radıyallâhü anh ise: "Kur'ân-ı Hakîm'den herhangi bir âyet nâzil olduğunda Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm: 'Bu âyeti falan yere yazınız!' diye emrederlerdi. Enfâl Sûresinin sonu ile bu sûrenin başında vahiy kâtibliğini ben yaptım. Bana burada 'Besmele yaz!' diye emretmedi" dedi. (Râzî, c. 8/15, 223)

187. Sahîfe

(1) "İnsan İslâmiyet sâyesinde, ibâdet sâikasıyla (sevkiyle) bütün Müslümanlara karşı sâbit bir münâsebet (alâka) peydâ eder ve kavî (kuvvetli) bir irtibat ve bağlılık elde eder. Bunlar ise sarsılmaz bir uhuvvete (kardeşliğe), hakîkî bir muhabbete (sevgiye) sebeb olur. Zâten hey'et-i ictimâiyenin (tüm cem'iyetin) kemâline ve terakkîsine (yükselmesine) mukaddeme (başlangıç) ve en birinci basamaklar, uhuvvet ile muhabbettir." (İşârâtü'l-İ'câz, 133)

(2) "İnsanın havf ve muhabbeti (korku ve sevgisi) halka teveccüh ettiği (yöneldiği) takdirde, havf bir belâ, bir elem olur. Muhabbet bir musîbet olur. Zîrâ korktuğun adam, ya sana merhamet etmez veya senin istirhamlarını (yalvarmalarını) işitmez. Muhabbet ettiğin şahıs da, ya seni tanımaz veya muhabbetine tenezzül etmez. Binâenaleyh havfın ile muhabbetini dünyadan ve dünya insanlarından çevir. Fâtır-ı Hakîm'e (hikmetli yaratıcı olan Allah'a) tevcîh et (yönlendir) ki, senin havfın O'nun merhamet kucağına atılmak da, çocuğun annesinin kucağına atıldığı gibi, lezîz bir tezellül (lezzetli bir eziklik) olsun! Muhabbetin de saâdet-i ebediyeye vesîle olsun!" (Mesnevî-i Nûriye, Şemme, 192)

188. Sahîfe

(1) "Din bir imtihandır. Teklîf-i İlâhî (Allah'ın dinle mükellef kılması) bir tecrübedir (imtihandır). Tâ, ervâh-ı âliye (yüksek ruhlar) ile ervâh-ı sâfile (alçak ruhlar), müsâbaka (imtihan yarışı) meydanında birbirinden ayrılsın. Nasıl ki bir ma'dene ateş veriliyor, tâ elmasla kömür, altınla toprak birbirinden ayrılsın. Öyle de bu dâr-ı imtihanda (imtihan dünyasında) olan teklîfât-ı İlâhiye (dînin emirleri) bir ibtilâdır (imtihandır) ve bir müsâbakaya sevktir ki, isti'dâd-ı beşer (insanın kâbiliyeti) ma'deninde olan cevâhir-i âliye (yüksek cevherler) ile mevâdd-ı süfliye (âdî maddeler), birbirinden tefrîk edilsin (ayrılsın)." (Zülfikâr, 25. Söz, 90)

189. Sahîfe

(1) "Fahru'l-Âlemîn (âlemlerin kendisiyle iftihâr ettiği) ve Habîb-i Rabbü'l-Âlemîn (Âlemlerin Rabbinin sevgilisi) Hazret-i Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın sahâbelerinin, müşrikîne (müşriklere) karşı Uhud'un nihâyetinde (sonunda) ve Huneyn'in bidâyetinde (başlangıcında) mağlûbiyetlerinin hikmeti nedir?

El-cevab: Müşrikler içinde, o zamanda saff-ı sahâbede (sahâbeler içinde) bulunan ekâbir-i sahâbeye (en büyük sahâbelere) istikbâlde (gelecekte) mukābil (onların şerefine denk) gelecek Hz. Hâlid (ra) gibi çok zâtlar bulunduğundan, şanlı şerefli olan istikbâlleri nokta-i nazarında bütün izzetlerini kırmamak için, hikmet-i İlâhiye, hasenât-ı istikbâliyelerinin bir mükâfât-ı muaccelesi (gelecekteki iyiliklerinin peşin bir mükâfâtı) olarak mâzîde (öncesinde) onlara vermiş. Bütün bütün izzetlerini kırmamış. Demek, hâzırdaki (şimdiki) sahâbeler müstakbeldeki (gelecekteki) sahâbelere karşı mağlûb olmuşlar. Tâ o müstakbel sahâbeler berk-ı süyûf (kılıç parıltısı) korkusuyla değil, belki bârika-i hakîkat (hakîkat parıltısı) şevkiyle İslâmiyet'e girsin ve o şehâmet-i fıtriyeleri (yaratılışlarındaki kahramanlıkları) çok zillet çekmesin!" (Lem'alar, 7. Lem'a, 24)

190. Sahîfe

(1) "İslâmiyet'in, hristiyanlık ve sâir dinlere cihet-i farkının sırr-ı hikmeti şudur ki: İslâmiyet'in esâsı mahz-ı tevhiddir (husûsan Allah'ın birliğidir). Vesâit ve esbâba (vâsıtalar ve sebeblere) te'sîr-i hakîkî vermiyor. Îcad (yoktan var etme) ve makam cihetiyle kıymet vermiyor.

Hristiyanlık ise, 'velediyet (Îsâ Aleyhisse-lâm'ın Allah'ın oğlu olduğu)' fikrini kabûl ettiği için, vesâit ve esbâba bir kıymet verir. Enâniyeti (benliği) kırmaz. Âdetâ rubûbiyet-i İlâhiyenin bir cilvesini azizlerine, büyüklerine verir. اِتَّخَذُوا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ [(Yahudiler) hahamlarını, (hristiyanlar da) râhiblerini (ve Meryemoğlu Mesîh'i) Allah'dan başka rabler edindiler] âyetine mâsadak (muhatab) olmuşlar. Onun içindir ki, hristiyanların dünyaca en yüksek mertebede olanları gurur ve enâniyetlerini (benliklerini) muhâfaza etmekle berâber, sâbık (eski) Amerika reîsi Wilson gibi mutaassıb bir dindar olur.

Mahz-ı tevhid dîni olan (şirkin hiçbir çeşidine müsâade etmeyen) İslâmiyet içinde dünyaca yüksek mertebede olanlar, ya enâniyeti ve gurûru bırakacak veya dindarlığı bir derece bırakacak. Onun için bir kısmı lâkayd (ilgisiz) kalıyorlar. Belki dinsiz oluyorlar." (Mektûbât, 26. Mektûb, 124)

191. Sahîfe

(1) "Her kıştan sonra bir bahar, her geceden sonra bir sabah olduğu gibi, nev'-i beşerin (bütün insanlığın) dahi bir sabahı, bir baharı olacak inşâallah! Hakîkat-i İslâmiye'nin güneşi ile, sulh-ı umûmî dâiresinde (umûmî bir huzur içinde) hakîkî medeniyeti görmekliği, rahmet-i İlâhiyeden bekleyebilirsiniz!" (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 410)

192. Sahîfe

(1) "O zâtın (asm) evvel ve âhir bütün ahvâl (hâlleri) ve harekâtı nazar-ı dikkatten geçirilirse, her bir hareketi, her bir hâli hârikulâde değilse de onun sıdkına (doğruluğuna) delâlet eder. Ez-cümle: Ğâr (mağara) mes'elesinde, Ebû Bekri's-Sıddîk ile berâber halâs ve kurtuluş ümîdi tamâmıyla kesildiği bir anda: لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا [Korkma, Allah bizimle berâberdir!] diye Ebû Bekri's-Sıddîk'a verdiği tesellî, hem tavk-ı beşer fevkında (insanların tâkatinin üzerinde) bir ciddiyetle ve bir metânetle (sağlamlıkla) ve bir şecâatle (kahramanlıkla), hem havfsız (korkusuz) ve tereddüdsüz gösterdiği vaziyet, elbette sıdkının (doğruluğunun) ve nokta-i istinâdı (dayanma noktası) olan Hâlık'ına (yaratıcısına) i'timâdının güneş gibi parlak bir bürhânıdır (delîlidir)." (İşârâtü'l-İ'câz, 155)

194. Sahîfe

(1) "Kadere îman, bütün o ağırlığı kaderin sefînesine (gemisine) atar, kemâl-i râhatla, ruh ve kalbin kemâl-i hürriyetiyle kemâlâtında serbest cevelânına (coşarak dolaşmasına) meydan verir. Yalnız nefs-i emmârenin (kötülükleri emreden nefsin) cüz'î hürriyetini selb eder (çekip alır) ve fir'avniyetini ve rubûbiyetini (rab olma da'vâsını) ve keyfemâ yeşâ (dilediğince) hareketini kırar. Kadere îman o kadar lezzetli ve saâdetlidir ki, ta'rîf edilmez." (Tılsımlar, 26. Söz, 88)

196. Sahîfe

(1) "Ateş ile yapılacak azab, Kur'ân'a imtisâl etmeyen (uymayan) kâfirlere hazırlanmıştır. Hem bu ateş, tûfân vesâir musîbetler gibi mü'min ve kâfir bütün insanlara şâmil musîbetlerden değildir. Ancak bu ateş musîbetini celb edenler (çekenler), ehl-i küfür ve ehl-i inkâr olanlardır. Onların bu belâdan kurtulmaları, ancak Kur'ân-ı Kerîm'e imtisâl etmeleriyle (uymalarıyla) mümkündür." (İşârâtü'l-İ'câz, 181)

197. Sahîfe

(1) "Hiç mümkün müdür ki, o Rahmân-ı Rahîm'in kendini tanıttırmasına mukâbil, îmân ile tanımakla ve sev-

dirmesine mukābil, ibâdetle sevmek ve sevdirmekle ve rahmetine mukâbil, şükür ile hürmet etmekle mukâbele eden mü'minlere bir dâr-ı mükâfâtı (bir mükâfât yerini), bir saâdet-i ebediyeyi vermesin?" (Zülfikâr, 10. Söz, 18)

Cennet hayâtı hakkında, bakınız; (Sözler, 28. Söz, 169-175)

198. Sahîfe

(1) "Hiçbir şey O'ndan gizlenmesi kâbil (mümkün) değildir. Perdesiz, güneşe karşı zemin yüzündeki eşyâ, güneşi görmemesi kâbil olmadığı gibi, o Alîm-i zü'l-Celâl'in (sonsuz ilim ve Celâl sâhibi olan Allah'ın) nûr-ı ilmine karşı eşyânın gizlenmesi, bin derece daha gayr-ı kâbildir, muhâldir (imkansızdır). Çünki huzur var. Yani herşey dâire-i nazarındadır (bakıyor) ve mukâbildir (karşısındadır) ve dâire-i şuhûdundadır (görmektedir) ve herşeye nüfûzu var (ilmi herşeye işliyor). " (Mektûbât, 20. Mektûb, 73-75)

202. Sahîfe

(1) Sahabe-i Kirâm (radıyallâhü anhüm ecmaîn), bu âyette Kur'ân'ın böyle medh ü senâsına mazhar olmakla, kendilerinden sonra gelen insanlardan hiç kimsenin erişemeyeceği birincilik derecesine eriştiler. (Râzî, c. 8/16, 175)

"Fazîlet-i a'mâl (amellerin fazîleti) ve sevâb-ı ef'âl (fiillerin sevâbı) ve fazîlet-i uhreviye (âhiret fazîleti) cihetinde sahâbelere yetişilmez. Çünki, nasıl bir asker bazı şerâit (şartlar) dâhilinde, mühim ve mahûf (korkulu) bir mevki'de bir saat nöbette, bir sene ibâdet kadar bir fazîlet kazanabilir ve bir dakîkada bir kurşunu yemekle, en ekall (en az) kırk günde ancak kazanılacak velâyet derecesi gibi bir makâma çıkıyor. Öyle de, sahâbelerin te'sîs-i İslâmiyet'te(İslâmiyet'in temelleri atılırken) ve neşr-i ahkâm-ı Kur'âniyede (Kur'ân'ın hükümlerini yaymadaki) hizmetleri ve İslâmiyet için bütün dünyaya i'lân-ı harb (savaş i'lân) etmeleri o kadar yüksektir ki, bir dakîkasına başkaları bir senede yetişemez. Hattâ denilebilir ki, bütün dakîkaları, o hizmet-i kudsiyede (mukaddes hizmette), o şehîd olan neferin (askerin) dakîkası gibidir. Bütün saatleri, müdhiş bir makamda bir saat nöbet tutan fedâkâr bir neferin nöbeti gibidir ki; amel az, ücreti çok, kıymeti yüksektir." (Sözler, 27. Söz, 165)

203. Sahîfe

(1) "Şimdi (nefis ve malımızı Allah'a) satmağa bakacağız. Acabâ o kadar ağır bir şey midir ki, çokları satmaktan kaçıyorlar. Yok, kat'â ve aslâ! Hiç öyle ağırlığı yoktur. Zîrâ helâl dâiresi geniştir, keyfe kâfî gelir. Harâma girmeye hiç lüzum yoktur. Ferâiz-i İlâhiye (Allah'ın farz olan emirleri) ise hafiftir, azdır. Allah'a abd (kul) ve asker olmak, öyle lezzetli bir şereftir ki, ta'rîf edilmez. Vazîfe ise, yalnız bir asker gibi, Allah nâmına işlemeli, başlamalı ve Allah hesâbıyla vermeli ve almalı ve izni ve kānûnu dâiresinde hareket etmeli, sükûnet bulmalı. Kusûr etse, istiğfâr (tevbe) etmeli. 'Yâ Rab! Kusûrumuzu affet, bizi kendine kul kabûl et, emânetini kabzetmek (almak) zamânına kadar bizi emânette emîn kıl! (Âmîn)' demeli ve O'na yalvarmalı." (Sözler, 6. Söz, 16)

206. Sahîfe

(1) "Evet, rivâyet-i sahîhada (sahih bir hadisde) vardır ki: Mahşerin (insanların dirildikten sonra toplanacakları haşir yerinin) dehşetinden herkes, hattâ enbiyâlar (peygamberler) dahi 'nefsî, nefsî!' (nefsim, nefsim!) dedikleri zaman, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm 'ümmetî, ümmetî!' (ümmetim, ümmetim!) diye re'fet (merhamet) ve şefkatini göstereceği gibi, yeni dünyaya geldiği zaman, ehl-i keşfin tasdîkıyle, vâlidesi onun münâcâtında (duâsında) 'ümmetî, ümmetî!' dediğini işitmiş.

Hem bütün târih-i hayâtı ve neşrettiği şefkatkârâne mekârim-i ahlâkı (yaydığı şefkatli güzel ahlâkı), kemâl-i şefkat ve re'fetini (ne kadar merhametli olduğunu) gösterdiği gibi, ümmetinin hadsiz salavâtına hadsiz ihtiyaç göstermekle, ümmetinin bütün saâdetleriyle kemâl-i şefkatinden alâkadar olduğunu göstermekle, hadsiz bir şefkatini göstermiş. İşte bu derece şefkatli ve merhametli bir rehberin sünnet-i seniyesine mürâat etmemek (tâbi' olmamak) ne derece nankörlük ve vicdansızlık olduğunu kıyâs eyle." (Lem'alar, 4. Lem'a, 15-16)

(2) "Ey insanlar ve ey Müslümanlar! Böyle hadsiz bir şefkatiyle sizi irşâd eden (size doğru yolu gösteren) ve sizin menfaatiniz için bütün kuvvetini sarf eden ve ma'nevî yaralarınızı, getirdiği ahkâm (hükümler) ve sünnet-i seniyesiyle ve kemâl-i şefkatiyle merhem vurup tedâvi eden şefkatperver bir zâtın bedîhî (çok açık) şefkatini inkâr etmek ve göz ile görünen re'fetini ittihâm eder (suçlar) derecede onun sünnetinden ve teblîğ ettiği ahkâmdan (bildirdiği hükümlerden) yüzlerinizi çevirmek, ne kadar vicdansızlık, ne kadar akılsızlık olduğunu biliniz!

Ve ey şefkatli Resûl, ve ey re'fetli Nebî! Eğer senin bu azîm şefkatini ve büyük re'fetini tanımayıp, akılsızlıklarından sana arkalarını çevirip seni dinlemezlerse, merâk etme! Semâvât ve arzın cünûdu (askerleri) taht-ı emrinde (emri altında) olan ve arş-ı azîm-i muhîtin tahtında (çok yüce ve herşeyi kuşatan arş'ın altında) saltanat-ı rubûbiyeti (herşeyi terbiye ediciliğinin saltanatı) hükme-

den Zât-ı zü'l-Celâl sana kâfîdir. Hakîkî mutî' (itâat edici) tâifeleri, senin etrâfına toplattırır, seni onlara dinlettirir." (Lem'alar, 11. Lem'a, 56-57)

207. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Kerîm, bazen bir şeyin müteaddid (çok sayıdaki) gāyelerinden insanlara âid bir gāyeyi zikre tahsîs ediyor (ayırıyor). Bu, ihtâr içindir. İnhisâr (sınırlamak) için değildir. Yani o şeyin gāyeleri, yalnız zikredilen o gāyeye münhasır (o gāyeden ibâret) değildir. Ancak o şeyin nizâm ve intizâm ve sâir fâidelerine insanın nazar-ı dikkatini celb etmek (dikkatle düşündürmek) için insanlara râci' olan (bakan) o fâideyi zikrediyor. Meselâ, وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ [Aya da (kendi yörüngesinde birtakım) menziller takdîr ettik] لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ [Yılların sayısını ve (vakitlerin) hesâbı(nı) bilmeniz için] âyet-i kerîmesi ile zikredilen fâide, takdîr-i kamerin (ayın muntazam hareketlerinin) binlerle faydalarından biridir. Yoksa, takdîr-i kamer bu faydaya münhasır (sınırlı) değildir. Yani kamer, yalnız bu gāye için değildir. Bu gāye onun gāyelerinden biridir." (Mesnevî-i Nûriye, Şemme, 195)

208. Sahîfe

(1) "Nasıl ki küçük kabâhatleri işleyenlerin nâhiyelerde (küçük yerlerde) cezâları verilir. Büyük kabâhatliler de büyük mahkemelere gönderilir. Öyle de, ehl-i îmânın ve has dostların hükmen küçük hatâları, onları çabuk temizlemek için, cezâları kısmen dünyada ve hem sür'atle verilir. Ehl-i dalâletin (kâfirlerin) cinâyetleri o kadar büyüktür ki, cezâları kısacık hayât-ı dünyeviyeye (dünya hayâtına) sığışmadığından, muktezâ-yı adâlet (adâletin gereği) olarak, âlem-i bekādaki mahkeme-i kübrâya (ebedî âlemdeki büyük mahkemeye) havâle edildiği için, ekseriyetle burada cezâya çarpılmıyorlar." (Lem'alar, 10. Lem'a, 50)

209. Sahîfe

(1) "Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm kendi kendine güneş gibi bir bürhândır (delildir). Ve kezâ o Zât'ın (asm), dört yaşından kırk yaşına kadar geçirmiş olduğu gençlik devresinde bir hîlesi, bir hıyâneti (hâinliği) görülmemiş ve bir yalanı işitilmemiştir. Eğer o Zât'ın (asm) yaratılışında, fıtratında bir fenâlık, bir kötülük hissi ve meyli olmuş olsa idi, behemehâl (er-geç) gençlik sâikasıyla (sevkiyle) dışarıya verecekti. Hâlbuki bütün yaşını ve ömrünü kemâl-i istikāmetle (dosdoğru), metânetle (sağlamlıkla), iffetle, bir ıttırâd (süreklilik) ve intizâm üzerine geçirmiş, düşmanları bile hîleye işâret eden bir hâlini görmemişlerdir. Ve kezâ yaş kırka bâliğ olduğunda (ulaştığında) iyi olsun, fenâ olsun ve nasıl bir ahlâk olursa olsun, rüsûh peydâ eder (iyice yerleşir), meleke hâline gelir, daha terki mümkün olmaz. Bu âlî (yüce) Zât (asm), tam kırk yaşına girdiği zaman icrâsına başladığı o inkılâb-ı azîmi (o büyük inkılâbı), âleme kabûl ve tasdîk ettiren ve o inkılâb-ı azîme âlemi celb ve cezb ettiren (çeken ve sevdiren) ancak o Zât'ın (asm) evvel ve âhir, herkesçe ma'lûm olan sıdk ve emâneti (doğruluk ve güvenilirliği) idi. Demek o Zât'ın (asm) sıdk ve emâneti, da'vâ-yı nübüvvetine (peygamberlik da'vâsına) en büyük bir bürhân (delîl) olmuştur." (İşârâtü'l-İ'câz, 156-157)

211. Sahîfe

(1) "(Âyet) başta der: 'Semâ ve zemîni, rızkınıza iki hazîne gibi müheyyâ edip (hazırlayıp) oradan yağmuru, buradan hubûbâtı çıkaran kimdir? Allah'dan başka koca semâ ve zemîni iki mûtî' (itâatkâr) hazînedar hükmüne kimse getirebilir mi? Öyle ise, şükür O'na münhasırdır.'

İkinci fıkrada der ki: 'Sizin a'zâlarınız içinde en kıymetdar göz ve kulaklarınızın mâliki (sâhibi) kimdir? Hangi tezgâh ve dükkândan aldınız? Bu latîf, kıymetdar göz ve kulağı verecek ancak Rabbinizdir. Sizi îcâd edip (yaratıp) terbiye eden O'dur; bunları size vermiştir. Öyle ise yalnız 'Rab' O'dur, Ma'bud (ibâdete lâyık olan) da O olabilir.'

Üçüncü fıkrada der: 'Ölmüş yeri ihyâ edip (diriltip) yüz binler ölmüş tâifeleri ihyâ eden kimdir? Hakk'tan başka ve bütün kâinâtın Hâlikından (yaratıcısından) başka şu işi kim yapabilir? Elbette O yapar, O ihyâ eder. Mâdem Hakk'tır, hukūku zâyi' etmeyecektir. Sizi bir mahkeme-i kübrâya (büyük bir mahkemeye) gönderecektir. Yeri ihyâ ettiği gibi, sizi de ihyâ edecektir.'

Dördüncü fıkrada der: 'Bu azîm (büyük) kâinâtı bir saray gibi, bir şehir gibi kemâl-i intizamla (mükemmel bir intizamla) idâre edip tedbîrini gören, Allah'dan başka kim olabilir?' " (Zülfikâr, 25. Söz, 44-45)

212. Sahîfe

(1) "Eğer muâraza (sözle karşılık verme) mümkün olsa idi, acabâ hiç mümkün mü idi ki, bir-iki satırla muâraza edip da'vâsını ibtâl etmek gibi rahat bir çâre varken, en tehlikeli, en müşkilâtlı muhârebe tarîkı (savaş yolu) ihtiyâr (tercîh) edilsin? Evet o zekî kavim, o siyâsî millet ki, bir zaman âlemi siyâsetle idâre ettiği hâlde, en kısa ve rahat ve hafif bir yolu terk etsin? En tehlikeli ve bütün mal ve canını belâya atacak uzun bir yolu ihtiyâr etsin, hiç kābil midir (mümkün müdür)? Çünki edîbleri (edebiyatçıları),

birkaç hurûfâtla (harfle) muâraza edebilseydi, Kur'ân, da'vâsından vazgeçerdi. Onlar da maddî ve ma'nevî helâketten (felâketten) kurtulurlardı. Hâlbuki muhârebe gibi dehşetli, uzun bir yolu ihtiyâr ettiler. Demek, muâraza-i bi'l-hurûf (harflerle karşı koyma) mümkün değildi, muhâldi (imkânsızdı). Onun için muhârebe-i bi's-süyûfa (kılıçla savaşmaya) mecbûr oldular." (Zülfikâr, 25. Söz, 5)

214. Sahîfe

(1) "Herşeyin dizgini elinde, herşeyin anahtarı yanında, gece ve gündüzü, kış ve yazı bir kitab sahîfeleri gibi kolayca çevirir. Dünya ve âhireti, iki menzil (iki oda) gibi bunu kapar, onu açar bir Kadîr-i zü'l-Celâl'dir (sonsuz kudret ve Celâl sâhibi olan Allah'dır). Mâdem böyledir, bütün delâilin (delillerin) netîcesi olarak وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ [Ve (sonunda hepiniz) O'na döndürüleceksiniz!] Yani kabirden sizi ihyâ edip (diriltip), haşre getirip, huzûr-ı kibriyâsında (yüce huzûrunda) hesâbınızı görecektir." (Zülfikâr, 25. Söz, 51)

(2) "Nasıl, küçük küçük cüzdanlar (nüfus kütüğü gibi), büyük bir kütüğün vücûdunu (varlığını) ihsâs eder (hissettirir) ve küçük küçük senedler, bir defter-i kebîrin (büyük bir defterin) bulunduğunu iş'âr eder (bildirir) ve küçük kesretli (pek çok) teraşşuhâtlar (sızmalar), büyük bir su menbaını işmâm eder (hissettirir). Aynen öyle de: Küçük küçük cüzdanlar hükmünde, hem birer küçük Levh-i Mahfûz ma'nâsında, hem büyük Levh-i Mahfûz'u (kader defterini) yazan kalemden teraşşuh eden (sızan) küçük küçük noktalar sûretinde olan benî-beşerin (insanoğlunun) kuvve-i hâfızaları, ağaçların meyveleri, meyvelerin çekirdekleri, tohumları elbette bir hâfıza-i kübrâyı (büyük bir hâfızayı), bir defter-i ekberi (en büyük defteri), bir Levh-i Mahfûz-ı A'zam'ı ihsâs eder, iş'âr eder ve isbât eder. Belki keskin akıllara gösterir." (Zülfikâr, 10. Söz, 7)

215. Sahîfe

(1) Velâyet yolu olan tarîkat hakkında, bakınız; (Mektûbât, 29. Mektûb, 294-308)

(2) "(Hiçbir) şerîke (ortağa) bir mahâl (yer), bir makam, bir imkân-ı zâtî yoktur (mümkün değildir) ve şerîkin vücûdu (varlığı) hakkında ne bir delil ve ne de bir delilden neş'et eden (meydana gelen) bir ihtimâl ve ne de bir emâre ve ne de kâinâtın hiçbir cihetinde şerîke bir yer yoktur. Bil'akis hangi şeye, hangi cihete bakılırsa, tevhîd sikkesi (birlik mührü) görünüyor." (Mesnevî-i Nûriye, Katre, 50)

216. Sahîfe

(1) "Neşr-i hak (hakka hizmet) için enbiyâya ittibâ' etmekle (peygamberlere tâbi' olmakla) mükellefiz. Kur'ân-ı Hakîm'de, hakkı neşredenler: اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ [Benim ücretim ancak Allah'a âiddir] اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ diyerek insanlardan istiğnâ (minnetsizlik) göstermişler." (Mektûbât, 2. Mektûb, 9)

218. Sahîfe

(1) " فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ (Âyette,) gark olan (boğulan) Fir'avun'a der: 'Bugün senin gark olan cesedine necat vereceğim!' ünvânıyla, umum fir'avunların tenâsüh (ölümden sonra rûhun tekrar dünyaya gelmesi) fikrine binâen cenâzelerini mumyalamakla, mâzîden (geçmişten) alıp müstakbeldeki ensâl-i âtiyenin (gelecek nesillerin) temâşagâhına (seyir yerine) göndermek olan mevt-âlûd (ölümle karışık), ibretnümâ (ibretli) bir düstûr-ı hayâtiyelerini ifâde etmekle berâber, şu asr-ı âhirde (son asırda) o gark olan Fir'avun'un aynı cesedi olarak keşfolunan bir beden, o mahall-i gark denizinden (boğulduğu denizden) sâhile atıldığı gibi, zamânın denizinden asırların mevceleri (dalgaları) üstünde şu asır sâhiline atılacağını, mu'cizâne (mu'cize olarak) bir işâret-i gaybiye (gaybdan haber veren bir işâreti, âyet) ifâde eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 32-33)

(2) "Küfür üzerine ölen bir kâfir, ebedî bir ömür ile yaşayacak olursa, o gayr-ı mütenâhî (sonsuz) ömrünü behemehâl (her hâl ü kârda) küfür ile geçireceği şübhesizdir. Çünki kâfirin cevher-i rûhu bozulmuştur." (İşârâtü'l-İ'câz, 74)

219. Sahîfe

(1) "(Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm) îmanda öyle fevkalâde bir kuvvet ve hârika bir yakîn (kat'i inanç) ve mu'cizâne bir inkişaf ve cihânı ışıklandıran bir ulvî i'tikad (yüce bir îman) taşımış ki, o zamânın hükümrânı olan bütün efkârı ve akîdeleri (hâkim düşünce ve inançları) ve hükemânın (filozofların) hikmetleri ve ruhânî reislerin ilimleri ona muârız ve muhâlif (karşı) ve münkir (inkâr edici) oldukları hâlde, O'nun ne yakînine, ne i'tikâdına, ne i'timâdına, ne itmi'nânına (kararlılığına) hiçbir şübhe, hiçbir tereddüd, hiçbir zaaf, hiçbir vesvese vermemesi ve ma'neviyâtta ve merâtib-i îmâniyede (îmânî mertebelerde) terakkî eden (yükselen) başta Sahâbeler, bütün ehl-i velâyet (evliyâlar) onun her vakit mertebe-i îmânından feyiz almaları ve onu en yüksek derecede bulmaları bil-bedâhe (açıkça) gösterir ki, îmânı dahi emsâlsizdir." (Şuâ'lar, 7, Şuâ', 120)

220. Sahîfe

(1) "Allah birdir. Başka şeylere mürâcaat edip yorulma! Onlara tezellül edip (alçalıp) minnet çekme! Onlara temelluk edip (yaltaklanıp) boyun eğme! Onların arkasına düşüp zahmet çekme! Onlardan korkup titreme! Çünki

Sultân-ı Kâinât birdir; herşeyin anahtarı O'nun yanında, herşeyin dizgini O'nun elindedir. Herşey O'nun emriyle hâlledilir. O'nu bulsan, her matlûbunu (isteğini) buldun; hadsiz minnetlerden, korkulardan kurtuldun!" (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i Îmâniye, 185)

(2) "(Cenâb-ı Hakk) herşeye kadîrdir. Hiçbir şey O'na ağır gelmez. Hiçbir şey dâire-i kudretinden hâriç olamaz! Kudretine nisbeten, zerreler yıldızlar birdir. Küllî, cüz'î (büyük, küçük) kadar kolaydır. Cüz' (parça), küll (bütün) kadar kıymetlidir. En büyük, en küçük kadar kudretine nisbeten rahattır. Küçük, büyük kadar san'atlıdır, belki san'atça küçük, büyükten daha büyüktür. Bütün mâzîdeki (geçmişteki) acâib-i kudreti olan vukûât (meydana gelenler) şehâdet eder ki; o Kadîr-i Mutlak (sonsuz kudret sâhibi olan Allah), bütün istikbâldeki (gelecekteki) acâib-i imkânâta (olabilecek şeylere) muktedirdir. Dünü getiren, yarını getirdiği gibi; mâzîyi îcâd eden (yaratan) o Zât-ı Kadîr, istikbâli dahi îcâd eder. Dünyayı yapan o Sâni'-i Hakîm, âhireti de yapar." (Mektûbât, 20. Mektûb, 67-68)

221. Sahîfe

(1) " وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا [Yeryüzünde kımıldanan hiçbir canlı yoktur ki rızkı Allah'a âid olmasın!] âyet-i kerîmesiyle, rızık taahhüd-i Rabbânî (Allah'ın taahhüdü) altına alınmıştır. Fakat rızık iki kısımdır. Birisi hakîkî rızıktır, diğeri mecâzî (hakîkî olmayan) rızıktır. Yani biri zarûrî rızıktır, diğeri gayr-ı zarûrî (zarûrî olmayan) rızıktır. Âyet ile taahhüd altına alınan, zarûrî olan rızıktır. Evet, hayâtı muhâfaza edecek kadar gıdâ veriliyor. Cisim ve bedenin semizliği ve zayıflığı, rızkın çokluğuna ve azlığına bakmaz. Denizin balıkları ile karanın patlıcanları buna şâhiddir. Mecâzî olan rızık ise âyetin taahhüdü altında değildir. Ancak sa'y ve kesbe (çalışma ve kazanmaya) bağlıdır." (Mesnevî-i Nûriye, Katre, 61)

(2) "Manzûme-i şemsiye (güneş sistemi) ile arz (dünya) dest-i kudretin (Allah'ın kudretinin) madde-i esîriyeden (maddenin en küçük parçası olan esir maddesinden) yoğurmuş olduğu bir hamur şeklinde imiş. Madde-i esîriye, mevcûdâta nazaran (varlıklara nisbetle) akıcı bir su gibi mevcûdâtın aralarına nüfûz eden (işleyen) bir maddedir. وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاۤءِ [Arşı ise (daha önce) su üstünde idi] âyeti şu madde-i esîriyeye işârettir ki, Cenâb-ı Hakk'ın arşı (Arş-ı A'zamı) su hükmünde olan şu esir maddesi üzerinde imiş. Esir maddesi yaratıldıktan sonra, Sâni'in (herşeyi san'atla yaratan Allah'ın) ilk îcadlarının tecellîsine (görünmesine) merkez olmuştur." (İşârâtü'l-İ'câz, 238)

222. Sahîfe

(1) "(Âyet-i kerîme diyor:) 'Kur'ân'ın mecmûuna (tamâmına) olmasın da, yalnız on sûresinin nazîrini (benzerini) getiriniz! Haydi on sûresine mukābil (karşılık) hakîkî doğru olarak bir nazîre getiremiyorsunuz; haydi hikâyelerden, asılsız kıssalardan terkîb ediniz! Yalnız nazmına ve belâğatına (ifâdesindeki güzelliğe) nazîre olsun getiriniz! (...) Yoksa din, can, mal, ıyâlleriniz (âileleriniz), dünyada da âhirette de tehlikeye düşecektir!' (...) İşte hiçbir âkıl (akıl sâhibi), husûsan o zamanda Cezîretü'l-Arab'daki (Arab yarımadasındaki) adamlar, husûsan Kureyşîler gibi zekî adamlar, bir tek edîbleri (edebiyatçıları), Kur'ân'ın bir tek sûresine nazîre yapıp, Kur'ân'ın hücûmundan kurtulmasını te'mîn ederek, kısa ve kolay yolu terk edip, can, mal, ıyâlini tehlikeye atıp, en müşkilâtlı yola sülûk eder (gider) mi? Elhâsıl, meşhur Câhız'ın dediği gibi: 'Muâraza-i bil-hurûf (harflerle karşı koyma) mümkün olmadı, muhârebe-i bi's-suyûfa (kılıçla savaşmaya) mecbûr oldular!' " (Zülfikâr, 19. Mektûb, 85-86)

(2) "Kâinâtı idâre eden İlâhî kānunların şuâ'larını (ışıklarını) ve insan âlemindeki o hakāikın (hakîkatlerin) düsturlarını süflî heve-sâtlarına (alçak heveslerine) ve müştehiyâtlarına (nefsî isteklerine) müsâid görmediklerinden, hâşâ sümme hâşâ (aslâ, öyle değil!), o İlâhî kānunlarda ve düsturlarda eğrilik, yanlış ve noksan bulmak istiyorlar." (Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî, 1. Şuâ', 89)

223. Sahîfe

(1) "Mâdem böyle bir ulûhiyet (Allah'ın tek İlâh oluşu) hakîkati var, elbette iştirâki (ortaklığı) kabûl edemez. Çünki ulûhiyete karşı, yani ma'bûdiyete (ibâdet edilmeye lâyık oluşa) karşı şükür ve ibâdetle mukābele edenler, kâinât ağacının en nihâyetlerinde bulunan zîşuûr (şuûrlu) meyveleridir ve başkaların o zîşuûrları memnûn ve minnetdâr edip, yüzlerini kendilerine çevirmesi ve görünmediğinden, çabuk unutturulabilen hakîkî ma'budlarını (ilâhlarını) onlara unutturması, ulûhiyetin mâhiyetine (ma'nâsına) ve kudsî maksadlarına öyle bir zıddiyettir (zıdlıktır) ki, ulûhiyet hakîkati hiçbir cihetle müsâade etmez. Kur'ân'ın çok tekrâr ile ve şiddetle şirki (Allah'a ortak koşmayı) red ve müşrikleri Cehennem ile tehdîd etmesi, bu cihettendir." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 138)

225. Sahîfe

(1) Rivâyete göre, sular ilk önce Hz. Nûh (as)'a âid olan bir tandırdan kaynamaya başlamış ve bu işâreti alan Nûh (as) eşyâları gemiye yüklemişti. (Râzî, c. 9/17, 234)

(2) "Nasıl, bir harb-i umûmîde bir kumandan zaferden sonra, ateş eden bir ordusuna: 'Ateş kes!' ve hücûm eden

diğer bir ordusuna: 'Dur!' der, emreder. O anda ateş kesilir, hücum durur. (...) Aynen öyle de, Pâdişâh-ı bî-misâl (o eşsiz Sultan), kavm-i Nûh'un mahvı için semâvât ve arza emir vermiş. Vazîfelerini yaptıktan sonra fermân ediyor: 'Ey Arz! Suyunu yut! Ey semâ! Dur, işin bitti! Su çekildi. Dağın başında me'mûr-ı İlâhînin çadır vazîfesini gören gemisi kuruldu. Zâlimler cezâlarını buldular.' İşte şu üslûbun ulviyetine (yüksekliğine) bak! 'Zemin ve gök iki mutî' (itâatkâr) asker gibi emir dinler, itâat ederler' diyor. İşte şu üslûb işâret eder ki, insanın isyânından kâinât kızıyor. Semâvât ve arz hiddete geliyorlar ve şu işâretle der ki: 'Yer ve gök iki mutî' asker gibi emirlerine bakan bir Zât'a isyân edilmez, edilmemeli!' Dehşetli bir zecri (zorla mâni' olmayı) ifâde eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 11)

226. Sahîfe

(1) "Kur'ân'ın, vukūât (meydana gelen hâdiseler) ve ahvâl-i mâziyeye (geçmiş hâllere) dâir ihbârâtı (verdiği haberleri) aklî bir iş değil ki akıl ile ihbâr edilsin. Belki, semâ'a mütevakkıf (işitmeye dayalı) nakildir. Nakil ise, kırâet ve kitâbet ehline (okuma ve yazma bilenlere) mahsustur. Dost ve düşmanın ittifâkıyla kırâetsiz, kitâbetsiz, emânetle ma'ruf (güvenilirliği ile tanınan), ümmî (okuma yazması yok) lakabıyla mevsuf (vasıflanmış) bir zâta nüzûl ediyor (iniyor). Hem o ahvâl-i mâziyeyi öyle bir sûrette ihbâr eder ki, bütün o ahvâli (hâlleri) görür gibi bahseder." (Zülfikâr, 25. Söz, 35)

(2) "Yağmursuzluk bir musîbettir ve cezâ-yı amel (amelin karşılığı) bir azabdır. Buna karşı ağlamakla ve hüzün ve kederle niyaz ve hazînâne (hüzünlenerek) yalvarmakla ve pek ciddî nedâmet (pişmanlık) ve tevbe ve istiğfâr ile karşılamak ve sünnet-i seniye dâiresinde, bid'alar (dîne sonradan sokulan hurâfeler) karışmadan, şerîatın ta'yîn ettiği tarzda dergâh-ı İlâhiyeye iltica etmek (sığınmak) ve duâ ve o hâle mahsus ubûdiyetle (kullukla) mukâbele etmektir. Hem böyle umûmî musîbetler, ekser nâsın (insanların çoğunun) hatâsından geldiği cihetle, o insanların ekser kısm-ı a'zamı (çok büyük kısmı) tevbe ve nedâmet (pişmanlık) ve istiğfâr etmekle def' olur." (Emirdağ Lâhikası-I, 43)

227. Sahîfe

(1) "(Bu) gibi âyetlerin işâret ettiği hakîkat-i a'zamın (büyük hakîkatin) bir vechi (yönü) şudur ki: Şu kâinâttaki ecrâm-ı semâviyenin (gök cisimlerinin) kıyamları (varlıkları), devamları ve bekāları (süreklilikleri), sırr-ı Kayyûmiyete (Kayyûm isminin sırrına) bağlıdır. Eğer o cilve-i Kayyûmiyet bir dakîkada yüzünü çevirse, bir kısmı küre-i arzdan (dünyadan) bin def'a büyük milyonlar küreler, fezâ-yı gayr-ı mütenâhî (sınırsız gökyüzü) boşluğunda dağılacak, birbirine çarpacak, ademe (yokluğa) dökülecekler. (...) Herbir mevcûdun zerreleri dahi, yıldızlar gibi sırr-ı kayyûmiyetle kāim (varlıkta duruyor) ve o sır ile bekā buluyorlar ve devâm ediyorlar." (Lem'alar, 30. Lem'a, 404-405)

Ayrıca bakınız; (Mektûbât, 33. Mektûb, 319)

228. Sahîfe

(1) "Sırât-ı müstakîm ehli (dosdoğru bir yolda giden kimseler) olan peygamberlere binler vâkıâtta (hâdiselerde) istimdadlarına (yardım istemelerine) hârika bir tarzda gaybî imdad (görünmez yerden yardım) gelmesi ve o peygamberlerin istedikleri aynen verilmesi ve düşmanları olan münkirlere (inkarcılara) yüzer hâdisâtta aynı zamanda gazab gelmesi ve semâvî musîbet başlarına inmesi kat'î ve şeksiz (şübhesiz) gösterir ki, bu kâinâtın ve içindeki nev'-i beşerin (insanlığın) Hakîm (hikmet sâhibi) ve Âdil (adâletli) ve Muhsin (ihsân edici) ve Kerîm (ikrâm edici) ve Azîz (izzetli) ve Kahhâr (kahredici olan) bir Mutasarrıfı (idârecisi), bir Rabbi var ki; Nûh (as) ve İbrâhîm (as), Mûsâ (as) ve Hûd (as) ve Sâlih (as) gibi çok nebîlere (peygamberlere) pek hârika bir sûrette târihî ve geniş hâdiselerle muzafferiyet ve necatları (kurtuluşları) vermiş ve Semûd ve Âd ve Fir'avun kavimleri gibi çok zâlimlere ve münkirlere dahi peygamberlerine isyânlarına mukâbil (karşılık), dünyada dahi bir cezâ olarak, başlarına dehşetli semâvî musîbetler indirmiş." (Şuâ'lar, 15. Şuâ', 579)

229. Sahîfe

(1) "Kadîr-i Alîm ve Sâni'-i Hakîm (Cenâb-ı Hakk), kānûniyet şeklindeki (kānûna dayalı) âdâtının (âdeti olan icrâatlarının) gösterdiği nizam ve intizamla, kudretini ve hikmetini ve hiçbir tesâdüf işine karışmadığını izhâr ettiği (gösterdiği) gibi, şüzûzât-ı kānûniye ile (kānun hâricindeki işleriyle) (...) meşîet (dileme) ve irâdetinde (irâdesinde), fâil-i muhtâr (dilediğini yapıcı) olduğunu ve ihtiyâr (dileme) sâhibi olduğunu ve hiçbir kayıd altında olmadığını izhâr edip yeknesak (hep aynı şekilde olma) perdesini yırtarak ve herşey, her anda, her şe'ninde (hâlinde), her şeyinde ona muhtaç ve rubûbiyetine münkād (terbiyesi ve irâdesi altında) olduğunu i'lâm etmekle (bildirmekle) gafleti dağıtıp, ins ve cinnin (insanların ve cinlerin) nazarlarını esbâbdan (sebeblerden) Müsebbibü'l-Esbâb'a (sebebleri yaratan Zât'a) çevirir." (Tılsımlar, 16. Söz, 31)

233. Sahîfe

(1) "Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm fermân etmiş ki: شَيَّبَتْنِى سُورَةُ هُودٍ yani sûre-i Hûd'daki فَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَ [Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!] âyeti beni ihtiyarlattırdı. Çünki ehemmiyeti azîmdir (çok büyüktür). İstikāmet-i tâmmeyi (tam dosdoğru olmayı) emrediyor." (Sikke-i Tasdîk-ı Gaybî, 161)

Ayrıca bakınız (Lem'alar, 11. Lem'a, 62)

(2) " وَلَا تَرْكَنُٓوا اِلَى الَّذٖينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ [Zulmedenlere de meyletmeyin! Yoksa ateş size dokunur!] âyet-i kerîmesi fermânıyla; zulme, değil yalnız âlet olanı ve tarafdar olanı, belki ednâ (çok az) bir meyledenleri dahi dehşetle ve şiddetle tehdîd ediyor. Çünki rızâ-yı küfür (küfre râzı olmak), küfür olduğu gibi, zulme rızâ da zulümdür." (Mektûbât, 28. Mektûb, 210)

234. Sahîfe

(1) "Nasıl ki bütün mevcûdât (varlıklar), vücûdları ve kıyâmları (var olmaları) ve bekâları (varlıklarının devâmı) cihetinde Kayyûm-ı zü'l-Celâl'e (herşeyi varlıkta tutan Allah'a) dayanıyorlar; kıyamları O'nunladır. Öyle de; mevcûdât, keyfiyât ve ahvâlinde (nasıl olduklarında ve hâllerinde) binler silsilelerin (birbirine bağlı iplerin), temsilde hatâ olmasın, telefon, telgraf silsilelerinin merkezi ve santral direği hükmünde olan sırr-ı Kayyûmiyette (herşeyi varlıkta tutan Allah olması sırrında), uçları: وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ [Ve bütün işlerin hepsi ancak O'na döndürülür] sırrıyla bağlıdır." (Lem'alar, 30. Lem'a, 407)

235. Sahîfe

(1) "Bazen Kur'ân, Cenâb-ı Hakk'ın fiillerini tafsîl ediyor (açıklıyor). Sonra bir fezleke (netîce cümlesi) ile icmâl (hülâsâ) eder. Tafsîliyle kanâat verir, icmâl ile hıfzettirir (ezberlettirir), bağlar.

Meselâ: (...) (Bakınız; âyet, 6) İşte Hazret-i Yûsuf ve ecdâdına edilen ni'metleri şu âyetle işâret eder. Der ki: 'Sizi bütün insanlar içinde makām-ı nübüvvetle serfirâz (peygamberlik makāmıyla başkalarından üstün kılarak), bütün silsile-i enbiyâyı (peygamberler silsilesini), silsilenize (neslinize) rabt edip (bağlayıp), silsilenizi nev'-i beşer (insanlık) içinde bütün silsilenin serdârı (kumandanı), hânedânınızı ulûm-ı İlâhiye ve hikmet-i Rabbâniyeye (İlâhî ilim ve hikmetlere) bir hücre-i ta'lim ve hidâyet (ilim ve hidâyet mektebi) sûretinde getirip, o ilim ve hikmetle dünyanın saâdetkârâne (saâdetli) saltanatını, âhiretin saâdet-i ebediyesiyle sizde birleştirmek, seni ilim ve hikmet ile Mısır'a hem aziz bir reis, hem âlî bir nebî (yüce bir peygamber), hem hakîm bir mürşid (yol gösterici) etmek' olan ni'met-i İlâhiyeyi zikir ve ta'dâd edip (sayıp); ilim ve hikmet ile onu, âbâ ü ecdâdını (babalarını ve atalarını) mümtâz ettiğini (şeçkin kıldığını) zikrediyor. Sonra: 'Senin Rabbin Alîm ve Hakîm'dir' der. O'nun rubûbiyeti ve hikmeti iktizâ eder (gerektirir) ki, seni ve âbâ ü ecdâdını Alîm, Hakîm ismine mazhar etsin. İşte o mufassal (sayılan) ni'metleri, şu fezleke ile icmâl eder." (Zülfikār, 25. Söz, 46)

236. Sahîfe

(1) "Sûre-i Yûsuf'un mühim bir esâsı, rüyâ-yı Yûsufiye olduğu gibi, وَ جَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا [Uykunuzu da bir dinlenme kıldık!] âyeti misillü (gibi) çok âyetlerle, rüyâda ve nevmde (uykuda) perdeli olarak ehemmiyetli hakîkatler var olduğunu gösterir. (...) Hadîs-i sahih ile, nübüvvetin (peygamberliğin) kırk cüz'ünden bir cüz'ü nevmde rüyâ-yı sâdıka (doğru çıkan rüyâ) sûretinde tezâhür etmiş (görünmüş). Demek rüyâ-yı sâdıka hem haktır, hem nübüvvetin vezâifine (vazîfelerine) taalluku (alâkası) var." (Mektûbât, 28. Mektûb, 195-197)

237. Sahîfe

(1) "(Âyet-i kerîme Arabca'da kadın ve erkek fiilleri ayrı kalıplarda olmasına rağmen) müenneslerin (kadınların) cemâatine, iki katlı müennes olduğu hâlde, müzekker (erkek) fiili olan قَالَ [O erkek dedi] buyurması; hem قَالَتِ الْاَعْرَابُ [Bedevîler dedi] buyurmakla, müzekkerlerin cemâatine müennes fiili olan قَالَتْ [O kadın dedi] ta'bîriyle, latîfâne işâret ediyor ki, zayıf ve halîm ve yumuşak kadınların cem'iyeti (topluluğu) kuvvetleşir, sertlik ve şiddet kesb edip (kazanıp), bir nevi' racûliyet (erkeklik) kazanır. Onun için müzekker fiilini iktizâ ettiğinden (gerektirdiğinden) وَقَالَ نِسْوَةٌ [(Erkeklere âid fiil yapısıyla) ve kadınlar dedi] ta'bîri, gāyet güzel düşmüştür. Erkeklerin ise, husûsan bedevî ve Arab olsalar, kuvvetlerine güvendikleri için cem'iyetleri zayıf olup; hem ihtiyatkârlık, hem yumuşaklık vaziyetini aldığından, bir nevi' kadınlık hâsiyeti (husûsiyeti) takındıkları için, müennes fiilini iktizâ ettiğinden: قَالَتِ الْاَعْرَابُ [Bedevîler dedi] buyurmakla, müennes fiiliyle ta'bîri tam yerinde olmuştur." (Lem'alar, 20. Lem'a, 161)

241. Sahîfe

(1) "Hazret-i Yûsuf Aleyhisselâm demiş: وَمَٓا اُبَرِّئُ نَفْسٖى اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّٓوءِ [(Ben) nefsimi temize çıkarmıyorum. Muhakkak ki nefis, dâimâ kötülüğü emredicidir.] Evet

nefsini beğenen ve nefsine i'timâd eden (güvenen), bedbahttır (talihsizdir). Nefsinin ayıbını gören, bahtiyardır." (Mektûbât, 26. Mektûb, 127-128)

242. Sahîfe

(1) "Süver-i Kur'âniye'nin (Kur'ân sûrelerinin) en parlağı olan, sûre-i Yûsuf'un en parlak nûru olan Hazret-i Ya'kūb'un (as) şefkati, ism-i Rahmân ve Rahîm'i gösterir ve şefkat yolu rahmet yolu olduğunu bildirir ve o elem-i şefkate (şefkat yüzünden gelen acılara) devâ olarak da: فَاللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِم۪ينَ [En hayırlı koruyucu Allahdır ve O, merhamet edenlerin en merhametlisidir] dedirir." (Mektûbât, 8. Mektûb, 23)

243. Sahîfe

(1) "Hazret-i Yûsuf Aleyhisselâm, kardeşini bir hîle ile alması içinde وَفَوْقَ كُلِّ ذ۪ي عِلْمٍ عَل۪يمٌ [Her ilim sâhibinin üstünde, bir bilen vardır] diye gāyet yüksek bir düstûrun zikri (söylenmesi), belâğatça (kelâmın güzelliği cihetiyle) münâsebeti görünmüyor. Bunun sırrı ve hikmeti nedir?

El-cevab: Herbiri birer küçük Kur'ân olan uzun sûrelerde ve mutavassıtlarda (orta uzunlukta olanlarda) ve çok sahîfelerde ve makamlarda yalnız iki-üç maksad değil, belki Kur'ân'ın mâhiyeti (husûsiyeti), hem bir kitâb-ı zikir ve îman ve fikir, hem bir kitâb-ı şeriat ve hikmet ve irşad gibi, çok kitabları ve ayrı ayrı dersleri tazammun ettiğinden (içine aldığından), rubûbiyet-i İlâhiyenin (Allah'ın herşeyi terbiye ve idâre etmesinin) herşeyi ihâta ettiğini (kuşattığını) ve haşmetli tecelliyâtını (heybetli ve yüce icrâatlarını) ifâde etmek cihetiyle, kâinât kitâb-ı kebîrinin (büyük kâinât kitâbının) bir nevi' kırâeti (okunması) olan Kur'ân, elbette her makamda, hattâ bazen bir sahîfede çok maksadları ta'kîben ma'rifetullahdan (Allah'ı tanımaktan) ve tevhîdin mertebelerinden ve îman hakîkatlerinden ders verdiği haysiyetiyle, öbür makamda, meselâ zâhirce (görünüşte) zaîf bir münâsebetle, başka bir ders açar ve o zaîf münâsebete çok kuvvetli münâsebetler iltihâk ederler (eklenirler). O makāma gāyet mutâbık (uygun) olur, mertebe-i belâğatı yükseklenir." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 238)

244. Sahîfe

(1) "Hz. Ya'kūb Aleyhisselâm'ın Yûsuf Aleyhisselâm'a karşı şedîd (şiddetli) ve parlak hissiyâtı, muhabbet ve aşk değildir. Belki şefkattir. Çünki şefkat, aşk ve muhabbetten çok keskin ve parlak ve ulvî ve nezihdir (yüksek ve temizdir) ve makām-ı nübüvvete (peygamberlik makāmına) lâyıktır. Fakat muhabbet ve aşk, mecâzî mahbublara (geçici sevgililere) ve mahlûklara (yaratılmışlara) karşı derece-i şiddette (çok şiddetli) olsa, o makām-ı muallâ-yı nübüvvete (o yüce peygamberlik makāmına) lâyık düşmüyor. Demek Kur'ân-ı Hakîm'in parlak bir i'câz (mu'cize oluşu) ile parlak bir sûrette gösterdiği ve ism-i Rahîmin vusûlüne (ulaşılmasına) vesîle olan hissiyât-ı Ya'kūbiye (Ya'kūb (as)'ın hisleri) yüksek bir derece-i şefkattir.

İsm-i Vedûd'a (kullarınca sevilen ve onları seven Allah'a) vesîle-i vusûl (kavuşma vesîlesi) olan aşk ise, Züleyhâ'nın Yûsuf Aleyhisselâm'a karşı olan muhabbet mes'elesindedir. Demek Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân (beyânı ile herkesi âciz bırakan Kur'ân-ı Kerîm), Hz. Ya'kūb Aleyhisselâm'ın hissiyâtını ne derece Züleyhâ'nın hissiyâtından yüksek göstermişse, şefkat dahi o derece aşktan daha yüksek görünüyor." (Mektûbât, 8. Mektûb, 22-23)

(2) "Musîbetin darbesine karşı şekvâ (şikâyet) sûretiyle, elbette âciz ve zaîf insan ağlar; fakat şekvâ O'na olmalı, O'ndan olmamalı. Hazret-i Ya'kūb Aleyhisselâm'ın: اِنَّمَٓا اَشْكُوا بَثّ۪ي وَحُزْن۪ٓي اِلَى اللّٰهِ [(Ben) gam ve kederimi ancak Allah'a şikâyet ediyorum] demesi gibi olmalı. Yani, musîbeti Allah'a şekvâ etmeli, yoksa Allah'ı insanlara şekvâ eder gibi, 'Eyvah! Of!' deyip, 'Ben ne ettim ki, bu başıma geldi?' diyerek, âciz insanların rikkatini (acımasını) tahrîk etmek zarardır, ma'nâsızdır." (Mektûbât, 23. Mektûb, 106)

245. Sahîfe

(1) "Ye's, ümmetlerin, milletlerin seretân (kanser) denilen en dehşetli bir hastalığıdır. Ve kemâlâta (ilerlemeye) mâni' ve اَنَا عِنْدَ حُسْنِ ظَنِّ عَبْد۪ي ب۪ي [Ben, kulumun bana olan güzel zannı üzereyim] hakîkatine muhâliftir; korkak, aşağı ve âcizlerin şe'nidir (işidir), bahâneleridir. Şehâmet-i İslâmiyenin şe'ni (İslâmî kahramanlığın işi) değildir." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 413)

(2) "Hazret-i Ya'kūb (as)'dan sorulmuş ki: 'Ne için Mısır'dan gelen gömleğinin kokusunu işittin de, yakınında bulunan Ken'an kuyusundaki Yûsuf'u görmedin?' Cevâben demiş ki: 'Bizim hâlimiz şimşekler gibidir; bazen görünür, bazen saklanır. Bazı vakit olur ki, en yüksek mevki'de oturup, her tarafı görüyoruz gibi oluruz. Bazı vakitte de ayağımızın üstünü göremiyoruz.' " (Mektûbât, 15. Mektûb, 41)

246. Sahîfe

(1) "Şu âyet, kıssa-i Yûsuf'un (as) (Yûsuf Aleyhisselâm'ın hikâyesinin) en parlak kısmı ki, Azîz-i Mısır olması (Mısır'da yüksek bir makāma gelmesi), peder ve vâlidesiyle görüşmesi, kardeşleriyle sevişip tanışması olan, dünyada en büyük saâdetli ve ferahlı bir hengâmda (anda), Hazret-i Yûsuf'un (as) mevtini (ölümünü) şöyle bir sûrette haber

veriyor ve diyor ki: 'Şu ferahlı ve saâdetli vaziyetten daha saâdetli, daha parlak bir vaziyete mazhar olmak için, Hazret-i Yûsuf kendisi Cenâb-ı Hakk'tan vefâtını istedi ve vefât etti, o saâdete mazhar oldu. Demek o dünyevî lezzetli saâdetten daha câzibedar (çekici) bir saâdet ve ferahlı bir vaziyet kabrin arkasında vardır ki, Hazret-i Yûsuf Aleyhisselâm gibi hakîkat-bîn (hakîkati gören) bir zât, o gāyet lezzetli dünyevî vaziyet içinde gāyet acı olan mevti istedi, tâ öteki saâdete mazhar olsun.' " (Mektûbât, 23. Mektûb, 108)

249. Sahîfe

(1) "Evet hiçten, birden hârika bir gürültü ile cevvi (hava boşluğunu) konuşturmak ve fevkalâde bir nûr ve nâr (ışık ve ateş) ile zulmetli (karanlıklı) cevvi ışıkla doldurmak ve dağvârî (dağ gibi) ve pamuk-misâl (pamuk gibi) ve dolu ve kar ve su tulumbası hükmünde olan bulutları ateşlendirmek gibi hikmetli ve garâbetli (gariblikle dolu) vaziyetleriyle, baş aşağı gāfil insanın başına tokmak gibi vuruyor: 'Başını kaldır, kendini tanıttırmak isteyen fa'âl ve kudretli (hadsiz faâliyet ve kudret sâhibi) bir Zât'ın hârika işlerine bak! Sen başıboş olmadığın gibi, bu hâdiseler de başıboş olamazlar. Herbirisi çok hikmetli vazîfeler peşinde koşturuluyorlar.' " (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 103)

251. Sahîfe

(1) "Bütün ervâh ve kulûbun (ruhların ve kalblerin) dalâletten (hak yoldan sapmaktan) neş'et eden (ortaya çıkan) ızdırâbât (sıkıntılar) ve keşmâkeş (kararsızlık) ve ızdırâbâttan neş'et eden ma'nevî elemlerden kurtulmaları, bir tek Hâlık'ı (yaratıcıyı) tanımak ile olur. Bütün mevcûdâtı (varlıkları), bir tek Sâni'a (san'atkâra) vermek ile necât buluyorlar (kurtuluyorlar), bir tek Allah'ın zikriyle mutmain olurlar (huzur bulurlar)." (Mektûbât, 33. Mektûb, 317-318)

253. Sahîfe

(1) "Mu'cize ise, Hâlık-ı Kâinât (kâinâtın yaratıcısı) tarafından onun da'vâsına bir tasdiktir. صَدَقْتَ [Doğru söyledin!] hükmüne geçer. Nasıl ki sen bir pâdişâhın meclisinde ve dâire-i nazarında (gördüğü bir yerde) desen ki: 'Pâdişah beni filan işe me'mûr etmiş.' Senden o da'vâya bir delil istenilse, pâdişah: 'evet' dese, nasıl seni tasdîk eder. Öyle de, âdetini ve vaziyetini senin iltimâsınla (ricânla) değiştirirse, 'evet' sözünden daha kat'î, daha sağlam, senin da'vânı tasdîk eder." (Zülfikār, 19. Mektûb, 3)

254. Sahîfe

(1) "Âkıbeti (işin sonunu) görmeyen ve bir dirhem (azıcık) hâzır lezzeti, ileride bir batman (kilolarca) lezzetlere tercîh eden hissiyât-ı insâniye (insanın hisleri) akıl ve fikre galebe ettiğinden (üstün geldiğinden), ehl-i sefâheti (günahlara dalanları) sefâhetinden (beyinsizliklerinden) kurtarmanın yegâne çâresi, aynı lezzetinde (lezzetinin içinde) elemini (acısını) gösterip hissini mağlûb etmektir. يَسْتَحِبُّونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا [Dünya hayâtını (severek âhirete) tercîh ederler] âyetinin işâretiyle, bu zamanda âhiretin elmas gibi ni'metlerini, lezzetlerini bildiği hâlde, dünyevî kırılacak şişe parçalarını ona tercîh etmek, ehl-i îmân iken ehl-i dalâlete, o hubb-ı dünya (dünya sevgisi) ve o sır için tâbi' olmak tehlikesinden kurtarmanın çâre-i yegânesi (tek çâresi), dünyada dahi Cehennem azâbını ve elemlerini göstermekle olur." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 395)

255. Sahîfe

(1) "Şu âyet-i kerîme, istifhâm-ı inkârî (olumsuz soru) ile 'Cenâb-ı Hakk hakkında şek (şübhe) olmaz ve olmamalı!' demekle, vücûd ve vahdâniyet-i İlâhîye (Allah'ın varlık ve birliği), bedâhet derecesinde (apaçık) olduğunu gösteriyor." (Lem'alar, 23. Lem'a 185)

258. Sahîfe

(1) "Şu kâinâttaki mevcûdâtın birbirine teâvünü (yardımlaşması), tecâvübü (karşılıklı cevab vermesi), tesânüdü (dayanışması) gösterir ki, umum mahlûkāt (yaratılmışlar), bir tek Mürebbî'nin (terbiye edicinin) terbiyesindedirler. Bir tek Müdebbir'in (tedbir edicinin) idâresindedirler. Bir tek Mutasarrıf'ın (idârecinin) taht-ı tasarrufundadırlar (idâresi altındadırlar). Bir tek Seyyid'in (Sultân'ın) hizmetkârlarıdırlar." (Mektûbât, 33. Mektûb, 317)

260. Sahîfe

(1) "Bir zaman gelecek ki: Kâinat hakîkat-i uzmâsının (en büyük hakîkatinin) kışır (kabuk) ve sûreti olan âlem-i şehâdet (görünen şu âlem), Fâtır-ı zü'l-Celâl'in (celâl sâhibi yaratıcının) izniyle parçalanacak! Sonra daha güzel bir sûrette tâzelenecektir. يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ [O gün, yer başka yere çevrilir] sırrı tahakkuk edecektir (gerçekleşecektir).

Elhâsıl: Dünyanın mevti mümkün, hem hiç şübhe getirmez ki mümkündür." (Sözler, 29. Söz, 206-207)

(2) "Ehl-i Cehennem ise, nasıl ki dünyada gözüyle, kulağıyla, kalbiyle, eliyle, aklıyla ve hâkezâ (bunlar gibi) bütün cihâzâtıyla (azalarıyla) günahlar işlemiş; elbette Cehennemde onlara göre elem verecek, azab çektirecek ve küçük bir Cehennem hükmüne gelecek muhtelifü'l-cins (değişik cins) parçalardan yapılmış elbise giydirilmek, hikmete ve adâlete münâfî (ters) görünmüyor." (Mektûbât, 28. Mektûb, 236-237)

261. Sahîfe

(1) "Kur'ân'ın i'câzı (mu'cize oluşu) tahrîfine bir seddir (bozulmasına mâni' olur). Evet, mâdem Kur'ân mu'cizedir, beşer (insan) onun taklîdini yapamaz. Âyetleri, başka kelâmlarla (sözlerle) tebdîl edilmek (değiştirilmek) sûretiyle tahrif ve tağyîri (kasden başka şekle sokulması) mümkün değildir. Çünki müfessirler (Kur'ân'ı tefsîr edenler), müellifler (eser yazanlar), mütercimler (tercüme yapanlar) muharref (bozulmuş) üslûblarını ve kisvelerini (ifâde tarzlarını) âyâtın (âyetlerin) kisvesiyle iltibâs ettiremezler (karıştıramazlar). Âyetlerde i'câz damgası vardır. O damganın altında olmayan kelâmlar âyet addedilemez." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 80)

262. Sahîfe

(1) Bakınız; (Lem'alar, 30. Lem'a, 366; Tılsımlar, 26. Söz, 78)

(2) Burada geçen "(yarattığım) rûhumdan" ta'bîri, insanın şerefini yükseltmek makāmında söylenmiştir. Kâ'be'ye "Beytullah" (Allah'ın evi) denilmesi gibi. (Celâleyn Şerhi, c. 4, 181)

263. Sahîfe

(1) "Ehl-i Cennet elbette arzu ederler ki, dünya mâcerâlarını tahattur etsinler (hatırlasınlar) ve birbirine nakletsinler; belki o mâcerâların levhalarını ve misâllerini görmeyi çok merâk ederler. Elbette, sinema perdelerinde görmek gibi o levhaları ve o vâkıaları (hâdiseleri) müşâhede etseler (görseler) çok mütelezziz olurlar (lezzet alırlar). Mâdem öyledir, herhâlde dâr-ı lezzet ve menzil-i saâdet (saâdet yeri) olan dâr-ı Cennette (Cennet yurdunda), عَلٰى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ [Tahtlar üzerinde karşı karşıya (oturmakta)dırlar] âyetinin işâretiyle, sermedî (ebedî) manzaralarda, dünyevî mâcerâların muhâveresi (sohbeti) ve dünyevî hâdisâtın manzaraları Cennette bulunacaktır." (Tılsımlar, 24. Mektûb, 74)

266. Sahîfe

(1) "(Kur'ân'ın kelimeleri) âdetâ basit, me'lûf (alışılmış) birer kelime iken, latîf (çok güzel) ma'nâların definelerine birer anahtar vazîfesini görüyor. İşte ekseriyetle üslûb-ı Kur'ân'ın geçen tarzlarda ulvî (pek yüksek) ve parlak olduğundandır ki, bazen bir bedevî Arab bir tek kelâma meftûn olur (tutulur). Müslüman olmadan secdeye giderdi. Bir bedevî, فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ [Öyle ise emrolunduğun şeyi, çatlatırcasına söyle!] kelâmını işittiği anda secdeye gitti. Ona dediler: 'Müslüman mı oldun?' 'Yok!' dedi, 'Ben şu kelâmın belâğatına (hârika ifâdesine) secde ediyorum!' " (Zülfikâr, 25. Söz, 9-13)

267. Sahîfe

(1) "Aklı bulunanlara, bu iki meyvede (hurma ve üzümde) tevhîd için büyük bir âyet, bir delil ve bir hüccet vardır. Evet bu iki meyve, hem gıdâ ve kūt (rızık), hem fâkihe (meyve) ve yemiş, hem çok lezzetli taâmların menşe'leri (yemeklerin yapılmasına vesîle) olmakla berâber, susuz bir kumda ve kuru bir toprakta duran bu ağaçlar, o derece bir mu'cize-i kudret ve bir hârika-i hikmettir ki, ve öyle bir helvalı şeker fabrikası ve ballı bir şurub makinesi ve o kadar hassas bir mîzan (ölçü) ve mükemmel bir intizam ve hikmetli ve dikkatli bir san'attır ki, zerre kadar aklı bulunan bir adam: 'Bunları böyle yapan, elbette bu kâinâtı yaratan Zât olabilir' demeğe mecburdur." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 143-144)

268. Sahîfe

(1) "Ekseriyâ (çoğu kere) zâlim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp, buradan göçüp gidiyorlar. Demek bir mahkeme-i kübrâya (âhiretteki en büyük mahkemeye) bırakılıyor, te'hîr ediliyor (erteleniyor). Yoksa, bakılmıyor değil. Bazen dünyada dahi cezâ verir. Kurûn-ı sâlifede (önceki asırlarda) cereyân eden âsî ve mütemerrid (inadcı) kavimlere gelen azablar gösteriyor ki: İnsan başıboş değil, bir celâl ve gayret sillesine (tokadına) her vakit ma'ruzdur." (Zülfikâr, 10. Söz, 18)

269. Sahîfe

(1) "Elbette nûrânî (nûrlu), kayıdsız, geniş ve ebedî olan Cennette, cisimleri ruh kuvvetinde ve hıffetinde (hafifliğinde) ve hayâl sür'atinde olan ehl-i Cennet, bir vakitte yüz bin yerlerde bulunup, yüz bin hûrilerle sohbet ederek, yüz bin tarzda zevk almak; o ebedî Cennete, o nihâyetsiz rahmete lâyıktır ve Muhbir-i Sâdık (doğru haber verici olan Hz. Peygamber) (asm)'ın haber verdiği gibi hak ve hakîkattir. Bununla berâber, bu küçücük aklımızın terâzisiyle o muazzam hakîkatler tartılmaz. 'İdrâk-i meâlî (yüksek sırların anlaşılması) bu küçük akla gerekmez. Zîrâ bu terâzi o kadar sıkleti (ağırlılığı) çekmez!' " (Sözler, 28. Söz, 174)

270. Sahîfe

(1) "Ey münkir (inkârcı)! Bilir misin ki: Küfür ve inkârın ile ne kadar ahmakça bir cinâyet işliyorsun ki, kendi yalancı vehmini, hezeyancı (saçmalayıcı) aklını, aldatıcı nefsini tasdîk edip, hiçbir vecihle hulf ve hilâfa (sözünden dönmeye) mecbûriyeti olmayan ve hiçbir vecihle hilâf, O'nun izzetine ve haysiyetine yakışmayan ve bütün görünen şeyler ve işler, sıdkına (doğruluğuna) ve hakkâniyetine (hak olduğuna) şehâdet eden bir Zât'ı tekzîb ediyorsun (yalanlıyorsun)! Nihayetsiz küçüklük içinde, nihâyetsiz

büyük cinâyet işliyorsun! Elbette, ebedî büyük cezâya müstehak olursun." (Zülfikâr, 10. Söz, 32)

(2) "Kādir-i Mutlak, o derece sühûlet (kolaylık) ve sür'atle ve muâlecesiz ve mübâşeretsiz (dokunmadan ve hiç uğraştırmayacak bir kolaylıkla) eşyâyı halk eder (yaratır) ki, yalnız sırf bir emir ile îcâd eder gibi görünüyor, fehmediliyor (anlaşılıyor)." (Sözler, 14. Söz, 35)

272. Sahîfe

(1) "Evet, Asr-ı saâdetten (Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm'ın asrından) evvelki zamanlarda kalblerdeki katılık, merhametsizlik öyle bir hadde bâliğ olmuştu (ulaşmıştı) ki, kocaya vermekten âr ederek (utanarak) kızlarını diri diri gömerlerdi. Asr-ı saâdette İslâmiyet'in doğurduğu merhamet, şefkat, insâniyet sâyesinde, evvelce kızlarını diri diri gömerlerken müteessir olmayan (üzülmeyen) o bedevîler (göçebe Arablar), İslâmiyet dâiresine girdikten sonra karıncaya bile ayak basmaz olmuşlardı! Acabâ böyle rûhî, kalbî, vicdânî bir inkılâb (değişiklik) dünyevî (dünyaya âid) kānunlardan hiçbir kānun ile tatbîk edilebilir mi?" (İşârâtü'l-İ'câz, 160)

273. Sahîfe

(1) Bu âyet nâzil olduğunda, içki henüz haram kılınmamış olduğu hâlde, güzel rızıklardan ayrı tutulmuştur. Cenâb-ı Hakk, böylece içkinin şeriat nazarında güzel olmadığını göstermekte ve Müslümanları, onun haram kılınışına bir hazırlık olarak düşünmeye da'vet etmektedir. İçki, daha sonra inen âyetlerle kesin olarak haram kılınmıştır. (Râzî c. 10/20, 71)

(2) "Evet, bal arısı fıtratça (yaratılışça) ve vazîfece öyle bir mu'cize-i kudrettir (Allah'ın kudretinin bir mu'cizesidir) ki, koca Sûre-i Nahl onun ismiyle tesmiye edilmiş (isimlendirilmiş). Çünki o küçücük bal makinesinin zerrecik başında, onun ehemmiyetli vazîfesinin mükemmel programını yazmak ve küçücük karnında taâmların (yiyeceklerin) en tatlısını koymak ve pişirmek ve süngücüğünde zîhayat a'zâları (canlı uzuvları) tahrîb etmek ve öldürmek hâsiyetinde bulunan zehiri, o uzuvcuğuna ve cismine zarar vermeden yerleştirmek, nihâyet dikkat ve ilim ile ve gâyet hikmet ve irâde ile ve tam bir intizam ve muvâzene (denge) ile olduğundan, şuûrsuz, intizamsız ve mîzansız (ölçüsüz) olan tabîat ve tesâdüf gibi şeyler elbette müdâhale edemezler ve karışamazlar." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 142-143)

274. Sahîfe

(1) "Nasıl ki yüz nefer, bir zâbitin (kumandanın) idâresine verilse, bir neferin, yüz zâbitin idârelerine verilmesinden yüz derece daha kolay olduğu gibi; bir ordunun techîzât-ı askeriyesi, bir merkeze, bir kānuna, bir fabrikaya ve bir pâdişâhın emrine verildiği vakit, âdetâ kemmiyeten (sayı olarak) bir neferin techîzâtı kadar kolaylaşır. Ve bir neferin techîzât-ı askeriyesi; müteaddid (pek çok) merkezlere, müteaddid fabrikalara, müteaddid kumandanlara havâle edilse, âdetâ bir ordunun techîzâtı kadar müşkilâtlı olur. Çünki bir tek neferin techîzâtı için, bütün orduya lâzım olan fabrikaların bulunması gerektir. (...) İşte vahdette (birlikte) nihâyetsiz kolaylık ve dalâlette (haktan sapmakta) ve şirkte (Allah'a ortak koşmakta) hadsiz müşkilâtın (zorlukların) bir sırrını anla; وَمَا اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ [Kıyâmetin kopması ise, ancak bir göz açıp kapama gibi veya daha yakındır] âyeti, ne kadar hakîkatli ve doğru ve yüksek bir hakîkati ifâde ettiğini bil!" (Lem'alar, 23. Lem'a, 202-203)

Ayrıca bu âyette ifâde edilen haşrin zamansız vücûda gelmesinin îzâhı için, bakınız; (Zülfikâr, 10. Söz, 63)

275. Sahîfe

(1) "O mübârek hayvanlar, bütün cihetleriyle (her taraflarıyla) bütün bütün beşere ni'met olduğundan, tüyünden bedevîlere seyyar hâneler (çadırlar), elbîseler, etinden güzel yemekler, sütünden güzel leziz taâmlar (lezzetli yemekler), derilerinden pabuçlar vesâire, hattâ gübreleri mezrûâtın (ekili olan şeylerin) erzâkı (rızıkları) ve insanların mahrûkâtı (yakacakları) hükmünde olup güyâ o mübârek hayvanlar tecessüm etmiş (cisimleşmiş) ayn-ı ni'met (ni'metin ta kendisi) ve rahmet olmuşlar. Onun içindir ki yağmura rahmet nâmı verildiği gibi, bu mübârek hayvanlara da en'âm (ni'metler) nâmı verilmiş. Güyâ rahmet tecessüm etmiş, yağmur olmuş. Ni'met de tecessüm etmiş, keçi, koyun, öküz ile manda ve deve şekillerini almış." (Lem'alar, 28. Lem'a, 298)

276. Sahîfe

(1) "Ebedî te'sîri ve azîm ehemmiyeti bulunan emânet-i kübrâ hamelesi (en büyük emânetin taşıyıcısı) ve arzın halîfeleri olan insanların ef'âlleri ve âsârları ve akvâlleri ve hasenât ve seyyiâtları (fiilleri, eserleri, sözleri, iyilikleri ve kötülükleri), kemâl-i dikkatle (tam bir dikkatle) muhâfaza edilir. Sonra muhâsebesi görülecektir. Âyâ (acabâ) bu insan zanneder mi ki, başıboş kalacak? Hâşâ! Belki insan,

ebede meb'ûsdur (gönderilmiştir) ve saâdet-i ebediyeye ve şekâvet-i dâimeye (devamlı azâba) namzeddir. Küçük büyük, az çok her amelinden muhâsebe görecek. Ya taltîf edilecek (lütuf görecek) veya tokat yiyecek." (Lem'alar, 17. Lem'a, 145)

278. Sahîfe

(1) "Nasıl bir usta, binâ ettiği ve idâre ettiği iki hâneden bahseder. Programını ve işlerinin liste ve fihristesini yapar. Kur'ân dahi, şu kâinâtı yapan ve idâre eden ve işlerinin listesini ve fihristesini -ta'bîr câiz ise- programını yazan, gösteren bir Zât'ın beyânına yakışır bir tarzdadır. Hiçbir cihetle eser-i tasannu' ve tekellüf (sun'îlik ve zorlama) görünmüyor. Hiçbir şâibe-i taklid (taklid şübhesi) veya başkasının hesâbına ve onun yerinde kendini farzedip konuşmuş gibi bir hud'anın (hîlenin) emâresi olmadığı gibi bütün ciddiyetiyle, bütün safvetiyle (sâfîliğiyle), bütün hulûsuyla (samîmiyetiyle) sâfî, berrak, parlak beyânı, nasıl gündüzün ziyâsı 'güneşten geldim' der. Kur'ân dahi: 'Ben, Hâlık-ı âlem'in (âlemin yaratıcısının) beyânıyım ve kelâmıyım' der." (Zülfikâr, 25. Söz, 29)

279. Sahîfe

(1) "Evet, mâdem hiçbir saltanat yoktur ki, o saltanata itâat edenlere mükâfâtı ve isyân edenlere mücâzâtı (cezâları) bulunmasın. Elbette rubûbiyet-i mutlaka (herşeyin Rabbi olmak) mertebesinde bir saltanat-ı sermediye (ebedî bir saltanat), o saltanata îmanla intisab (bağlanan) ve tâatle (itâatle) fermanlarına teslîm olanlara mükâfâtı ve o izzetli saltanatı küfür ve isyanla inkâr edenlere de mücâzâtı, o rahmet ve cemâle (güzelliğe) ve o izzet ve celâle (şânının yüceliğine) lâyık bir tarzda olacak!" (Asâ-yı Mûsâ, 7. Mes'ele, 18)

280. Sahîfe

(1) Bakınız; (Sözler, 5. Söz, 11)

281. Sahîfe

(1) Kur'ân-ı Hakîm, Habîb-i Ekrem Âleyhi Efdalüssalâti ve Ekmelüsselâmın mi'râc'ının mebdeî olan, Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya olan seyerânını zikrettikten sonra اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ der. Ve şu kelâm ile sûre-i وَالنَّجْمِ اِذَا هَوٰى de işâret olunan müntehâyı mi'râc'a remiz eden اِنَّهُ deki zamir, yâ Cenâb-ı Hakka râci'dir veyahut peygamberedir (asm). Peygambere göre olsa, kânun-u belâgat ve münâsebet siyâk-ı kelâm şöyle ifâde ediyor ki: Bu seyâhat-i cüz'îyede bir seyr-i umûmî ve bir urûc-ı küllî var ki; tâ Sidretü'l-Müntehâ'ya, tâ kâb-ı kavseyn'e kadar merâtib-i külliye-i esmâiyede gözüne, kulağına tesâdüf eden âyât-ı Rabbâniye'yi ve acâib-i san'at-ı ilâhiye'yi işitmiş, görmüştür, der. O küçük cüz'î seyâhati hem küllî, hem mahşer-i acâib bir seyâhatin anahtarı hükmünde gösteriyor. Eğer zamir, Cenâb-ı Hakka râci' olsa, şöyle oluyor ki: Bir abdini bir seyâhatte huzuruna da'vet edip, bir vazîfe ile tavzîf etmek için, Mescid-i Harâm'dan mecmu-u enbiyâ olan Mescid-i Âksa'ya gönderip, enbiyâlarla görüştürüp, bütün enbiyâların usûl-ü dînlerine vâris-i mutlâk olduğunu gösterdikten sonra, tâ sidretü'l-müntehâya, tâ kâb-ı kavseyn'e kadar mülk ve melekütünde gezdirdi. (Sözler, 31. Söz, 238)

Mi'râc mu'cizesi hakkında geniş îzâh için, bakınız; (Sözler, 31. Söz, 237-260)

(2) Burada geçen "iki fesad"ın birincisinden maksad: Peygamberleri İrmiyâ (as)'ı (veya Şe'yâ (as)'ı) inkar ederek, yaralayıp hapse atmaları üzerine, Babil kralı Buhtunnasr tarafından kılıçtan geçirilmeleri; ikinci fesadları ise, Zekeriyyâ (as) ve Yahyâ (as)'ı öldürmeleridir. (Kurtubî, c. 5/10, 215-218)

282. Sahîfe

(1) "Kur'ân'ın hemen üçten birisi haşirdir (öldükten sonra dirilme bahsidir) ve ekser kısa sûrelerin başlarında gâyet kuvvetli âyetler âyât-ı haşriyedir (haşre dâir âyetlerdir). Kur'ân sarîhan (açıkça) ve işâreten (işâretle) binler âyâtıyla aynı hakîkati haber verir, isbât eder, gösterir. (...) Acabâ bir sultânın bir tek işâretinin yalan olmaması için bazen bir ordu hareket edip çarpıştığı hâlde, o pek ciddî ve izzetli Sultânın (yüce Allah'ın) binler sözlerini ve va'dlerini ve tehdidlerini yalan çıkarmak hiçbir cihette kâbil midir ve hakîkatsiz olması mümkün müdür?" (Şuâ'lar, 9. Şuâ', 184)

(2) " وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُولًا [(Biz) bir peygamber göndermedikçe (kimseye) azâb ediciler değiliz] sırrıyla; ehl-i fetret (iki peygamber arasında ve hak bir dînin hükümlerinin unutulduğu bir zamanda yaşayanlar), ehl-i necâttırlar (kurtulmuş kimselerdir). Bil-ittifak (ittifakla), teferruâttaki hatîâtlarından (hatâlarından) muâhezeleri (mes'ûliyetleri) yoktur. İmâm-ı Şâfiî ve İmâm-ı Eş'arî'ce; küfre de girse, usûl-i îmânî de bulunmazsa (îmânın esaslarını da bilmiyorsa), yine ehl-i necâttır. Çünki teklîf-i İlâhî (mes'ûliyet) irsâl ile (peygamber göndermekle) olur ve irsâl dahi, ıttılâ' (haberdâr olmak) ile teklîf takarrur eder (gerçekleşir)." (Mektûbât, 28. Mektûb, 237)

283. Sahîfe

(1) "Evet, dünyada en yüksek hakîkat peder ve vâlidelerin evlâdlarına karşı olan şefkatleridir ve en âlî (yüce) hukuk dahi onların o şefkatlerine mukābil (karşılık) onlara hürmet etmek, onların haklarıdır. Çünki onlar, hayatlarını kemâl-i lezzetle (tam bir lezzetle) evlâdlarının hayâtı için fedâ ediyorlar, sarf ediyorlar. Öyle ise, insâniyeti sukūt etmemiş (kıymetinden düşmemiş) ve canavara inkılâb etmemiş (canavara dönmemiş) her bir veledin (çocuğun) farz olan bir vazîfesi de, o muhterem sâdık fedâkâr dostlara hâlisâne (sâfî) hürmet ve samîmâne hizmet ve rızâlarını tahsîl (rızâlarını kazanmak) ve kalblerini hoşnûd etmektir. Amca ile hala, peder hükmündedirler. Teyze ile dayı, ana hükmündedirler. İşte o mübârek ihtiyarların vücudlarını istiskāl edip (varlıklarını ağır bir yük gibi görüp) ölümlerini arzu etmek, ne kadar vicdansızlık ve ne kadar alçaklıktır, bil, ayıl!." (Lem'alar, 26. Lem'a, 282)

(2) "İktisad, ni'mete güzel ve menfaatli bir ihtiramdır (hürmettir). İsrâf ise, ni'mete çirkin ve zararlı bir istihfaftır (hafife almadır)." (Tılsımlar, 24. Mektûb, 66)

Ayrıca iktisad ve israf hakkında bakınız; (Lem'alar, 19. Lem'a, 146)

285. Sahîfe

(1) "Şu âyet der ki: De! Eğer dediğiniz gibi mülkünde şerîki (ortağı) olsa idi, elbette arş-ı rubûbiyetine (umum kâinâtı idâreciliğine) el uzatıp müdâhale eseri görünecek bir derecede bir intizamsızlık olacaktı. Hâlbuki yedi tabaka semâvâttan tut, tâ hurdebînî zîhayatlara (en küçük canlılara) kadar, herbir mahlûk küllî olsun cüz'î olsun, küçük olsun büyük olsun, mazhar olduğu (üzerinde görünen) bütün isimlerin cilve (parıltı) ve nakışları dilleriyle, o esmâ-i hüsnânın müsemmâ-i zü'l-Celâl'ini (en güzel isimlere sâhib, celâl sâhibi olan Allah'ı) tesbîh edip, şerîk ve nazîrden (ortak ve benzerden) tenzîh ediyorlar (uzak tutuyorlar)." (Zülfikār, 25. Söz, 53-54)

(2) Bu âyetin geniş bir îzâhı için, bakınız; (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 99-160; Mektûbât, 33. Mektûb, 324)

286. Sahîfe

(1) "Vücûd-ı insan, tavırdan tavıra geçtikçe acîb ve muntazam inkılâblar (değişiklikler) geçiriyor. Nutfeden (bir damla sudan) alakaya (ana rahmi duvarına tutunmuş, asılı bir hücre topluluğuna), alakadan mudğaya (dişle çiğnenmiş ete benzeyen bir cenîne), mudğadan azm ve lâhme (kemik ve ete), azm ve lâhmden halk-ı cedîde (yeni bir yaratılışa) yani insan sûretine inkılâbı, gāyet dakik (ince) düsturlara tâbi'dir. O tavırların herbirisinin öyle kavânîn-i mahsûsa (husûsî kānûnları) ve öyle nizâmât-ı muayyene (belirli nizamları) ve öyle harekât-ı muttarideleri (düzgün hareketleri) vardır ki; cam gibi, altında bir kasıd, bir irâde, bir ihtiyâr, bir hikmetin cilvelerini gösterir." (Sözler, 29. Söz, 198-200)

289. Sahîfe

(1) "Makām-ı Mahmûd bir evcdir (zirvedir). Pek büyük ve binler Makām-ı Mahmûd gibi mühim hakîkatleri ihtivâ eden (içine alan) bir hakîkat-i a'zamın (en büyük bir hakîkatin) bir dalıdır ve hilkat-i kâinâtın (kâinâtın yaratılışının) en büyük netîcesinin (Peygamber Efendimiz (asm)'ın) bir meyvesidir. (...) Hem Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'a Makām-ı Mahmûd verilmesi, umum ümmetine edeceği şefâat-i kübrâsına (en büyük şefâatine) işârettir." (Şuâ'lar, 6. Şuâ', 92-93)

(2) "(Kur'ân) binler def'a tekrâr edilse usandırmıyor, belki lezzet veriyor. Küçük basit bir çocuğun hâfızasına ağır gelmiyor, hıfzedebilir (ezberleyebilir). En hastalıklı, az bir sözden müteezzî olan (incinen) bir kulağa nâhoş gelmiyor, hoş geliyor. Sekerâtta (ölüm ânında) olanın damağına şerbet gibi oluyor. Zemzeme-i Kur'ân, onun kulağında ve dimâğında, aynen ağzında ve damağında mâ-i zemzem (zemzem suyu) gibi leziz geliyor. Usandırmamasının sırr-ı hikmeti şudur ki: Kur'ân, kulûba (kalblere) kuvvet ve gıdâ ve ukūle (akıllara) kūt ve gınâdır (rızık ve zenginliktir) ve rûha mâ' ve ziyâ (su ve ışık) ve nüfûsa (nefislere) devâ ve şifâ olduğundan usandırmaz." (Zülfikār, 25. Söz, 13)

(3) Ruh hakkında bakınız; (Sözler, 29. Söz, 190-193)

290. Sahîfe

(1) "(Bu âyetin) ifâde ettiği azîm ma'nâ ve büyük hakîkat, kāsırü'l-fehm (anlayışı kısa) olanlarca ve dikkatsizlikle mübâlağalı bir belâğat (abartılı bir ifâde tarzı) için muhâl bir sûret (imkânsız bir şekil) zannediliyor. Hâşâ! (Aslâ!) Mübâlağa değil, muhâl bir sûret değil, ayn-ı hakîkat (hakîkatin ta kendisi) bir belâğat ve mümkün ve vâki' (olmuş) bir sûrettedir. O sûretin bir vechi (yönü) şudur ki, yani 'Kur'ân'dan teraşşuh etmeyen (süzülmeyen) ve Kur'ân'ın malı olmayan ins ve cinnin (insanların ve cinlerin) bütün güzel sözleri toplansa, Kur'ân'ı tanzîr edemez (benzerini yapamaz)' demektir. Hem edememiş ki, gösterilmiyor." (Zülfikār, 25. Söz, 40-41)

Ayrıca bu âyetin geniş îzâhı için bakınız; (Zülfikār, 25. Söz, 190-253)

(2) "Cenâb-ı Hakk, onu beşer sûretinde (insan olarak) göndermiş, tâ insanın ahvâl-i ictimâiyelerinde (ictimâî hâllerinde)

dünyevî, uhrevî (dünya ve âhirete dâir) saâdetlerini kazandıracak a'mâl ve harekâtlarında (amel ve hareketlerinde) rehber olsun ve imam olsun ve herbiri birer mu'cizât-ı kudret-i İlâhiye (Allah'ın kudret mu'cizesi) olan âdiyât (sıradan şeyler) içindeki hârikulâde olan san'at-ı Rabbâniyeyi (Allah'ın san'atlarını) ve tasarruf-ı kudret-i İlâhiyeyi (Allah'ın kudretinin icrâatlarını) göstersin. Eğer ef'âlinde (fiillerinde) beşeriyetten (insan olmaktan) çıkıp hârikulâde olsa idi, bizzât imam olamazdı; ef'âliyle, ahvâliyle, etvârıyla (tavırlarıyla) ders veremezdi." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 5)

292. Sahîfe

(1) "(Kur'ân,) hayât-ı şahsiye ve ictimâiye-i beşeriyenin (insanların şahsî ve cem'iyet hayatlarının) bütün nâfi' (faydalı) düsturlarını ve hikmet-i âliye-i kâinâtın (kâinâtın yüksek hikmetlerinin) bütün nûrânî (nûrlu) kānunlarını cem' etmekle (toplamakla) berâber, hiçbir müşevveşiyet (karışıklık) eseri görünmüyor. Elhak (hakîkaten), o kadar ecnâs-ı muhtelifeyi (karışık cinsleri) bir yerde toplayıp bir münâkaşa, bir karışık çıkmamak, Kahhâr bir nizâm-ı i'câzînin (son derece hâkim olan mu'cizeli bir tertîbin) işi olabilir." (Zülfikâr, 25. Söz, 34)

296. Sahîfe

(1) "Ey bîçâreler! Mezaristana göçtüğünüz zaman: 'Eyvah! Malımız harâb olup, sa'yimiz hebâ oldu (çalışmamız boşa gitti); şu güzel ve geniş dünyadan gidip, dar bir toprağa girdik!' demeyiniz, feryâd edip me'yûs (ümidsiz) olmayınız. Çünki sizin herşeyiniz muhâfaza ediliyor. Her ameliniz yazılmıştır. Her hizmetiniz kaydedilmiştir. Hizmetinizin mükâfâtını verecek ve her hayır elinde ve her hayrı yapabilecek bir Zât-ı zü'l-Celâl (celâl sâhibi olan Allah), sizi celb edip (çekip), yer altında muvakkaten (geçici olarak) durdurur. Sonra huzûruna aldırır. Ne mutlu sizlere ki, hizmetinizi ve vazîfenizi bitirdiniz. Zahmetiniz bitti, rahata ve rahmete gidiyorsunuz. Hizmet meşakkati bitti, ücret almaya gidiyorsunuz." (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i İmâniye, 188-189)

(2) "Ehl-i Cennet olan bir insan, husûsan bütün duygularıyla ve cihâzât-ı ma'neviyesi (ma'nevî hisleri) ile ubûdiyet (kulluk) etmiş ve Cennetin lezâizine (lezzetlerine) istihkak kesb etmiş (hak kazanmış) ise; her bir duygusunu memnûn edecek, her bir cihâzâtını okşayacak, her bir letâifini (duygularından herbirini) zevklendirecek bir tarzda; Cennetin her bir nev'inden birer mehâsini (güzelliği) gösterecek bir tarz-ı libâsı (kıyâfet tarzı), kendilerine ve hûrîlerine rahmet-i İlâhiye tarafından giydirilecek." (Mektûbât, 28. Mektûb, 236)

300. Sahîfe

(1) "Suâl: Hazret-i Hızır (as) hayatta mıdır? Hayatta ise niçin bazı mühim ulemâ (âlimler) hayâtını kabûl etmiyorlar?

El-cevab: Hayattadır, fakat merâtib-i hayat (hayat mertebeleri) beştir. O, ikinci mertebededir. Bu sebebden bâzı ulemâ hayâtından şübhe etmişler. Birinci tabaka-i hayat: Bizim hayâtımızdır ki çok kayıdlarla mukayyeddir (sınırlıdır). İkinci tabaka-i hayat: Hz. Hızır ve İlyas Aleyhimesselâmın hayatlarıdır ki, bir derece serbesttir. Yani bir vakitte pek çok yerlerde bulunabilirler. Bizim gibi beşeriyet levâzımâtıyla (insanlık ihtiyaçlarıyla) dâimî mukayyed (bağlı) değillerdir. Bazen istedikleri vakit bizim gibi yerler, içerler; fakat bizim gibi mecbur değillerdir. Tevâtür derecesinde (yanlış olması imkânsız olacak kadar çoklukla rivâyet edilen haberlerle) ehl-i şuhûd ve keşif olan (kalb gözleri açık olup ma'neviyâtı görebilen) evliyânın Hz. Hızır (as) ile mâcerâları, bu tabaka-i hayâtı tenvîr (aydınlatır) ve isbât eder." (Mektûbât, 1. Mektûb, 2)

301. Sahîfe

(1) "Ehl-i tahkîkin (hakîkati araştıran âlimlerin) beyânına göre, hem 'Zülkarneyn' ünvânının işâretiyle, Yemen pâdişahlarının 'Zülyezen' gibi 'zü' kelimesiyle başlayan isimleri bulunduğundan bu Zülkarneyn, İskender-i Rûmî değildir. Belki Yemen pâdişahlarından birisidir ki, Hz. İbrâhîm Aleyhisselâm'ın zamânında bulunmuş ve Hz. Hızır (as)'dan ders almıştır. İskender-i Rûmî ise Mîlad'dan takrîben (yaklaşık) üç yüz sene evvel gelmiş, Aristo'dan ders almıştır. Târîh-i beşerî (insanlık târîhi) muntazam sûrette üç bin seneye kadar gidiyor." (Lem'alar, 16. Lem'a, 110)

302. Sahîfe

(1) "Âyât-ı Kur'âniye (Kur'ân'ın âyetleri), üslûb-ı Arabiye (Arabca'nın ifâde tarzı) üzerine ve zâhir nazara (dıştan bakanlara) göre umûmun (herkesin) anlayacağı bir tarzda ifâde ettiği için, çok def'a teşbih ve temsil sûretinde (benzetme ve misâl verme yoluyla) beyân ediyor. İşte تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ [Balçıklı bir su kaynağında batıyor] güneşin, harâretli, çamurlu bir çeşme gibi görünen Bahr-i Muhît-i Garbî'nin (Atlas Okyanusu'nun) sâhilinde veya volkanlı, alevli, dumanlı dağın gözünde gurûb ettiğini (battığını) Zülkarneyn görmüş. Yani: Zâhir nazarda Bahr-i Muhît-i Garbî'nin sevâhilinde (sâhillerinde), yazın şiddet-i harâretiyle etrâfındaki bataklık harâretlenip, tebahhur ettiği (buharlaştığı) bir zamanda, o buhar arkasında büyük bir çeşme havzası sûretinde uzaktan Zülkarneyn'e görünen Bahr-i Muhît'in bir kısmında güneşin zâhirî gurûbunu görmüş. Veya volkanlı, taşı ve toprağı ve ma'den sularını

karıştırarak fışkıran bir dağın başındaki yeni açılmış ateşli gözünde, semâvâtın gözü olan güneşin gizlendiğini görmüş." (Lem'alar, 16. Lem'a, 108)

(2) Ye'cüc, Me'cüc ve sedd-i Zülkarneyn için bakınız; (Lem'alar, 16. Lem'a, 109-110; Şuâ'lar, 5. Şuâ', 81; Sözler, 24. Söz, 133)

303. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Hakîm, münâsebât-ı kelâmiye (bir sözün başka şeylerle irtibâtı) cihetinde bir hâdiseden uzak bir hâdiseye intikāl eder (geçer). Bu münâsebeti düşünmeyen zanneder ki, iki hâdisenin zamanları birbirine yakındır. İşte seddin harâbiyetini (yıkılmasını) ve kıyâmetin kopmasını Kur'ân'ın haber vermesi, kurbiyet-i zaman (vaktin yakınlığı) cihetiyle değildir. Belki münâsebât-ı kelâmiye cihetinde iki nükte içindir: Yani bu sed nasıl harâb olacak, öyle de dünya harâb olacaktır. Hem nasıl ki fıtrî ve İlâhî sedler olan dağlar metîndir (çok sağlamdır), ancak kıyâmetin kopmasıyla harâb olurlar; öyle de bu sed dahi dağ gibi metîndir, ancak dünyanın harâb olmasıyla hâk ile yeksân (yerle bir) olur (demektir)." (Lem'alar, 16. Lem'a, 111)

(2) "Kelâm-ı ezelî (Allah'ın ezelî kelâmı) ilim, kudret gibi bir sıfat-ı İlâhî olduğu cihetle gayr-i mütenâhîdir (sonsuzdur). Nihâyetsiz olan bir şeye denizler mürekkeb olsalar elbette bitiremezler." (Lem'alar, 28. Lem'a, 293)

Ayrıca bu âyetin değişik îzahları için bakınız; (Lem'alar, 28. Lem'a, 293-295)

304. Sahîfe

(1) İhtiyarlar hakkında ma'nevî teselliler için bakınız; (Lem'alar, 26. Lem'a, 233-281)

(2) "Dea'vât-ı insâniyenin (insanın duâlarının), husûsan havasların (yüksek insanların) ve nebîlerin (peygamberlerin) on adedden altı-yedisi hilâf-ı âdet (alışılmadık bir şekilde) kabûl olmasından kat'î anlaşılıyor ki: Her dertlinin âhını, her muhtâcın duâsını işiten ve dinleyen bir Semî'-i Mucîb (duâları işiten ve cevab veren bir Zât) perde arkasında var, bakar ki, en küçük bir zîhayâtın (canlının) en küçük bir ihtiyâcını görür ve en gizli bir âhını işitir, şefkat eder, fiilen cevab verir, memnûn eder." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 206)

(3) "O Vâhiddir, Ehaddir (sıfatlarında ve zâtında birdir), herşeye kadîrdir (gücü yetendir). Hiçbir şey O'na ağır gelmez. Bir baharı halk etmek (yaratmak) bir çiçek kadar O'na kolaydır. Cenneti halk etmek, bir bahar kadar O'na rahattır. Her günde, her senede, her asırda, yeniden yeniye îcâd ettiği hadsiz masnûâtı (yarattığı hadsiz san'atlı mahlûkātı), nihâyetsiz kudretine, nihâyetsiz lisanlarla şehâdet (şâhidlik) ederler." (Asâ-yı Mûsâ, 10. Hüccet-i Îmâniye, 189)

305. Sahîfe

(1) " فَاَرْسَلْنَٓا اِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا " [Ona rûhumuzu (Cebrâîl'i) gönderdik de kendisine düzgün bir insan sûretinde göründü] misillü (gibi) bazı âyetler, rûhânîlerin temessülüne (görünmesine) işâret etmekle berâber, celb-i ervâha (ruhların çağrılmasına) dahi işâret ediyorlar." (Zülfikâr, 25. Söz, 83)

306. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk mevcûdâta (varlıklara) karşı tevlîd ve tevellüdü (doğurma ve doğmayı) işmâm edecek (hissettirecek) bütün râbıtalardan (bağlardan) münezzehtir. Şerîk ve muînden (ortak ve yardımcıdan) ve hemcinsten müberrâdır (berîdir). Belki mevcûdâta karşı nisbeti, Hallâkıyettir (yaratıcılıktır). اَمْرُ كُنْ فَيَكُونُ (Sâdece 'Ol!' demesiyle îcâd eden bir emir) ile, irâde-i ezeliyesi ile, ihtiyârı ile îcâd eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 41)

307. Sahîfe

(1) "Asâ-yı Mûsâ (as) (Mûsâ (as)'ın asâsı) gibi çok hikmetleri ve fâideleri bulunan kıssa-i Mûsâ'nın (as) ve sâir enbiyânın (diğer peygamberlerin) kıssalarını çok tekrârında, risâlet-i Ahmediyenin (asm) hakkāniyetine (hak peygamber olduğuna) bütün enbiyânın nübüvvetlerini (peygamberliklerini) bir hüccet (delil) gösterip onların umûmunu inkâr edemeyen, bu zâtın (asm) risâletini hakîkat noktasında inkâr edemez hikmetiyle ve herkes her vakit bütün Kur'ân'ı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından, her bir uzun ve mutavassıt (orta uzunluktaki) sûreyi birer küçük Kur'ân hükmüne getirmek için ehemmiyetli erkân-ı îmâniye (îmânın şartları) gibi o kıssaları (hikâyeleri) tekrâr etmesi, değil israf; belki mu'cizâne bir belâğattır (mu'cize derecesinde isâbetli bir ifâdedir) ve hâdise-i Muhammediye (asm) bütün benî-Âdemin (Âdemoğullarının) en büyük hâdisesi ve kâinâtın en azametli (en büyük) mes'elesi olduğunu ders vermektir." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 240)

309. Sahîfe

(1) "Sabır üçtür. Biri: Ma'siyetten (günahlardan) nefsini çekip sabretmektir. Şu sabır takvâdır, اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ [Muhakkak ki Allah, takvâ sâhibleriyle berâberdir] sırrına mazhar eder. İkincisi: Musîbetlere karşı sabırdır ki, tevekkül ve teslimdir (Allah'a güvenmek ve teslîm olmak-

tır). إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ [Muhakkak ki Allah, tevekkül edenleri sever] إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ [Muhakkak ki Allah, sabredenleri sever] şerefine mazhar ediyor. Ve sabırsızlık ise Allah'dan şikâyeti tazammun eder (ma'nâsını taşır). Ve ef'âlini (işlerini) tenkid ve rahmetini ittiham (suçlama) ve hikmetini beğenmemek çıkar. Evet musîbetin darbesine karşı şekvâ (şikâyet) sûretiyle elbette âciz ve zaîf insan ağlar; fakat şekvâ O'na olmalı, O'ndan olmamalı! (...) Üçüncü sabır: İbâdet üzerine sabırdır ki, şu sabır onu makām-ı mahbûbiyete (Allah'ın sevdiği has kulların makāmına) kadar çıkarıyor. En büyük makām olan ubûdiyet-i kâmile (tam bir kulluk) cânibine sevk ediyor." (Mektûbât, 23. Mektûb, 106)

311. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân, çok hakāik-ı gamîzayı (derin hakîkatleri) nazar-ı umûmîyi okşayacak, hiss-i âmmeyi (umûmun bakış açısını ve hissini) rencîde (rahatsız) etmeyecek, fikr-i avâmı (umûm halkın fikrini) ta'cîz edip yormayacak bir sûrette basîtâne ve zâhirâne söylüyor, ders veriyor. Nasıl bir çocukla konuşulsa, çocukça ta'bîrat isti'mâl edilir (kullanılır). Öyle de: تَنَزُّلَاتُ الْإِلٰهِيَّةِ اِلٰى عُقُولِ الْبَشَرِ [İnsanların akıllarına olan İlâhî tenezzüller] denilen mütekellim (konuşan) üslûbunda muhâtabın derecesine sözüyle nüzûl edip (seviyesine inip) öyle konuşan esâlîb-i Kur'âniye (Kur'ân'ın uslûbları), en mütebahhir hükemânın fikirleriyle yetişemediği hakāik-ı gamîza-i İlâhiye ve esrâr-ı Rabbâniyeyi müteşâbihât (benzetmeler) sûretinde bir kısım teşbîhât ve temsîlât ile en ümmî bir âmîye (en basit sıradan bir insana) ifhâm eder (anlatır). Meselâ: اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى [O Rahmân (ki), arşa hükmetmiştir] bir temsîl ile rubûbiyet-i İlâhiyeyi saltanat misâlinde ve âlemin tedbîrinde mertebe-i rubûbiyetini (âlemin idâresinde onlara Rab olma mertebesini), bir Sultânın taht-ı saltanatında durup icrâ-yı hükûmet ettiği (hüküm sürdüğü) gibi bir misâlde gösteriyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 22-23)

(2) Bakınız; (Sözler, 24. Söz, 121; Mektûbât, 33. Mektûb, 322)

312. Sahîfe

(1) "Ecel ve mevt (ölüm) gibi umûr-ı gaybiye (bize gizli olan işler) çok hikmet ve maslahat (faydaları) cihetiyle gizli kaldığı misillü (gibi), dünyanın sekerâtı (ölüm hâli) ve mevti ve nev'-i beşerin (insanlığın) ve cins-i hayvanâtın eceli ve vefâtı olan kıyâmet dahi çok maslahatlar için gizlenilmiş. Evet, eğer ecel vakti muayyen (belirli) olsa idi, yarı ömür gaflet-i mutlaka (tam bir gaflet) içinde ve yarıdan sonra darağacına asılmak için her gün bir ayak daha onun tarafına atılmakla dehşet-i mutlaka (tam bir dehşet) içinde, havf ve recânın (korku ve ümîdin) muvâzene-i maslahatkârânesi ve hakîmânesi (faydalı ve hikmetli dengesi) bozulacağı gibi; aynen öyle de, dünyanın eceli ve sekerâtı olan kıyâmet vakti muayyen olsa idi, kurûn-ı ûlâ ve vustâ (ilk ve orta çağlar) fikr-i âhiretten pek az müteessir olacaktı. Kurûn-ı uhrâ (son çağlar), dehşet-i mutlaka içinde bulunacaktı. O vakit ne hayât-ı dünyeviyenin lezzeti ve kıymeti kalırdı ve ne de havf ve recâ içinde ihtiyâr ile (isteyerek) itâatkârâne olan ubûdiyetin (kulluğun) ehemmiyeti ve hikmeti bulunurdu." (Şuâ'lar, 5. Şuâ', 73)

313. Sahîfe

(1) " 'Herşeyi halk (etmiş, yaratmış) ve hidâyet etmiştir' ma'nâsında bulunan اَعْطٰى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدٰى âyet-i celîlesi hükmünce, zâhirî ve bâtınî (dış ve iç) duygular, âfâkî ve hâricî (dış âlemdeki) deliller, enfüsî ve dâhilî bürhanlar (insanın iç dünyasındaki deliller), peygamberlerin irsâliyle (gönderilmesiyle), kitabların inzâli (indirilmesi) gibi vâsıtalar i'tibâriyle de hidâyetin ma'nâsı taaddüd eder (çoğalır)." (İşârâtü'l-İ'câz, 19)

315. Sahîfe

(1) "Zamân-ı Mûsâ Aleyhisselâm'da sihir ve zamân-ı Îsâ Aleyhisselâm'da tıb revacda idi. Mu'cizelerinin mühimmi o cinsten geldi." (Zülfikâr, 25. Söz, 4)

319. Sahîfe

(1) "Hz. Âdem (as)'ın Cennetten ihrâcı (çıkarılması) ve bir kısım benî Âdemin (Âdemoğlunun) Cehenneme idhâli (sokulması) ne hikmete mebnîdir (binâendir)?

El-cevab: Hikmeti, tavzifdir (vazîfele ndirmektir). Öyle bir vazîfe ile me'mûr edilerek gönderilmiştir ki, bütün terakkıyât-ı ma'neviye-i beşeriyenin (insanlığın ma'nevî yükselmesinin) ve bütün isti'dâdât-ı beşeriyenin (insanlığın kābiliyetlerinin) inkişaf (ortaya çıkması) ve inbisatları (genişlemesi) ve mâhiyet-i insâniyenin (insanın kābiliyetlerinin) bütün esmâ-i İlâhiyeye bir âyine-i câmia (Allah'ın bütün isimlerini kendinde gösterebilen bir ayna) olması, o vazîfenin netâicindendir (netîcelerindendir).

Eğer Hz. Âdem Cennette kalsa idi, melek gibi makāmı sâbit kalırdı, isti'dâdât-ı beşeriye inkişâf etmezdi. Hâlbuki yeknesak (sâbit) makām sâhibi olan melâikeler çoktur, o tarz ubûdiyet (kulluk) için insana ihtiyaç yok. Belki hikmet-i İlâhiye, nihâyetsiz makāmâtı (makamları) kat' edecek (geçecek) olan insanın isti'dâdına muvâfık (uygun) bir

dâr-ı teklîfi (imtihan yerini) iktizâ ettiği (gerektirdiği) için, melâikelerin aksine olarak, mukteżâ-yı fıtratları (yaratılışlarının gereği) olan ma'lûm günahla Cennetten ihrâc edildi." (Mektûbât, 12. Mektûb, 30)

322. Sahîfe

(1) " لَوْ كَانَ فِيهِمَٓا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا [Eğer o ikisinde (yerde ve gökte) Allah'dan başka ilâhlar bulunsaydı, elbette o ikisi (ve onlarda görünen şu intizam) fesâda uğrardı (bozulup giderdi)] âyetinin hakîkat-i kātıasıyla (kesin hakîkatiyle), müteaddid (birden fazla) eller müstebidâne (baskıcı bir şekilde) bir işe karışsalar, karıştırırlar. Bir memlekette iki pâdişah, hattâ bir nâhiyede iki müdür bulunsa, intizam bozulur ve idâre herc ü merc (alt-üst) olur. Hâlbuki sinek kanadından, tâ semâvât kandillerine kadar ve hüceyrât-ı bedeniyeden (bedendeki hücrelerden) tâ seyyârâtın (gök cisimlerinin) burçlarına kadar öyle bir intizam var ki, zerre kadar şirkin (Allah'a ortak koşulan şeylerin) müdâhalesi olamaz." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 140)

323. Sahîfe

(1) "Elfâz-ı Kur'âniye (Kur'ân'ın lafızları), öyle bir tarzda vaz' edilmiş (konulmuş) ki, herbir kelâmın (sözün), hattâ herbir kelimenin, hattâ herbir harfin, hattâ bazen bir sükûtun (susmanın) çok vücûhu (yönleri) bulunuyor. Herbir muhâtabına ayrı ayrı bir kapıdan hissesini verir. (...)

Meselâ اَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا [Şübhesiz gökler ve yer birbirine bitişik idiler de onları ayırdık] (âyetin)deki رَتْقًا kelimesi, tedkîkat-ı felsefe ile âlûde (felsefî araştırmalarla bulaşık) olmayan bir âlime, o kelime şöyle ifhâm eder (anlatır) ki: Semâ berrak, bulutsuz; zemin kuru ve hayatsız, tevellüde gayr-ı kābil (orada bir canlının meydana gelmesi imkânsız) bir hâlde iken semâyı yağmurla, zemîni (yeryüzünü) hadravâtla (yeşilliklerle) fethedip (açıp) bir nevi' izdivac (evlenme) ve telkîh (aşılama) sûretinde bütün zîhayatları (canlıları) o sudan halketmek (yaratmak), öyle bir Kadîr-i zü'l-Celâl'in (sonsuz kudret ve celâl sâhibi olan Allah'ın) işidir ki; rûy-i zemin (yeryüzü), onun küçük bir bostanı ve semânın yüz örtüsü olan bulutlar, onun bostanında bir süngerdir anlar, azamet-i kudretine (kudretinin büyüklüğüne) secde eder.

Ve muhakkik bir hakîme (araştırıcı ve hikmet sâhibi birine), o kelime şöyle ifhâm eder ki: Bidâyet-i hilkatte (yaratılışın başlangıcında) semâ ve arz şekilsiz birer küme, menfaatsiz birer yaş hamur, veledsiz mahlûkâtsız toplu birer madde iken, Fâtır-ı Hakîm (sonsuz hikmet sâhibi yaratıcı), onları feth ve bast edip (genişletip) güzel bir şekil, menfaatdar birer sûret, ziynetli (süslü) ve kesretli (pek çok) mahlûkāta menşe' (kaynak) etmiştir anlar. Vüs'at-i hikmetine (hikmetinin genişliğine) karşı hayran olur." (Zülfikār, 25. Söz, 24-25)

325. Sahîfe

(1) " وَلَئِنْ مَسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ [And olsun ki, onlara Rabbinin azâbından hafif bir kokucuk, azıcık dokunsa] Bu cümledeki, azâbı dehşetli göstermek için en azının şiddetle te'sîrini göstermekle göstermek ister. Demek taklîli (azaltmayı) ifâde edecek cümlenin bütün hey'etleri de (kısımları da) bu taklîle bakıp ona kuvvet verecek. İşte لَئِنْ lafzı, teşkîktir (şübhe vermektir). Şek (şübhe), kıllete (azlığa) bakar. مَسَّ lafzı, azıcık dokunmaktır. Yine kılleti ifâde eder. نَفْحَةٌ lafzı, maddesi bir kokucuk olup kılleti ifâde ettiği gibi, sîgası (kalıbı) bire delâlet eder. Masdar-ı merre ta'bîr-i sarfiyesinde (sarf ilminin masdar-ı merre ta'bîrince) biricik demektir, kılleti ifâde eder. نَفْحَةٌ deki tenvîn-i tenkîrî (belirsizlik ma'nâsı veren tenvin) taklîl içindir ki, o kadar küçük ki, bilinemiyor demektir. مِنْ lafzı, teb'îz içindir, bir parça demektir. Kılleti ifâde eder. عَذَابِ lafzı, nekâl, ikāba (şiddetli azâba) nisbeten hafif bir nevi' cezâdır ki, kıllete işâret eder. رَبِّكَ [Rabbin] lafzı, Kahhâr, Cebbâr, Müntakîm'e bedel (kahredici, zorlayıcı ve intikām alıcı yerine) yine şefkati ihsâs etmekle (hissettirmekle) kılleti işâret ediyor. İşte bu kadar kılletteki bir parça azab böyle te'sîrli ise, ikāb-ı İlâhî (Allah'ın şiddetli azâbı) ne kadar dehşetli olur kıyâs edebilirsiniz diye ifâde eder." (Zülfikār, 25. Söz, 6)

326. Sahîfe

(1) "Hz. İbrâhîm Aleyhisselâm'ın bir mu'cizesi hakkında olan; قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ [(Onu ateşe attıklarında:) 'Ey ateş! İbrâhîm'e karşı serin ve selâmetli ol!' dedik] âyetinde üç işâret-i latîfe var: Birincisi: Ateş dahi, sâir esbâb-ı tabîiye (diğer tabîat sebebleri) gibi kendi keyfiyle, tabîatıyla, körü körüne hareket etmiyor. Belki emir tahtında (altında) bir vazîfe yapıyor ki, Hz. İbrâhîm (as)'ı yakmadı ve ona, 'yakma!' emrediliyor.

İkincisi: Ateşin bir derecesi var ki, bürûdetiyle (soğukluğu ile) ihrâk eder (yakar). Yani ihrâk gibi bir te'sîr yapar. Cenâb-ı Hakk, سَلَامًا [Selâmetli ol!] lâfzıyla bürûdete diyor ki: 'Sen de harâret gibi bürûdetinle ihrâk etme!' (...) Üçüncüsü: Cehennem ateşinin te'sîrini men' edecek (engelleyecek) ve emân verecek îman gibi bir madde-i ma'neviye, İslâmiyet gibi bir zırh olduğu misillü (gibi); dünyevî ateşinin dahi te'sîrini men' edecek bir madde-i maddiye vardır. Çünki Cenâb-ı Hakk, İsm-i Hakîm (sonsuz hikmet sâhibi ma'nâsındaki isminin) iktizâsıyla (gereğiyle), bu dünya

dârü'l-hikmet (hikmet yeri) olmak hasebiyle, esbab perdesi altında icrâat yapıyor. Öyle ise Hazret-i İbrâhîm'in cismi gibi, gömleğini de ateş yakmadı ve ateşe karşı mukâvemet hâletini (dayanıklılık hâlini) vermiştir. İbrâhîm'i yakmadığı gibi, gömleğini de yakmıyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 85-86)

327. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, Hazret-i Dâvûd Aleyhisselâm'ın tesbîhâtına (zikirlerine) öyle bir kuvvet ve yüksek bir ses ve hoş bir edâ vermiştir ki, dağları vecde getirip (coşturup) birer muazzam fonograf (çok büyük ses cihâzı) misillü (gibi) ve birer insan gibi bir serzâkirin (o zikir halkası reîsinin) etrâfında ufkî (ufuk çizgisi genişliğinde) halka tutup, bir dâire olarak tesbîhât ediyorlardı. Acabâ bu mümkün müdür, hakîkat mıdır? Evet hakîkattir. Mağaralı her dağ, her insanla ve insanın diliyle papağan gibi konuşabilir. Çünki aks-i sadâ (sesin aksetmesi) vâsıtasıyla, dağın önünde sen اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ de, dağ da aynen senin gibi اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ diyecek. Mâdem bu kābiliyeti, Cenâb-ı Hakk dağlara ihsân etmiştir. Elbette o kābiliyet, inkişâf ettirilebilir (geliştirilebilir) ve o çekirdek sünbüllenir." (Zülfikâr, 25. Söz, 83)

328. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, ma'nen şu âyetin lisân-ı remziyle (işâret diliyle) der ki: 'Ey insan! Bana itâat eden bir abdime (kuluma) cin ve şeytanları ve şerîrlerini (çok şerlilerini) itâat ettiriyorum. Sen de benim emrime musahhar olsan (itâat etsen), çok mevcûdât (varlıklar), hattâ cin ve şeytan dahi sana musahhar olabilirler.' " (Zülfikâr, 25. Söz, 82-83)

(2) "Hz. Eyyûb Aleyhisselâm, münâcâtında (duâsında) istirâhat-ı nefsi (kendi rahatı) için duâ etmemiş, belki musîbet zikr-i lisânîye (dil ile yaptığı zikir) ve tefekkür-i kalbîye (kalb ile yaptığı tefekkürüne) mâni' olduğu zaman, ubûdiyet (kulluk) için şifâ taleb eylemiş." (Lem'alar, 2. Lem'a, 8)

(3) "Şu münâcâtın sırr-ı azîmi (büyük sırrı) şudur ki: O vaziyette esbab bilkülliye sukūt etmiş (sebebler tamâmen hükümsüz kalmış). Çünki o hâlde ona necat verecek (kurtaracak) öyle bir Zât lâzım ki; hükmü, hem balığa hem denize hem geceye hem cevv-i semâya (havaya) geçebilsin. Çünki onun aleyhinde 'gece, deniz, hût (balık)' ittifâk etmişler. Bu üçünü birden emrine müsahhar eden bir Zât onu sâhil-i selâmete çıkarabilir. Eğer bütün halk onun hizmetkârı olsa idiler, yine beş para fâideleri olmazdı. Demek esbâbın te'sîri yok. Müsebbibü'l-esbâb'dan (sebebleri yaratan Allah'dan) başka bir melce' (sığınacak kimse) olamadığını ayne'l-yakîn gördüğünden (gözüyle görmüş gibi anladığından), sırr-ı Ehadiyet (Allah'ın her yerde bütün isimleriyle hazır oluşu sırrı), nûr-ı tevhîd (Allah'ın birliğinin nûru) içinde inkişâf ettiği (ortaya çıktığı) için şu münâcât birdenbire geceyi, denizi, hûtu müsahhar etmiştir." (Lem'alar, 1. Lem'a, 1)

330. Sahîfe

(1) "İşte ey insan! Bu rahmeti bulan, ebedî tükenmez bir hazîne-i nûr bulur. O hazîneyi bulmanın çâresi: Rahmetin en parlak bir misâli ve mümessili (temsilcisi) ve o rahmetin en beliğ (güzel konuşan) bir lisânı ve dellâlı (i'lâncısı) olan ve رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ [Âlemlere rahmet] ünvânıyla Kur'ân'da tesmiye edilen (isimlendirilen) Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın sünnetidir ve tebaiyetidir (ona uymaktır). Ve bu رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ olan rahmet-i mücessemeye (cisimleşmiş rahmete) vesîle ise, salavâttır. Evet, salavâtın ma'nâsı rahmettir.(...) Elhâsıl: Hazîne-i rahmetin en kıymetdar pırlantası ve kapıcısı Zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm olduğu gibi, en birinci anahtarı da بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ 'dir. Ve en kolay bir anahtarı da salavâttır." (Tılsımlar, 14. Lem'a, 11-12)

331. Sahîfe

(1) "Vücûd-ı insan, tavırdan tavıra geçtikçe acîb ve muntazam inkılâblar geçiriyor. Nutfeden (hakir bir damla sudan süzülmüş hulâsadan) alakaya, alakadan mudgaya, mudgadan azm ve lâhme (kemik ve ete), azm ve lâhmden halk-ı cedîde (yeni bir yaratılışa) yani insan sûretine inkılabı, gāyet dakik (ince) düsturlara tâbi'dir. O tavırların herbirisinin öyle kavânîn-i mahsûsa (husûsi kānunlar) ve öyle nizâmât-ı muayyene (belirlenmiş intizamlar) ve öyle harekât-ı muttarideleri (düzenli hareketleri) vardır ki; cam gibi, altında bir kasd, bir irâde, bir ihtiyar, bir hikmetin cilvelerini gösterir. (...)

Acabâ mümkün müdür ki: Bu derece nihâyetsiz bir kudret ve muhit (kuşatıcı) bir hikmet ile rubûbiyet eden (herşeyi terbiye ve idâre eden) ve zerrattan tâ seyyârâta (zerrelerden gezegenlere) kadar bütün mevcûdâtı (varlıkları) kabza-i tasarrufunda (tasarrufu altında) tutmuş ve intizam ve mîzan (ölçü) dâiresinde döndüren Sâni'-i zü'l-Celâl (celâl sâhibi ve herşeyin san'atkârı olan Allah), 'neş'e-i uhrâ'yı (tekrar dirilmeyi) yapmasın veya yapamasın! İşte çok âyât-ı Kur'âniye, şu hikmetli neş'e-i ûlâyı (ilk yaratılmayı) nazar-ı beşere vaz' ediyor (insanın gözüne gösteriyor). Haşir (dirilme) ve kıyâmetteki neş'e-i uhrâyı ona temsîl ederek istib'âdı izâle eder (akıldan uzak görmeyi giderir)." (Sözler, 29. Söz, 198-200)

333. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Hakîm tasrîh ediyor (açıklıyor) ki, arştan ferşe, (gökten yere) yıldızlardan sineklere, meleklerden semeklere (balıklara), seyyârâttan zerrelere kadar herşey Cenâb-ı Hakk'a secde ve ibâdet ve hamd ve tesbîh eder. Fakat ibâdetleri, mazhar oldukları esmâlara (isimlere) ve kābiliyetlerine göre ayrı ayrıdır, çeşit çeşittir." (Sözler, 24. Söz, 140)

334. Sahîfe

(1) "Evet sıdk ve doğruluk, İslâmiyet'in hayât-ı ictimâiyesinde ukde-i hayâtiyesidir (can damarıdır). Riyâkârlık (iki yüzlülük), fiilî bir nevi' yalancılıktır. Dalkavukluk ve tasannu' (yapmacık hareketler), alçakça bir yalancılıktır. Nifak ve münâfıklık, muzır (zararlı) bir yalancılıktır. Yalancılık ise, Sâni'-i zü'l-Celâl'in kudretine bir iftirâ etmektir. Küfür, bütün envâıyla kizbdir, yalancılıktır. Îman sıdktır, doğruluktur. (...) Evet, her söylediğin doğru olmalı; fakat her doğruyu söylemek doğru değildir. Bazen zarar verse sükût etmek; yoksa yalana hiç fetvâ yok." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 414-416)

335. Sahîfe

(1) "Nasıl hukūk-ı şahsiye (şahsî hukuk) ve bir nevi' 'hukūkullah (Allah'ın hukūku)' sayılan hukūk-ı umûmiye (umûmun hukūku) nâmıyla iki nevi' hukuk var. Öyle de: Mesâil-i şer'iyede bir kısım mesâil (şeriatın bazı mes'eleleri) eşhâsa taalluk eder (şahıslarla alâkalıdır); bir kısım umûma (herkese), umûmiyet i'tibâriyle taalluk eder ki onlara: 'Şeâir-i İslâmiye' (İslâmın alâmetleri) ta'bîr edilir. Bu şeâirin umûma taalluku cihetiyle, umum onda hissedârdır. Umûmun rızâsı olmazsa, onlara ilişmek umûmun hukūkuna tecâvüzdür. O şeâirin en cüz'îsi (en küçüğü), sünnet kabîlinden (kısmından) bir mes'elesi, en büyük bir mes'ele hükmünde nazar-ı ehemmiyettedir (ehemmiyetle bakılır)." (Mektûbât, 29. Mektûb, 246)

Ayrıca şeâiri değiştirmenin mümkün olmadığı hakkında bakınız; (Mektûbât, 29. Mektûb, 283-290)

337. Sahîfe

(1) "Ma'lûmdur ki, Küre-i Arz'ın (yeryüzünün) mihveri üstünde (kendi ekseni etrâfında) hareketiyle gece ve gündüzler ve medâr-ı senevîsi (yörüngesi) üstündeki hareketiyle seneler hâsıl oluyor. Güneşle berâber her bir seyyârenin (gezegenin) belki de sevâbitin (sâbit yıldızların) ve Şemsü'ş-Şümûs'un (en büyük yıldızın) dahi herbirinin mihveri üstünde eyyâm-ı mahsûsalarını (husûsî günlerini) gösteren bir hareketi ve medârı üzerinde deverânı (dönmesi) dahi bir nevi' (bir çeşid) seneleri gösteriyor. Ve Hâlık-ı Arz ve Semâvât'ın (göklerin ve yerin yaratıcısının) hitâbât-ı ezeliyesinde (ezelî hitablarında) o eyyâm ve seneleri dahi irâe ettiğine (gösterdiğine) bir delil şudur ki: Furkān-ı Hakîm'de (Secde, 5. ve Meâric, 4.) âyetleri isbât ediyorlar. Evet kış günlerinde şimal (kuzey) taraflarında gurub ve tulû' mâbeyninde (güneşin doğması ile batması arasında) dört saatlik günden ve bu iklimde kışta sekiz-dokuz saatlikten ibâret olan eyyamlardan tut, tâ güneşin mihveri üstünde bir aya yakın mahsus gününden tut, hattâ Kozmoğrafya'nın rivâyetine göre رَبُّ الشِّعْرٰى ta'bîriyle Kur'ân'da nâmı i'lân edilen ve şemsimizden (güneşimizden) büyük 'Şi'râ' nâmında diğer bir şemsin belki bin seneden ibâret olan gününden tut, tâ Şemsü'ş-Şümûs'un mihveri üstündeki elli bin seneden ibâret bir tek yevmine (gününe) kadar eyyâm-ı Rabbâniye (Rabbimize âid günler) var." (Mektûbât, Fihriste-i Mektûbât, 179)

338. Sahîfe

(1) "(Yağmurda) yağmurun tâneleri sayısınca menfaatler ve katreleri (damlaları) adedince rahmânî cilveler (rahmet parıltıları) ve reşhaları (damlaları) mikdârınca hikmetler içinde bulunuyor. Hem o şirin ve latif ve mübârek katreler o kadar muntazam ve güzel halk olunuyorlar (yaratılıyorlar) ki, husûsan yaz mevsiminde gelen dolu o kadar mîzan (ölçü) ve intizâm ile gönderiliyor ve iniyor ki, fırtınalar ile çalkanan ve büyük şeyleri çarpıştıran şiddetli rüzgârlar, onların muvâzenelerini (dengelerini) ve intizamlarını bozmuyor; katreleri birbirine çarpıp, birleştirip, zararlı kütleler yapmıyor. Ve bunlar gibi çok hakîmâne (hikmetli) işlerde ve bilhassa zîhayatlarda (canlılarda) çalıştırılan basit ve câmid (ruhsuz) ve şuursuz müvellidü'l-mâ ve müvellidü'l-humûza (hidrojen ve oksijen) gibi iki basit maddeden terekküb eden (birleşen) bu su, yüz binlerle hikmetli ve şuurlu ve muhtelif hizmetlerde ve san'atlarda istihdâm ediliyor (çalıştırılıyor). Demek bu tecessüm etmiş ayn-ı rahmet olan yağmur, ancak bir Rahmân-ı Rahîm'in hazîne-i gaybiye-i rahmetinde yapılıyor." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 102)

339. Sahîfe

(1) "Evet kâinâtın envâını (nev'lerini) hikmet dâiresinde insanın etrâfında toplayıp bütün hâcâtına (ihtiyaçlarına) kemâl-i intizam ve inâyet (yardım) ile koşturmak, bil-bedâhe (açıkça) iki hâletten birisidir: Ya kâinâtın herbir nev'i kendi kendine insanı tanıyor, ona göre itâat ediyor, muâvenetine (yardımlaşmaya) koşuyor. Bu ise yüz de-

rece akıldan uzak olduğu gibi, çok muhâlâtı intâc ediyor (imkânsızlıkları netîce veriyor). İnsan gibi bir âciz-i mutlakta (son derece âciz olan insanda), en kuvvetli bir Sultân-ı Mutlak'ın (sonsuz kudret sâhibi olan Allah'ın) kudreti bulunmak lâzım geliyor. Veyâhut bu kâinâtın perdesi arkasında bir Kadîr-i Mutlak'ın ilmiyle bu muâvenet oluyor. Demek kâinâtın envâ'ı, insanı tanımıyor; belki insanı bilen ve tanıyan ve merhamet eden bir Zât'ın tanımasının ve bilmesinin delilleridir." (Tılsımlar, 14. Lem'a, 6-7)

340. Sahîfe

(1) "Yani sineğin hılkati (yaratılması) öyle bir mu'cize-i Rabbâniyedir ve öyle bir âyet-i tekvîniyedir (yaratılışa âid bir âyettir) ki, 'Bütün esbab (sebebler) toplansalar, onun bir mislini (benzerini) yapamazlar. Ve o âyet-i Rabbâniyeye muâraza edemezler (karşı çıkamazlar), taklîdini de yapamazlar!" (Lem'alar, 28. Lem'a, 286)

341. Sahîfe

(1) "Kur'ân kâh olur, mahlûkât-ı İlâhiyeyi (Allah'ın mahlûklarını) bir tertible zikreder; sonra o mahlûkât içinde bir nizam (düzen), bir mîzan (ölçü) olduğunu ve onun semereleri (meyveleri) olduğunu göstermekle güyâ bir şeffâfiyet, bir parlaklık veriyor ki, sonra o âyine-misâl (ayna gibi) tertîbinden cilvesi (parıltısı) bulunan esmâ-i İlâhiyeyi (Allah'ın isimlerini) gösteriyor. Güyâ o mahlûkât-ı mezkûre (zikredilen mahlûklar), elfâzdır (lafızlardır). Şu esmâ, onun ma'nâları yâhut o meyvelerin çekirdekleri yâhut hülâsalarıdırlar. Meselâ: (âyet 13-14) İşte Kur'ân, hılkat-i insanın (insanın yaratılışının) o acîb, garîb, bedî' (eşsiz), muntazam, mevzun etvârını (tavırlarını) öyle âyine-misâl bir tarzda zikredip tertîb ediyor ki, فَتَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ [Yaratanların en güzeli olan Allah, ne yücedir!] içinde kendi kendine görünüyor ve kendini dedirttiriyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 46-47)

342. Sahîfe

(1) "Evet başta inek ve deve ve keçi ve koyun olarak süt fabrikaları olan vâlidelerin memelerinden, kan ve fışkı içinden, bulaştırmadan ve bulandırmadan ve onlara bütün bütün muhâlif olarak hâlis, temiz, sâfî, mugaddî (gıdâ verici), hoş, beyaz bir sütü koymak, ve yavrularına karşı o sütten daha ziyâde hoş, şirin, tatlı, kıymetli ve fedâkârâne bir şefkati kalblerine bırakmak; elbette o derece bir rahmet, bir hikmet, bir ilim, bir kudret ve bir ihtiyâr (irâde) ve dikkat ister ki, fırtınalı tesâdüflerin karıştırıcı unsurların ve kör kuvvetlerin hiçbir cihetle işleri olamaz." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 143)

344. Sahîfe

(1) "Neden insan, sergüzeşt-i hayâtında (hayâtı boyunca başından geçen) hâdisât-ı âlemden (âlemde cereyân eden hâdiselerden) tahattur ve tefekkür etmiyor (hatırlamıyor ve düşünmüyor) ki, istikâmet yolunu bulsun? Neden tefekkür ve tedebbür (düşünüb tedbîr almıyor) ve aklen muhâkeme etmiyorlar, dalâlete düşüyorlar (haktan sapıyorlar)? 'Ey insanlar, ibret alınız! Geçmiş kurûnlardan (asırlardan) ibret alıp, gelecek ma'nevî belâlardan kurtulmağa çalışınız!' ma'nâsında gelen âyetlerin bu cümlelerine kıyâsen, çok âyetlerde beşeri (insanı) aklına ve fikriyle meşverete (istişâre etmeye) havâle ediyor." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 404)

346. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân (ifâdesi mu'cize olan Kur'ân) pek çok harâretle ve şiddetle ve halâvetle (tatlılıkla) şükür ve ibâdete sevk ediyor. Ve ibâdet, Cenâb-ı Hakk'a mahsus ve hamd O'na hâsdır diye çok tekrâr ile beyân ediyor. Demek bu şükür ve ibâdet, doğrudan doğruya Mâlik-i Hakîkîsine (gerçek sâhibi olan Allah'a) gitmek lâzım olduğunu ifâde için, hayâtı bütün şuûnâtıyla (hâlleriyle) perdesiz kabza-i tasarrufunda (hükmü altında) tuttuğuna delâlet eden وَهُوَ الَّذ۪ى يُحْيٖ وَ يُمٖيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَ النَّهَارِ [Ve O, hayâtı veren ve öldürendir; gece ile gündüzün ihtilâfı (ard arda gelmesi) de ancak O'na âiddir.] (...) gibi âyetler, pek sarih (açık) bir sûrette vâsıtaları nefyedip (reddedip), doğrudan doğruya hayâtı Hayy-ı Kayyûm'un (hayat sâhibi ve herşeyi varlıkta tutan Allah'ın) dest-i kudretine münhasıran (yalnız O'na) veriyor." (Lem'alar, 30. Lem'a, 392-393)

(2) "(Kur'ân-ı Hakîm) umûmun nazarına en zâhir bürhanları (en açık delilleri) daha ziyâde zikreder. (...) Pek çok âyâtla (âyetlerle) Kur'ân-ı Hakîm, hılkat-i arz ve semâvâtı (yer ve göklerin yaratılmasını) vahdâniyete (Allah'ın birliğine) bedâhet derecesinde (apaçık bir şekilde) bir bürhan gösteriyor ki: İster istemez, zişuûr (şuurlu) olan her adam, hılkat-i arz ve semâvâtta bizzarûre (ister istemez) Hâlik-ı zü'l-Celâl'ini (celâl sâhibi yaratıcısını) tasdîk etmeye mecburdur." (Sözler, 32. Söz, 273)

349. Sahîfe

(1) Bu âyet, bu sûrenin 32. âyetiyle neshedilmiştir. (Celâleyn Şerhi, c.5, 267)

352. Sahîfe

(1) Bir kısım ulemâya göre, yüz ve ellere nâ mahremlerin bakmaları, eğer fitne korkusu yoksa câizdir. Bir kısmına göre ise haramdır. Çünki yüz ve eller fitnenin kaynağıdır. (Celâleyn Şerhi, c. 5, 286)

"Mâdem güzellik bir ni'mettir. Ni'mete şükredilse ma'nen ziyâdeleşir. Şükredilmezse değişir, çirkinleşir. Elbette güzelin aklı varsa, hüsn-i cemâlini (güzelliğini) günahları kazan-

mak ve kazandırmaktan ve çirkin ve zehirli yapmaktan ve o ni'meti küfrân ile medâr-ı azab (azab sebebi) bir sûrete çevirmekten bütün kuvvetiyle kaçacak. Ve o fânî, beş-on senelik cemâli bâkîleştirmek için, meşrû' bir tarzda isti'mâl ile (kullanmakla), o ni'mete şükredecek. Yoksa ihtiyarlıkta uzun zaman istiskâle ma'ruz kalıp (soğuk muâmele görüp), me'yûsâne (ümidsizce) ağlayacak ve kabrinde çok günahları kazanan ve kazandıran o çıplak bacakları yılan sûretinde görünecek ve Cehennemde o çirkinleşmiş güzel a'zâlarının yanmalarının azablarını çekecek.

Eğer terbiye-i İslâmiye dâiresinde, âdâb-ı Kur'âniye ziynetiyle (Kur'ân'ın edeblerinin süsüyle) o cemâl güzelleştirilse, o fânî hüsün (güzellik), ma'nen bâkî kalacağı ve Cennette hûrilerin cemâlinden daha şirin daha parlak bir tarzda kendine verileceği, hadîsde kat'iyetle sâbittir." (Lem'alar, 24. Lem'a, 210)

Kur'ân'ın tesettür emrinin fıtrî olduğu hakında geniş bir îzâh için, bakınız; (Lem'alar, 24. Lem'a, 205-210)

353. Sahîfe

(1) Bu âyetin geniş îzâhı için bakınız; (Mektûbât, 29. Mektûb, 259)

354. Sahîfe

(1) "Güyâ bulutun eczâları cevv-i havada (hava boşluğunda) dağılıp saklandığı vakit, istirâhata giden neferât misillü (askerler gibi) bir boru sesiyle toplandığı gibi emr-i İlâhî ile toplanır, bulut teşkîl eder. Sonra küçük küçük tâifeler bir ordu teşkîl eder gibi, o parça parça bulutları te'lîf edip (birleştirip), kıyâmette seyyar dağlar cesâmet (büyüklük) ve şeklinde ve rutûbet cihetinde kar ve dolu keyfiyetinde olan o sehâb (bulut) parçalarından âb-ı hayâtı (hayat suyunu) bütün zîhayâta (canlılara) gönderiyor. Fakat o göndermekte bir irâde, bir kasıd görünüyor. Hâcâta (ihtiyaçlara) göre geliyor; demek gönderiliyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 50)

356. Sahîfe

(1) "Beşerin -zulüm ve hatâsıyla- başına çabuk bir kıyâmet kopmazsa; istikbâlde (gelecekte) hak ve hakîkat, âlem-i İslâmda -nev'-i beşerin (insanoğlunun) eski hatîâtına (hatâlarına) keffâret olacak (örtecek)- bir saâdet-i dünyeviyeyi de gösterecek inşâallah. (...) Her kıştan sonra bir bahar, her geceden sonra bir sabah olduğu gibi, nev'-i beşerin dahi bir sabâhı, bir bahârı olacak inşâallah. Hakîkat-ı İslâmiye'nin güneşi ile, sulh-ı umûmî (umûmî barış) dâiresinde hakîkî medeniyeti görmekliği, rahmet-i İlâhiyeden bekleyebilirsiniz." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 409-410)

(2) "Namaz, عِمَادُ الدِّينِ hadîs-i şerîfi mûcibince (gereğince) dînin direği ve kıvâmı olduğu gibi, zekât da İslâm'ın kantarası, yani köprüsüdür. Demek birisi dîni, diğeri âsâyişi muhâfaza eden İlâhî iki esastırlar. Bunun için birbiriyle bağlanmışlardır." (İşârâtü'l-İ'câz, 39)

362. Sahîfe

(1) "İnsan, cibilliyeti (aslı) ve fıtratı (yaratılışı) hasebiyle (cihetiyle) nefsini sever. Belki evvelen ve bizzat yalnız zâtını sever, başka herşeyi nefsine fedâ eder. Ma'bûd'a (Allah'a) lâyık bir tarzda nefsini medheder. Ma'bûd'a lâyık bir tenzîh ile nefsini meâyibden (ayıblardan) tenzîh ve tebrie eder (uzak görür). Elden geldiği kadar kusurları kendine lâyık görmez ve kabûl etmez. Nefsine perestiş eder (tapar) tarzında şiddetle müdâfaa eder. Hattâ fıtratında tevdî' edilen (emâneten verilen) ve Ma'bûd-ı Hakîkî'nin (hakîkî ibâdete lâyık olan Allah'ın) hamd ve tesbîhi için ona verilen cihâzât (cihazları) ve isti'dâdı (kābiliyetleri), kendi nefsine sarf ederek: مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ [Hevâsını (nefsânî arzularını) kendisine ilâh edinen kimse] (âyetinin) sırrına mazhar olur, kendini görür, kendine güvenir, kendini beğenir." (Sözler, 17. Söz, 85)

364. Sahîfe

(1) "Lâmba ta'bîriyle şöyle bir üslûba pencere açar ki, şu âlem bir saray ve içinde olan eşyâ (varlıklar) ise insana ve zîhayâta (canlılara) ihzâr edilmiş (hazırlanmış) müzeyyenât (süsler) ve mat'ûmât (yiyecekler) ve levâzımât (lâzım olan şeyler) olduğunu ve güneş dahi musahhar (itâatkâr) bir mumdâr olduğunu ihtâr ile (hatırlatmakla), Sâni'in (herşeyi san'atla yaratan Allah'ın) haşmetini (yüceliğini) ve Hâlıkın (yaratıcının) ihsânını ifhâm ederek (anlatarak) tevhîde (Allah'ın birliğine) bir delil gösterir ki, müşriklerin en mühim, en parlak ma'bûd (ilâh) zannettikleri güneş, musahhar bir lâmba, câmid (cansız) bir mahlûktur." (Zülfikâr, 25. Söz, 12)

(2) "(Furkān Sûresi: 65, 66 âyetleri) gibi pek çok âyetler ve başta Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm umum peygamberler ve ehl-i hakîkat, her vakit duâlarında en ziyâde: اَجِرْنَا مِنَ النَّارِ [Bizi ateşten koru!] نَجِّنَا مِنَ النَّارِ [Bizi ateşten kurtar!] خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ [Bizi ateşten halâs eyle!] ve vahiy ve şuhûda (görmelerine) binâen, onlarca kat'iyet kesb eden (kesinlik kazanan) 'Cehennemden bizi hıfz et! (koru)' demeleri gösteriyor ki, nev'-i beşerin (insanlığın) en büyük mes'elesi Cehennemden kurtulmaktır ve kâinâtın pek çok ehemmiyetli ve muazzam ve dehşetli bir hakîkati Cehennemdir ki, bir kısım o ehl-i şuhûd ve ehl-i keşif ve ehl-i tahkîk (Allah'ın velî kulları) onu müşâhede

eder (görür) ve bir kısmı teraşşuhâtını (izlerini) ve gölgelerini görür, dehşetinden feryâd ederler. 'Bizi ondan kurtar!' derler." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 224)

365. Sahîfe

(1) "Nefs-i emmâre (dâimâ kötülüğü emreden nefis) tahrib ve şer cihetinde nihâyetsiz cinâyet işleyebilir, fakat îcâd ve hayırda iktidârı (gücü) pek azdır ve cüz'îdir. Evet, bir hâneyi bir günde harâb eder, yüz günde yapamaz. Lâkin eğer enâniyeti (benliği ve gurûru) bıraksa, hayrı ve vücûdu tevfîk-ı İlâhiyeden (Allah'ın muvaffak kılmasından) istese, şer ve tahribden ve nefse i'timaddan (güvenmekten) vazgeçse, istiğfâr ederek tam abd (kul) olsa, o vakit: يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ [Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir] sırrına mazhar olur. Ondaki nihâyetsiz kābiliyet-i şer (kötülük yapma kābiliyeti), nihâyetsiz kābiliyet-i hayra (iyilik yapma kābiliyetine) inkılâb eder (döner)." (Sözler, 23. Söz, 110)

(2) "Evet kudret, insanı çok dâirelerle alâkadâr bir vaziyette yaratmıştır. Hem en küçük ve en hakîr (ehemmiyetsiz) bir dâirede, insanın eli yetişebilecek kadar insana bir ihtiyâr, bir iktidar vermiştir. Ferşten (yerden) arşa, ezelden ebede kadar en geniş dâirelerde insanın vazîfesi, yalnız duâdır. Evet قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبّ۪ي لَوْلَا دُعَٓاؤُكُمْ [De ki: Eğer duânız olmasa, Rabbim size ne diye ehemmiyet versin?] âyet-i kerîmesi, bu hakîkati tenvîr (aydınlatmaya) ve isbâta kâfîdir. Öyle ise, çocuğun eli yetişemediği bir şeyi pederinden ve vâlidesinden istediği gibi; abd (kul) de, acz ve fakrıyla Rabbisine ilticâ eder (sığınır) ve Hâlikından (yaratıcısından) ister." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 96)

369. Sahîfe

(1) "Evet minnetdarlık ve teşekkürü da'vet eden ve muhabbet ve senâ (övgü) hissini tahrîk eden, hayattan sonra rızk ve şifâ ve yağmur gibi vesîle-i şükran (şükre sebeb olan) şeyler dahi doğrudan doğruya Zât-ı Rezzak-ı Şâfî'ye (bol rızık ve şifâ verici olan Allah'a) âid olduğunu, esbab ve vesâit (sebebler ve vesîleler) bir perde olduğunu هُوَ الرَّزَّاقُ ذُوالْقُوَّةِ الْمَت۪ينُ [O, Rezzâk (çokça rızık veren), kuvvet sâhibi, Metîn (aslâ sarsılmaz) olandır] وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْف۪ينِ [Hem hastalandığım zaman da bana O şifâ verir!] وَهُوَ الَّذ۪ي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا [Ve, (insanlar) ümidlerini kestikten sonra yağmuru indiren ancak O'dur.] gibi âyetlerle rızk, şifâ ve yağmur, münhasıran (sâdece) Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'un (hayat sâhibi ve herşeyi varlıkta tutan Zât'ın) kudretine has olduğunu ve perdesiz, ondan geldiğini ifade için kāide-i nahviyece alâmet-i hasr ve tahsis (sınırlama alâmeti) olan وَهُوَ الَّذ۪ى * هُوَ الرَّزَّاقُ ile ifâde etmiştir. İlâçlara hâsiyetleri veren ve te'sîrini halkeden ancak o Şâfî-i Hakîkî'dir." (Lem'alar, 30. Lem'a, 393)

370. Sahîfe

(1) "Rızâ-yı İlâhî (Allah'ın rızâsı) kâfîdir. Eğer o yâr ise, herşey yârdır. Eğer O yâr değilse, bütün dünya alkışlasa beş para değmez. İnsanların takdîri, istihsânı, eğer böyle işte, böyle amel-i uhrevîde (âhirete yönelik amelde) illet (asıl sebeb) ise, o ameli ibtâl eder. Eğer müreccih (tercîh ettirici) ise, o ameldeki ihlâsı (samîmiyeti) kırar. Eğer müşevvik (teşvîk edici) ise safvetini izâle eder (sâfîliğini giderir). Eğer sırf alâmet-i makbûliyet olarak, istemeyerek Cenâb-ı Hakk ihsân etse, o amelin ve ilmin insanlarda hüsn-i te'sîri (güzel te'sîri) nâmına kabûl etmek güzeldir ki, 'Sonraki (ümmet)ler içinde benim için bir lisân-ı sıdk (güzel bir medihle anılmayı) nasîb eyle!' (âyeti) buna işarettir." (Barla Lâhikası, 82)

372. Sahîfe

(1) "Sûre-i طٰسٓمٓ de اِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَز۪يزُ الرَّح۪يمُ [Muhakkak ki, Azîz (kudreti dâimâ üstün gelen), Rahîm (çok merhamet eden) elbette ancak Rabbindir] âyeti, o sûrede hikâye edilen peygamberlerin necatlarını (kurtuluşlarını) ve kavimlerinin azablarını, kâinâtın netîce-i hılkati (yaratılışının netîcesi) hesâbına ve rubûbiyet-i âmmenin (Allah'ın umum kâinattaki terbiye ediciliğinin) nâmına o binler hakîkat kuvvetinde olan âyeti tekrâr etmek, Rahîmiyet ve izzet-i Rabbâniyenin o zâlim kavimlerin azâbını ve Rahîmiyet-i İlâhiyenin dahi enbiyânın (peygamberlerin) necatlarını iktizâ ettiğini (gerektirdiğini) ders vermek için binler def'a tekrâr olsa yine ihtiyaç ve iştiyak var ve îcazlı (kısa) ve i'cazlı (mu'cize) bir ulvî (yüce) belâgattır (yerinde ifâdedir)." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 236)

Ayrıca Kur'ân'daki tekrarların hikmeti için, bakınız; (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 233-241; Mesnevî-i Nûriye, Katre, 206-208)

374. Sahîfe

(1) "Evet mâdem o kitablar semâvîdirler ve mâdem o kitab sâhibleri enbiyâdırlar (peygamberdirler); elbette ve herhâlde onların dinlerini nesheden (kaldıran) ve kâinâtın şeklini değiştiren ve yerin yarısını getirdiği bir nûr ile ışıklandıran bir zâttan bahsetmeleri, zarûrî ve kat'îdir. Evet küçük hâdiseleri haber veren o kitablar, nev'-i beşerin (insanlığın) en büyük hâdisesi olan hâdise-i Muhammediye Aleyhissalâtü Vesselâm'ı haber vermemek kābil midir?" (Zülfikâr, 19. Mektûb, 66)

Ayrıca Peygamberimiz (asm) hakkında Tevrât, İncîl ve Zebûr'daki bahisler için bakınız; (sahîfe 13, hâşiye 2; sahîfe 129, hâşiye 1; Zülfikâr, 19. Mektûb, 66-73)

377. Sahîfe

(1) " وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً [Kuşları da toplanmış olarak (ona itâat ettirdik)] عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ [Bize kuşların dili öğretildi] cümleleriyle Hz. Dâvûd ve Süleymân Aleyhimesselâm'a kuşlar envâ'ının (çeşitlerinin) lisanlarını hem isti'dâdlarının (kābiliyetlerinin) dillerini yani hangi işe yaradıklarını onlara Cenâb-ı Hakk'ın ihsân ettiğini şu cümleler gösteriyorlar. Evet mâdem hakîkattir, mâdem rûy-ı zemin (yeryüzü) bir sofra-i Rahmândır, insanın şerefine kurulmuştur. Öyle ise, o sofradan istifâde eden sâir hayvanât ve tuyûrun (kuşların) çoğu insana musahhar ve hizmetkâr olabilir." (Zülfikâr, 25. Söz, 84)

378. Sahîfe

(1) "Evet Hüdhüd pek güzel görmüş. Çünki toprak altındaki had ve hesâba gelmeyen tohumların ve çekirdeklerin ve ma'denlerin mukktezâ-yı fıtrîsi (yaratılışının gereği) aşağıdan yukarıya çıkmak değildir. Çünki ecsâm-ı sakîliye (ağır cisimler) ihtiyârsız (irâdesiz) ve ruhsuz oldukları için kendileri yukarıya çıkamazlar. Yukarıdan kendi kendilerine aşağı düşebilirler." (Lem'alar, 28. Lem'a, 297)

379. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, şu âyetin lisân-ı remziyle (işâret diliyle) ma'nen diyor ki: Ey benî-Âdem (Âdemoğulları)! Bir abdime (kuluma) geniş bir mülk ve o geniş mülkünde adâlet-i tâmme (tam bir adâlet) yapmak için, ahvâl ve vukūât-ı zemîne (dünyadaki hâllere ve hâdiselere) bizzât ıttılâ' veriyorum (haberdâr ediyorum) ve mâdem her bir insana fıtraten (yaratılıştan), zemîne bir halîfe olmak kābiliyetini vermişim. Elbette o kābiliyete göre rûy-i zemîni (yeryüzünü) görecek ve bakacak, anlayacak isti'dâdını (kābiliyetini) dahi vermesini, hikmetim iktizâ ettiğinden (gerektirdiğinden) vermişim. (...) Öyle ise, şu azîm (büyük) ni'metten istifâde edebilirsiniz. Haydi göreyim sizi, vazîfe-i ubûdiyetinizi (kulluk vazîfenizi) unutmamak şartıyla öyle çalışınız ki, rûy-i zemîni, her tarafı her birinize görülen ve her köşesindeki sesleri size işittiren bir bahçeye çeviriniz." (Zülfikâr, 25. Söz, 81-82)

381. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın (açıklaması mu'cize olan Kur'ân'ın) ifâdesinde çok şefkat ve merhamet vardır. Çünki muhâtabları ekseriyetle (çok def'a), cumhûr-ı avamdır (halk topluluğudur). Onların zihinleri basittir. Nazarları (fikirleri) dakik (ince) şeyleri göremediğinden, onların besâtet-i efkârlarını (fikirlerinin basitliğini) okşamak için, semâvat ve arzın yüzlerine yazılan âyetleri tekrâr ediyor. Ve o büyük harfleri kolaylıkla okutturuyor. Meselâ: Semâvat ve arzın hılkati (gökler ve yerin yaratılışı) ve semâdan yağmurun yağdırılması ve arzın dirilmesi gibi bil-bedâhe (açıkça) okunan ve görünen âyetleri ders veriyor. O hurûf-ı kebîre (büyük harfler) içinde küçük harflerle yazılan ince âyâta (âyetlere) nazarları nâdiren çevirir, tâ zahmet çekmesinler." (Lem'alar, 17. Lem'a, 134)

383. Sahîfe

(1) "Nasıl ki kavm-i Fira'vun'a 'çekirge âfeti ve bit belâsı' ve Kâ'benin tahrîbine çalışan Kavm-i Ebrehe'ye 'Ebâbîl Kuşları' musallat olmuşlar. Öyle de, Süfyân'ın ve Deccâllerin fitneleriyle bilerek ve severek isyâna ve tuğyâna (azgınlığa) ve Ye'cüc ve Me'cüc'ün anarşistliğiyle fesâda ve canavarlığa giden ve dinsizliğe ve küfür ve küfrâna (nankörlüğe) düşen insanların akıllarını başlarına getirmek hikmetiyle, arzdan (yerden) bir hayvan çıkıp musallat olacak. Zîr ü zeber (darmadağın) edecek. اَللّٰهُ اَعْلَمُ [Allah en iyi bilendir] o dâbbe (hareketli canlı) bir nev'dir (tâifedir). Çünki gâyet büyük bir tek şahıs olsa, her yere ve herkese yetişemez. Demek dehşetli bir tâife-i hayvâniye olacak. Belki اِلَّا دَابَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْسَاَتَهُ [Ancak asâsından yemekte olan dâbbetü'l-arz (bir ağaç kurdu) müstesna] âyetinin işâretiyle, o hayvan dâbbetü'l-arz (yer hayvanı) denilen ağaç kurtlarıdır ki, insanların kemiklerini ağaç gibi kemirecek. İnsanın cisminde dişinden tırnağına kadar yerleşecek. Mü'minler îman bereketiyle, sefâhet ve sû'-i isti'mâlâttan tecennübleriyle (günahlar ve israflardan sakınmalarıyla) kurtulacaklarına işâreten, âyet, îman husûsunda o hayvanı konuşturmuş." (Şuâ'lar, 5. Şuâ', 84)

385. Sahîfe

(1) "Hâlis (sâfî) muhabbet, fıtrat-ı insâniyede (insanın yaratılışında) ve umum vâlidelerde dercedilmiştir. İşte bu hâlis muhabbete tam ma'-nâsıyla vâlidelerin şefkatleri mazhardır.Vâlideler o sırr-ı şefkat ile, evlâdlarına karşı muhabbetlerine bir mükâfât, ve bir rüşvet istemediklerine ve taleb etmediklerine delil; rûhunu, belki saâdet-i uhreviyesini (âhiret saâdetini) de onlar için fedâ etmeleridir." (Lem'alar, 17. Lem'a, 139)

389. Sahîfe

(1) "Fir'avun, vezîrine (Hâmân'a) emreder ki: 'Bana yüksek bir kule yap, semâvâtın (gökyüzünün) hâlini rasad edip

(gözleyip) bakacağım. Semânın gidişâtından, acabâ Mûsâ (as)'ın da'vâ ettiği gibi semâda tasarruf eden (hükmeden) bir İlâh var mıdır?' İşte صَرْحًا [bir kule] kelimesiyle ve şu cüz'î (küçük) hâdise ile, dağsız bir çölde olduğundan dağları arzulayan ve Hâlık'ı (yaratıcıyı) tanımadığından tabîatperest (tabîatçı) olup rubûbiyet (rab olmayı) da'vâ eden ve âsâr-ı ceberutlarını (kibirli eserlerini) göstermekle ibkā-yı nâm eden (nâm salan), şöhretperest olup dağ-misâl meşhur ehrâmları (piramitleri) binâ eden ve sihir ve tenâsühe kâil olup (öldükten sonra rûhun başka bir bedende tekrar dünyaya geleceğine inanıp) cenâzelerini mumya edip, dağ misillü (gibi) mezarlarda muhâfaza eden Mısır Fir'avun'larının an'anesinde (âdetlerinde) hükümfermâ (uygulanan) bir düstûr-ı acîbi ifâde eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 32)

390. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Hakîm, bil-ittifak (herkesin ittifâkıyla), ümmî (okuma ve yazması olmayan) ve emîn bir Zât'ın lisânıyla, zamân-ı Âdem'den tâ Asr-ı Saâdete kadar, enbiyâların (peygamberlerin) mühim hâlâtını (hâllerini) ve ehemmiyetli vukūâtını (hâdiselerini) öyle bir tarzda zikrediyor ki, Tevrât ve İncîl gibi kitabların tasdîki altında gāyet kuvvet ve ciddiyetle ihbâr ediyor (haber veriyor). Kütüb-i sâlifenin (önceki semâvî kitabların) ittifâk ettikleri noktalarda muvâfakat etmiştir. İhtilâf ettikleri bahislerde, musahhihâne (düzelterek), hakîkat-i vâkıayı faslediyor (açıklıyor).

Demek, Kur'ân'ın nazar-ı gayb-bînîsi (gizlilikleri gören bakışı), o kütüb-i sâlifenin umûmunun fevkinde (üzerinde) ahvâl-i mâziyeyi (geçmiş hâlleri) görüyor ki, ittifâkî mes'elelerde musaddıkāne (doğrulayarak) onları tezkiye ediyor (temize çıkarıyor), ihtilâfî mes'elelerde musahhihâne onlara faysal (hüküm) oluyor." (Zülfikâr, 25. Söz, 35)

391. Sahîfe

(1) "Üstâd-ı Mutlak ve Muktedâ-yı Küll (herkesin kendisine uyduğu) ve Rehber-i Ekmel (en mükemmel kılavuz) olan Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm: وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ [Peygambere düşen ancak tebliğdir] olan fermân-ı İlâhiyeyi (Allah'ın emrini) kendine rehber-i mutlak ederek, insanların çekilmesiyle ve dinlememesiyle daha ziyâde sa'y (çalışma) ve gayret ve ciddiyetle teblîğ etmiş. Çünki: اِنَّكَ لَا تَهْدٖى مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدٖى مَنْ يَشَٓاءُ [Şübhesiz ki sen, sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin; fakat Allah, dilediği kimseyi hidâyete erdirir] sırrıyla anlamış ki, insanlara dinlettirmek ve hidâyet vermek, Cenâb-ı Hakk'ın vazîfesidir. Cenâb-ı Hakk'ın vazîfesine karışmazdı." (Lem'alar, 17. Lem' a, 137-138)

394. Sahîfe

(1) "İşte insan dahi Hâlıkının (yaratıcısının) rahmetini inkâr ve hikmetini ittihâm edecek (suçlayacak) bir tarzda küfrân-ı ni'met (nankörlük) sûretinde Kārun gibi: اِنَّمَٓا اُوتٖيتُهُ عَلٰى عِلْمٍ Yani: 'Ben kendi ilmimle kendi iktidârımla kazandım' dese elbette sille-i azâba (bir azab tokadına) kendini müstehak eder. Demek şu meşhûd (görülen) saltanat-ı insâniyet ve terakkıyât-ı beşeriye (insanlığın yükselmesi) ve kemâlât-ı medeniyet (medeniyetin gelişmeleri) celb ile (kendine çekmekle) değil galebe ile (kazanmakla) değil cidâl (mücâdele) ile değil belki ona onun za'fı için teshîr edilmiş (hizmetkâr kılınmış). Onun aczi için ona muâvenet (yardım) edilmiş. Onun fakrı için ona ihsân edilmiş. Onun cehli (câhilliği) için ona ilhâm edilmiş. Onun ihtiyâcı için ona ikrâm edilmiş." (Sözler, 23. Söz, 117)

395. Sahîfe

(1) " كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ [O'nun Zât'ından (ve rızâsına uygun olandan) başka herşey, helâk olucudur.] İnsanın elini mâsivâdan (Allah'dan gayrı herşeyden) kesmek için bir kılınçtır ki; o da Cenâb-ı Hakk'ın hesâbına olmayan fânî dünyada, fânî şeylere karşı alâkaları kesmek için, hükmü dünyadaki fâniyâta (fânî şeylere) bakar. (...) Elhâsıl: Eğer Allah için olsa, Allah'ı bulsa, gayr kalmaz ki başı kesilsin. Eğer Allah'ı bulmazsa ve hesâbıyla bakmazsa, herşey gayırdır. كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ kılıncını isti'mâl etmeli (kullanmalı), perdeyi yırtmalı, tâ O'nu bulmalı!" (Mektûbât, 15. Mektûb, 49-50)

396. Sahîfe

(1) "Evet, dünyada en yüksek hakîkat peder ve vâlidelerin evlâdlarına karşı olan şefkatleridir ve en âlî (yüce) hukuk dahi onların o şefkatlerine mukābil (karşılık) onlara hürmet etmek, onların haklarıdır. Çünki onlar, hayatlarını kemâl-i lezzetle (tam bir lezzetle) evlâdlarının hayâtı için fedâ ediyorlar, sarf ediyorlar. Öyle ise, insâniyeti sukūt etmemiş (kıymetinden düşmemiş) ve canavara inkılâb etmemiş (dönmemiş) her bir veledin (çocuğun) farz olan bir vazîfesi de, o muhterem sâdık fedâkâr dostlara hâlisâne (sâfî) hürmet ve samîmâne hizmet ve rızâlarını tahsîl (rızâlarını kazanmak) ve kalblerini hoşnûd etmektir." (Lem'alar, 26. Lem'a, 282)

"İhtiyar peder ve vâlidesine tam itâat eden bahtiyar bir veled, evlâdından aynı vaziyeti gördüğü gibi; bedbaht bir veled eğer ebeveynini (anne-babasını) rencîde etse (incitse), azâb-ı uhrevîden (âhiretteki azabdan) başka,

dünyada çok felâketlerle cezâsını gördüğü, çok vukūât ile (hâdiselerle) sâbittir." (Lem'alar 25. Lem'a, 227)

397. Sahîfe

(1) "İnsanın öldükten sonra Hâlık-ı Rahmân-ı Rahîme rucû'u (dönmesi) hakkında i'lânât yapan Kur'ân'ın şu وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ [Ancak O'na döndürüleceksiniz] (...) gibi âyetlerinde büyük bir beşâret (müjde) ve tesellî olduğu gibi ehl-i isyâna da büyük tehdidlere îmâ vardır. Evet bu âyetlerin sarâhatine (açık ma'nâsına) göre ölüm, zevâl ve firak (ayrılık) ve adem (yokluk) kapısı ve zulümât (karanlıklar) kapısı olmayıp, ancak sultân-ı ezel ve ebedin (ezel ve ebed sultânı olan Allah'ın) huzûruna girmek için bir medhâldir (giriş yeridir). Bu beşâretin işâretiyle kalb adem-i mutlak (yok olmak) korkusundan ve eleminden kurtulur." (Mesnevî-i Nûriye, Şemme, 203)

400. Sahîfe

(1) "Sûre-i Ankebût Mekke'de nâzil olduğu için, Kureyş'in îmâna gelmeyen reisleri Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'a sûikasd edeceklerini ve o sûikasdın içinde en zayıf ve en küçük bir hayvan olan bir örümcek o reislerin o şiddetli hücumlarına karşı mukābele edip galebe edecek. Yani örümceğin hânesi olan ağ en zayıf bir perde iken, o kuvvetli reisleri mağlûb edeceğini göstermekle âyet diyor ki: 'En zayıf bir hayvana mağlûb olacaklarını, faraza bilseydiler, bu cinâyete ve bu sûikasda teşebbüs etmeyeceklerdi.' " (Emirdağ Lâhikası-II, 168)

(2) "Namazda rûhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır. Hem cisme de o kadar ağır bir iş değildir. Hem namaz kılanın diğer mübah (helâl) dünyevî amelleri, güzel bir niyet ile ibâdet hükmünü alır. Bu sûrette bütün sermâye-i ömrünü, âhirete mâl edebilir. Fânî ömrünü, bir cihette ibkā eder (ebedîleştirir)." (Sözler, 4. Söz, 11)

401. Sahîfe

(1) "Milyonlar Arabî (Arabca) kitablar yazılmışlar, meydandadır. Şimdi bütün bu kitabların en belîğleri, en fasihleri (ma'nâca en güzel ve ifâdesi en anlaşılır olanları) Kur'ân'la berâber okunduğu vakit, her kim dinlese, kat'iyen diyecek ki; Kur'ân bunların hiçbirisine benzemiyor. Demek Kur'ân, umum bu kitabların derecesinde değildir. Öyle ise herhâlde, ya Kur'ân umûmunun altında olacak; o ise yüz derece muhâl (imkânsız) olmakla berâber, hiç kimse, hattâ şeytan bile olsa diyemez. Öyle ise Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân (açıklamaları mu'cize olan Kur'ân), yazılan umum kitabların fevkindedir (üstündedir)." (Zülfikār, 19. Mektûb, 81-82)

402. Sahîfe

(1) "İhlâsı (hakka uymayı nefsin arzularına uymaya tercîh etme hasletini) kazanmanın ve muhâfaza etmenin en müessir (te'sirli) sebeblerinden birisi, râbıta-i mevtîr (ölümü düşünmektir). Evet, ihlâsı zedeleyen ve riyâya (gösterişe) ve dünyaya sevk eden, tûl-i emel (uzun vâdeli arzular) olduğu gibi, riyâdan nefret veren ve ihlâsı kazandıran, râbıta-i mevttir. Yani ölümünü düşünüp, dünyanın fânî olduğunu mülâhaza (idrâk) edip, nefsin desîselerinden (hîlelerinden) kurtulmaktır." (Lem'alar, 21. Lem'a, 170)

(2) "Rızk-ı helâl, iktidar ve ihtiyâr (irâde) kuvvetiyle kazanılmaz, buldurulmaz. Belki çalışmasını ve sa'yini (çabasını) kabûl eden bir merhamet tarafından verilir ve ihtiyâcına acıyan bir şefkat cânibinden (tarafından) ihsân edilir. Fakat rızık ikidir. Biri: Yaşamak için hakîkî ve fıtrî rızıktır ki, taahhüd-i Rabbânî (Allah'ın taahhüdü) altındadır. Hattâ o kadar muntazamdır ki, bedende yağ vesâire sûretinde iddihâr olunan (biriktirilen) fıtrî rızık, hiç olmazsa yirmi günden ziyâde birşey yemeden yaşatır, hayâtını idâme eder (devâm ettirir). Demek yirmi-otuz günden evvel ve bedende müddehar (biriktirilmiş) olan fıtrî rızkı bitmeden, zâhiren (görünüşte) açlıktan vefât edenler rızıksızlıktan ölmüyorlar. Belki sû'-i i'tiyaddan (yanlış alışkanlıktan) ve terk-i âdetten neş'et eden (alışmış olduğu tarzı bırakmaktan gelen) bir hastalıktan vefât ederler. İkinci kısım rızık: İ'tiyad ve israf ve sû'-i isti'mâlât (kötüye kullanma) ile tiryâkî olup, zarûret hükmüne geçen mecâzî ve sun'î rızıktır. Bu kısım ise, taahhüd-i Rabbânî altında değildir. Belki ihsâna tâbi'dir. Kâh verir, kâh vermez." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 157-158)

404. Sahîfe

(1) "Dünyanın üç yüzü var. Birinci yüzü: Cenâb-ı Hakk'ın esmâsına (isimlerine) bakar. Onların nukūşunu (nakışlarını) gösterir. Ma'nâ-yı harfiyle (varlıkların Allah'ı gösteren cihetiyle), onlara âyinedarlık eder. Dünyanın şu yüzü, hadsiz mektûbât-ı Samedâniyedir (Allah'ı ta'rîf eden mektûblardır). Dünyanın bu yüzü gâyet güzeldir. Nefrete değil, aşka lâyıktır. İkinci yüzü: Âhirete bakar. Âhiretin tarlasıdır, Cennetin mezraasıdır, rahmetin mezheresidir (çiçekliğidir). Şu yüzü dahi evvelki yüzü gibi güzeldir. Tahkîre değil, muhabbete lâyıktır. Üçüncü yüzü: İnsanın hevesâtına (heveslerine) bakan ve gaflet perdesi olan ve ehl-i dünyanın mel'abe-i hevesâtı (heveslerinin oyuncağı) olan yüzdür. Şu yüz çirkindir. Çünki fânîdir, zâildir (geçicidir), elemlidir, aldatır. İşte hadîsde vârid olan (gelen) tahkîr ve ehl-i hakîkatin ettiği nefret bu yüzdedir. Kur'ân-ı Hakîm'in kâinâttan ve mevcûdâttan (varlıklardan)

ehemmiyetkârâne (ehemmiyet vererek), istihsankârâne (güzel bularak) bahsi ise; evvelki iki yüze bakar. Sahâbelerin ve sâir ehlüllahın (Allah dostlarının) merğub (rağbet edilen) dünyaları, evvelki iki yüzdedir." (Sözler, 32. Söz, 290)

406. Sahîfe

(1) "(Bu âyet) haşir (dirilme) ve kıyâmeti ne kadar mu'cizâne (mu'cizeli) bir üslûb-ı âlî (yüksek bir üslûb) ile ifâde edip ve o da'vânın içinde bir delîl-i iknâ'îye (iknâ' eden bir delîle) işâret ediyor ki; bilmüşâhede, nasıl ki zemînin cevfinde (yer altında) saklanmış ve ölmüş hükmündeki tohumlar ve cevv-i semâda (hava boşluğunda), ademde (yoklukta) ve küre-i havâiyede (havakürede) dağılmış, saklanmış katreler (damlalar); nasıl kemâl-i intizam (mükemmel bir intizam) ve sür'atle haşrolup (toplanıp) her baharda meydân-ı tecrübe ve imtihâna çıkıyorlar; zeminde hubûbât (tohumlar), semâda katarât (damlalar) her vakit bir mahşer-nümûn (haşir meydanı misâli) sûretini alırlar; öyle de, haşr-i ekber (kıyâmetten sonraki en büyük haşir) dahi öyle kolay zuhûr eder (ortaya çıkar). Mâdem bunu görüyorsunuz, onu dahi inkâr edemezsiniz." (Mektûbât, 29. Mektûb, 242)

411. Sahîfe

(1) "Evet küfür, mevcûdâtın (varlıkların) kıymetini iskāt (düşürme) ve ma'nâsızlıkla ittihâm ettiğinden (suçladığından), bütün kâinâta karşı bir tahkîr ve mevcûdât âyinelerinde (varlıklar üzerinde görünen) cilve-i esmâyı (Allah'ın isimlerinin tecellîlerini) inkâr olduğundan, bütün esmâ-i İlâhiyeye karşı bir tezyif (aşağılama) ve mevcûdâtın vahdâniyete (Allah'ın birliğine) olan şehâdetlerini reddettiğinden, bütün mahlûkāta karşı bir tekzîb (yalanlama) olduğundan; isti'dâd-ı insânîyi (insanın kābiliyetlerini) öyle ifsâd eder (bozar) ki, salâh (iyilik) ve hayrı kabûle liyâkati kalmaz. Hem bir zulm-i azîmdir (büyük bir zulümdür) ki, umum mahlûkātın ve bütün esmâ-i İlâhiyenin (Allah'ın isimlerinin) hukūkuna bir tecâvüzdür. İşte şu hukūkun muhâfazası ve nefs-i kâfir (kâfir olan şahıs) hayra kābiliyetsizliği, küfrün adem-i afvını (affedilmemesini) iktizâ eder (gerektirir). إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ [Muhakkak ki şirk, gerçekten (pek) büyük bir zulümdür!] şu ma'nâyı ifâde eder." (Zülfikâr, 10. Söz, 35)

412. Sahîfe

(1) "Kur'ân'ın menbaı (kaynağı) bulunan kelâm-ı ezelînin (Allah'ın ezelî kelâmının) kelimâtını (kelimelerini) saymak için; denizler mürekkeb olsalar, zîşuûrlar (akıl sâhibleri) kâtib olsalar, nebâtâtlar (nebatlar) ve ağaçlar kalem olsalar, belki zerrât (zerreler) kalem ucu olsalar yine bitiremezler. Çünki bunlar mütenâhî (sonlu); o ise nihâyetsizdir." (Lem'alar, 28. Lem'a, 294)

413. Sahîfe

(1) "Rasadhânelerdeki âletle, yağmurun mukaddemâtını (alâmetlerini) hissedip vaktini ta'yîn etmek, gaybı (gizli olanı) bilmek değildir, belki gaybdan çıkıp âlem-i şehâdete (yaşadığımız âleme) takarrübü (yaklaşması) vaktinde, bazı mukaddemâtına ıttılâ' sûretinde bilmektir. (...) Röntgen şuâ'ıyla rahm-ı mâderdeki çocuğun erkek ve dişi olduğunu bilmek وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ [Rahimlerde olanı da (O) bilir] âyetinin meâl-i gaybîsine (gizli ma'nâsına) münâfî (bir zıdlık) olamaz. Çünki âyet, yalnız zükûret (erkeklik) ve ünûset (dişilik) keyfiyetine (hâline) değil, belki o çocuğun acîb isti'dâd-ı husûsîsi (şaşılacak husûsî kābiliyetleri) ve istikbâlde (gelecekte) kesb edeceği (kazanacağı) vaziyetine medâr (vesîle) olan mukadderât-ı hayâtiyesinin (hayatta başına geleceklerin) mebâdîleri (başlangıçları), hattâ sîmâsındaki gâyet acîb olan sikke-i Samediyeti (onu diğer sîmâlardan farklı kılan Allah'ın damgası) muraddır (kasdedilmiştir) ki, çocuğun o tarzda bilinmesi, ilm-i Allâmü'l-Guyûb'a(bütün gizlilikleri bilen Allah'ın ilmine) mahsustur." (Lem'alar, 16. Lem'a, 112-113)

414. Sahîfe

(1) "Herşeyde, hattâ en çirkin görünen şeylerde, hakîkî bir hüsün (güzellik) ciheti vardır. Evet, kâinâttaki herşey, her hâdise ya bizzat güzeldir, ona hüsn-i bizzât (zâtı i'tibârıyla güzel) denilir. Veya netîceleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-i bil-gayr denilir. Bir kısım hâdiseler var ki, zâhiri (görünüşü) çirkin, müşevveştir (karışıktır). Fakat o zâhirî perde altında gâyet parlak güzellikler ve intizamlar var. Ezcümle (meselâ): Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında nihâyetsiz güzel çiçek ve muntazam nebâtâtın (nebâtların) tebessümleri saklanmış. (...) Fakat insan, hem zâhirperest (dış görünüşe düşkün), hem hodgâm olduğundan (hep kendini düşündüğünden), zâhire bakıp çirkinlikle hükmeder." (Sözler, 18. Söz, 88)

(2) "Hazret-i Azrâîl Aleyhisselâm, Cenâb-ı Hakk'a demiş ki: 'Kabz-ı ervah (ruhların alınması) vazîfesinde ibâdın, yani kulların benden şekvâ (şikâyet) edecekler ve bana küsecekler.' Cenâb-ı Hakk, lisân-ı hikmetle (hikmet diliyle) ona demiş ki: 'Seninle kullarımın ortasında, musîbetler ve hastalıklar perdesini bırakacağım. Tâ şekvâları onlara gitsin sana küsmesinler.' (...) Öyle de, Hazret-i Azrâîl Aleyhisselâm da bir perdedir. Kabz-ı ervahda, zâhiren merhametsiz görünen ve rahmetin kemâline (yüceliğine)

münâsib düşmeyen bâzı hâlâta (hâllere) merci' (muhâtab) olmak için, o me'mûriyete bir nâzır (bakan) ve kudret-i İlâhiyeye bir perdedir." (Tılsımlar, 22. Söz, 47)

416. Sahîfe

(1) "Envâ'-ı hayâtın (hayat çeşitlerinin) en ednâsı (aşağısı) olan hayât-ı nebât ve o hayât-ı nebâtın en birinci derecesi olan çekirdekteki ukde-i hayâtiyenin tenebbühü (hayat düğümünün açılması), yani uyanıp açılarak neşv ü nemâ bulması (büyüyüp yetişmesi), o derece zâhir (görünür) ve kesrette (çoklukta) ve mebzûliyette (bollukta), ülfet (alışmışlık) içinde, zamân-ı Âdem'den beri hikmet-i beşeriyenin (insanlara âid fen ilimlerinin) nazarında gizli kalmıştır (görememiştir). Hakîkati, hakîkî olarak beşerin aklı ile keşfedilmemiş." (Sözler, 29. Söz, 180-181)

419. Sahîfe

(1) "Elbette o Zât'ın (asm) sünneti ve harekâtı, iktidâ edilecek (tâbi' olunacak) en güzel nümûnelerdir ve ta'kîb edilecek en sağlam rehberlerdir ve düstur ittihâz (kabûl) edilecek en muhkem (sağlam) kānunlardır. Bahtiyâr odur ki, bu ittibâ'-ı sünnette hissesi ziyâde ola! Sünnete ittibâ' etmeyen, tenbellik ederse, hasâret-i azîme (büyük bir zarar); ehemmiyetsiz görürse, cinâyet-i azîme; tekzîbi işmâm eden (yalanlamayı hissettiren) tenkîd ise, dalâlet-i azîmedir (büyük bir sapıklıktır)." (Lem'alar, 11. Lem'a, 61)

424. Sahîfe

(1) "Zât-ı Risâletin (Hz. Peygamberin) akvâli (sözleri) gibi, ef'âl ve ahvâli ve etvâr ve harekâtı (fiilleri, hâlleri, tavırları ve hareketleri) dahi menâbi-i din ve şeriattır (din ve şeriatın kaynaklarıdır) ve ahkâmın me'hazleridir (hükümlerin alındığı yerlerdir). Şıkk-ı zâhirîsine (dînin ev hâli dışında görünen kısmına) Sahâbeler hamele (taşıyıcı) oldukları gibi, husûsî dâiresinde mahfî ahvâlâtından (gizli hâllerinden) tezâhür eden (ortaya çıkan) esrâr-ı din ve ahkâm-ı şeriatın (dînin sırlarının ve şeriatın hükümlerinin) hameleleri ve râvîleri (rivâyet edenleri) de, Ezvâc-ı Tâhirâttır (Hz. Peygamber (asm)'ın hanımlarıdır) ve bilfiil o vazîfeyi îfâ etmişlerdir. Esrâr ve ahkâm-ı dînin hemen yarısı, belki onlardan geliyor. Demek bu azîm (çok büyük) vazîfeye, birçok ve meşrebce muhtelif (yaratılışları farklı) Ezvâc-ı Tâhirât lâzımdır." (Mektûbât, 7. Mektûb, 20-21)

425. Sahîfe

(1) "Evet salavâtın ma'nâsı, rahmettir. Ve o zîhayat mücessem rahmete rahmet duâsı olan salavât ise, o رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ 'e (âlemlere rahmet olan Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'a) vusûle (kavuşmaya) vesîledir. Öyle ise sen salavâtı kendine, o رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ 'e ulaşmak için vesîle yap ve o Zât'ı da rahmet-i Rahmân'a vesîle ittihaz (kabûl) et!" (Lem'alar, 14. Lem'a, 103)

(2) "Medeniyetin ref'-i tesettürü (tesettürün kaldırılması), hilâf-ı fıtrattır (yaratılışa terstir). Kur'ân'ın tesettür emri fıtrî olmakla berâber, o ma'den-i şefkat ve kıymetdar birer refîka-i ebediye (ebedî hayat arkadaşı) olabilen kadınları, tesettür ile sukuttan (kıymetten düşmekten), zilletten (alçalmaktan) ve ma'nevî esâretten ve sefâletten kurtarıyor." (Lem'alar, 24. Lem'a, 206)

426. Sahîfe

(1) "Gök, zemin, dağ tahammülünden (yüklenmekten) çekindiği ve korktuğu emânetin müteaddid (pek çok) vücûhundan (yönlerinden) bir ferdi, bir vechi, 'ene'dir. Evet ene (insandaki benlik duygusu), zamân-ı Âdem'den şimdiye kadar âlem-i insâniyetin (insanlık âleminin) etrâfına dal budak salan nûrânî bir şecere-i Tûbâ (Tûbâ ağacı) ile, müdhiş bir şecere-i Zakkūmun (Zakkūm ağacının) çekirdeğidir." (Sözler, 30. Söz, 216-217)

428. Sahîfe

(1) "Telyîn-i hadîd, yani demiri hamur gibi yumuşatmak ve nühâsı (bakırı) eritmek ve ma'denleri bulmak, çıkarmak; bütün maddî sanâyi'-i beşeriyenin aslı ve anasıdır ve esâsı ve ma'denidir. İşte şu âyet işâret ediyor ki: 'Büyük bir resûle, büyük bir halîfe-i zemîne (yeryüzünün halîfesine), büyük bir mu'cize sûretinde, büyük bir ni'met olarak; telyîn-i hadîddir ve demiri hamur gibi yumuşatmak ve tel gibi inceltmek ve bakırı eritmekle, ekser sanâyi'-i umûmiyeye medâr (vesîle) olmaktır.' Mâdem bir resûle, hem halîfe yani hem ma'nevî hem maddî bir hâkime, lisânına hikmet ve eline san'at vermiş. Lisânındaki hikmete sarîhan (açıkça) teşvîk eder. Elbette elindeki san'ata dahi tergîb (rağbetlendirme) işâreti var." (Zülfikār, 25. Söz, 79-81)

(2) "Hazret-i Süleymân (as), bir günde havada tayerân (uçmak) ile iki aylık bir mesâfeyi kat' etmiştir (almıştır) der. İşte bunda işâret ediyor ki: Beşere (insana) yol açıktır ki, havada böyle bir mesâfeyi kat' etsin. Öyle ise ey beşer! Mâdem sana yol açıktır. Bu mertebeye yetiş ve yanaş. Cenâb-ı Hakk, şu âyetin lisânıyla ma'nen diyor: 'Ey insan! Bir abdim (kulum), hevâ-i nefsini (nefsinin isteklerini) terk ettiği için havaya bindirdim. Siz de nefsin tenbelliğini bırakıp, bazı kavânîn-i âdetimden (âdetimin kānunlarından) güzelce istifâde etseniz, siz de binebilirsiniz.' "(Zülfikār, 25. Söz, 79-80)

429. Sahîfe

(1) "Şeytanın vücûdunda (varlığında) cüz'î küçük) şerlerle berâber çok makāsıd-ı hayriye-i külliye (çok hayırlı, büyük gāyeler) ve kemâlât-ı insâniye (insanın mükemmelleşmesi) vardır. Evet, bir çekirdekten koca bir ağaca kadar ne kadar mertebeler var, mâhiyet-i insâniyedeki isti'dadda (insanın yaratılışındaki kābiliyetlerde) dahi ondan daha ziyâde merâtib (mertebeler) var. Belki zerreden şemse (güneşe) kadar dereceleri var. Bu isti'dâdâtın inkişâfâtı (kābiliyetlerin ortaya çıkmaları), elbette bir hareket ister, ve bir muâmele iktizâ eder (gerektirir). Ve o muâmeledeki terakkî (yükselme) zenbereğinin hareketi, mücâhede (mücâdele) ile olur. O mücâhede ise, şeytanların ve muzır (zararlı) şeylerin vücûduyla (varlığıyla) olur. Yoksa, melâikeler gibi insanların da makāmı sâbit kalırdı. O hâlde insan nev'inde, binler envâ' (nev'ler) hükmünde sınıflar bulunmayacak. Bir şerr-i cüz'î (küçük bir şer) gelmemesi için bin hayrı terk etmektir ki, bu da hikmete ve adâlete münâfîdir (zıddır). Çendan (gerçi) şeytan yüzünden ekser (pek çok) insanlar dalâlete giderler (haktan saparlar). Fakat ehemmiyet ve kıymet, ekseriyetle keyfiyete (nasıl olduğuna) bakar, kemmiyete (ne kadar olduğuna) az bakar veya bakmaz." (Lem'alar, 13. Lem'a, 72)

432. Sahîfe

(1) "Kureyş'in rüesâsından (reislerinden) müdakkik bir belîğ (dikkatli ve güzel sözden anlayan birisi) müşrikler tarafından, Kur'ân'ı dinlemek için gitmiş. Dinlemiş, dönmüş, demiş ki: 'Şu kelâmın öyle bir halâveti (tatlılığı) ve tarâveti (tâzeliği) var ki, kelâm-ı beşere (insan sözüne) benzemez. Ben şâirleri, kâhinleri biliyorum. Bu onların hiç sözlerine benzemez. Olsa olsa etbâımızı (bize uyanları) kandırmak için, sihir demeliyiz!' İşte Kur'ân-ı Hakîm'in en muannid (inadcı) düşmanları bile fesâhatinden (açık ve güzel ifâdesinden) hayrân oluyorlar." (Zülfikâr, 25. Söz, 13)

434. Sahîfe

(1) "Hava unsurunun yüksek ve ehemmiyetli vazîfesi اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ [Güzel söz O'na yükselir] âyetinin sırrıyla, güzel ve ma'nîdâr (ma'nâlı) ve îmânî ve hakîkatli kelimelerin kalem-i kaderin istinsâhıyla (çoğaltmasıyla) ve izn-i İlâhî ile intişâr etmesiyle (yayılmasıyla) bütün küre-i havadaki melâike ve rûhânîlere işittirmek ve Arş-ı A'zam tarafına sevk etmek için kudret-i İlâhî kaleminin mütebeddil (değişebilen) bir sahîfesi olmaktır. Mâdem havanın kudsî vazîfesinin, hikmet-i hılkatinin (yaratılış hikmetinin) en mühimi budur. Ve rûy-i zemîni (yeryüzünü) radyolar vâsıtasıyla bir tek menzil (yer) hükmüne getirip nev'-i beşere (insan nev'ine) pek büyük bir ni'met-i İlâhiye olmaktır. Elbette ve elbette beşer, bu pek büyük ni'mete karşı bir umûmî şükür olarak, o radyoları herşeyden evvel kelimât-ı tayyibe (temiz sözler) olan Kelâmullâh'ın (Allah Kelâmı'nın), başta Kur'ân-ı Hakîm ve hakîkatleri ve îmânın ve güzel ahlâkların dersleri ve beşerin lüzumlu ve zarûrî menfaatlerine dâir kelimâtları olmalı ki o ni'mete şükür olsun. Yoksa ni'met böyle şükür görmezse, beşere zararlı düşer." (Emirdağ Lâhikası-II, 88)

435. Sahîfe

(1) "Ayn-ı adâlet (adâletin ta kendisi) olan bu semâvî ve kudsî وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى [Hiçbir günahkâr, başkasının günâhını yüklenmez] nass-ı kat'îsiyle (kat'î ve açık hükmüyle) Kur'ân'ın bir kānûn-ı esâsîsi (temel kānûnu) muhabbet ve uhuvvet-i hakîkıyeyi (hakîkî sevgi ve kardeşliği) te'mîn eden ve bu millet-i İslâmiyeyi ve memleketi büyük tehlikeden kurtaran bu kānûn-ı esâsî ki: 'Birisinin hatâsıyla başkası mes'ûl olamaz.' Kardeşi de olsa, aşîreti ve tâifesi de olsa, partisi de olsa o cinâyete şerîk (ortak) sayılmaz. Olsa olsa o cinâyete bir nevi' tarafgirlikle yalnız ma'nevî günahkâr olup âhirette mes'ûl olur; dünyada değil." (Emirdağ Lâhikası-II, 110)

436. Sahîfe

(1) "Şu bağistân-ı âlem (kâinât bahçesi) içindeki küre-i arza (dünyaya) bakıyoruz, görüyoruz ki: Bir bahçe şeklinde rengârenk yüz binler süslü çiçekli nebâtât (bitkiler) tâifeleri onda serilmiş ve çeşit çeşit yüz binler envâ'-ı hayvânât (hayvan nev'leri) onda serpilmiştir. İşte şu zemin bahçesinde bütün o süslü nebâtât ve ziynetli (süslü) hayvanât, muntazam sûretleriyle ve mevzun (ölçülü) şekilleriyle i'lân ediyorlar ki: Biz, bir tek Sâni'-i Hakîm'in (hikmetli san'atkârın) san'atından birer mu'cizesi, birer hârikasıyız ve vahdâniyetin (Allah'ın birliğinin) birer dellâlı (i'lâncısı), birer şâhidiyiz." (Mektûbât, 20. Mektûb, 67)

438. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk'ın arzında (yeryüzünde) beşerin (insanın) halîfe olması, Allah'ın hükümlerini icrâ (uygulama) ve kānunlarını tatbîk etmesi içindir. Bu ise, tam bir ilme mütevakkıftır (bağlıdır)." (İşârâtü'l-İ'câz, 258)

"İnsan mâlikin kemâlâtına (mülk sâhibinin mükemmelliğine) delâlet eden âlemin hüsnünü (güzelliğini) görüyor, ve kendisine beşik olarak yaratılan küre-i arzda istediği gibi tasarruf eden bir halîfedir. Hattâ semâ-i dünyada (gök yüzünde) dahi aklıyla çalışıyor ve küçüklüğüyle ve za'fiyetiyle berâber hârika tasarrufât-ı acîbesiyle (şaşıla-

cak işleriyle) eşref-i mahlûkāt (yaratılmışların en şereflisi) ünvânını almıştır. Ve elinde cüz-i ihtiyârî (cüz'î irâde) bulunduğundan, bütün esbâb (sebebler) içerisinde en geniş bir salâhiyet sâhibidir." (Mesnevî-i Nûriye, Habbe, 120)

(2) "Bu kâinâtın Hâlık-ı zü'l-Celâl'i (celâl sâhibi yaratıcısı), Kayyûmdur. Yani bizâtihî kāimdir (kendi zâtıyla vardır), dâimdir (devamlıdır), bâkîdir. Bütün eşyâ O'nunla kāimdir, devâm eder ve vücudda (varlıkta) kalır, bekā bulur. Eğer bir dakîkacık olsun o nisbet-i kayyûmiyet (Kayyûm isminin varlıklarla alâkası) kesilse, kâinât mahvolur." (Lem'alar, 30. Lem'a, 401)

439. Sahîfe

(1) "Şu kasem (yemîn) işâret eder ki, risâletin hücceti (delîli) o derece yakînî (kat'î) ve haktır ki, hakkāniyette (doğrulukta) makām-ı ta'zim ve hürmete (büyükleyip hürmet gösterilecek bir makāma) çıkmış ki, onunla kasem ediliyor. İşte şu işâret ile der: 'Sen resûlsün. Çünki senin elinde Kur'ân var.' Kur'ân ise, haktır ve Hakk'ın kelâmıdır." (Zülfikār, 25. Söz, 16-17)

441. Sahîfe

(1) "Evet kamerin (ayın) takdîri ve tedvîri (vazîfelendirilmesi ve döndürülmesi) ve tedbîr ve tenvîri (aydınlatılması) ve zemîne ve güneşe karşı gāyet dakîk (ince) bir hesabla vaziyetleri, o kadar hayret-fezâ (hayret verici), o derece hârikadır ki, onu öyle tanzîm eden ve takdîr eden bir Kadîr'e (sonsuz kudret sâhibine) hiçbir şey ağır gelmez. 'Onu öyle yapan, herşeyi yapabilir!' fikrini, temâşâ eden (seyreden) her bir zîşuûra (şuûr sâhibine) ders verir." (Mektûbât, 3. Mektûb, 12)

443. Sahîfe

(1) "Eğer insan, enâniyetine (benliğine) istinâd edip (dayanıp) hayât-ı dünyeviyeyi gāye-i hayâl (asıl maksad) ederek derd-i maîşet (geçim derdi) içinde muvakkat (geçici) bazı lezzetler için çalışsa, gāyet dar bir dâire içinde boğulur gider. Ona verilen bütün cihâzât (cihazlar) ve âlât (âletler) ve letâif (duygular), ondan şikâyet ederek haşirde (kıyâmet gününde) onun aleyhinde şehâdet (şâhidlik) edeceklerdir. Ve da'vâcı olacaklardır." (Sözler, 23. Söz, 113)

(2) "Kur'ân-ı Hakîm, nihâyetsiz parlak, yüksek hakîkatleri câmi' olduğundan, şiir hayâlâtından müstağnîdir (uzaktır). Evet Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın (ifâdesi dahi mu'cize olan Kur'ân'ın) (...) manzum (şiir) olmadığının diğer bir sebebi de budur ki: Âyetlerinin her bir necmi (yıldız gibi her bir âyeti), vezin (ölçü) kaydı altına girmeyip, tâ ekser âyetlere bir nevi' merkez olsun ve kardeşi olsun ve mâbeynlerinde (aralarında) mevcud münâsebet-i ma'neviyeye (ma'nevî alâkalara) râbıta (bağ) olmak için, o dâire-i muhîta (geniş dâire) içindeki âyetlere birer hatt-ı münâsebet (birer irtibat hattı) teşkîl etsin. Güyâ serbest her bir âyetin, ekser âyetlere bakar birer gözü, müteveccih (yönelmiş) birer yüzü var. Kur'ân içinde binler Kur'ân bulunur ki, her bir meşreb (husûsî ahlâk) sâhibine birisini verir. (...) وَمَا يَنْبَغِي لَهُ [(Bu) ona yaraşmazdı da] sırrını da bununla anla ki: Şiirin şe'ni (gereği); küçük ve sönük hakîkatleri, büyük ve parlak hayâllerle süslendirip beğendirmek ister. Hâlbuki Kur'ân'ın hakîkatleri; o kadar büyük, âlî (yüksek), parlak ve revnakdârdır (güzeldir) ki, en büyük ve parlak hayâl, o hakîkatlere nisbet edilse, gāyet küçük ve sönük kalır." (Sözler, 13. Söz)

444. Sahîfe

(1) " 'Bedevîler (göçebeler) için kibrit yerine ateş çıkaran meşhur ağacın, yeşil iken iki dalı birbirine sürüldüğü vakit ateşi yaratan ve rutûbetiyle yeşil ve harâretiyle kuru gibi iki zıd tabîatı (hâli) cem' edip (bir araya getirip), onu buna menşe' (kaynak) etmekle her bir şey, hattâ anâsır-ı asliye (esas unsurlar) ve tabâyi'-i esâsiye (temel maddeler), onun emrine bakar, onun kuvvetiyle hareket eder, hiçbirisi başıboş olup tabîatla (kendiliğinden) hareket etmediğini gösteren bir Zât'tan, topraktan yapılan ve sonra toprağa dönen insanı, topraktan yeniden çıkarması istib'âd edilmez. İsyân ile ona meydan okunmaz!' " (Zülfikār, 25. Söz, 31-32)

(2) Herşeyin "ol" emriyle oluvermesi hakkında bakınız; (Mektûbât, 20. Mektûb, 76-85)

445. Sahîfe

(1) Şeytanların taşlanmaları hakkında bakınız; (Lem'alar, 28. Lem'a, 320-324; Sözler, 15. Söz, 44-50)

446. Sahîfe

(1) "Ehl-i Cennet (Cennet ehli) elbette arzu ederler ki, dünya mâcerâlarını tahattur etsinler (hatırlasınlar) ve birbirine nakletsinler. Belki o mâcerâların levhalarını ve misâllerini (manzaralarını) görmeyi çok merâk ederler. Elbette sinema perdelerinde görmek gibi, o levhaları ve o vâkıaları (hâdiseleri) müşâhede etseler çok mütelezziz olurlar (lezzet alırlar). Mâdem öyledir; her hâlde dâr-ı lezzet (lezzet yurdu) ve menzil-i saâdet (saâdet yeri) olan dâr-ı Cennette عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ [karşılıklı tahtlar üzerindedirler] (meâlindeki) âyetinin işâretiyle sermedî (dâimî) manzaralarda dünyevî mâcerâların muhâveresi (sohbeti) ve dünyevî hâdisâtın manzaraları Cennette bulunacaktır." (Tılsımlar, 24. Mektûb, 74)

447. Sahîfe

(1) "Medâr-ı necât ve halâs (kurtuluş vesîlesi), yalnız ihlâsdır (Allah'ın rızâsını esas yapmaktır). İhlâsı kazanmak çok mühimdir. Bir zerre ihlâslı amel, batmanlarla (onlarca kilo) hâlis (ihlâslı) olmayan amele müreccahtır (tercîh edilir). İhlâsı kazandıran harekâtdaki (hareketlerdeki) sebebi, sırf bir emr-i İlâhî (Allah'ın emri), netîcesi rızâ-yı İlâhî (Allah'ın rızâsı) olduğunu düşünmeli vazîfe-i İlâhiyeye karışmamalı." (Lem'alar, 17. Lem'a, 139)

449. Sahîfe

(1) "(Suâl:) Kur'ân'da أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ [Yaratanların en güzeli], أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ [Merhametlilerin en merhametlisi] gibi kelimât, başka hâlıklar (yaratıcılar), râhimler (merhamet ediciler) bulunduğunu iş'âr eder (bildirir)? (...)

(El-cevab:) (...) Kur'ân, baştan başa tevhîdi (Allah'ın birliğini) isbât ettiği ve gösterdiği için bir delîl-i kat'îdir ki, Kur'ân-ı Hakîm'in o nevi' kelimeleri sizin fehmettiğiniz (anladığınız) gibi değildir. Belki أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ demesi: 'Hâlıkıyet (yaratıcılık) mertebelerinin en ahsenindedir (en güzelindedir)' demektir ki, başka hâlık bulunduğuna hiç delâleti yok. Belki hâlıkıyetin sâir sıfatlar gibi çok merâtibi var. أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ demek: 'Merâtib-i hâlıkıyetin en güzel, en müntehâ (en son) mertebesinde bir Hâlık-ı zü'l-Celâl'dir' demektir. (...) أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ gibi ta'birler, hâlıkların taaddüdüne (çok sayıda olduğuna) bakmıyor. Belki mahlûkıyetin envâına (mahlûkların çeşitliliğine) bakıyor. Yani 'Herşeyi, herşeye lâyık bir tarzda, en güzel bir mertebede halk eder bir Hâlık'tır.' Nasılki şu ma'nâyı أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ [Yarattığı herşeyi güzel yaptı] gibi âyetler ifâde eder." (Sözler, 32. Söz, 282-283)

454. Sahîfe

(1) " مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ [Zincirlerle birbirlerine bağlı olanlar] (...) (meâlindeki) âyetiyle diyor ki: Yerin, insandan sonra, zîşuûr (şuur sâhibi) olarak en mühim sekenesi (sâkinleri) olan cin, insana hizmetkâr olabilir. Onlarla temâs edilebilir. Şeytanlar da düşmanlığı bırakmaya mecbûr olup, ister istemez hizmet edebilirler ki, Cenâb-ı Hakk'ın evâmirine musahhar olan (emirlerine itâat eden) bir abdine (kuluna), onları musahhar etmiştir. Cenâb-ı Hakk, ma'nen şu âyetin lisân-ı remziyle (işâretiyle) der ki: Ey insan! Bana itâat eden bir abdime cin ve şeytanları ve şerîrlerini (şerli olanlarını) itâat ettiriyorum. Sen de benim emrime musahhar olsan, çok mevcûdât (varlıklar), hattâ cin ve şeytan dahi sana musahhar olabilirler." (Zülfikâr, 25. Söz, 82-83)

456. Sahîfe

(1) "Mühim ve büyük bir umûr-ı hayriyenin (hayırlı işlerin) çok muzır (zararlı) mâni'leri (engelleri) olur. Şeytanlar o hizmetin hâdimleriyle (hizmetkârlarıyla) çok uğraşırlar. Bu mâni'lere ve bu şeytanlara karşı, ihlâs kuvvetine (herşeyde Allah'ın rızâsını esas yapmak hasletine) dayanmak gerektir." (Lem'alar, 21. Lem'a, 167)

458. Sahîfe

(1) "Evet Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân Sûre-i Zümer'de: وَخَلَقَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ [Sizin için sağmal hayvanlardan (erkek ve dişi) sekiz eş (ni'met olarak) yarattı] demeyip وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ [Sizin için sağmal hayvanlardan (erkek ve dişi) sekiz eş (ni'met olarak) indirdi] demesiyle ifâde ediyor ki, sekiz nevi' (çeşit) hayvanât-ı mübâreke (bereketli hayvanlar) sizlere hazîne-i rahmetten (rahmet hazînesinden), güyâ Cennetten ni'met olarak indirilmiş, gönderilmiştir. Çünki o mübârek hayvanlar bütün cihetleriyle bütün beşere (insanlara) ni'met olduğundan, tüyünden bedevîlere (göçebelere) seyyar hâneler, elbiseler, etinden güzel yemekler, sütünden güzel lezîz taâmlar (lezzetli yemekler), derilerinden pabuçlar vesâire, hattâ gübreleri mezrûâtın (ekili olan şeylerin) erzâkı (rızıkları) ve insanların mahrûkâtı (yakacakları) hükmünde olup, güyâ o mübârek hayvanlar tecessüm etmiş (cisimleşmiş) ayn-ı ni'met ve rahmet olmuşlar. Onun içindir ki, yağmura rahmet nâmı verildiği gibi, bu mübârek hayvanlara da en'âm (ni'metler) nâmı verilmiş." (Lem'alar, 28. Lem'a, 297)

(2) Resûl-i Ekrem (asm) bir hadîs-i şerîflerinde şöyle buyurdular: "Cenâb-ı Hakk kıyâmet gününde terâzileri koyar. Ardından namaz kılanlar getirilir ve ücretleri tartılarak kendilerine noksansız verilir. Sonra zekât verenler getirilir ve onların da ücretleri tartılarak kendilerine eksiksiz verilir. Nihâyet bir belâya dûçâr olmuş kimseler getirilir de bunlar için ne terâzi konur, ne dîvan kurulur, ne de defterler açılır. Bunlara ücret, sağanak yağmurları gibi bol bol ödenir." (Beyzâvî, c. 2, 321)

459. Sahîfe

(1) İhlâsın ehemmiyeti, kazanılması ve muhâfaza edilmesi hakkında bakınız; (Lem'alar, 20. Lem'a, 155-166; Lem'alar, 21. Lem'a, 166-174)

(2) "Evet ârif-i billah (Allah'ı tanıyan), aczden (âcizlikten), mehâfetullahdan (Allah korkusundan) telezzüz eder (lezzet alır). Evet havfda (korkuda) lezzet vardır. Eğer bir yaşındaki bir çocuğun aklı bulunsa ve ondan suâl edilse: 'En lezîz ve en tatlı hâletin (hâlin) nedir?' Belki diyecek:

'Aczimi, za'fımı anlayıp, vâlidemin tatlı tokadından korkarak yine vâlidemin şefkatli sînesine sığındığım hâlettir.' Hâlbuki bütün vâlidelerin şefkatleri, ancak bir lem'a-i tecellî-i rahmettir (rahmetin sâdece bir parıltısıdır). Onun içindir ki, kâmil insanlar, aczde ve havfullahda (Allah korkusunda) öyle bir lezzet bulmuşlar ki kendi havl (güç) ve kuvvetlerinden şiddetle teberrî edip (uzaklaşıp), Allah'a acz ile sığınmışlar. Aczi ve havfı, kendilerine şefâatçı yapmışlar." (Sözler, 7. Söz, 19)

460. Sahîfe

(1) "İrşâdın tam ve nâfi' (faydalı) olmasının birinci şartı, cemâatın isti'dâdına (kābiliyetine) göre olması lâzımdır. Cemâat, avamdır (halktır). Avâm ise hakāikı (hakîkatleri) çıplak olarak göremez, ancak onlarca ma'lûm ve me'luf (alışılmış) üslûb ve elbise altında görebilirler. Bunun içindir ki Kur'ân-ı Kerîm yüksek hakāikı, müteşâbihât denilen teşbihler (benzetmeler), misâller, istiârelerle tasvîr edip, cumhûra yani avâm-ı nâsın (avam insanların) fehimlerine (anlayışlarına) yakınlaştırmıştır." (İşârâtü'l-İ'câz, 163)

(2) "Kur'ân ve ehl-i îmân, hadsiz masnûâtı (san'atlı eserleri) bir Sâni-i Vâhide (herşeyin tek san'atkârı olan Allah'a) verir. Doğrudan doğruya her işi O'na isnâd eder (dayandırır). Vücûb (aklen kat'î olmak) derecesinde sühûletli (kolay) bir yolda gider, sevk eder. Ve ehl-i şirk ve tuğyan (Allah'a ortak koşan ve azgınlık yapanlar) bir masnû'-ı vâhidi (san'atlı bir mahlûku) hadsiz esbâba (sebeblere) isnâd ederek imtinâ' derecesinde suûbetli (imkânsızlık derecesinde zor) bir yolda gider. Şu hâlde Kur'ân yolunda bütün masnûatla, dalâlet (haktan sapma) yolunda bir masnû'-ı vâhid berâberdirler. Hattâ belki bütün eşyânın vâhidden sudûru (tek olandan vücûda gelmesi) bir vâhidin (bir olan şeyin) hadsiz eşyâdan sudûrundan çok derece eshel ve kolaydır. Nasıl ki bir zâbit bin neferin tedbîrini bir nefer gibi kolay yapar. Ve bir neferin tedbîri bin zâbite (kumandana) havâle edilse, bin nefer kadar müşkilâtlı (zor) olur. Keşmâkeşe (karışıklığa) sebebiyet verir. İşte şu hakîkati şu âyet-i azîme ehl-i şirkin başına vuruyor, dağıtıyor." (Mektûbât, 20. Mektûb, 89)

466. Sahîfe

(1) "Hamele-i Arş ve Semâvât (arşın ve göklerin taşıyıcıları) denilen melâikenin birinin ismi 'Nesr' (kartal) diğerinin ismi 'Sevr' (öküz) olarak dört melâikeyi, Cenâb-ı Hakk arş ve semâvâta saltanat-ı rubûbiyetine (saltanatının terbiye ediciliğine) nezâret etmek (bakmak) için ta'yîn ettiği gibi, semâvâtın bir küçük kardeşi ve seyyârelerin (gezegenlerin) bir arkadaşı olan küre-i arza dahi iki melek, nâzır (bakıcı) ve hamele (taşıyıcı) olarak ta'yîn etmiştir. O meleklerin birisinin ismi 'Sevr' ve birinin 'Hût'tur (balıktır)." (Lem'alar, 14. Lem'a, 93-94)

(2) "(Allah'ın) kâinâtı had ve hesâba gelmeyen dakîk (ince) san'atlı tezyînât (süslemeler) ve o ma'nîdâr mehâsin (güzellikler) ile ve hikmetdar nukûş (hikmetli nakışlar) ile süslendirip tezyîn etmesi; bilbedâhe (açıkça) ona göre mütefekkir (düşünen) ve istihsân edicilerin (beğenecek kimselerin) ve mütehayyir (hayrette kalmış) takdîr edicilerin enzârını (bakışlarını) ister, vücudlarını taleb eder (varlıklarını ister). (...) Mâdem bu nihâyetsiz tezyînât, nihâyetsiz bir vazîfe-i tefekkür ve ubûdiyet (kulluk) ister. Hâlbuki ins (insan) ve cin, şu nihâyetsiz vazîfeye, şu hikmetli nezârete, şu vüs'atli (geniş) ubûdiyete karşı, milyondan ancak birisini yapabilir. Demek bu nihâyetsiz ve çok mütenevvi' (çeşitli) olan şu vezâif (vazîfeler) ve ibâdete, nihâyetsiz melâike envâ'ları (nevi'leri), rûhâniyât ecnasları (ruhânî cinsleri) lâzımdır ki, şu mescid-i kebîr-i âlemi (büyük kâinât mescidini) saflarıyla doldurup şenlendirsin." (Sözler, 29. Söz, 178-179)

472. Sahîfe

(1) "(Âyetteki mağfiret) hakîkî günahlardan değil; çünki ismet (günahlara karşı korunmuş olmak) var, günah yok. Belki makām-ı nübüvvete (peygamberlik makāmına) lâyık bir ma'nâ ile mağfirettir." (Lem'alar, 7. Lem'a, 27)

473. Sahîfe

(1) "Eğer desen: 'Birçok def'a duâ ediyoruz, kabûl olmuyor. Hâlbuki, âyet umûmîdir. Her duâya cevab var, ifâde ediyor?' El-cevâb: Cevab vermek ayrıdır; kabûl etmek ayrıdır. Her duâ için cevab vermek var; fakat kabûl etmek, hem ayn-ı matlûbu (istediğinin aynısını) vermek Cenâb-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir. Meselâ, hasta bir çocuk çağırır: 'Yâ hekim, bana bak!' Hekim: 'Lebbeyk! (buyur)' der. 'Ne istersin?' cevab ver. Çocuk: 'Şu ilâcı ver bana!' der. Hekim ise; ya aynen istediğini verir, yâhut onun maslahatına (menfaatine) binâen ondan daha iyisini verir, yâhut hastalığına zarar olduğunu bilir, hiç vermez. İşte Cenâb-ı Hakk, Hakîm-i Mutlak (sonsuz hikmet sâhibi); hâzır, nâzır (görücü) olduğu için, abdin (kulun) duâsına cevab verir. Vahşet (yalnızlık) ve kimsesizlik dehşetini, huzûruyla (hâzır olmasıyla) ve cevâbıyla ünsiyete (yakınlığa) çevirir. Fakat insanın hevâperestâne (nefsinin arzularına taparcasına) ve heveskârâne tahakkümüyle (zorlamasıyla) değil, belki hikmet-i Rabbâniyenin (Allah'ın hikmetinin) iktizâsıyla (gereğiyle) ya matlûbunu veya daha evlâsını (daha iyisini) verir veya hiç vermez. Hem, duâ bir ubûdiyettir (kulluktur). Ubûdiyet ise semerâtı (meyveleri) uhreviyedir (âhirete

âiddir). Dünyevî (dünyaya âid) maksadlar ise, o nevi' duâ ve ibâdetin vakitleridir. O maksadlar, gâyeleri değil." (Sözler, 23. Söz, 106-107)

477. Sahîfe

(1) Yedi kat semâ için, bakınız; (Lem'alar, 12. Lem'a, 67; İşârâtü'l-İ'câz, 239)

479. Sahîfe

(1) "Evet, nasıl ki muhabbet (sevme) sıfatı, muhabbete lâyıktır. Öyle de adâvet (düşmanlık) hasleti herşeyden evvel kendisi adâvete lâyıktır. Eğer hasmını mağlûb etmek istersen, fenâlığına karşı iyilikle mukābele et. Çünki eğer fenâlıkla mukābele edersen, husûmet tezâyüd eder (artar). Zâhiren (görünüşte) mağlûb bile olsa, kalben kin bağlar, adâveti idâme eder (devâm eder). Eğer iyilikle mukābele etsen, nedâmet eder (pişmân olur). Sana dost olur." (Mektûbât, 22. Mektûb, 93)

(2) "İnsan kalben ve fikren hakāik-ı İlâhiyeye (ilâhî hakîkatlere) bakıp düşündüğü zaman, bilhassa namaz ve ibâdet esnasında, gerek şeytan tarafından, gerek nefsi tarafından pek fenâ, çirkin vesveseler, hâtıralar, sinekler gibi kalbe ve akla hücûm ederler. Bu gibi hevâî (nefsin arzularına âid), vehmî (hayâlî) ve çirkin şeylerin def'iyle uğraşan adam, o vesveselere mağlûb olur. Ancak onları kaçırmanın çâresi, müdâfaayı terk etmektir. Onlarla uğraşmamaktır. Evet arılarla uğraşıldıkça onlar hücumlarını arttırırlar. Onlara karışılmadığı takdirde, insanı terk ederler, giderler. Hem de o gibi vesveselerin, ne hakāik-ı İlâhiyeye ve ne de senin kalbine bir mazarrâtı (zararı) yoktur. Evet, pis bir mendilin deliklerinden semânın güneşine ve yıldızlarına ve Cennetin gülüne ve çiçeklerine bakılırsa, o deliklerdeki pislik ne bakana ve ne de bakılana bulaşmaz. Ve fenâ bir te'sîr etmez." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 81)

Vesvese hakkında ayrıca bakınız, (Sözler, 21. Söz, 96)

480. Sahîfe

(1) " وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ [Rabbin ise kullar(ın)a aslâ zulmedici değildir!] gibi âyetlerin işâret ettikleri kıyâs-ı adlînin (adâlete dâir kıyâsın) hülâsası şudur ki: İnsanlar gāyet refah ve rahatla ve mazlum (zulme uğrayan) ve mütedeyyin (dindar) adamlar gāyet zahmet ve zillet ile (aşağılanarak) ömür geçiriyorlar. Sonra ölüm gelir ikisini de müsâvî (eşit) kılar. Eğer şu müsâvât (eşitlik) nihâyetsiz ise ve bir nihâyeti yoksa, zulüm görünür. Hâlbuki zulümden tenezzühü (uzak olması), kâinâtın şehâdetiyle sâbit olan adâlet ve hikmet-i İlâhiye (Allah'ın adâlet ve hikmeti), bu zulmü hiçbir cihetle kabûl etmediğinden, bilbedâhe (açıkça) bir mecma'-i âharı (diğer bir toplanma yerini) iktizâ ederler (gerektirirler) ki, birincisi cezâsını, ikincisi mükâfâtını görsün." (Tılsımlar, 26. Söz, 111)

482. Sahîfe

(1) "Hiç mümkün müdür ki, bir Sâni'-i Hakîm (hikmetle yaratan san'atkâr), bütün zîhayat (canlı) ve zîşuûr (şuûr sâhibi) masnu'larını (san'atlı mahlûklarını) birbiriyle konuştursun ve dillerinin binler çeşitleriyle birbiriyle söyleştirsin ve onların sözlerini ve seslerini bilsin ve işitsin ve ef'âliyle (fiilleriyle) ve in'âmıyla (ni'met vermesiyle) zâhir bir sûrette (açıkça) cevab versin. Hem hiçbir ihtimâl var mı ki; mâdem bilbedâhe (açıkça) konuşur ve mâdem konuşmasına karşı tam anlayışlı muhâtab en başta insandır. Elbette, başta Kur'ân olarak meşhur kütüb-i mukaddese (mukaddes kitablar) O'nun konuşmalarıdır." (Şuâ'lar, 2. Şuâ', 33)

(2) "Melâikenin bir kısmı insanları hıfzediyor (koruyor), bir kısmı kitâbet (sevâb ve günahlarını yazma) işlerini görüyor. Demek melâikelerin insanlarla alâkaları ziyâde (fazla) olduğundan, insanların ahvâline (hâllerine) ehemmiyet veriyorlar." (İşârâtü'l-İ'câz, 250)

483. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Azîmüşşân'da fermân ettiği gibi: لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ 'dür [O'nun misli gibi hiçbir şey yoktur!] Yani ne Zâtında, ne sıfâtında, ne ef'âlinde (fiillerinde) nazîri (dengi) yoktur, misli olmaz, şebîhi (benzeri) yoktur, şerîki (ortağı) olmaz! Evet, bütün kâinâtı bütün şuûnâtıyla (hâlleriyle) ve keyfiyâtıyla (sıfatlarıyla) kabza-i rubûbiyetinde (terbiye ve idâresi altında) tutup, bir hâne ve bir saray hükmünde kemâl-i intizâm (mükemmel bir düzen) ile tedbir ve idâre ve terbiye eden bir Zât-ı Akdes'e (en mukaddes Zât olan Allah'a), misil ve mesîl (benzer) ve şebîh ve şerîk olmaz, muhâldir (imkânsızdır)." (Lem'alar, 30. Lem'a, 401-402)

485. Sahîfe

(1) "Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, gayb-âşinâ (gizlilikleri gören) nazarıyla görmüş ki; âl-i beyti, Âlem-i İslâm içinde bir şecere-i nûrâniye (nûrlu bir ağaç) hükmüne geçecek ve Âlem-i İslâm'ın bütün tabakātında kemâlât-ı insâniye dersinde rehberlik ve mürşidlik vazîfesini görecek zâtlar, ekseriyet-i mutlaka ile âl-i beytten çıkacak. (...) Onun için: قُلْ لَا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبٰى

[De ki: (Ben) sizden buna (size olan teblîğ vazîfeme) karşı, akrabâlıkta (âl-i beytime) muhabbetten başka bir ecir istemiyorum!] demesiyle emrolunarak, âl-i beytine karşı ümmetin meveddetini (muhabbetini) istemiş." (Lem'alar, 4. Lem'a, 17)

486. Sahîfe

(1) "Müslümanların hayât-ı ictimâiye-i İslâmiyedeki (İslâmî cem'iyet hayâtındaki) saâdetlerinin anahtarı meşveret-i şer'iyedir (İslâmî ölçüler dâhilindeki fikir alış-verişidir). وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ [Onların işleri ise, aralarında şûrâdır (istişâre iledir)] (meâlindeki) âyet-i kerîmesi şûrâyı (fikir alış-verişini) esas olarak emrediyor. Evet, nasıl ki nev'-i beşerdeki (insanlardaki) telâhuk-ı efkâr (fikirlerin birbiri üzerine eklenmesi) ünvânı altında asırlar ve zamanların -târih vâsıtasıyla- birbirisiyle meşvereti, bütün beşeriyetin terakkıyâtı (insanlığın ilerlemesi) ve fünûnunun (fenlerinin) esâsı olduğu gibi, en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasında bir sebebi, o şûrâ-yı hakîkıyeyi yapmamasıdır. Asya kıt'asının ve istikbâlinin keşşâfı (keşfedicisi) ve miftâhı (anahtarı) şûrâdır." (Mektûbât, Hutbe-i Şâmiye, 422)

488. Sahîfe

(1) "Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'a bak ki; o Zât (asm) herkesçe müsellem (kabûl edilen) ümmîliğiyle berâber, geçmiş enbiyâ ile kavimlerinin ahvâllerini (hâllerini), görmüş ve müşâhede etmiş gibi Kur'ân'ın lisânıyla söylemiştir. Ve onların ahvâlini, sırlarını beyân ederek âleme neşr ü i'lân etmiştir (yaymıştır). Bilhassa naklettiği onların kıssaları, bütün zekîlerin nazar-ı dikkatlerini celb eden (çeken) da'vâ-yı nübüvvetini isbât içindir." (İşârâtü'l-İ'câz, 158)

493. Sahîfe

(1) "Hazret-i Îsâ Aleyhisselâm geldiği vakit, herkes onun hakîkî Îsâ olduğunu bilmek lâzım değildir. Onun mukarreb ve havâssı (ona yakın seçkin bir tâife), nûr-ı îmân ile onu tanırlar. Yoksa bedâhet derecesinde (apaçık bir şekilde) herkes onu tanımayacaktır." (Mektûbât, 15. Mektûb, 46-47)

(2) " فِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْاَنْفُسُ وَ تَلَذُّ الْاَعْيُنُ [Orada canların kendisini çektiği ve gözlerin hoşlandığı herşey vardır] (meâlindeki) âyetinin sarâhat-ı kat'iyesiyle, insan, en ziyâde ünsiyet ettiği (alıştığı) ve dünyada nümûnesini tatmış olduğu cismânî lezzetleri Cennete lâyık bir tarzda görecek, tadacak. Ve lisan ve göz ve kulak gibi a'zâların ettikleri hâlis şükürlerinin ve husûsî ibâdetlerinin mükâfâtları, o uzuvlara mahsus cismânî (cisme âid) lezzetler ile verilecektir. Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân o derece cismânî lezzetleri sarih (açık) bir sûrette beyân eder ki, başka te'villerle (îzahlarla) ma'nâ-yı zâhirîyi (açık ma'nâyı) kabûl etmemek, imkân hâricindedir." (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 221)

494. Sahîfe

(1) "Şu mevcûdâtın Mâlik'i (sâhibi), mülkünde cereyân eden herşeyin inzibâtına (kaydedilmesine) büyük bir ihtimâmı var. Hem hâkimiyet-i vazîfesinde nihâyet derecede dikkat eder. Hem rubûbiyet-i saltanatında (kâinâttaki hâkimiyet ve idâresinde) gâyet ihtimâmı gözetir. O derece ki, en küçük bir hâdiseyi, en ufak bir hizmeti yazar, yazdırır. Mülkünde cereyân eden herşeyin sûretini müteaddid (pek çok) şeylerde hıfz eder (muhâfaza eder). Şu hafîzıyet (muhâfaza edicilik) işâret eder ki, ehemmiyetli bir muhâsebe-i a'mâl defteri (amellerin hesab defteri) açılacak ve bilhassa mâhiyetçe en büyük, en mükerrem, en müşerref bir mahlûk olan insanın büyük olan amelleri, mühim olan fiilleri, mühim bir hesab ve mîzâna (tartıya) girecek, sahîfe-i amelleri neşredilecek (amel defterleri açılacak)." (Zülfikâr, 10. Söz, 30)

496. Sahîfe

(1) "Şu âyet, mefhûm-ı muvâfık (doğrudan ifâde ettiği ma'nâ) ile şöyle fermân ediyor: 'Ehl-i dalâletin ölmesiyle, semâvât ve zemin (gökler ve yer) onların üstünde ağlamıyorlar.' Ve mefhûm-ı muhâlif (karşı ma'nâ) ile delâlet ediyor ki: 'Ehl-i îmânın dünyadan gitmesiyle, semâvât ve zemin, onların üstünde ağlıyor.' Yani, ehl-i dalâlet (kâfirler), mâdem semâvât ve arzın vazîfelerini inkâr ediyor. Ma'nâlarını bilmiyor. Onların kıymetlerini iskât ediyor (düşürüyor). Sâni'lerini (yaratıcılarını) tanımıyorlar. Onlara karşı bir hakâret, bir adâvet (düşmanlık) ediyorlar. Elbette semâvât ve zemin, onlara ağlamak değil, belki onlara nefrin, yani bedduâ ederler ve onların gebermesiyle memnûn olurlar. Mefhûm-ı muhâlif ile der: 'Semâvât ve arz, ehl-i îmânın ölmesiyle ağlarlar.' Zîrâ ehl-i îman ise; çünki semâvât ve arzın vazîfelerini bilir. Hakîkî hakîkatlerini tasdîk ediyor. Ve onların ifâde ettikleri ma'nâları îmân ile anlıyor. 'Ne kadar güzel yapılmışlar, ne kadar güzel hizmet ediyorlar!' diyor." (Sözler, 32. Söz, 300-301)

497. Sahîfe

(1) "Ekl ve şürb (yeme ve içme) ve muâmele-i zevciye (evlilik hayâtı) gerçi bu dünyada bir ihtiyaçtan gelir, bir vazîfeye gider. Fakat o vazîfeye bir ücret-i muaccele (peşin bir ücret) olarak öyle mütenevvi' (çeşitli) lezîz lezzet içlerine bırakılmıştır ki, sâir lezâize tereccuh ediyor (diğer lezzetlere üstün geliyor). Mâdem bu dâr-ı elemde (sıkıntı

yeri olan dünyada), bu kadar acîb (hayret verici) ve ayrı ayrı lezzetlere medâr (vesîle) ekl ve nikâhtır. Elbette dâr-ı lezzet ve saâdet (lezzet ve mutluluk yeri) olan Cennette o lezzetler; o kadar ulvî (yüksek) bir sûret alıp ve vazîfe-i dünyeviyenin uhrevî ücretini (dünyadaki vazîfesinin âhirette mükâfâtı olduğunu bilmekten gelen lezzeti) de lezzet olarak ona katarak ve dünyevî ihtiyâcı dahi uhrevî bir hoş iştihâ sûretinde ilâve ederek, Cennete lâyık ve ebediyete münâsib, en câmi' (çok lezzetleri içine alan) hayatdâr bir ma'den-i lezzet (lezzet kaynağı) olur." (Sözler, 28. Söz, 171)

501. Sahîfe

(1) "Bir memlekette iki pâdişah, bir vilâyette iki vâli, bir nâhiyede iki müdür, hattâ bir mahallede iki muhtar bulunamaz. Eğer bulunsa herc ü merc (karmakarışık) olur, ihtilâl başlar, intizam bozulur. Mâdem hâkimiyetin bir gölgesi, âciz ve muâvenete (yardımlaşmaya) muhtaç olan insanlarda bu derece müdâhale-i gayrı (başkasının karışmasını) ve iştirâki (ortaklığı) reddedip, kabûl etmez. Elbette aczden münezzeh (uzak olan) bir Kadîr-i Mutlak'ta (sonsuz kudret sâhibi bir Zât'ta), rubûbiyet (herşeyin Rabbi, terbiye edicisi olmak) sûretindeki hâkimiyet, hiçbir cihetle iştirâki ve müdâhale-i gayrı kabûl etmez. Belki gâyet şiddetle reddeder ve şirki (Allah'a ortak koşmayı) tevehhüm (bâtıl bir şekilde zan) ve i'tikād edenleri (inananları) gāyet hiddetle dergâhından tard eder (kovar)." (Şuâ'lar, 2. Şuâ', 15)

504. Sahîfe

(1) "Kavm-i Âd ve Semûd'dan tut, tâ şu zamânın mütemerrid (hakka karşı inad eden) kavimlerine kadar gelen sille-i te'dîb (edeblendirme tokadı) ve tâziyane-i ta'zib (azab kamçısı), gāyet âlî bir adâletin hükümrân olduğunu hads-i kat'î (delilden kalbe çabuk gelen kat'î bir kanâat) ile gösteriyor." (Zülfikâr, 10. Söz, 37-38)

505. Sahîfe

(1) "Muhaddisler (hadis âlimleri) nakl-i sahih (doğru haber) ile İbn-i Mes'ûd'dan beyân ediyorlar ki; İbn-i Mes'ûd dedi: 'Batn-ı Nahl denilen nâm mevki'de, Nusaybin ecinnîleri ihtidâ (İslâmiyet'e girmek) için Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a geldikleri vakit, bir ağaç o ecinnîlerin geldiklerini haber verdi.' Hem İmâm-ı Mücâhid, o hadîste İbn-i Mes'ûd (ra)'dan nakleder ki: 'O cinnîler bir delil istediler. Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm bir ağaca emretti; yerinden çıkıp geldi, sonra yine yerine gitti.' İşte cin tâifesine bir tek mu'cize kâfî geldi. Acabâ bu mu'cize gibi bin mu'cizât işiten bir insan îmâna gelmezse, cinnîlerin: يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللّٰهِ شَطَطًا [Bizim sefih olanımız (İblis), Allah hakkında saçma şeyler söylüyor] ta'bîr ettikleri şeytanlarından daha şeytan olmaz mı?" (Zülfikâr, 19. Mektûb, 36)

506. Sahîfe

(1) "Bir nefer, bir saat işkence altında şehîd edilse öyle bir mertebeyi bulur ki, on sene başkası çalışsa, ancak o mertebeyi bulur. Eğer o nefer şehîd olduktan sonra ona sorulabilse: 'Az bir şey ile, pek çok şeyler kazandım!' diyecektir." (Mektûbât, 15. Mektûb, 45)

507. Sahîfe

(1) "Dâr-ı teklifte (imtihan dünyasında) gözle görünecek olan alâmet-i kıyâmet ve eşrât-ı saat (kıyâmet alâmetleri), bir kısım müteşâbihât-ı Kur'âniye (Kur'ân'ın teşbih ve benzetmeli âyetleri) gibi kapalı ve te'villi oluyor (îzâhı gerekiyor). Yalnız, güneşin mağribden (batıdan) çıkması, bedâhet derecesinde (apaçık) olup herkesi tasdîke mecbûr ettiğinden, tevbe kapısı kapanır; o zaman daha tevbe ve îman makbûl olmaz. Çünki Ebû Bekir'ler (ra), Ebû Cehil'ler ile tasdikte berâber olurlar. Hattâ Hazret-i Îsâ Aleyhisselâmın nüzûlü (inmesi) dahi ve kendisi Îsâ Aleyhisselâm olduğu, nûr-ı îmânın (îmân nûrunun) dikkatiyle bilinir; herkes bilemez." (Şuâ'lar, 5. Şuâ', 72)

509. Sahîfe

(1) "Evet Cenâb-ı Hakk'a îmân eden, elbette O'na itâat edecek. Ve itâat yolları içinde en makbûlü ve en müstakîmi (istikāmetli olanı) ve en kısası, bilâ-şübhe (şübhesiz) Habîbullâh'ın (Allah'ın en sevgili kulu olan Hz. Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ın) gösterdiği ve ta'kîb ettiği yoldur." (Lem'alar, 11. Lem'a, 54)

510. Sahîfe

(1) "(Âyetteki mağfiret) hakîkî günahlardan değil; çünki ismet (günahlara karşı korunmuş olmak) var, günah yok. Belki makām-ı nübüvvete (peygamberlik makāmına) lâyık bir ma'nâ ile mağfirettir (bağışlanmaktır)." (Lem'alar, 7. Lem'a, 27)

511. Sahîfe

(1) "Müteşâbihâtta (ma'nâsı açık olmayıp, îzâha muhtaç beyanlarda), ma'nâ-yı mecâzînin (dolaylı olan ma'nânın) ma'nâ-yı hakîkînin (gerçek ma'nânın) lâfzıyla, üslûbuyla gösterilmesindeki hikmet, insanların me'lûf (alıştıkları) ve ma'lûmları olmayan ma'nâları ve hakîkatleri zihinlerine yakınlaştırıp kabûl ettirmekten ibârettir. Meselâ 'yed' (el)'in ma'nâ-yı mecâzîsi insanlara me'nûs (tanıdık) olma-

dığından, ma'nâ-yı hakîkînin şekliyle, lâfzıyla gösterilmesi zarûreti vardır." (İşârâtü'l-İ'câz, 13)

513. Sahîfe

(1) " فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا [Ondan (Mekke'nin fethinden) önce (size), yakın bir fetih (Hudeybiye anlaşmasını ve Hayber'in fethini) verdi] ifâde ediyor ki: Sulh-ı Hudeybiye (Hudeybiye barışı), çendan (gerçi) zâhiri İslâm aleyhinde görülmüş ve Kureyşîler bir derece gālib görünmüş olduğu hâlde, ma'nen Sulh-ı Hudeybiye, ma'nevî büyük bir fetih hükmünde olacak ve sâir fütûhâta da (fetihlere de) anahtar olacak diye ihbâr ediyor (haber veriyor). Filhakîka (gerçekten), Sulh-ı Hudeybiye ile çendan maddî kılınç, gılâfına (kılıfına) muvakkaten konuldu. Fakat Kur'ân-ı Hakîm'in bârika-âsâ (şimşek gibi parlak) elmas kılıncı çıktı, kalbleri, akılları fethetti." (Lem'alar, 7. Lem'a, 24)

514. Sahîfe

(1) "(Şu âyet) ma'nâ-yı sarîhiyle (açık ma'nâsıyla); tabakāt-ı sahâbenin istikbâlde muttasıf oldukları (vasıflandıkları) ayrı ayrı mümtâz ve hâs sıfatlarını ifâde etmekle berâber, ma'nâ-yı işârîsiyle; ehl-i tahkîkçe vefât-ı Nebevîden sonra makāmına geçecek Hulefâ-yı Râşidîn'e, hilâfet tertîbi ile işâret edip, her birisinin en meşhur medâr-ı imtiyazları (seçkin vasıfları) olan sıfat-ı hâssalarını (husûsî sıfatlarını) haber veriyor. وَالَّذِينَ مَعَهُ [Ve onun berâberinde bulunanlar] ile, maiyet-i mahsûsa ve sohbet-i hâssa (husûsî berâberlik ve sohbet) ile ve en evvel vefât ederek yine maiyetine girmekle meşhûr ve mümtâz olan Hazret-i Sıddîk radıyallâhu anh'ı gösterdiği gibi أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ [Kâfirlere karşı çok şiddetliler] ile, istikbâlde küre-i arzın devletlerini fütûhâtıyla titretecek ve adâletiyle zâlimlere sâika (yıldırım) gibi şiddet gösterecek olan Hazret-i Ömer radıyallâhü anh'ı gösterir. Ve رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ [Kendi aralarında gāyet merhametlidirler] ile, istikbâlde en mühim bir fitnenin vukūu hazırlanırken kemâl-i merhamet ve şefkatinden İslâmlar içinde kan dökülmemek için rûhunu fedâ edip, teslîm-i nefs (kendini fedâ) ederek Kur'ân okurken mazlûmen şehîd edilmesini tercîh eden Hazret-i Osman radıyallâhu anh'ı da haber verdiği gibi, تَرٰيهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَ رِضْوَانًا [Onları çokça rükû' ediciler ve çokça secde eden kimseler olarak görürsün; Allah'dan lütuf ve rıdvân (sâdece O'nun rızâsını) isterler] ile saltanat ve hilâfete kemâl-i liyâkatle ve kahramanlıkla girdiği hâlde ve kemâl-i zühdü ve ibâdeti ve fakr ve iktisâdı ihtiyâr eden ve rükû' ve sücûdda devâmı ve kesreti herkesçe musaddak (doğrulanmış) olan Hazret-i Ali radıyallâhu anh'ın istikbâldeki vaziyetini ve o fitneler içindeki harbleriyle mes'ûl olmadığını ve niyeti ve matlûbu fazl-ı İlâhî olduğunu haber veriyor." (Lem'alar, 7. Lem'a, 25)

Sahâbelerin fazîletine dâir bakınız; (Sözler, 27. Söz, 161-168)

515. Sahîfe

(1) "Ey ehl-i îman! Zillet içinde esâret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız! İhtilâfınızdan (ayrılığınızdan) istifâde eden zâlimlere karşı: إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ [Mü'minler ancak kardeştirler] kal'a-i kudsiyesi içine giriniz; tahassun ediniz (korununuz). Yoksa ne hayâtınızı muhâfaza ve ne de hukūkunuzu müdâfaa edebilirsiniz." (Mektûbât, 22. Mektûb, 97)

Ayrıca İslâm kardeşliği hakkında bakınız; (Mektûbât, 22. Mektûb, 90-98)

516. Sahîfe

(1) "Gıybet (dedikodu), ehl-i adâvet ve hased ve inadın (kindâr, kıskanç ve inadçıların) en çok isti'mâl ettikleri (kullandıkları) alçak bir silâhtır. İzzet-i nefis sâhibi, bu pis silâha tenezzül edip isti'mâl etmez." (Mektûbât, 22. Mektûb, 102-103)

(2) Milliyetçilik hakkında bakınız; (Mektûbât, 26. Mektûb, 120-126)

517. Sahîfe

(1) "Âyet-i kerîme, nazar-ı dikkati semânın ziynetli (süslü) ve güzel yüzüne çeviriyor. Tâ dikkat-i nazar ile (dikkatle bakarak), semânın yüzünde fevkalâde sükûnet içinde bir sükûtu (sessizliği) görüp, bir Kadîr-i Mutlak'ın (sonsuz kudret sâhibi olan Allah'ın) emir ve teshîriyle (itâat ettirmesiyle) o vaziyeti aldığını anlasın! Yoksa eğer başıboş olsa idiler, birbiri içinde o dehşetli hadsiz ecrâm (gök cisimleri), o gāyet büyük küreler ve gāyet sür'atli hareketleriyle öyle bir velveleyi çıkarmak lâzım idi ki, kâinâtın kulağını sağır edecekti. (...) İşte sükûnet içindeki sukût-ı ecrâmdan Sâni'-i zü'l-Celâl'in ve Kadîr-i zü'l-Kemâl'in derece-i kudret ve teshîrini ve nücûmun (yıldızların) O'na derece-i inkıyâd ve itâatini anla!" (Sözler, 32. Söz, 270)

(2) "Ey haşir ve neşri (öldükten sonra dirilmeyi) inkâr eden insan! Ömründe kaç def'a cismini tebdîl ediyorsun (değiştiriyorsun), biliyor musun? Sabah ve akşam elbiseni değiştirdiğin gibi her yedi senede bir def'a tamâmıyla cismini tebdîl ve tecdîd ediyorsun (yeniliyorsun), haberin var mı? (...) Bunu hiç düşünemiyorsun. Eğer düşünebilsen,

her vakit âlemde binlerle nümûneleri vukûa gelen haşir ve neşirleri inkâr edemezsin!" (Mesnevî-i Nûriye, Habbe, 106)

518. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, herşeye herşeyden daha yakındır. Fakat herşey, O'ndan nihâyetsiz uzaktır. Nasıl ki güneşin şuûru ve konuşması olsa, senin elindeki âyine vâsıtası ile seninle konuşabilir. İstediği gibi sende tasarruf eder. Belki âyine-misâl (ayna gibi) senin gözbebeğinden sana daha yakın olduğu hâlde, sen dört bin sene kadar ondan uzaksın, hiçbir cihette ona yanaşamazsın. Eğer terakkî etsen (yükselsen), kamer (ay) makāmına gelip, doğrudan doğruya bir mukābele (karşısında durma) noktasına çıksan, ona yalnız bir nevi' âyinedarlık edebilirsin. Öyle de, Şems-i Ezel ve Ebed (ezel ve ebed güneşi) olan Zât-ı zü'l-Celâl (celâl sâhibi Zât) herşeye herşeyden daha yakın olduğu hâlde; herşey O'ndan nihâyetsiz uzaktır." (Sözler, 31. Söz, 245-246)

522. Sahîfe

(1) "Bu âyet-i uzmânın (büyük âyetin) sırrıyla, insanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gāyesi; Hâlık-ı Kâinât'ı (kâinâtın yaratıcısını) tanımak ve O'na îmân edip, ibâdet etmektir. Ve insanın vazîfe-i fıtratı (yaratılış vazîfesi) ve farîza-i zimmeti (boynunun borcu), ma'rifetullah ve îmân-ı billahtır (Allah'ı tanımak ve îmân etmektir) ve iz'ân (iyice anlamak) ve yakîn (şübhesiz bilmek) ile vücûdunu ve vahdetini (birliğini) tasdîk etmektir." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 95)

(2) "İnsan rızka çok mübtelâ (düşkün) olduğu için, rızka çalışmak bahânesini, ubûdiyete (kulluğa) mâni' tevehhüm edip (zannedip), kendine bir özür bulmamak için âyet-i kerîme diyor ki: Sizler ubûdiyet için halk olunmuşsunuz! Sizin netîce-i hılkatiniz (yaratılışınızın netîcesi) ubûdiyettir! Rızka çalışmak ise emr-i İlâhî noktasında bir nevi' ubûdiyettir. Benim mahlûkātımın ve rızıklarını der'uhde ettiğim (üstlendiğim) nefislerinizin ve ıyâlinizin (âilenizin) ve hayvanâtınızın rızkını tedârik etmek, güyâ bana âiddir. Sizler bana âid rızık ve it'âmı (beslemeyi) ihzâr etmek (hazırlamak) için yaratılmamışsınız. Çünki Rezzâk (rızkı veren) benim! Sizin ve müteallikātınız (yakınlarınız) olan ibâdımın (kullarımın) rızkını ben veriyorum. Siz bunu bahâne edip ubûdiyeti terk etmeyiniz!" (Lem'alar, 28. Lem'a, 309)

523. Sahîfe

(1) Bu âyetler için Bakınız (Zülfikār, 25. Söz, 19)

524. Sahîfe

(1) Madem Kur'ân, bir hutbe-i Ezeliyedir, nev'-i beşerin umum tabakātıyla ve ehl-i îmânın bütün tâifeleriyle konuşur. Elbette onlara göre müteaddid ma'nâları ve küllî ma'nâsının çok mertebeleri bulunacak. Bazı müfessirler, yalnız en umûmî veya en sarîh veya vâcib veya bir sünnet-i müekkedeyi ifade eden ma'nâyı tercîh eder. Meselâ bu âyette وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ 'den, ehemmiyetli bir sünnet olan iki rek'at teheccüd namazını; وَاِدْبَارَ النُّجُومِ 'den, bir sünnet-i müekkede olan sabah namazının fecir sünnetini zikretmiş. Yoksa evvelki ma'nânın daha çok efradı var. (Şuâ'lar, 13. Şûâ', 370)

525. Sahîfe

(1) "Vahiy iki kısımdır. Biri: 'Vahy-i sarîhî'dir (açık vahiydir) ki, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm onda sırf bir tercümandır, mübelliğdir (tebliğ edicidir), müdâhalesi yoktur. Kur'ân ve bazı ehâdîs-i kudsiye (kudsî hadisler) gibi. İkinci kısım: 'Vahy-i zımnî'dir (kaynağı yine vahiy olan sünnetidir). Şu kısım, mücmel (özü) ve hulâsası vahye ve ilhâma istinâd eder. Fakat tafsîlâtı ve tasvîrâtı (geniş açıklaması) Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a âiddir." (Zülfikār, 19. Mektûb, 6)

(2) Mi'râç mu'cizesi hakkında daha geniş izâh için, bakınız; (Sözler, 31.Söz, 237-260)

526. Sahîfe

(1) " فَلَا تُزَكُّوا اَنْفُسَكُمْ [Nefislerinizi temize çıkarmayın!] âyeti işâret ettiği gibi, tezkiye-i nefis etmemek (nefsi temize çıkarmamak)! Zîrâ insan, cibilliyeti (huyu) ve fıtratı hasebiyle (yaratılışı i'tibârıyla) nefsini sever. Belki, evvelen ve bizzat yalnız zâtını sever, başka herşeyi nefsine fedâ eder. Ma'bûd'a (Allah'a) lâyık bir tarzda nefsini medheder. Ma'bûd'a lâyık bir tenzîh (kusursuz görüş) ile nefsini meâyibden (ayıblardan) tenzîh ve tebrie eder (temize çıkarır). Elden geldiği kadar kusurları kendine lâyık görmez ve kabûl etmez. Nefsine perestiş (kulluk) eder tarzında şiddetle müdâfaa eder. Hattâ fıtratında tevdî' edilen (konulan) ve Ma'bûd-ı Hakîkî'nin hamd ve tesbîhi için ona verilen cihâzât ve isti'dâdı (âletler ve kābiliyetleri), kendi nefsine sarf ederek: مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰيهُ [Hevâsını (nefsânî arzularını) kendisine ilâh edinen kimse] sırrına mazhar olur. Kendini görür, kendine güvenir, kendini beğenir. İşte şu mertebede, şu hatvede (adımda) tezkiyesi, tathîri (temizlemesi): Onu tezkiye etmemek, tebrie etmemektir (temize çıkarmamaktır)." (Sözler, 17. Söz, 85)

527. Sahîfe

(1) "Kur'ân'ı inkâr eden o küffârdan (kâfirlerden) hiçbir kimse, şu âyetin tekzîbine (yalanlamasına), yani ihbâr ettiği şu vâkıanın inkârına ağız açmamışlar." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 104)

530. Sahîfe

(1) "İsm-i Adl'in cilve-i a'zamından (en büyük icrâatlerinden) olan kâinâttaki adâlet-i tâmme (tam adâlet), umum eşyânın müvâzenelerini idâre ediyor ve beşere de adâleti emrediyor. Sûre-i Rahmân'da وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ [Göğe gelince, onu yükseltti ve mîzânı (umum kâinâtta adâlet ve dengeyi) koydu]. أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ [Tâ ki tartıda haddi aşmayın!] وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ [Ve tartmayı adâletle dosdoğru yapın, hem tartıda eksiklik etmeyin!] âyetindeki dört mertebeye, dört nevi' mîzâna işâret eden dört def'a 'mîzân' zikretmesi, kâinâtta mîzânın derece-i azametini ve fevkalâde pek büyük ehemmiyetini gösteriyor. Evet hiçbir şeyde isrâf olmadığı gibi, hiçbir şeyde de hakîkî zulüm ve mîzansızlık yoktur." (Lem'alar, 30. Lem'a, 368)

531. Sahîfe

(1) "Ehl-i velâyetin ehemmiyetle virdlerinde zikir ve tekrâr ettikleri مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ [İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir.] بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ [(Ama) aralarında bir engel vardır; birbirine tecâvüz etmezler (karışmazlar)!] cümlesinde; dâire-i vücûb (Allah'ın Zât, isim ve sıfatları âlemi) ile dâire-i imkândaki (yaratılmışlar âlemindeki) bahr-i rubûbiyet ve bahr-i ubûdiyetten (umum kâinâtı terbiye etme ve O'na kulluk etme denizlerinden) tut, tâ dünya ve âhiret bahirlerine (denizlerine), tâ âlem-i gayb ve âlem-i şehâdet (görünmeyen ve görünen âlemler) bahirlerine, tâ şark ve garb (doğu ve batı), şimâl ve cenubdaki (kuzey ve güney) bahr-i muhîtlerine (okyanuslarına), (...) tâ Nil ve Dicle ve Fırat gibi, büyük ırmaklar denilen küçük tatlı denizler ile onların karıştığı tuzlu büyük denizlerine kadar, ma'nâsındaki cüz'iyâtları var. Bunlar umûmen murâd ve maksûd olabilir ve onun hakîkî ve mecâzî ma'nâlarıdır." (Mektûbât, 26. Mektûb, 127)

532. Sahîfe

(1) "Hâlık-ı Rahmân (olan Allah), ibâdından (kullarından) istediği en mühim iş şükürdür. Furkān-ı Hakîm'de (hakkı bâtıldan ayıran çok hikmetli Kur'ân'da) gāyet ehemmiyetle şükre da'vet eder. Ve şükür etmemekliği, ni'metleri tekzib (yalanlamak) ve inkâr sûretinde gösterip: فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ [Şimdi Rabbinizin ni'metlerinden hangisini yalanlarsınız?] fermânıyla, Sûre-i Rahmân'da şiddetli ve dehşetli bir sûrette otuz bir def'a şu âyetle tehdîd ediyor. Şükürsüzlüğü, bir tekzib ve inkâr olduğunu gösteriyor." (Asâ-yı Mûsâ, 28. Mektûb, 237)

534. Sahîfe

(1) "Mü'minlerin kable'l-bülûğ (bülûğdan önce) vefât eden evlâdları, Cennette, Cennete lâyık bir sûrette, ebedî, sevimli dâimî çocuk kalacaklarını ve Cennete giden peder ve vâlidelerinin kucaklarında ebedî medâr-ı sürurları (sürur vesîleleri) olacaklarını ve çocuk sevmek ve evlâd okşamak gibi en latif bir zevki, ebeveynlerine (ana-babalarına) te'mîne medâr olacaklarını ve herbir lezzetli şeyin Cennette bulunduğunu, (...) hem dünyada on senelik kısa bir zamanda teellümâtla (elemlerle) karışık evlâd sevmesine ve okşamasına bedel sâfî elemsiz milyonlar sene ebedî evlâd sevmesini ve okşamasını kazanmak, ehl-i îmânın en büyük bir medâr-ı saâdeti olduğunu şu âyet-i kerîme وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ [Ölümsüz kılınmış çocuklar (ve genç hizmetçiler)] cümlesiyle işâret ediyor ve müjde veriyor." (Lem'alar, 25. Lem'a, 229)

535. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, Kur'ân'da çok şeylere kasem (yemîn) etmiş. Kasemât-ı Kur'âniyede (Kur'ân-ı Kerîm'deki yeminlerde) çok büyük nükteler var, çok sırlar var. Meselâ: (...) وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ [Battığı zaman necm'e (o yıldıza) and olsun!] فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ [Yıldızların yerlerine yemîn ederim!] وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ [Ve şübhesiz ki bu, eğer bilirseniz, gerçekten pek büyük bir yemindir!] deki kasem, yıldızların sukūtuyla (düşmesiyle) vahye şübhe îrâs etmemek (bulaştırmamak) için cin ve şeytanların gaybî (gizli) haberlerden kesilmelerine alâmet olduğuna işâret etmekle berâber; yıldızları dehşetli azametleriyle (büyüklükleriyle) ve kemâl-i intizâm (mükemmel bir düzen) ile yerlerine yerleştirmek ve seyyârâtları (gezegenleri) hayretengiz (şaşılacak) bir sûrette döndürmekteki azamet-i kudret (Allah'ın kudretinin büyüklüğü) ve kemâl-i hikmeti (mükemmel hikmeti), o kasem ile ihtâr ediyor (hatırlatıyor)." (Mektûbât, 29. Mektûb, 240)

536. Sahîfe

(1) "يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ [Göklerde olan ve yerde bulunanlar, Melik (mülkünde istediği gibi tasarruf eden), Kuddûs (bütün noksanlıklardan münezzeh olan), Azîz (kudreti dâimâ üstün ge-

len), Hakîm (her işi hikmetli olan) Allah'ı tesbîh eder] gibi âyetleri işit, bak! O ölmüş veya yatmış mevcûdât-ı âlem (âlemdeki varlıklar) سَبَّحَ [Tesbîh etti] يُسَبِّحُ [Tesbîh eder] sadâsıyla işitenlerin zihninde nasıl diriliyorlar, hüşyâr oluyorlar (uyanıyorlar), kıyâm edip (ayağa kalkıp) zikrediyorlar." (Zülfikâr, 25. Söz, 58)

539. Sahîfe

(1) "Aklı başında olan insan, ne dünya umûrundan (işlerinden) kazandığına mesrûr olur (sevinir) ve ne de kaybettiği şeye mahzûn olur. Zira dünya durmuyor, gidiyor. İnsan da berâber gidiyor. Sen de yolcusun. Sen de gidiyorsun. Bak, ihtiyarlık şafağı, kulakların üstünde tulû' etmiştir (doğmuştur). Başının yarısından fazlası beyaz kefene sarılmış. Vücûdunda tavattun etmeye (yerleşmeye) niyet eden hastalıklar, ölümün keşif kollarıdır. Maahâzâ (bununla berâber), ebedî ömrün önündedir. O ömürde, bâkîde göreceğin rahat ve lezzet, ancak bu fânî ömürde sa'y ve çalışmalarına bağlıdır. Senin o ömr-i bâkîden hiç haberin yok! Seni ölüm sekerâtı (can çekişmesi) uyandırmadan evvel uyan!" (Mesnevî-i Nûriye, Habbe,115)

(2) "Evet, ma'nen terakkî etmeyen (yükselmeyen) avam (sıradan halk) içinde kaderin cây-ı isti'mâli (kullanılma yeri) var. Fakat o da mâziyât (geçmişte) ve mesâibdedir (musîbetlerdedir) ki, ye'sin (ümidsizliğin) ve hüznün ilâcıdır. Yoksa maâsî (isyan) ve istikbâliyâtta (geleceğe âid şeylerde) cârî (geçerli) değildir ki, sefâhete (günahlara) ve atâlete (boş durmaya) sebeb olsun. Demek kader mes'elesi, teklif ve mes'ûliyetten kurtarmak için değildir, belki fahır ve gururdan kurtarmak içindir ki, îmâna girmiş. Cüz'-i ihtiyârî (insanın cüz'î irâdesi), seyyiâta (günahlara) merci' olmak içindir ki, akîdeye (inanç esaslarına) dâhil olmuş. Yoksa mehâsine masdar (iyiliklere kaynak) olarak tefer'un etmek (fir'avunlaşmak) için değildir." (Tılsımlar, 26. Söz, 79)

540. Sahîfe

(1) "Suâl: Deniliyor ki, demir yerden çıkıyor; yukarıdan inmiyor ki أَنْزَلْنَا [İndirdik] denilsin. Neden أَخْرَجْنَا [Çıkardık] dememiş; zâhiren (görünüşte) muvâfık (uygun) görülmeyen أَنْزَلْنَا demiş?

El-cevab: Evvelâ Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân أَنْزَلْنَا kelimesiyle, demirdeki azîm (büyük) ve çok ehemmiyetli ni'met cihetini ihtâr etmek (hatırlatmak) için أَنْزَلْنَا demiş. Çünki demirin zâtını nazara vermiyor ki, أَخْرَجْنَا desin! Belki ni'met-i azîmesini (büyük ni'met oluşunu) ve nev'-i beşerin (insan nev'inin) demire ne derece muhtaç olduğunu ihtâr içindir. Ni'met ciheti ise ni'met aşağıdan yukarı çıkmıyor, belki rahmet hazînesinden geliyor. Rahmet hazînesi ise elbette âlî (yüce) ve yukarı ve ma'nen yüksek mertebededir. Elbette ni'met yukarıdan aşağıyadır ve muhtaç olan beşerin mertebesi aşağıdadır. Elbette in'âm (ni'metlendirme), ihtiyâcın fevkindedir (üstündedir). Onun için ni'metin rahmetten beşerin ihtiyâcına imdâd için gelmesinin hak ta'bîri, أَنْزَلْنَا dir, أَخْرَجْنَا değildir." (Lem'alar, 28. Lem'a, 295)

541. Sahîfe

(1) "Kur'ân der: 'Cenâb-ı Hakk, Semî'-i Mutlak'tır, herşeyi işitir. Hattâ en cüz'î (küçük) bir mâcerâ olan ve zevcinden teşekkî eden bir zevcenin (kocasından şikâyet eden bir kadının) sana karşı mücâdelesini Hakk ismiyle işitir. Hem rahmetin en lâtif (güzel) cilvesine (parıltısına) mazhar ve şefkatin en fedâkâr bir hakîkatine ma'den olan bir kadının haklı olarak zevcinden da'vâsını ve Cenâb-ı Hakk'a şekvâsını (şikâyetini) umûr-ı azîme (çok büyük işler) sûretinde Rahîm ismiyle ehemmiyetle işitir ve Hakk ismiyle ciddiyetle bakar.'

İşte bu cüz'î maksadı küllîleştirmek (genişletmek) için, mahlûkâtın en cüz'î bir hâdisesini işiten, gören; kâinâtın dâire-i imkânîsinden hâriç (yaratılmışlardan olmayan) bir zât, elbette herşeyi işitir, herşeyi görür bir zât olmak lâzım gelir. Ve kâinâta Rab olan, kâinât içinde mazlum küçük mahlûkların dertlerini görmek, feryadlarını işitmek gerektir. Dertlerini görmeyen, feryatlarını işitmeyen, 'Rab' olamaz. Öyle ise, إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ [Şübhesiz ki Allah, Semî' (herşeyi işiten)dir, Basîr (hakkıyla gören)dir] cümlesiyle iki hakîkat-i azîmeyi tesbît eder." (Zülfikâr, 25. Söz, 52)

544. Sahîfe

(1) "Kâfirlerin, Müslümanlara ve ehl-i îmâna ve ehl-i Kur'ân'a düşman olmaları küfrün iktizâsındandır (gereğindendir). Çünki küfür, îmâna zıddır. Maahâzâ (bununla berâber) Kur'ân, kâfirleri ve âbâ ve ecdadlarını (baba ve dedelerini) i'dâm-ı ebedî (sonsuz Cehennem azâbı) ile mahkûm etmiştir. Binâenaleyh Müslümanlarla ülfet ve muhabbetleri (dostluk ve sevgileri) mümkün olmayan kâfirlere muhabbet, boşa gider. Onların muhabbetiyle karşılaşılamaz. Onlardan meded beklenilemez." (Mesnevî-i Nûriye, Habâb, 75)

(2) "Bir adam: سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ [Göklerde ve yerde ne varsa, Allah'ı tesbîh etmektedir] (meâlindeki) âyetini okudu. Dedi ki: 'Bu âyetin hârika telakkî edilen (kabûl edilen) belâğatını (ifâdesinin hârkulâde güzelliğini) göremiyorum.' Ona denildi: 'Sen dahi bu seyyah (yolcu) gibi o zamâna git, orada dinle!' O da kendini Kur'ân'dan evvel orada tahayyül etti (hayâl etti) gördü ki: Mevcûdât-ı

âlem (âlemdeki varlıklar) perîşan, karanlıklı, câmid (donuk), şuûrsuz, vazîfesiz olarak hâlî (boş), hadsiz, hududsuz bir fezâda; kararsız, fânî bir dünyada bulunuyorlar. Birden Kur'ân'ın lisânından bu âyeti dinlerken gördü. (...) Bu kâinât bir câmi'-i kebîr (büyük bir câmi') hükmünde, başta semâvât ve arz (gökler ve yer) olarak umum mahlûkâtı hayatdârâne (canlı olarak) zikir ve tesbihte ve vazîfe başında cûş u hurûşla (coşkuyla) mes'ûdâne (mutlu) ve memnûnâne bir vaziyette bulunduruyor, diye müşâhede etti (gördü) ve bu âyetin derece-i belâğâtını zevk ederek, sâir âyetleri buna kıyasla Kur'ân'ın zemzeme-i belâgatı (belâgatındaki tatlılığı) arzın nısfını (yarısını) ve nev'-i beşerin humsunu (beşte birisini) istîlâ ederek, haşmet-i saltanatı (saltanatının büyüklüğü) kemâl-i ihtiramla (tam bir hürmetle) on dört asır bilâ-fâsıla (aralıksız) idâme ettiğinin (devâm ettirdiğinin) binlerle hikmetlerinden bir hikmetini anladı." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 125-126)

545. Sahîfe

(1) " وَ يُؤْثِرُونَ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ [(Onlar, kardeşlerini) kendi nefislerine tercîh ederler!] sırrıyla, ihlâs-ı tâmmı (tam samîmiyeti) kazanınız! Kardeşlerinizin nefislerini nefsinize; şerefte, makamda, teveccühte (i'tibarda), hattâ menfaat-ı maddiye gibi nefsin hoşuna giden şeylerde tercîh ediniz!" (Lem'alar, 21. Lem'a, 169)

546. Sahîfe

(1) "Evet mü'min, kardeşini sever ve sevmeli! Fakat fenâlığı için yalnız acır. Tahakkümle (baskıyla) değil, belki lütufla (iyilikle) ıslâhına çalışır. Onun için nass-ı hadîs (hadîsin kat'î beyânı) ile: 'Üç günden fazla mü'min mü'mine küsüp kat'-ı mükâleme etmeyecek (konuşmayı kesmeyecek)!' (...) Evet tevhîd-i îmânî (îmandaki birlik), elbette tevhîd-i kulûbü (kalblerin birliğini) ister. Ve vahdet-i i'tikad (inançtaki birlik) dahi vahdet-i ictimâiyeyi (cem'iyet hayâtının birliğini) iktizâ eder (gerektirir)." (Mektûbât, 22. Mektûb, 91)

547. Sahîfe

(1) "O husûsî dünyamız, âhiret ve Cennetin muvakkat bir fidanlığı olduğunu derk edip (anlayıp), ona karşı şedid (şiddetli) hırs ve taleb ve muhabbet gibi hissiyâtımızı (hislerimizi) onun netîcesi ve semeresi (meyvesi) ve sünbülü olan uhrevî fevâidine (âhirete âid faydalarına) çevirsek, o vakit o mecâzî (hakîkî olmayan) aşk, hakîkî aşka inkılâb eder. Yoksa نَسُوا اللّٰهَ فَاَنْسٰيهُمْ اَنْفُسَهُمْ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ [Allah'ı unuttular; bu yüzden (Allah da) onlara kendilerini unutturdu. İşte onlar fâsıkların ta kendileridir!] sırrına mazhar olup, nefsini unutup, hayâtın zevâlini düşünmeyerek, husûsî kararsız dünyasını, aynı umûmî dünya gibi sâbit bilip, kendini lâyemût (ölümsüz) farzederek dünyaya saplansa, şedid hissiyât ile ona sarılsa, onda boğulur gider." (Mektûbât, 1. Mektûb, 8)

551. Sahîfe

(1) "İncîl-i Yuhanna, On altıncı Bâb ve yedinci âyeti şudur: 'Amma ben, size hakkı söylüyorum. Benim gittiğim, size fâidelidir. Zîrâ ben gitmeyince, tesellîci size gelmez.' İşte bakınız! Reîs-i âlem ve insanlara hakîkî tesellî veren, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'dan başka kimdir? Evet Fahr-i Âlem (âlemin iftihâr ettiği) odur ve fânî insanları i'dâm-ı ebedîden (ebedî yok olmak düşüncesinden) kurtarıp tesellî veren odur." (Zülfikâr, 19. Mektûb, 71)

554. Sahîfe

(1) "Acabâ ibâdetteki fütûrun (gevşekliğin) ve namazdaki kusurun, meşâgil-i dünyeviyenin (dünya meşgûliyetlerinin) kesretinden midir (çokluğundan mıdır)? Veyâhut derd-i maîşetin (geçim derdinin) meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acabâ sırf dünya için mi yaratılmışsın ki, bütün vaktini ona sarf ediyorsun!" (Sözler, 21. Söz, 93-94)

559. Sahîfe

(1) "Kur'ân'da bazı mühim tahşîdât (üzerinde ehemmiyetle durulan mevzû'lar) vardır ki, düşmanların kuvvetli olduğundan ileri gelmiyor. Belki haşmetin izhârı (yüceliğinin gösterilmesi) ve düşman şenâatinin teşhîri (alçaklığının ortaya konulması) gibi sebeblerden ileri geliyor. (...) Meselâ şu âyete bak: وَاِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ مَوْلٰيهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَعْدَ ذٰلِكَ ظَهِيرٌ [Eğer ona (peygambere) karşı (ikiniz) birbirinizle yardımlaşırsanız artık şübhesiz ki, O'nun Mevlâsı ancak Allahdır; Cebrâîl, mü'minlerin sâlih olanları ve bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır.] Ne kadar Nebî (peygamber) hakkına hürmet ve ne kadar ezvâcın (peygamberin eşlerinin) hukûkuna merhamet var! Şu mühim tahşîdât, yalnız hürmet-i Nebînin azametini (büyüklüğünü) ve iki zaîfenin (zayıf hanımların) şekvâlarının ehemmiyetini ve haklarının riâyetini, rahîmâne (merhametle) ifâde etmek içindir." (Sözler, 15. Söz, 49)

561. Sahîfe

(1) "فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُورٍ [Gözü(nü) çevir de bak, hiçbir çatlak görebilir misin?] ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ اِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ [Sonra gözü(nü) tekrar tekrar çevir (ve yine bak); o göz (aradığı kusûru bulamadan) zelil ve bitkin bir hâlde sana dönecektir!] delâletiyle ve şu ifâde ile, nazar-ı beşer (insan bakışı) kusûru aramak için ne kadar çabalasa, hiçbir yerde kusûru bulamayarak, yorgun olarak menzili olan göze gelip, onu gönderen münekkid (tenkîd edici) akla diyecek: 'Beyhûde yoruldum, kusur yok!' demesiyle gösteriyor ki, nizâm ve intizam gāyet mükemmeldir. Demek intizâm-ı kâinât, vahdâniyetin (Allah'ın birliğinin) kat'î şâhididir." (Mektûbât, 33.Mektûb, 338)

563. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk Kur'ân-ı Hakîm'de: وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ [Ve muhakkak ki sen, gerçekten yüce bir ahlâk üzerindesin!] fermân eder. Rivâyet-i sahîha (sahih bir hadîs) ile Hazret-i Âişe-i Sıddîka (ra) gibi sahâbe-i güzîn, Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı ta'rîf ettikleri zaman خُلُقُهُ الْقُرْاٰنُ [O'nun ahlâkı, Kur'ân'dır] diye ta'rîf ediyorlardı. Yani Kur'ân'ın beyân ettiği mehâsin-i ahlâkın (ahlâkın güzelliklerinin) misâli, Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm'dır. Ve o mehâsini (güzellikleri) en evvel imtisâl eden (uyan) ve fıtraten (yaratılışça) o mehâsin üzerinde yaratılan O'dur. İşte böyle bir Zât'ın (asm) ef'âl (fiiller), ahvâl (hâller), akvâl (sözler) ve harekâtının her birisi, nev'-i beşere birer model hükmüne geçmeye lâyık iken, O'na îmân eden ve ümmetinden olan gāfillerin, sünnetine ehemmiyet vermeyenlerinin veyâhut tağyîr etmek (değiştirmek) isteyenlerinin ne kadar bedbaht olduklarını dîvâneler de anlar." (Lem'alar, 11. Lem'a, 61)

567. Sahîfe

(1) "Kur'ân, Arş-ı A'zam'dan (en büyük arştan), İsm-i A'zam'dan (Allah'ın en büyük isminden), her ismin mertebe-i a'zamından (en yüksek mertebesinden) geldiği için, (...) bütün âlemlerin Rabbi i'tibâriyle Allah'ın kelâmıdır. Hem bütün mevcûdâtın (varlıkların) İlâhı ünvânıyla Allah'ın fermânıdır. Hem bütün semâvât ve arzın (göklerin ve yerin) Hâlık'ı (yaratıcısı) nâmına bir hitabdır. Hem rubûbiyet-i mutlaka (umum kâinâtın Rabbi olmak) cihetinde bir mükâlemedir (konuşmadır)." (Zülfikār, 25. Söz, 3)

572. Sahîfe

(1) "Resûl-i Ekrem (asm), لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ اِلَّا اللّٰهُ [Gaybı ancak Allah bilir] sırrınca kendi kendine gaybı (insanlara gizli olan şeyleri) bilmezdi; belki Cenâb-ı Hakk ona bildirirdi, o da (öylece bilir ve) bildirirdi." (Zülfikār, 19. Mektûb, 9)

573. Sahîfe

(1) "Gece vakti ise, hem kışı, hem kabri, hem âlem-i berzahı (kabir âlemini) ifhâm ile (bildirmekle), rûh-ı beşer (insan rûhu) rahmet-i Rahmân'a (Allah'ın rahmetine) ne derece muhtâç olduğunu insana hatırlatır. Ve gecede teheccüd (gece namazı) ise, kabir gecesinde ve berzah karanlığında ne kadar lüzumlu bir ışık olduğunu bildirir, îkāz eder ve bütün bu inkılâbât (inkılâblar) içinde Cenâb-ı Mün'im-i Hakîkî'nin (hakîkî ni'met verici olan Allah'ın) nihâyetsiz ni'metlerini ihtâr ile (hatırlatmakla) ne derece hamd ü senâya (övülmeye) müstehak olduğunu i'lân eder." (Sözler, 9. Söz, 27-28)

(2) "(Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm) dîninde bulunan bütün ibâdâtın (ibâdetlerin) bütün envâında (çeşitlerinde) en ileri olması ve herkesten ziyâde takvâda bulunması ve Allah'dan korkması ve fevkalâde dâimî mücâhedât (savaşlar ve mücâdeleler) ve dağdağalar (ızdırablar) içinde, tam tamına ubûdiyetin (kulluğun) en ince esrârına (sırlarına) kadar mürâat etmesi (uyması) ve hiç kimseyi taklîd etmeyerek tam ma'nâsıyla ve mübtediyâne (ilk olarak) fakat en mükemmel olarak, hem ibtidâ ve intihâyı (başlangıç ve sonu) birleştirerek yapması; elbette misli görülmez ve görülmemiş." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 119)

577. Sahîfe

(1) "Îman ve muhabbetullâhın (Allah'ı sevmenin) netîcesi: Ehl-i keşif ve tahkîkın (kalb gözleri açık ve ilmî inceliklere vâkıf olan Allah dostlarının) ittifâkıyla; dünyanın bin sene hayât-ı mes'ûdânesi (mutlu hayâtı), bir saatine değmeyen Cennet hayâtı ve Cennet hayâtının dahi bin senesi, bir saat müşâhedesine (seyredilmesine) değmeyen bir kudsî, münezzeh (kusursuz) cemâl ve kemâl sâhibi olan Zât-ı zü'l-Celâl'in müşâhedesi, rü'yetidir (Allah'ın görülmesidir) ki, hadîs-i kat'î ile ve Kur'ân'ın nassıyla (kesin ifâdesiyle) sâbittir." (Sözler, 32. Söz, 311)

578. Sahîfe

(1) "Cennetin kapları, ne şişeden ve ne de gümüşten olmadıklarından, bu cümlenin ma'nâ-yı zâhirîsine hamli (görünen ma'nâsıyla anlamak) câiz değildir. Çünki o kaplara gümüşten yapılmış şişeler denilemez! Zîrâ her iki unsur arasında mutâbakat (uygunluk) yoktur. Ancak قَوَارِيرَ مِنْ فِضَّةٍ [Gümüşten billurlar] cümlesinden ma'nâ-yı

mecâzî (hakîkî ma'nâsı dışında bir ma'nâ) ile hem şişenin şeffâfiyeti hem gümüşün beyazlığı kasdedilmiştir. Yani o kaplar, şişe gibi şeffaf, gümüş gibi beyazdırlar." (İşârâtü'l-İ'câz, 119)

579. Sahîfe

(1) "İnsan her ne kadar fâil-i muhtâr (istediğini yapmakta serbest) ise de, fakat وَمَا تَشَٓاؤُ۫نَ اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ [Ve Allah (sizin serbestçe istemenizi) dilemedikçe, (siz) isteyemezsiniz!] sırrınca, meşîet-i İlâhiye (Allah'ın istemesi) asıldır kader hâkimdir. Meşîet-i İlâhiye, meşîet-i insâniyeyi geri verir! اِذَا جَٓاءَ الْقَدَرُ عَمِيَ الْبَصَرُ [Kader geldiği zaman göz kör olur!] (kāidesi) hükmünü icrâ eder. Kader söylese; iktidâr-ı beşer (insanın iktidârı) konuşmaz, ihtiyâr-ı cüz'î (insanın irâdesi) susar!" (Mektûbât, 15. Mektûb, 41)

580. Sahîfe

(1) "Sûre-i Rahmân'da فَبِاَيِّ اٰلَٓاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ [Şimdi Rabbinizin ni'metlerinden hangisini yalanlarsınız?] âyeti ile Sûre-i Mürselât'ta وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ [Yalanlayanların o gün vay hâline!] âyeti, cin ve nev'-i beşerin (insan nev'inin), kâinâtı kızdıran ve arz ve semâvâtı (yeri ve gökleri) hiddete getiren ve hılkat-i âlemin (kaînâtın yaratılışının) netîcelerini bozan ve haşmet-i saltanat-ı İlâhiyeye (Allah'ın saltanatının büyüklüğüne) karşı inkâr ve istihfafla (hafife almakla) mukābele eden küfür ve küfranlarını (nankörlüklerini) ve zulümlerini ve bütün mahlûkātın hukuklarına tecâvüzlerini asırlara ve arza ve semâvâta tehdidkârâne (tehdîd ederek) haykıran bu iki âyet, böyle binler hakîkatlerle alâkadar ve binler mes'ele kuvvetinde olan bir ders-i umûmîde binler def'a tekrâr edilse yine lüzum var ve celâlli bir îcâz (az sözle çok şey anlatma) ve cemâlli bir i'câz-ı belâgattır (belâgat mu'cizesidir.)" (Şuâ'lar, 11. Şuâ', 236)

581. Sahîfe

(1) "Şu sûrenin başında kıyâmet gününü isbât için der: 'Size zemîni (yeryüzünü) güzel serilmiş bir beşik, dağları hânenize ve hayâtınıza defîneli direk, hazîneli kazık; sizi birbirini sever, ünsiyet (dostluk) eder çift, geceyi hâb-ı rahatınıza (rahat uyumanız için) örtü, gündüzü meydân-ı maîşet (çalışma meydanı), güneşi ışık verici, ısındırıcı bir lâmba, bulutları âb-ı hayat (hayat suyu) çeşmesi gibi ondan suyu akıttım. Basit bir sudan bütün erzâkınızı taşıyan bütün çiçekli, meyveli muhtelif eşyâyı (çeşit çeşit şeyleri), kolay ve az bir zamanda îcâd ederiz (yaratırız). Öyle ise, yevm-i fasl (hak ile bâtılın ayrıldığı gün) olan kıyâmet sizi bekliyor. O günü getirmek bize ağır gelemez!' " (Zülfikâr, 25. Söz, 10)

582. Sahîfe

(1) "Her ölünün rûhunu, Hazret-i Azrâîl Aleyhisselâm mı bizzât kabzediyor (alıyor)? Yoksa avaneleri mi (yardımcıları mı) kabzediyorlar? Bu husussta üç meslek (îzah yolu) var: Birinci meslek: Azrâîl Aleyhisselâm, herkesin rûhunu kabzeder. Bir iş bir işe mâni' olmaz, çünki nûrânîdir. (...) İkinci meslek odur ki: Hazret-i Cebrâîl, Mikâîl, Azrâîl gibi melâike-i izâm (büyük melekler), birer nâzır-ı umûmî (umûmî vekil) hükmünde, kendi nev'lerinden ve kendilerine benzer küçük tarzda avaneleri vardır. Ve o muâvinler (yardımcılar), envâ'-ı mahlûkāta (varlıkların çeşitlerine) göre ayrı ayrıdırlar. Sulehânın ervâhını (sâlihlerin ruhlarını) kabzeden başkadır; ehl-i şekāvetin (Cehennemliklerin) ervâhını kabzeden yine başkadır. Nasıl ki: وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا [(Kâfirlerin ruhlarını) şiddetle söküp çıkaranlara] وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا [(Mü'minlerin ruhlarını yavaş yavaş) kolaylıkla çekip alanlara] âyeti işâret ediyor ki, kabz-ı ervâh eden, tâife tâifedir. (...) Üçüncü meslek: (...) Bazı melâikeler var ki, kırk bin başı var. Her başında, kırk bin dili var. Demek, seksen bin gözü dahi var. (...) İşte bu mesleğe binâen, Hazret-i Azrâîl Aleyhisselâm'ın her ferde müteveccih (yönelen) bir yüzü ve bakar bir gözü vardır." (Mektûbât, 28. Mektûb, 200-202)

Azrâîl (as) hakkında, ayrıca bakınız; (Şuâ'lar, 11. Mes'ele, 245)

583. Sahîfe

(1) "Nasıl ki sefîneleri (gemileri) sarsıntılardan vikāye (koruma) ve müvâzenelerini (dengelerini) muhâfaza için onların direkleri üstünde kurulmuş; öyle de, dağlar, zemin sefînesine bu ma'nâda hazîneli direkler olduklarını, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân (...) çok âyetlerle fermân ediyor. Hem meselâ, dağların içinde zîhayâta (canlılara) lâzım olan her nevi' menba'lar, sular, ma'denler, maddeler, ilâçlar o kadar hakîmâne (hikmetli) ve müdebbirâne (tedbirli) ve kerîmâne (cömertce) ve ihtiyatkârâne iddihâr (depolanmış) ve ihzâr (hazırlanmış) ve istif edilmişki, bilbedâhe (açıkça) kudreti nihâyetsiz bir Kadîr'in ve hikmeti nihâyetsiz bir Hakîm'in hazîneleri ve anbarları ve hizmetkârları olduklarını isbât ederler." (Şuâ'lar, 7. Şuâ', 106)

584. Sahîfe

(1) "(Şu âyet) bütün esbâbı (sebebleri), îcad kābiliyetinden (yaratabilir olmaktan) azleder. Ma'nen der: 'Size ve

hayvanâtınıza rızkı yetiştirmek için su semâdan geliyor. O suda, size ve hayvanâtınıza acıyıp şefkat edip rızık yetiştirmek kābiliyeti olmadığından, su gelmiyor, gönderiliyor' demektir. Hem toprak, nebâtâtıyla (bitkileriyle) açılıp, rızkınız oradan geliyor. Hissiz, şuursuz toprak, sizin rızkınızı düşünüp şefkat etmek kābiliyetinden pek uzak olduğundan, toprak kendi kendine açılmıyor, birisi o kapıyı açıyor, ni'metleri ellerinize veriyor. Hem otlar, ağaçlar sizin rızkınızı düşünüp merhameten size meyveleri, hubûbâtı yetiştirmekten pek çok uzak olduğundan, âyet gösteriyor ki, onlar bir Hakîm-i Rahîm'in (sonsuz hikmet ve merhamet sâhibi olan Allah'ın) perde arkasından uzattığı ipler ve şeritlerdir ki, ni'metlerini onlara takmış, zîhayatlara (canlılara) uzatıyor." (Zülfikār, 25. Söz, 49)

585. Sahîfe

(1) "Evet, seyyar yıldızlara ve istitar ve intişarlarına (gizlenip ortaya çıkmalarına) işâret eden şu âyet, gāyet âlî (yüksek) bir nakş-ı san'at ve âlî bir levha-i ibret, nazar-ı temâşâya (seyreden bakışlara) gösteriyor. (...) Şu خُنَّسْ [Geri dönenler] كُنَّسْ [Gizlenenler] ta'bîr edilen seyyâreleriyle (gezegenleriyle) şu zemînimizi kâinât fezâsında birer gemi, birer tayyâre sûretinde kemâl-i intizâm ile döndüren ve seyr ü seyâhat ettiren Zât'ın haşmet-i rubûbiyetini (terbiye ve idâre ediciliğinin azametini) ve şa'şaa-i saltanat-ı ulûhiyetini (umûm kâinâta hâkim göz kamaştırıcı ilâhlığını), güneş gibi parlaklığıyla gösteriyorlar. Bak bir saltanatın haşmetine ki, gemileri ve tayyâreleri içinde öyleleri var ki, bin def'a küre-i arz (dünya) kadar bir cesâmette (büyüklükte) ve bir sâniyede sekiz saat mesâfeyi kat' eden (geçen) sür'attedir! İşte böyle bir Sultâna ubûdiyet ve îmânla intisâb etmek (bağlanmak) ve şu dünyada O'na misâfir olmak, ne kadar âlî bir saâdet, ne derece büyük bir şeref olduğunu kıyâs et!" (Mektûbât, 3. Mektûb, 11)

586. Sahîfe

(1) "Kur'ân'ın hemen üçten birisi haşirdir (kıyâmetten sonra dirilmekten bahseder) ve ekser (pek çok) kısa sûrelerin başlarında gāyet kuvvetli âyetler, âyât-ı haşriyedir (haşre dâir âyetlerdir). (...) إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ [Gök yarıldığı zaman!] (...) gibi, otuz-kırk sûrelerin başlarında bütün kat'iyetiyle hakîkat-i haşriyeyi kâinâtın en ehemmiyetli ve vâcib (mantıken kabûlü gereken) bir hakîkati olduğunu göstermekle berâber, sâir âyetlerinde dahi, o hakîkatin çeşit çeşit delillerini beyân edip iknâ' eder." (Şuâ'lar, 9. Şuâ', 184)

587. Sahîfe

(1) "Günah kalbe işleyip, kalbi siyahlandıra siyahlandıra tâ, nûr-ı îmânı kalbden çıkarıncaya kadar kalbi katılaştırıyor. Her bir günah içinde küfre gidecek bir yol var. O günah, istiğfâr (Allah'a tevbe edip yalvarma) ile çabuk imhâ edilmezse, kurt değil, belki küçük ma'nevî bir yılan olarak ısırır. Meselâ, utandıracak bir günâhı gizli işleyen bir adam, başkasının ıttılâından (haberdar olmasından) çok hicâb ettiği (utandığı) zaman, melâike ve rûhâniyâtın (rûhanîlerin) vücûdu (varlığı) ona çok ağır gelir. Küçük bir emâre (ipucu) ile onları inkâr etmek arzu eder." (Lem'alar, 2. Lem'a, 4-5)

588. Sahîfe

(1) "(Bu âyet-i kerîmeler,) gök ve zemînin Cenâb-ı Hakk'ın emrine karşı derece-i inkıyâd (bağlılık derecelerini) ve itâatlerini şöyle âlî bir üslûb (yüksek bir ifâde tarzı) ile beyân eder ki: Nasıl bir kumandan-ı a'zam, mücâhede (cihâd) ve manevra ve ahz-ı asker (asker alma) şu'beleri gibi, mücâhedeye lâzım işler için iki dâireyi teşkîl edip açmış. O mücâhede, o muâmele işi bittikten sonra, o iki dâireyi başka işlerde kullanmak ve tebdîl ederek isti'mâl etmek (değiştirerek kullanmak) için o kumandan-ı a'zam o iki dâireye müteveccih olur (yönelir). O dâireler, her birisi hademeleri lisânıyla veya nutka gelip kendi lisânıyla der ki: 'Ey kumandanım! Bir parça mühlet ver ki, eski işlerin ufak tefeklerini, pırtı-mırtılarını temizleyip dışarı atayım, sonra teşrîf ediniz. İşte atıp senin emrine hâzır duruyoruz! Buyurun ne yaparsanız yapınız! Senin emrine münkādız (boyun eğmişiz)! Senin yaptığın işler bütün hak, güzel, maslahattır.'

Öyle de: Semâvât ve arz, böyle iki dâire-i teklîf ve tecrübe ve imtihân için açılmıştır. Müddet bittikten sonra semâvât ve arz, dâire-i teklîfe (imtihan dünyasına) âid eşyâyı (şeyleri) emr-i İlâhiyle bertaraf eder. Derler: 'Yâ Rabbenâ! Buyurun, ne için bizi istihdâm edersen et! Hakkımız, sana itâattir (boyun eğmektir)! Her yaptığın şey de haktır!' " (Zülfikār, 25. Söz, 10-11)

590. Sahîfe

(1) "Ma'lûmdur ki; her kalb, kendine ihsân edeni (iyilik edeni) sever ve hakîkî kemâle (olgunluğa) muhabbet eder ve ulvî cemâle meftûn olur. Kendiyle berâber sevdiği ve şefkat ettiği zâtlara dahi ihsân edeni daha pek çok sever. Acabâ, (...) her bir isminde binler ihsan definеleri bulunan ve bütün sevdiklerimizi ihsânâtıyla mes'ûd eden ve binler kemâlâtın menbaı (kaynağı) olan ve binler tabakāt-ı cemâlin medârı (güzellik mertebelerinin sebebi) olan binbir esmâsının müsemmâsı olan Cemîl-i zü'l-Celâl, Mahbûb-ı zü'l-Kemâl,

ne derece aşk ve muhabbete lâyık olduğu ve bütün kâinât, onun muhabbetiyle mest ü sergerdân (kendinden geçmiş) olmasının şâyeste (lâyık) bulunduğu anlaşılmaz mı? İşte şu sırdandır ki; 'Vedûd' (kullarını çok seven) ismine mazhar bir kısım evliyâ: 'Cenneti istemiyoruz. Bir lem'a-i muhabbet-i İlâhiye (Allah'ın sevgisinin bir parıltısı), ebeden bize kâfîdir' demişler." (Sözler, 32. Söz, 289-290)

592. Sahîfe

(1) Bu "on gece"nin Zilhıcce veya Muharrem aylarına âid olduğu veya Ramazan'ın son on gecesi olduğu rivâyet edilmiştir. (Nesefî, c. 4, 518)

594. Sahîfe

(1) "Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın esâs-ı i'câzı (mu'cizeliğinin temeli), en mühimlerinden belâgatından (ifâdesindeki hârikalıktan) sonra îcâzdır (az sözle çok şey anlatmaktır). Îcâz, i'câz-ı Kur'ân'ın en metîn (sağlam) ve en mühim bir esâsıdır. Kur'ân-ı Hakîm'de şu mu'cizâne îcâz o kadar çoktur ve o kadar güzeldir ki; ehl-i tedkîk, karşısında hayrettedirler. Meselâ: (...) (âyet 11-15) İşte, Kavm-i Semûd'un acîb ve mühim hâdisâtını (hâdiselerini) ve netâicini (netîcelerini) ve sû'-i âkıbetlerini (kötü sonlarını), böyle kısa birkaç cümle ile îcâz (az söz) içinde bir i'câz (mu'cizelik) ile selâsetli (akıcı) ve vuzuhlu (açık) ve fehmi ihlâl etmez (anlamaya zarar vermez) bir tarzda beyân ediyor." (Sözler, 15. Söz, 58)

596. Sahîfe

(1) "Cenâb-ı Hakk, tîn (incir) ve zeytin ile kasem (yemin) vâsıtasıyla, azamet-i kudretini ve kemâl-i rahmetini ve büyük ni'metlerini ihtâr ederek, esfel-i sâfilîn tarafına (aşağıların aşağısına) giden insanın yüzünü o taraftan çevirip, şükür ve fikir ve îman ve amel-i sâlih ile tâ a'lâ-yı illiyyîne (en yüce mertebeye) kadar terakkıyât-ı ma'neviyeye (ma'nen ilerlemeye) mazhar olabilmesine işâret ediyor. Ni'metler içinde tîn ve zeytinin tahsîsinin sebebi, o iki meyvenin çok mübârek ve nâfi' (faydalı) olması ve hılkatlerinde (yaratılışlarında) da, medâr-ı dikkat ve ni'met çok şeyler bulunmasıdır." (Mektûbât, 29. Mektûb, 240)

(2) "İnsan ahsen-i takvîmde (en güzel sûrette) yaratıldığı ve ona gāyet câmi' bir isti'dad (kābiliyet) verildiği için, esfel-i sâfilînden tâ a'lâ-yı illiyyîne, ferşten (yerden) tâ arşa, zerreden tâ şemse (güneşe) kadar dizilmiş olan makāmâta, merâtibe, derecâta, derekâta (makamlara, mertebelere) girebilir ve düşebilir bir meydân-ı imtihâna atılmış, nihâyetsiz sukūt ve suûda (düşüş ve yükselişe) giden iki yol onun önünde açılmış bir mu'cize-i kudret ve netîce-i hılkat (yaratılışın netîcesi) ve a'cûbe-i san'at (şaşılacak bir san'at) olarak şu dünyaya gönderilmiştir." (Sözler, 23. Söz, 108)

597. Sahîfe

(1) "Hastalık, hayât-ı ictimâiye-i insâniyede (insanların cem'iyet hayâtında) en mühim ve gāyet güzel olan hürmet ve merhameti telkîn eder. Çünki insanı vahşete ve merhametsizliğe sevk eden istiğnâdan (kendini hiçbir şeye muhtaç görmeme hâlinden) kurtarır. Çünki اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰى ۝ اَنْ رَاٰهُ اسْتَغْنٰى [Şübhesiz insan, kendisini ihtiyaçtan kurtulmuş görmesinden dolayı gerçekten haddini aşar!] âyetinin sırrıyla, sıhhat ve âfiyetten gelen istiğnâda bulunan bir nefs-i emmâre (kötülüğü emredici nefis), şâyân-ı hürmet çok uhuvvetlere (hürmete lâyık çok kardeşliklere) karşı hürmeti hissetmez. Ve şâyân-ı merhamet ve şefkat olan musîbetzedelere ve hastalıklılara merhameti duymaz. Ne vakit hasta olsa, o hastalıkta aczini ve fakrını anlar, lâyık-ı hürmet olan kardeşlerine karşı hürmeti hisseder." (Lem'alar, 25. Lem'a, 221)

598. Sahîfe

(1) "Ramazân-ı Şerîfte sevâb-ı a'mâl (amellerin sevâbı) bire bindir. Kur'ân-ı Hakîm'in nass-ı hadîs (hadîsin hükmü) ile her bir harfinin on sevâbı var, on hasene (sevab) sayılır, on meyve-i Cennet getirir. Ramazân-ı Şerîfte her bir harfin, on değil bin, (...) Leyle-i Kadir'de otuz bin hasene sayılır. Evet her bir harfi otuz bin bâkî (ölümsüz) meyveler veren Kur'ân-ı Hakîm öyle bir nûrânî şecere-i Tûbâ (Tûbâ ağacı) hükmüne geçiyor ki milyonlarla o bâkî meyveleri Ramazân-ı Şerîfte mü'minlere kazandırır. İşte gel bu kudsî ebedî kârlı ticârete bak seyret ve düşün ki bu hurûfâtın (harflerin) kıymetini takdîr etmeyenler ne derece hadsiz bir hasârette (zararda) olduğunu anla. (...) Evet, bir tek Ramazan, seksen sene bir ömür semerâtını (meyvelerini) kazandırabilir." (Mektûbât, 29. Mektûb, 251-252)

599. Sahîfe

(1) "Şu sûre kat'iyen ifâde ediyor ki, küre-i arz (yeryüzü), hareket ve zelzelesinde (depremde) vahiy ve ilhâma mazhar olarak emir tahtında (altında) depreniyor. Bazen de titriyor. (...) Kadîr-i zü'l-Celâl (sonsuz kudret ve celâl sâhibi olan Allah), (hava, su, toprak ateş gibi) her bir unsura çok vazîfeler vermiş ve her bir vazîfede çok netîceler verdiriyor. Bir unsurun bir tek vazîfesinde, bir tek netîcesi çirkin ve şer ve musîbet olsa da, sâir güzel netîceler bu netîceyi

de güzel hükmüne getirir. Eğer bu tek çirkin netîce vücûda (meydana) gelmemek için, insana karşı hiddete gelmiş o unsur o vazîfeden men' edilse, o vakit o güzel netîceler adedince hayırlar terk edilir ve lüzumlu bir hayrı yapmamak, şer olması haysiyetiyle, o hayırlar adedince şerler yapılır." (Sözler, 14. Söz, 39-41)

(2) "Âyâ (acabâ)! Bu insan zan eder mi ki başı boş kalacak? Hâşâ! Belki insan, ebede meb'ustur (gönderilmiştir) ve saâdet-i ebediyeye (Cennete) ve şekāvet-i dâimeye (Cehenneme) namzeddir. Küçük-büyük, az-çok her amelinden muhâsebe görecek (hesâba çekilecek). Ya taltîf edilecek veya tokat yiyecek!" (Lem'alar, 17. Lem'a, 145)

601. Sahîfe

(1) "Sûre-i أَلَمْ تَرَ كَيْفَ 'de nass-ı kat'î ile beyân edilen 'Vak'a-i Fil' (fil hâdisesi)dir ki; Kâ'be'yi tahrîb etmek için, Ebrehe nâmında Habeş meliki gelip, fil-i Mahmûdî nâmında cesîm (büyük) bir fili öne sürüp gelmiş. Mekke'ye yakın olduğu vakit fil yürümemiş. Çâre bulamamış, dönmüşler. Ebâbîl kuşları onları mağlûb etmiş ve perîşân etmiş, kaçmışlar. Bu kıssa-i acîbe (hayret verici hâdise), târih kitablarında tafsîlen meşhurdur. İşte şu hâdise, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın delâil-i nübüvvetindendir (peygamberliğinin delillerindendir). Çünki velâdete (doğmasına) pek yakın bir zamanda, kıblesi ve mevlidi (doğum yeri) ve sevgili vatanı olan Kâ'be-i Mükerreme, gaybî ve hârika bir sûrette Ebrehe'nin tahrîbinden kurtulmuştur." (Zülfikār, 19. Mektûb, 77)

602. Sahîfe

(1) "Kevser kelimesi, kudsî, câmi', küllî, nûrânî bir kelime olduğundan ma'nâ-yı lügavîsi (lügat ma'nâsı) olan hayr-ı kesîrden (pek çok hayırdan) ve uhrevî havz-ı Kevserden (âhiretteki Kevser havuzundan) ve ma'nevî bir havz-ı kevser olan Kur'ân'dan tut, tâ hayr-ı kesîr ıtlâkına mâsadak olan (onlara da hayr-ı kesir denilebilen) ve Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a i'tâ edilen (verilen) bütün hedâyâ-yı Rahmâniye (Rahmânî hediyeler) ve fütûhât-ı Rabbânîye (Allah'ın ihsân ettiği fetihlere), tâ feth-i Mekke ve feth-i Beyt-i Makdis (Kudüs'ün fethi) ve feth-i Şam ve feth-i İstanbul'a kadar ma'nâları olduğu gibi, o ma'nâlara da işâreti var." (Mektûbât, Fihriste-i Mektûbât, 176)

603. Sahîfe

(1) "(Ebû Bekir) Sıddîk (ra)'ı ve Abbâs (ra)'ı ağlatan şu sûre, وَاسْتَغْفِرْهُ 'nün 'Vav'ına kadar altmış üç harf olarak ömrünün nihâyetine tevâfukla işâret etmekle berâber فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ cümleleriyle işâret edilen üç mühim vazîfe-i nübüvveti ma'nâsıyla gösterdiği gibi, yirmi bir harfiyle o zaman yirmi bir sene o vazîfeyi îfâ ettiğine ve iki sene kaldığına îmâ ederek Sıddîk (ra)'ın ağlamasına gizli bir sebeb olmuştur." (Mektûbât, Fihriste-i Mektûbât, 174)

(2) "(Sûre-i Tebbet) nâzil olduktan sonra, Ebû Leheb'in karısı Ümm-i Cemîl denilen حَمَّالَةَ الْحَطَبِ [Odun hamalı] bir taş alıp, Mescid-i Harâm'a gelmiş. Ebû Bekir (ra) ile Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm orada oturuyorlarmış. Gözü Ebû Bekir-i Sıddîk (ra)'ı görüyor, soruyor: 'Yâ Ebâ Bekir! Senin arkadaşın nerede? Ben işitmişim ki, beni hicvetmiş (alaya almış). Ben görsem, bu taşı ağzına vuracağım.' Yanında iken Hazret-i Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâm'ı görmemiş." (Zülfikār, 19. Mektûb, 64)

604. Sahîfe

(1) "Kesretli tabaka olan avam (halk) tabakası şundan hisse-i fehmi (anladığı): 'Cenâ-b-ı Hakk, peder ve veledden ve akrandan ve zevceden (eşten) münezzehtir (uzaktır).'

Daha mutavassıt (vasat, orta) bir tabaka, şundan: 'Îsâ Aleyhisselâm'ın ve melâikelerin ve tevellüde mazhar (doğan) şeylerin ulûhiyetini nefyetmektir (ilâh oluşunu reddetmektir).' (...) İşte cismâniyete mahsus veled ve vâlidi (çocuk ve babayı) nefyetmekten murâd ise, veled ve vâlidi ve küfüvvü (dengi) bulunanların, nefy-i ulûhiyetleridir (ilâhlıklarını reddetmektir) ve ma'bûd olmaya (ibâdet edilmeye) lâyık olmadıklarını göstermektir. Şu sırdandır ki, Sûre-i İhlâs herkese, hem her vakit fâide verebilir.

Daha bir parça ileri bir tabakanın hisse-i fehmi: 'Cenâb-ı Hakk mevcûdâta (varlıklara) karşı tevlid ve tevellüdü (doğurma ve doğmayı) işmâm edecek (hissettirecek) bütün râbıtalardan (bağlardan) münezzehtir.Şerîk ve muînden (ortak ve yardımcıdan) ve hemcinsten müberrâdır (uzaktır). Belki mevcûdâta karşı nisbeti, Hallâkıyettir (yaratıcılıktır). أَمْرُ كُنْ فَيَكُونُ (Sâdece 'Ol!' demesiyle îcâd eden bir emir) ile, irâde-i ezeliyesi ile, ihtiyârı ile îcâd eder. Îcâbî ve ızdırârî (mecbûriyet ve zarûret altında olarak) ve sudûr-ı gayr-ı ihtiyârî (irâdesi dışında bir şeyler yapmak) gibi münâfî-i kemâl (kemâline aykırı) herbir râbıtadan münezzehtir.'

Daha yüksek bir tabakanın hisse-i fehmi: Cenâb-ı Hakk ezelîdir, ebedîdir, evvel ve âhirdir. Hiçbir cihette ne Zât'ında, ne sıfâtında, ne ef'âlinde (işlerinde) nazîri (benzeri), küfüvvü (dengi), şebîhi (benzeri), misli, misâli, mesîli yoktur." (Zülfikār, 25. Söz, 41)